

**Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja
Slovenskej republiky - riadiaci orgán pre OPZI**

Operačný program Základná infraštruktúra (OPZI)

Bratislava, november 2003

Obsah:

1.	Úvod	5
1.1.	Východiská pre zostavenie operačného programu	5
1.2.	Požiadavky na operačný program	7
1.3.	Konzultácie s partnermi	8
1.4.	Ex-ante hodnotenie.....	8
1.5.	Samosprávne kraje Slovenskej republiky.....	11
1.5.1.	Charakteristika Banskobystrického samosprávneho kraja	11
1.5.2.	Charakteristika Trenčianskeho samosprávneho kraja	13
1.5.3.	Charakteristika Trnavského samosprávneho kraja	16
1.5.4.	Charakteristika Prešovského samosprávneho kraja.....	17
1.5.5.	Charakteristika Žilinského samosprávneho kraja.....	19
1.5.6.	Charakteristika Nitrianskeho samosprávneho kraja.....	21
1.5.7.	Charakteristika Košického samosprávneho kraja	23
2.	Popis súčasného stavu	27
2.1.	Regionálne trendy a disparity.....	27
2.1.1.	Polycentrická sústava osídlenia Slovenska	28
2.1.2.	Medzinárodné väzby:.....	29
2.2.	Dopravná infraštruktúra	31
2.2.1.	Doprava – nedávny vývoj a očakávané trendy.....	32
2.2.2.	Železničná infraštruktúra.....	34
2.2.3.	Cestná infraštruktúra.....	34
2.2.4.	Infraštruktúra leteckej dopravy.....	35
2.2.5.	Infraštruktúra vodnej dopravy	36
2.2.6.	Infraštruktúra kombinovanej dopravy	36
2.2.7.	Dopravná dostupnosť a obslužnosť regiónov.....	37
2.2.8.	Plánovaný rozvoj dopravného systému	37
2.3.	Environmentálna infraštruktúra	38
2.3.1.	Ochrana a racionálne využívanie vôd.....	38
2.3.2.	Zásobovanie vodou.....	38
2.3.3.	Odpadová voda	39
2.3.4.	Inštitucionálne zabezpečenie vodného hospodárstva, ochrany vôd a ich racionálneho využívania 40	40
2.3.5.	Ochrana ovzdušia	40
2.3.6.	Odpadové hospodárstvo.....	41
2.3.7.	Ochrana prírody	43
2.4.	Lokálna infraštruktúra	44
2.4.1.	Občianska infraštruktúra	44
2.4.2.	Rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor	54
2.4.3.	Inštitucionálna infraštruktúra v regiónoch v oblasti podpory regionálneho rozvoja	57
2.4.4.	Renovácia a rozvoj obcí.....	59
2.5.	Skúsenosti z predchádzajúcich období	60
2.5.1.	Skúsenosti v oblasti dopravy	60
2.5.2.	Skúsenosti v oblasti životného prostredia	62
3.	Ciele a stratégia Operačného programu základná infraštruktúra	67
3.1.	Analýza SWOT	67
3.1.1.	Analýza SWOT v oblasti dopravnej infraštruktúry.....	67

3.1.2.	SWOT analýza v oblasti environmentálnej infraštruktúry	71
3.1.3.	SWOT analýza v oblasti lokálnej infraštruktúry	75
3.1.4.	Zhrnutie SWOT analýzy.....	79
3.2.	Ciele Operačného programu Základná infraštruktúra	80
3.2.1.	Globálny cieľ.....	80
3.2.2.	Prioritné oblasti a ciele	81
3.3.	Stratégia	81
3.3.1.	Popis stratégie.....	81
3.3.2.	Odvetvové stratégie	82
3.3.3.	Prepojenosť medzi OP ZI a NDP	88
4.	Priority a opatrenia	91
4.1.	Podrobný popis priorít.....	91
4.1.1.	Priorita 1: Dopravná infraštruktúra.....	92
4.1.2.	Priorita 2: Environmentálna infraštruktúra.....	93
4.1.3.	Priorita 3: Lokálna infraštruktúra.....	95
4.1.4.	Technická pomoc.....	96
4.2.	Popis opatrení	98
4.2.1.	Opatrenia priority 1 – Dopravná infraštruktúra.....	98
4.2.2.	Opatrenia priority 2 – Environmentálna infraštruktúra.....	102
4.2.3.	Opatrenia priority 3 – Lokálna infraštruktúra.....	109
5.	Súlad a konzistencia stratégie	117
5.1.	Súlad s politikou EÚ.....	117
5.1.1.	Hospodárska súťaž.....	117
5.1.2.	Doprava	118
5.1.3.	Životné prostredie.....	118
5.1.4.	Štátna pomoc	119
5.1.5.	Verejné obstarávanie	120
5.1.6.	Odstránenie nesprávnych praktík a zavedenie rovnosti medzi mužmi a ženami	121
5.2.	Súlad s národnými a regionálnymi politikami	122
5.2.1.	Súlad s národnými politikami	122
5.2.2.	Súlad s regionálnymi politikami.....	124
5.3.	Súlad a konzistencia stratégie a priorít	124
5.3.1.	Súlad s NRP SR/Rámcom podpory spoločnosti a Kohéznym fondom	124
5.3.2.	Interný súlad stratégie a priorít OP ZI	130
5.3.3.	Prepojenie priority 3 na ostatné OP v rámci NRP SR v rokoch 2004 – 2006.....	137 136
6.	INDIKÁTORY	141140
6.1.	Indikátory dopravnej infraštruktúry	141 140
6.2.	Indikátory environmentálnej infraštruktúry.....	142 144
6.3.	Indikátory lokálnej infraštruktúry.....	144 143
7.	Finančný plán	147146
7.1.	Rozdelenie finančných prostriedkov v rámci OP Základná infraštruktúra	147 146
8.	Implementačný systém Operačného programu Základná infraštruktúra	150149
8.1.	Riadenie	150 149
8.1.1.	Riadiaci orgán OP ZI a sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom	151 150
8.1.2.	Úlohy riadiaceho orgánu.....	152 151
8.1.3.	Delegovanie právomoci RO na sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom...	153 152

8.1.4.	Monitorovanie a elektronická výmena informácií	154
8.1.5.	Výročné a záverečné správy o vykonávaní pomoci.....	<u>156455</u>
8.1.6.	Publicita a informovanie.....	<u>157456</u>
8.2.	Monitorovanie.....	<u>158457</u>
8.2.1.	Monitorovací výbor pre OP Základná infraštruktúra.....	<u>158457</u>
8.3.	Hodnotenie	<u>159458</u>
8.3.1.	Ex-ante hodnotenie	<u>159458</u>
8.3.2.	Priebežné hodnotenie	<u>160459</u>
8.3.3.	Dodatočné hodnotenie.....	<u>160459</u>
8.4.	Finančné riadenie a kontrola	<u>160459</u>
8.4.1.	Subjekty zapojené do systému finančného riadenia a ich zodpovednosti.....	<u>160459</u>
8.4.2.	Finančné toky	<u>166465</u>
8.4.3.	Používanie EURO	<u>167466</u>
8.4.4.	Kontrola.....	<u>167466</u>
9.	Zoznam skratiek	<u>172474</u>
10.	Prílohy	<u>173472</u>
10.1.	Tabuľky:	<u>173472</u>
10.2.	Mapy:	<u>175474</u>

OPERAČNÝ PROGRAM ZÁKLADNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

1. Úvod

1.1. Východiská pre zostavenie operačného programu

Formulácia cieľov Národného rozvojového plánu určuje smer rozvoja a priority, ktoré majú byť podporované zo štrukturálnych fondov v časovom období 2004-2006. Národný rozvojový plán (NDP – National Development Plan) identifikuje vyvážený regionálny rozvoj ako jeden zo svojich špecifických cieľov. Tento cieľ je reakciou na potrebu Slovenskej republiky odstrániť alebo zmierniť rozdiely v úrovni rozvoja jednotlivých regiónov a podporovať trvalo udržateľný hospodársky a sociálny rozvoj regiónov. Situáciu na Slovensku komplikujú disparity tak medzi jednotlivými regiónmi NUTS 2, ako aj vo vnútri samotných regiónov. Týka sa to najmä oblastí dopravnej a informačnej dostupnosti a nedostatočného vybavenia územia regiónov potrebnou infraštruktúrou.

Operačný program Základná infraštruktúra (OP ZI) nadväzuje na ciele a priority Národného rozvojového plánu. OP ZI je programový dokument Slovenskej republiky pre čerpanie pomoci zo štrukturálnych fondov Európskej únie. Je zameraný na riešenie problémov rozvoja regiónov spadajúcich pod Cieľ 1 v Slovenskej republike. OP ZI je zameraný na odstránenie existujúcich regionálnych disparít, ktoré boli identifikované a popísané v NDP pre oblasti dopravnej, environmentálnej a lokálnej infraštruktúry. Cieľom je zlepšenie miestnych podmienok cestou zabezpečenia rovnocennej dostupnosti miestnych rozvojových centier k jednotlivým infraštruktúram.

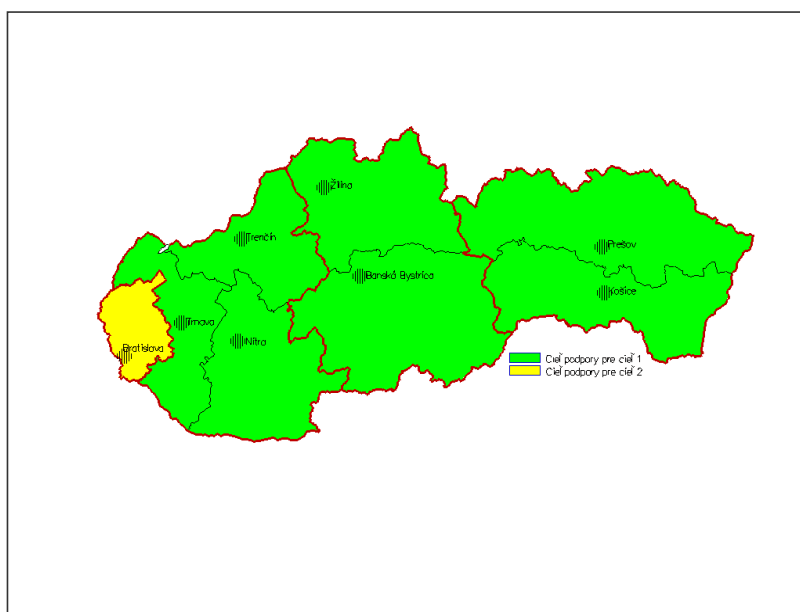
Územie Slovenskej republiky spadajúce pod Cieľ 1 je vymedzené územím troch regiónov NUTS II¹. Zahŕňa územie siedmich samosprávnych krajov: Trnavský, Trenčiansky a Nitriansky kraj (NUTS II Západné Slovensko), Žilinský a Banskobystrický kraj (NUTS II Stredné Slovensko) a Prešovský a Košický kraj (NUTS II Východné Slovensko). Aktuálne usporiadanie regiónov NUTS II predstavuje návrat k pôvodnej územnej systemizácii, zverejnenej v Zbierke zákonov ako opatrenie Štatistického úradu SR č.75 zo dňa 4. marca 1998.

Tento dokument bol pripravený na základe nariadení EÚ o štrukturálnych fondoch a Kohéznom fonde a konkrétne Príručky pre programy za obdobie 2000 – 2006 – Štrukturálne fondy a ich koordinácia s Kohéznym fondom, ako aj na základe oficiálnej komunikácie EK s kandidátskymi krajinami ohľadom programovania štrukturálnych aktivít.

¹NUTS – Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques – Hierarchický systém štatistických územných jednotiek zavedených Štatistickým úradom Európskych Spoločenstiev (EUROSTAT) v spolupráci s národnými štatistickými úradmi.

Tabuľka č. 1-1: NUTS v SR

Jednotka	Počet	Územný celok
NUTS I	1	Slovensko
NUTS II	4	Bratislavský kraj Západné Slovensko Stredné Slovensko Východné Slovensko
NUTS III	8	kraje Slovenska
NUTS IV	79	okresy Slovenska
NUTS V	2 883	obce Slovenska

Celková stratégia a hlavné východiská pre kľúčové priority definované v Národnom rozvojovom pláne boli vypracované v spolupráci s Európskou komisiou a budú podporované v rámci Rámca podpory spoločenstva (Community Support Framework, ďalej CSF). CSF vytyčuje strategickú víziu, ktorá určuje smerovanie celkového rozvojového úsilia na obdobie v rokoch 2004 až 2006. Táto vízia podporuje rozvíjanie tzv. rastových (rozvojových) pólův v rámci regiónov a vyrovnaný regionálny rozvoj. Stratégia tohto Operačného programu je plne v súlade s týmito princípmi.

Zameriava sa na elimináciu kľúčových štrukturálnych nevýhod v centrách hospodárskej dôležitosti v oblastiach dopravy a životného prostredia a vytvára priestor na obnovu a modernizáciu na lokálnej úrovni.

S cieľom stanovenia celkových dopadov v rozvoji, vymedzených v Rámci podpory Spoločenstva sa tiež uvádza zameranie ostatných operačných programov. Každý z týchto programov definuje kľúčové potreby rozvoja. Podpora produktívnych investícií prostredníctvom SOP Priemysel a služby bude rozvíjať konkurencieschopnosť a zvyšovať produktivitu výroby. Zameranie na ľudské zdroje prostredníctvom SOP Ľudské zdroje zvýši kvalitu ľudských kapacít. V treťom Operačnom programe SOP Poľnohospodárstvo je podporený kontinuálny rozvoj v oblasti poľnohospodárstva.

Príprave Operačného programu Základná infraštruktúra predchádzala príprava návrhov troch samostatných dokumentov: Sektorový operačný program Doprava, Sektorový operačný program Životné prostredie a Regionálny operačný program Slovenská republika. Ich spoločným menovateľom bola potreba riešiť problémy infraštruktúry, ktorá nevyhovuje základným požiadavkám a je brzdou ekonomického rozvoja zaostávajúcich regiónov. Zlúčením pôvodných návrhov do jedného operačného programu dosiahneme zníženie administratívnej náročnosti pri budúcej implementácii OP ZI.

Súbežne s OP ZI sú vypracované tri Sektorové operačné programy (SOP): SOP Priemysel a služby, SOP Ľudské zdroje a SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. Operačné programy spoločne vytvárajú účinnú podporu pre vyrovňovanie regionálnych disparít a postupné dobiehanie úrovne priemeru regiónov v EÚ. S uplatnením uvedených východísk je rámec OP ZI tvorený 3 prioritami rozpracovanými do 11 opatrení a do opatrenia technickej pomoci.

Financovanie OP ZI bude zabezpečené z národných zdrojov a z fondov EÚ, pričom sa počíta aj so zapojením súkromných zdrojov. Národné zdroje budú zaistené zo štátneho rozpočtu a čiastočne zo zdrojov regionálnych a miestnych samospráv. Podpora pre OP ZI zo štrukturálnych fondov Európskej únie bude poskytovaná z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF).

1.2. Požiadavky na operačný program

Operačný program je definovaný ako dokument schválený Komisiou na realizáciu Rámcu podpory Spoločenstva (CSF), ktorý pozostáva zo súboru priorít, vrátane dlhodobých opatrení. Rámec podpory Spoločenstva zabezpečuje koordináciu celkovej štrukturálnej pomoci Spoločenstva. Operačný program vytyčuje podrobnejšie CSF.

Článok 18 Nariadenia Rady ES číslo 1260/1999 definujúci všeobecné ustanovenia o štrukturálnych fondoch určuje obsah každého operačného programu. Operačný program (OP) obsahuje:

- popis priorít, ich súlad s CSF, ich špecifické ciele kvantifikované tam, kde je kvantifikácia možná a ex-ante hodnotenie ich očakávaného dopadu v súlade s článkom 41(2) uvedeného Nariadenia.
- stručný prehľad opatrení na realizáciu priorít a informácie potrebné na zistenie, či sú v súlade s článkom 87 Zmluvy (štátna pomoc). Tieto údaje zahŕňajú názov, popis, celkové ciele, zamýšľaných príjemcov, predpokladaný návrh finančnej alokácie poskytovanej na každé opatrenie. Podrobné informácie o obsahu opatrení vrátane ich kvantifikácie sú uvedené v programovom doplnku.
- indikatívny finančný plán o čerpaní finančných prostriedkov, ktorý je členený po rokoch a prioritách,
- zabezpečenie implementácie operačného programu, ktoré zahŕňa :
- menovanie riadiaceho orgánu, zodpovedného za administráciu OP a menovanie platobného orgánu,
- popis mechanizmov pre riadenie a administratívu operačného programu, ku ktorému okrem iného patria rôzni inštitucionálni a finanční partneri riadiaceho orgánu podieľajúci sa na tvorbe a realizácii operačných programov,
- popis systémov pre monitorovanie a hodnotenie, s dôrazom na úlohy monitorovacieho výboru (MV). Popis je zameraný na hlavné úlohy každého orgánu zodpovedného za monitorovanie a hodnotenie, s dôrazom na získavanie údajov; na prípravu ich priebežného hodnotenia a na vymedzenie úloh a pracovných postupov MV,
- definíciu postupov týkajúcich sa mobilizácie a obehu finančných tokov: opatrenia prijaté za účelom pravidelnej kontroly a organizácie priebežného hodnotenia, ako aj opatrenia za účelom zabezpečenia transparentnosti finančných tokov,
- popis špecifických postupov pre zabezpečenie kontroly operačného programu: pri bežných mechanizmoch finančnej kontroly verejných zdrojov platných na území SR, sú popísané

najdôležitejšie opatrenia – praktiky a ustanovenia, prijaté za účelom kontroly OP. Pri tomto popise je charakterizovaná úloha jednotlivých partnerov podieľajúcich sa na monitorovaní a hodnotení daného OP,

- popis dohody medzi EK a SR o výmene digitálnych dát potrebných pre naplnenie požiadaviek na riadenie, monitorovanie a hodnotenie.

1.3. Konzultácie s partnermi

Požiadavka princípu partnerstva vychádza z Nariadenia Rady č. 99/1260/ES o štrukturálnych fondoch. Počas procesu prípravy Operačného programu sa viedli konzultácie s partnermi na národnej, regionálnej i miestnej úrovni. Prebiehali za účasti predstaviteľov ministerstiev, inštitúcií štátnej správy, vyšších územných celkov, samosprávy a mimovládnych organizácií.

Rada vlády SR pre regionálnu politiku je koordinačným, iniciačným a poradným orgánom vlády, pre záležitosti týkajúce sa regionálnej politiky a štrukturálnych fondov. V rámci svojich zasadnutí realizuje princíp partnerstva.

Počas fázy prípravy Programového dokumentu boli základné otázky a ciele OP ZI prerokovávané na stretnutiach Prípravného výboru pre štrukturálne fondy. Členmi Prípravného výboru pre štrukturálne fondy sú predstavitelia ministerstiev, venujúci sa oblasti hospodárskej a sociálnej kohézie a ďalší ekonomickí a sociálni partneri, vrátane mimovládnych a neziskových organizácií.

Celkovú koordináciu OP ZI zabezpečuje pracovná skupina zriadená z predstaviteľov Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR, Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR a Ministerstva životného prostredia SR. Členovia pracovnej skupiny sa stretávajú pravidelne a to z dôvodu zabezpečenia koherencie a konzistentnosti všetkých programov. Bilaterálne stretnutia s Ministerstvom školstva SR, Ministerstvom zdravotníctva SR, Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstvom kultúry SR sa uskutočňujú za účelom prediskutovania a prerokovania cieľov týkajúcich sa regionálneho rozvoja v týchto oblastiach.

Pre každý operačný program (Doprava, Životné prostredie a Regionálny operačný program Slovenská republika) boli zriadené samostatné pracovné skupiny. Každá z nich je zložená zo zástupcov orgánov štátnej správy, vyšších územných celkov, miestnej štátnej správy, a neziskových organizácií.

V období mesiacov júl až december 2003 sa v Trnave, Trenčíne, Nitre, Banskej Bystrici a Prešove uskutočnilo niekoľko workshopov.

Súbežne s procesom prípravných prác počas mesiacov júl a august, samosprávne kraje podľa NUTS II regiónov (Západné Slovensko, Stredné Slovensko a Východné Slovensko) organizovali na celoslovenskej úrovni pracovné stretnutia k analýzam súčasnej situácie svojho kraja, k SWOT analýzam, ako aj k prioritám a opatreniam, ktoré budú prepojené na priority NDP.

V septembri 2002 sa konali verejné stretnutia v jednotlivých NUTS II regiónoch. Každého prerokovania sa zúčastnilo okolo 100 účastníkov z rôznych inštitúcií pôsobiacich v regionálnom rozvoji včítane tých, ktoré boli zaradené do širšieho okruhu partnerov. Návrhy, ktoré vyplynuli z diskusie, boli využité pri úprave ROP SR.

Riadiaci orgán pre Operačný program Základná infraštruktúra tiež uskutočnil prezentácie v krajoch v súlade s Komunikačným akčným plánom. (Prešovský kraj – marec 2003 – seminár o regionálnej politike a štrukturálnych fondoch EÚ, Košický kraj – marec 2003 – prezentácie Operačného programu Základná infraštruktúra na twinningovom seminári: „Zlepšenie situácie Rómov na Slovensku“, Žilinský kraj – seminár o príprave projektov v oblasti kultúry, Banskobystrický kraj – máj 2003, výstava „PRO REGIO 2003“).

1.4. Ex-ante hodnotenie

Ex-ante hodnotenie je kľúčovou podmienkou pre prijateľnosť operačného programu v zmysle čl. 41 nariadenia Rady (ES) č. 1260/1999 z 21. júna 1999. Jeho cieľom je

„poskytnúť základ pre pomoc pri príprave rozvojového plánu a programového doplnku, ktorého je súčasťou“.

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (MVRR SR) zo svojej pozície celkového manažéra podpory štrukturálnych fondov pre Slovensko, uzavrelo niekoľko sérií Phare a tiež národných vládnych kontraktov, a to z dôvodu zabezpečenia ex-ante hodnotenia každého z plánovaných programov zo štrukturálnych fondov, počas obdobia 2004-2006 a im zodpovedajúcich programových doplnkov.

Zohľadňujúc rozhodnutie vlády v marci 2003 konať na základe jednotného Operačného programu Základná infraštruktúra (OP ZI) riadiaci orgán pre OP ZI (MVRR SR) sa usiloval o zjednotenie zistení a výstupov ex-ante hodnotení z troch tímov technickej podpory Phare: doprava, životné prostredie a lokálna infraštruktúra.

Základné podmienky pre ex-ante hodnotenie (vo všeobecnosti spoločné pre tri Phare kontrakty pokrývajúce OP ZI) vyžadujú, aby bolo posúdených 9 hlavných prvkov operačného programu a jeho programového doplnku:

- zhodnotiť, či celkový plán alebo program je vhodným nástrojom na riešenie problémov, ktoré sužujú región alebo sektor
- zhodnotiť, či program dobre zadefinoval strategické osi, priority a ciele, či sú tieto ciele relevantné a môžu byť dosiahnuté a či program poskytuje posudok
- prispieť ku kvantifikácii cieľa programu a k ustanoveniu základu pre monitoring a budúcu hodnotiacu prácu
- pripomenky k vhodnosti navrhnutých spôsobov implementácie, výkonu a monitoringu (vrátane navrhnutých indikátorov) a pomoc s návrhom procedúr a kritérií výberu projektov
- zhodnotiť princíp investičnej stratégie zdôrazňujúci návrh programu a navrhovanú alokáciu zdrojov
- zhodnotiť vnútornú koherenciu programu
- pripomenky k stupňu konzistencie s politikami ES a štátu, predovšetkým v oblastiach rovnosti príležitostí, životného prostredia a zamestnanosti
- zhodnotiť pravdepodobný dopad programu na socio-ekonomickú situáciu, životné prostredie a rovnosť
- analyzovať a zahrnúť existujúce analýzy, strategické plány, komparatívne analýzy, evaluácie a ďalšie relevantné dokumenty.

Keďže tímy technickej pomoci pôsobia od konca roka 2002 (doprava od marca 2003) a spracovali jednotlivé sektorové/regionálne analýzy / ex-ante hodnotenia pre príslušné operačné programy, rozhodnutie z marca 2003 spojiť tri programy do jedného OP ZI nezabezpečilo trom tímom technickej pomoci dostatočný čas uskutočniť podrobné ex-ante hodnotenie nového programu. Predbežné ex-ante hodnotenie pre OP ZI bolo súborom troch oddelených hodnotení.

Od marca 2003 MVRR SR (RO) a MDPT SR a MŽP SR (SO) postupujú časovo a vecne náročný proces prispôsobovania spoločného OP zameraného na zabezpečenie užšieho prepojenia s cieľmi NDP a vnútornej konzistencie OP ZI. Toto sa dosahuje predovšetkým pomocou pravidelných stretnutí pracovnej skupiny predstaviteľov troch ministerstiev a ich plánovacích a programovacích jednotiek, ako aj množstvom sektorových podskupín.

Podobným spôsobom aj tri tímy technickej pomoci stanovili počas posledných troch mesiacov svoj modus operandi na pravidelnú výmenu názorov a návrhov, čo viedlo k dokončeniu jednotného ex-ante hodnotenia pre spoločný OP v júni 2003. Predovšetkým počas finalizácie programu zameranej na úpravy celkového smerovania a záberu programu, ako aj na detailnú definíciu jednotlivých opatrení, intervencie a vnútornú logiku, sa uskutočnilo množstvo stretnutí na vysokej úrovni medzi tímami technickej pomoci, riadiacim orgánom a sprostredkovateľskými orgánmi (vrátane príslušných predvstupových poradcov) týkajúcich sa príprav návrhu OP.

Ex-ante hodnotiace tímy vyzdvihli predovšetkým nasledovné dôležité body:

- spolupráca a komunikácia medzi tromi ministerstvami sa vo vzťahu ku kompletizácii OP ZI výrazne zlepšila, hlavne prostredníctvom „inštitucionalizácie“ pravidelnej pracovnej skupiny. Toto výrazne zlepšilo dokument,
- strategická orientácia pre program a jeho prepojenie s revidovaným NDP je teraz v dokumente viac viditeľná. Zatiaľ čo toto môže byť ďalej zlepšené (napríklad kvantifikáciou cieľov na úrovni programu a pre tri jednotlivé priority), revidovaný návrh OP predstavuje výrazné a dôležité zlepšenie od návrhu z marca 2003
- spolupráca medzi ministerstvami tak ako aj hodnotiace tímy zlepšili a prispeli k veľmi dobrému interaktívnemu procesu hodnotenia

Zhrnutie kľúčových zistení a odporúčaní tímu (tímov) pre ex-ante hodnotenie je uvedené nižšie:

- zatiaľ čo OP ZI obsahuje zoznam informácií, ktoré majú byť zahrnuté do OP, napr. priority, vymedzenie opatrení, finančný plán a implementačné úpravy (v súlade s Nariadením Rady (EK) č. 1260/1999) a tiež 90 strán úvodu k OP podrobne popisujúcich „súčasnú situáciu“ predchádzajúci akýmkoľvek vyhláseniam, čo sa týka priorit a opatrení OP sú zvažované príliš dlho a nezacielené. V časti OP návrhu sa opakujú informácie uvedené v NDP, však na druhej strane, OP tiež uvádza informácie, ktoré sa v NDP nevyskytujú. Predpokladá sa, že táto časť bude skrátená na zhrnutie s odvolaním na NDP za účelom úplnosti informácií. Akékoľvek informácie v „súčasnom stave“ OP ZI, ktoré nie sú v NDP, by mali byť do NDP zahrnuté.
- Skrátený popis „súčasného stavu“ má tiež vysvetliť, prečo je OP ZI potrebné, čo má byť založené na strategickej orientácii revidovaného NDP, ktorý teraz vyzdvihuje povahu polycentrického rozvoja na Slovensku a zdôrazňuje cieľ vyváženého socio-ekonomického rozvoja v krajine. Princípom pre OP ZI (čo by malo taktiež preukázať synergiu, ako aj jasné oddelenie medzi OP ZI a Kohéznym fondom) je podpora ďalšieho rozvoja základnej infraštruktúry na území Cieľa 1 so zameraním na zabezpečenie prepojenia medzi prioritami ako katalyzátormi ekonomického a sociálneho rozvoja a pridanej hodnoty pre oblasti
- Popis výsledkov predchádzajúcich programov by mal byť skôr v NDP, ako v OP ZI (Nariadenia Rady č. 1260/1999, č. 16 a 18). Tieto detaily by mali byť vyňaté z OP ZI a pokryté plne v NDP (NDP v súčasnosti obsahuje informácie o predvstupovej pomoci – projekty a výdavky, ale neposkytuje žiadne podrobné hodnotenie). Pri formulovaní podrobných návrhov OP ZI sa neuvažovalo so žiadnymi ustanoveniami v OP ZI, ani v NDP o predchádzajúcich skúsenostiach Slovenska s programom pomoci.
- SWOT analýza stále obsahuje protichodné informácie, napr. letiská sú zahrnuté v silných, ale aj v slabých stránkach, do tej miery, že množstvo z nich nie je funkčných z dôvodu nedostatku bezpečnosti.
- SWOT analýza by mala poskytnúť väčšiu jasnosť zoradenia rozdielov vedúcich k určeniu detailných priorit a k identifikácii faktorov, ktoré napomáhajú ekonomickej a sociálnej kohézii, udržateľnému rozvoju, rovnosti príležitosti.
- Kvantifikácia cieľov je stále slabá, napriek značnému používaniu štatistických údajov v OP ZI a NDP, nie sú navrhnuté jasné závery na vhodné SMART indikátory používané na kvantifikovanie efektov programu a deklarovanie cieľov zásahov. Zatiaľ nie je uskutočniteľné zhodnotenie očakávaných socio-ekonomických dopadov programu a ani oprávnenosť alokácie disponibilných prostriedkov k rôznym prioritám NDP a OP ZI.
- Vo vzťahu k implementácii programu, jeho efektívnemu riadeniu a monitorovaniu napriek úzkej spolupráci medzi RO a SO pod RO v posledných mesiacoch, stále zostáva prvok konfúzie/neistoty vzhľadom k efektívnemu oddeleniu úloh, zodpovedností a súvisiacich požiadaviek zdrojov príslušných programovacích jednotiek a implementačných a monitorovacích orgánov.
- Ustanovenia týkajúce sa implementácie programu a priorit by mali byť naďalej posilňované zhodnotením / vyhlásením, ako bude zabezpečené dodržanie pravidiel týkajúcich sa

tendrov, verejného obstarávania, ochrany životného prostredia, rovností príležitostí mužov a žien (v súlade s Nariadením Rady č.1260/1999 čl. 12).

- Ex-ante hodnotitelia usudzujú, že revidovaný programový dokument je prijateľný na podporu na základe cieľa 1 štrukturálnych fondov.

1.5. Samosprávne kraje Slovenskej republiky

1.5.1. Charakteristika Banskobystrického samosprávneho kraja

Rozloha v km²: **9 455**

Počet obyvateľov k 31.12.2002: **660 110**

Hustota obyvateľstva: **69,81** obyvateľov na km²

Krajské mesto: **Banská Bystrica**

Počet okresov: **13** (Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Brezno, Detva, Krupina, Lučenec, Poltár, Revúca, Rimavská Sobota, Veľký Krtíš, Zvolen, Žarnovica, Žiar nad Hronom)

Počet miest: **24**

Počet obcí: **516** /z toho 24 miest/

Internetová stránka: <http://www.vucbb.sk>

Geografická charakteristika

Územie Banskobystrického kraja patrí rozlohou k najväčším samosprávnym krajom na Slovensku. Leží v južnej časti NUTS II – Stredné Slovensko. Z hľadiska kvalít krajinného a prírodného prostredia patrí k najvýznamnejším regiónom Slovenska a je oblasťou s najväčšou výmerou chránených území na Slovensku. Z celkovej rozlohy kraja tvoria chránené územia 34,82%. Geograficky do kraja patria národné parky Nízke Tatry, Slovenský raj, Muránska planina a Veľká Fatra, ako i chránené krajinné oblasti Štiavnické vrchy, Ponitrie, Cerova vrchovina a Poľana, ktorá je súčasne aj biosférickou rezerváciou v rámci programu UNESCO Človek a biosféra. K prírodným krásam nachádzajúcim sa na povrchu sa pripájajú aj krásy uložené hlboko pod zemou. Sprístupnená je Harmanecká jaskyňa – Izbica s rozsiahlymi podzemnými priestormi, Bystrianska jaskyňa, unikátna Jaskyňa mŕtvych netopierov v Ďumbierskom vysokohorskom krase a Ochtinská aragonitová jaskyňa.

Z geologického aj geomorfologického hľadiska je územie kraja mnohotvárne. Severná časť kraja je horského a podhorského charakteru, v južnej časti prevláda typ kotlinný s pahorkatinným reliéfom. Maximálna nadmorská výška je 2. 043 m n.m / Ďumbier / a minimálna nadmorská výška je 130 m n.m / Ipeľská kotlina /.

Územie kraja spadá do povodia Hrona, Ipľa a Slanej. Rieka Hron prameniaca na území Banskobystrického kraja je najvýznamnejším a najdlhším tokom v tejto oblasti. Na juhu je prirodzenou hranicou s Maďarskou republikou rieka Ipeľ.

Zásoby povrchových vôd sú kumulované vo vodných nádržiach Ružiná, Teplý vrch, Málinec, Klenovec, Kurinec a Hriňová. Štiavnické jazerá sú pospájané do dômyselného vodárenského systému.

Nadregionálny význam má aj množstvo prírodných minerálnych a liečivých prameňov a geotermálnych vôd využívaných v liečebných kúpeľoch Dudince, Brusno, Sliac - Kováčová, Číž a Sklené Teplice. Termálne pramene sa využívajú na rekreačné účely na termálnych kúpaliskách Dolná Strehová, Vyhne, Sklené Teplice a v Kremnici. Minerálne pramene sa nachádzajú v Klokoči, Čeríne, Moštenici a iné.

Banskobystrický kraj s množstvom prírodných pozoruhodností má veľmi dobré možnosti a predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu, ktorý je potrebné realizovať v súlade s ochranou prírody a krajiny.

Kultúrno-historická charakteristika

Banskobystrický samosprávny kraj sa rozprestiera na častiach územia bývalých historických celkov – Zvolenskej župy, Gemersko-malohontskej, Tekovskej, Hontianskej a Novohradskej župy. Veľkosť a význam týchto pôvodných územno-administratívnych útvarov sa v priebehu stáročí menili, zachovali si však ako historické regióny svoju originalitu v tradíciách, zvykoch, jazyku, piesňach, či tanci, ale aj v historickej architektúre a iných dokladoch hmotnej kultúry.

Bohatstvo hmotného kultúrneho dedičstva predstavuje predovšetkým pamiatkový fond – historicky a umelecky hodnotné objekty – hrady, zámky, kaštiele, kostoly, meštianske domy, ľudová architektúra. Na území Banskobystrického samosprávneho kraja sa nachádza viac ako 1700 nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok a takmer 3000 hnutelných národných kultúrnych pamiatok, zapísaných v Ústrednom zozname pamiatkového fondu Slovenskej republiky. Historické jadrá banských miest v Banskej Bystrici, Banskej Štiavnici a v Kremnici sú chránené ako mestské pamiatkové rezervácie. Ucelené historické sídelné usporiadanie baníckej architektúry sa zachovalo v pamiatkových rezerváciách Štiavnické Bane a Špania Dolina, komplex vinohradníckych domčekov s vínnymi pivnicami je chránený v pamiatkovej rezervácii Sebechleby – Stará Hora. Historické jadrá obcí a miest s jedinečnými pamiatkovými hodnotami v historickom sídelnom usporiadaní v 21 sídlach kraja sú vyhlásené za pamiatkové zóny. V Zozname svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO je od roku 1993 zapísané Historické mesto Banská Štiavnica a technické pamiatky v okolí.

Nedeliteľnou súčasťou hmotného kultúrneho dedičstva kraja sú vzácne múzejné a galerijné zbierky, archívne dedičstvo a historický knižničný fond. Zbierky múzeí a galérií sú spravidla umiestnené a sprístupnené v historicky hodnotných objektoch.

V Banskobystrickom kraji majú svoje sídlo špecializované múzeá a galérie s celoslovenskou pôsobnosťou (napr. Slovenské banské múzeum v Banskej Štiavnici, Múzeum mincí a medailí v Kremnici, Poštové múzeum, Múzeum SNP...), regionálne kultúrne inštitúcie zriadené samosprávnym krajom a tiež mestské a obecné kultúrne strediská pod obecnou samosprávou. Prioritou v oblasti duchovného kultúrneho dedičstva je tradičná ľudová kultúra, podchytenie talentu a zručnosti tvorcov kultúrnych a umeleckých hodnôt.

V území Banskobystrického samosprávneho kraja pôsobia vysoké školy, ktoré zvyšujú vzdelanostnú úroveň nielen mladých ľudí ale aj ľudí v treťom veku: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Akadémia umení v Banskej Bystrici, Technická univerzita vo Zvolene a detašované pracoviská Slovenskej poľnohospodárskej univerzity, Ekonomickej univerzity Bratislava, Slovenskej technickej univerzity Bratislava, Univerzity J. A. Komenského Bratislava), Technickej univerzity, Trenčianskej univerzity A. Dubčeka.

Charakteristika priemyslu

Ekonomický potenciál jednotlivých okresov Banskobystrického kraja má osobitné regionálne špecifiká, čo ho radí v rámci Slovenskej republiky k hospodársky problematickejší. Vývoj štruktúry ekonomiky Banskobystrického kraja je v posledných rokoch charakterizovaný postupným posilňovaním odvetvia služieb, oslabovaním odvetvia priemyslu a stavebníctva a pokračujúcim útlmom v poľnohospodárstve.

V hospodárstve Banskobystrického kraja pracuje približne 230 000 ľudí. Okolo 165 000 ľudí, čo predstavuje dve tretiny pracovnej sily, pracuje vo firmách a organizáciách zamestnávajúcich viac ako 20 zamestnancov. Z týchto je tretina zamestnaná v priemysle a dve tretiny v nepriemyselných sektoroch. Tretina z celkového počtu zamestnaných ľudí pracuje v podnikoch s počtom zamestnancov do 20. Ekonomicky najsilnejším je okres Banská Bystrica, na území ktorého sa nachádza 40% zo všetkých podnikov.

V súčasnosti nosnými odvetviami v Banskobystrickom kraji sú predovšetkým hutnícky, strojársky, potravinársky, chemický, farmaceutický, drevospracujúci, sklársky a keramický priemysel. Z pohľadu priemyselnej výroby môžeme rozdeliť Banskobystrický kraj na priemyselne vyspelejší sever (okresy Banská Bystrica, Zvolen, Žiar nad Hronom, Detva), kde prevláda strojársky, drevospracujúci, chemický a farmaceutický priemysel, hutníctvo a na poľnohospodárstvo zameraný juh kraja (okresy Rimavská Sobota, Lučenec, Veľký Krtíš, Krupina, Revúca).

Jednou z priorit regiónu pre nastávajúce obdobie bude intenzívna podpora vstupu priamych zahraničných investícií do regiónu, a to hlavne do existujúcich výrobných podnikov.

Významným dopravným uzol je „mesto Zvolen“, ktorý je ťažiskom cestnej a železničnej siete Slovenskej republiky. Krajom prechádzajú dva významné cestné ťahy a to severo - južný, ktorý tvoria štátne cesty I / 66 a I / 59 zaradené do európskej cestnej siete ako E 77 a západno - východný, ktorý tvoria štátne cesty I / 50 a I / 65 taktiež zaradené do európskej cestnej siete pod označením E58, E 571 a E572. Celková dĺžka ciest je 3 159 km, z toho I. triedy – 577 km, II. triedy – 732 km, III. triedy – 1850 km.

Križujú sa tu dva železničné ťahy: Bratislava - Zvolen - Košice - Čierna nad Tisou - Ukrajina a Žilina - Zvolen - Lučenec - Maďarská republika, na ktoré sa napája sieť železničných tratí regionálneho charakteru. V Banskobystrickom kraji je v 25 traťových úsekoch železničnej siete Slovenskej republiky v celkovej dĺžke tratí 559 km a dĺžke koľají 760 km.

Letisko Sliač s medzinárodnými parametrami umocňuje pozíciu nášho regiónu. Je katalyzátorom rozvoja obchodných vzťahov cestovného ruchu, kúpeľníctva a atraktivity prostredia, v ktorom sa nachádza. V regióne sa nachádzajú letiská miestneho významu v obciach Boľkovce, Očová a Rohozná, ktoré sa využívajú najmä na športové účely.

1.5.2. Charakteristika Trenčianskeho samosprávneho kraja

Rozloha v km²: **4 501**

Počet obyvateľov k 31.12.2002: **603 494**

Hustota obyvateľstva na km² : **134,4** obyvateľov na km²

Krajské mesto: **Trenčín**

Počet okresov: **9** (Bánovce nad Bebravou, Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Partizánske, Považská Bystrica, Prievidza, Trenčín)

Počet miest: **18**

Počet obcí: **276**

Internetová stránka: <http://www.tsk.sk>

Geografická charakteristika

Trenčiansky samosprávny kraj (TSK) sa rozprestiera v severozápadnej časti Slovenskej republiky. Celú dĺžku západnej časti kraja tvorí štátna hranica s Českou republikou, južná časť kraja hraničí s Trnavským a Nitrianskym krajom, na východe susedí s Banskobystrickým a na severe so Žilinským krajom.

Z geografického hľadiska patrí územie kraja do oblasti Západných Karpát. Územím kraja preteká rieka Váh, pozdĺž ktorej sa tiahne Trenčianska kotlina. Túto na východe uzatvára masív Považského Inovca, Strážovské vrchy a Súľovské vrchy, na západe masív Bielych Karpát. Na juhovýchode je kraj ohraničený pohorím Vtáčnik. Z juhu do územia zasahujú Malé Karpaty a Myjavská pahorkatina a časť Podunajskej nížiny. Juhovýchodným územím kraja preteká rieka Nitra prameniaca na území okresu Prievidza. Riečnu sieť kraja okrem Váhu a Nitry tvoria i ďalšie vodné toky: Myjava, Jablonka, Klanečnica, Bošáčka, Drietomica, Súčanka, Vlára, Teplička, Bebrava - Radiša, Nítrica a Handlovka.

Trenčiansky samosprávny kraj (TSK) sa rozprestiera v severozápadnej časti Slovenskej republiky. Celú dĺžku západnej časti kraja tvorí štátna hranica s Českou republikou, južná časť kraja hraničí s Trnavským a Nitrianskym krajom, na východe susedí s Banskobystrickým a na severe so Žilinským krajom.

Kultúrno-historická charakteristika

Územie dnešného kraja bolo osídlené už od najstarších čias. Dokumentujú to rozsiahle archeologické nálezy. Slovánske obdobie je doložené prvými archeologickými nálezmi už v 7. – 8. storočí, ale najväčší rozsah osídlenia sa zistil až v 9. storočí. Po rozpade Veľkej Moravy sa postupne celé územie Slovenska dostalo pod správu Uhorska.

Od 13. storočia do roku 1848 sa o územie dnešného TSK delili 3 stolice: Trenčianska, Nitrianska a Tekovská. Neskôr, keď sa stolice zmenili na župy, až do roku 1922 sa stav prakticky nezmenil. Trenčianska stolica (neskôr župa) bola väčšia ako dnešný kraj. Na severe susedila dokonca až s Poľskom a s Oravskou stolicou. V krátkom období územnej reorganizácie za Jozefa II. bolo celé územie dnešného TSK v Nitrianskom dištrikte.

V priebehu histórie sa územné organizácie na strednom Považí, ako aj postavenie a funkcie Trenčína menili. V roku 1949, keď bolo na Slovensku zriadených 6 krajov a 92 okresov, sa prvýkrát v histórii územnej správy pretrhli väzby Trenčín na severné územie.

Zákomom NR SR č. 221/1996 Z.z. o územnom a správnom členení Slovenskej republiky bolo zriadených 8 krajov. Jedným z novovzniknutých krajov bol aj Trenčiansky kraj s 9 okresmi – Bánovce nad Bebravou, Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Partizánske, Považská Bystrica, Prievidza, Púchov a Trenčín. Zákomom NR SR č. 302/2001 Z. z. o samosprávnych krajoch bolo na území Slovenskej republiky zriadených 8 samosprávnych krajov, ktoré sú zhodné s predchádzajúcim územno-správnym členením. Z pôvodného Trenčianskeho kraja vznikol k 1. 1. 2002 Trenčiansky samosprávny kraj, ktorého samosprávne orgány - predseda a 45 poslancov volili občania v priamych voľbách.

V TSK z celkového počtu 276 administratívnych sídiel má 18 štatút mesta. Okrem krajského a okresného mesta Trenčín, ktoré má 59 tis. obyvateľov, sú to okresné mestá: Bánovce nad Bebravou, Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Partizánske, Považská Bystrica, Prievidza a Púchov. Ďalšími mestami kraja sú: Bojnice, Brezová pod Bradlom, Dubnica nad Váhom, Handlová, Nováky, Nová Dubnica, Nemšová, Stará Turá a Trenčianske Teplice.

Štruktúra kultúrnych zariadení pozostáva z múzeí, knižníc, galérie, hviezdárne a osvetových stredísk. Ich súčasné rozmiestnenie zodpovedá geografickým a administratívnym podmienkam TSK.

Charakteristika priemyslu

Priemyselná výroba v regióne je zastúpená odvetvami:

- *banský priemysel* (ťažba hnedého uhlia a lignitu, nerudných surovín – dolomity, vápenec, stavebný kameň, štrkopiesky)
- *strojárstvo* (výroba obrábacích strojov, oceľových konštrukcií, banských strojov a zariadení, prevodoviek, ložísk, zdravotníckej techniky, prístrojov, komponentov do automobilov, kotlov, armatúr, poľnohospodárskej techniky, špeciálnej techniky, koľajových vozidiel, zemných strojov, odliatkov, výrobkov farebnej metalurgie, zariadení na spracovanie gummy, špeciálneho náradia, hydraulických prvkov, plničky fliaš)
- *gumársky priemysel* (výroba pneumatík a iných gumárskych výrobkov)
- *elektrotechnika* (výskum, vývoj a výroba zariadení výkonovej elektrotechniky, riadiacich systémov, káblové zväzky pre osobné automobily)
- *textilný a odevný priemysel* (pánska konfekcia, výroba vlnárskych tkanín z česaných priadzí, pleteného ošatenia a bielizne, posteľnej bielizne)
- *sklársky priemysel* (obalové sklo, odľahčené a super ľahké obaly pre zdravotníctvo, mliekarenský a chemický priemysel, lisované sklo, žiarovky, dekorované sklo, brúsené a olovnaté krištáľové sklo, úžitkové sklo, ručne vyrábané sklo – olovnaté a sodno-draselné)
- *drevospracujúci priemysel* (výroba nábytku, stavebné drevené prvky, rezivo)
- *chemický priemysel* (výroba pracích prostriedkov, chlóru, vinylchloridu a polyvinylchloridu, ďalšie spracovanie PVC, výroba tovarov na báze gummy, výroba náterových hmôt, liečiv)
- *kožiarsky priemysel* (spracovanie usní, výroba obuvi)

- *potravínarsky priemysel* (výroba liehovín, dezertných vín, ovocných destilátov a rafinovaných liehov i pekárenského lisovaného a sušeného droždia, mliečnych výrobkov, tavených syrov, kyslo-mliečnych výrobkov, chleba a pekárenských výrobkov, extrudovaných výrobkov, cukru, čajov, nealkoholických nápojov, minerálnych vôd, instantných výrobkov, mraziarenských výrobkov, spracovanie rýb, mrazených hotových jedál, spracovanie mäsa, spracovanie zemiakov, mlyny na múku)
- *výroba stavebných hmôt a stavebných prvkov* (cement, tehla, pórobetón, umelý kameň, výplne otvorov – drevené a plastové, obklady, dlažby, pletivo, drobné betónové prefabrikáty, záhradné a interiérové krby, zvárané ploty)

TSK má široké možnosti pre rozvoj cestovného ruchu na svojom území. Významným faktorom je jeho výhodné geografické umiestnenie v rámci Slovenska, uprostred hospodársky silne rozvinutého územia Bratislava – Trnava – Trenčín – Žilina, ako aj strategická poloha v dopravnom prepojení východ–západ a sever–juh. Dôležitá je i jeho hraničná poloha s Českou republikou, ktorá prináša možnosti rozvoja spolupráce prihraničných miest a regiónov.

TSK je charakteristický diverziou vidieckej krajiny, zachovalým jedinečným ľudovým umením, zvykmi a folklórom, čo vytvára priaznivé predpoklady pre rozvoj vidieckeho turizmu a agroturistiky. Jeho bohatá história, množstvo významných kultúrnych pamiatok (napr. Trenčiansky hrad, Bojnický zámok a i.) a rozmanitosť kultúrnych a spoločenských podujatí medzinárodného významu z neho vytvára atraktívny región pre návštevníkov zo Slovenska i zo zahraničia.

K pozitívnym faktorom rozvoja cestovného ruchu v Trenčianskom regióne treba zaradiť i jeho tradíciu výstavníctva (Výstavisko TMM Trenčín), potenciál pre rozvoj kúpeľníctva (Trenčianske Teplice, Bojnice, Nimnica) a vysokú vzdelanostnú úroveň obyvateľstva.

V TSK k 31. 12. 2002 je 188,2 km ciest „E“ triedy pre medzinárodnú prevádzku.

Transeurópska magistála má dĺžku 100,795 km.

Diaľnica D- 61 / D-1 v plnom profile na území TSK má dĺžku 63,653 km

Cesty 1. triedy 300,847 km, sú to: I/61; I/50; I/54; I/49; I/64

Cesty 2. triedy 350,4 km

Cesty 3. triedy 1142 km

Hustota cestnej siete je 0,412 km/km² a 3,050 km/1000 obyv.

Železničná trať č. 120 (Bratislava - Žilina - Košice) ktorá je severojužnej smerovej orientácie ako súčasť transeurópskeho železničného koridoru, bude modernizovaná na traťovú rýchlosť V=140-160 km/hod., čím sa jej dopravný význam aj z pohľadu medzinárodného zvýši. Modernizácia tejto železničnej trate je veľmi potrebná, nakoľko táto trať je zaradená do zoznamu medzinárodných železničných magistral a najdôležitejších trás medzinárodnej kombinovanej dopravy podľa dohôd AGC a AGTC.

V sídelnom meste Trenčín je vybudované letisko, ktoré bolo pôvodne určené len pre vojenské účely. *Letisko Trenčín* má 2 vzletové a pristávacie dráhy - 2000 x 30 m betónový a 1000 x 100 m trávnatý povrch. Spojenie s diaľnicou bude prostredníctvom trasy diaľničného privádzača.

Celkovo z 276 miest a obcí TSK bolo k 31. 12. 2001 plynofikovaných 203 obcí, čo predstavuje 73,6 %. V týchto mestách a obciach je 558 737 potenciálnych odberateľov, t. j. 92,4 % obyvateľov. Podiel obyvateľov zásobovaných pitnou vodou z verejných vodovodov dosiahol v roku 2001 v TSK 94,2 %, čo predstavuje 569 589 obyvateľov kraja. Počet obyvateľov TSK napojených na verejnú kanalizáciu dosiahol 418 512 osôb, čo predstavuje 69,2 % a počet obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu a ČOV dosiahol 359 990 osôb, čo predstavuje 59,5 % z celkového počtu obyvateľov kraja.

1.5.3. Charakteristika Trnavského samosprávneho kraja

Rozloha v km²: **4 148**

Počet obyvateľov k 31. 12. 2002: **550 911**

Hustota obyvateľstva: **132, 8** obyvateľov na km²

Krajské mesto: **Trnava**

Počet okresov: **7** (Dunajská Streda, Galanta, Hlohovec, Piešťany, Senica, Skalica, Trnava)

Počet miest: **16**

Počet obcí: **251**

Internetová stránka: <http://www.vuctt.sk>

Geografická charakteristika

Trnavský kraj sa nachádza v juhozápadnej časti Slovenskej republiky. Leží takmer v geografickom strede Európy a hraničí s tromi štátmi – s Českou republikou, Rakúskom a Maďarskom. Hraničným tokom s Českou republikou a Rakúskom je rieka Morava, ktorá má vybudovanú vlastnú nivu a je súčasťou Dolnomoravského úvalu. Západnú a severozápadnú časť územia zaberá Záhorská nížina. Záhorská nížina sa delí na dva krajinné celky – Borskú nížinu a Chvojnícku pahorkatinu. Celú strednú a južnú časť územia kraja zaberá Podunajská nížina. Podunajská nížina sa delí na dva krajinné celky – Podunajskú rovinu a Podunajskú pahorkatinu. Podunajská a Záhorská nížina sú oddelené pásom kryhového pohoria Malé Karpaty s najvyšším vrchom Záruby – 768 m n. m. Nachádza sa tam kvapľová jaskyňa Driny, ktorá je jedinou sprístupnenou jaskyňou v tomto pohorí. Na juhu je hraničnou riekou s Maďarskom rieka Dunaj. Ďalšou významnou riekou je rieka Váh. Na týchto troch riekach a na ich prítokoch boli vybudované viaceré vodné nádrže, ako napríklad: Boleráz, Buková, Kunov, Drahovce, ako aj najznámejšie vodné dielo – Gabčíkovo.

Na území kraja sa nachádzajú pôvodné lužné lesy s bohatou faunou a flórou, úrodné polia s vysokou bonitou pôdy a borovicové porasty s pieskovými presypmi. V záujme zachovania týchto hodnôt boli vyhlásené chránené územia s prírodnými rezerváciami, prírodnými pamiatkami a chránenými krajinnými oblasťami. Významné hodnoty predstavuje Čičovské mŕtve rameno, ostrov Orliaka morského, Dubník, Zelienska, Červený rybník, Záruby.

Pre rozvoj kraja majú mimoriadny význam geotermálne a liečivé pramene, ktoré sa využívajú na liečebné a rekreačné účely. Medzi najznámejšie miesta patria Piešťany, Sládkovičovo, Smrdáky, Dunajská Streda, Vincov Les.

Kultúrno-historická charakteristika

Trnavský samosprávny kraj bol zriadený v zmysle zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov, ktorý nadobudol účinnosť 16. decembra 2001.

Malebnosť krajiny vytvárajú kaštiele a zvyšky zachovaných hradov – Smolenický zámok, hrad Dobrá voda, kaštieľ v Budmericiach, Dolnej Krupej, Holíči, Galante, Dunajskej stredy a veľa ďalších. Bazilika sv. Panny Márie Sedembolestnej v Šaštíne je národným pútnickým miestom. K unikátnym technickým pamiatkam patria vodné a veterné mlyny v Klatove, Tomášikove, Jelke, Holíči atď.. Pamiatkovou rezerváciou ľudovej architektúry je známy Plavecký Peter. V Ducovom - Kostelci je zrekonštruovaný veľkomoravský veľmožný dvorec z druhej polovice 9. storočia. Z neďalekých Moravian nad Váhom pochádza najstarší umelecký výtvarný prejav na území Slovenska – socha Moravianska Venuša.

V celom kraji sa konajú rôzne kultúrne podujatia so zameraním na ľudovú tradíciu. Medzi najznámejšie patria: Pochovávanie basy, Víťanie jari, Medzinárodné folklórne festivaly, Cibulové hody, Country festivaly...

Charakteristika priemyslu

Trnavský samosprávny kraj je priemyselno-poľnohospodárskym regiónom, v ktorom sú zastúpené takmer všetky odvetvia priemyslu:

- strojársky priemysel - oprava železničných nákladných a osobných vozňov, výroba spojok pre osobné a nákladné automobily, výroba ložísk, ložiskových uložení a príslušenstva pre automobilový priemysel a zdravotnícku techniku
- textilný - výroba pánskej konfekcie, výroba kravát, šatiek, šálov, výroba pletenej spodnej bielizne, vrchného ošatenia a úpletov
- kovovýroba a hutnícka druhovýroba – výroba drôtu a výrobkov z neho, výroba plechov a pozinkovaných výrobkov
- elektrotechnický – výroba a montáž spotrebnej elektroniky, elektrotechnických súčiastok
- potravinársky – spracovanie mlieka a výroba mliečnych výrobkov, spracovanie mäsa a výroba mäsových výrobkov, výroba cukrovíniek a trvanlivého pečiva, výroba šumivých vín, výroba cukru
- drevársky – výroba drevotrieskového dyhovaného nábytku, spracovanie drevej hmoty
- papierenský – výroba obalov, etikiet a polygrafickej produkcie
- chemický – výroba čistiacich prostriedkov, liekov a liečebnej kozmetiky, výroba viskózoového a polyesterového vlákna, výroba plastov
- sklársky – výroba sklenených vlákien
- energetický

Trnavský kraj je svojou polohou veľmi významný v systéme dopravy. Región má pomerne hustú cestnú a železničnú sieť nadregionálneho významu. Regiónom prechádzajú dôležité ťahy z Bratislavy cez Trnavu do Žiliny, ako aj z Hodonína cez Trnavu do Nitry. Najhlavnejšie železničné dopravné trasy sú Bratislava – Žilina, Trnava – Kúty, ktorá predlžuje južný železničný ťah na ČR. Na niektorých úsekoch železničnej trate prebieha rekonštrukcia a modernizácia na traťovú rýchlosť 160 km/hod. Vodná doprava je zatiaľ zastúpená iba v okrese Dunajská Streda, kde sa vybudovaním vodného diela Gabčíkovo podstatne zlepšili plavebné podmienky na slovenskom úseku Dunaja. V budúcnosti sa predpokladá vybudovanie prístavu aj v Čilistove.

1.5.4. Charakteristika Prešovského samosprávneho kraja

Rozloha v km²: **8 998**

Počet obyvateľov: **793 182**

Hustota obyvateľstva: **88** obyvateľov na km²

Krajské mesto: **Prešov**

Počet okresov: **13** (Bardejov, Humenné, Kežmarok, Levoča, Medzilaborce, Poprad, Prešov, Sabinov, Snina, Stará Ľubovňa, Stropkov, Svidník a Vranov nad Topľou)

Počet miest: **23**

Počet obcí: **642**

Internetová stránka: <http://www.vucpo.sk>

Geografická charakteristika

Prešovský kraj patrí vďaka svojej geografickej polohe a prírodným podmienkam k územiám, kde sa už v dávnej minulosti začali objavovať prvé ľudské osídlenia. Územie Prešovského kraja leží v severnej časti východného Slovenska. Severnú hranicu tvorí štátna hranica s Poľskou republikou, vo východnej časti kraj susedí s Ukrajinou

republikou, na juhu hraničí s Košickým krajom a v západnej časti so Žilinským a Banskobystrickým krajom. Svojou rozlohou 8 998 km² zaberá asi 18 % územia Slovenskej republiky. Povrch kraja je výrazne členitý, s pomerne vysokými horami, z ktorých najvyššími sú Vysoké Tatry. Najvyššie položeným miestom je Gerlachovský štít (2 665 m n.m.), ktorý je najvyšší aj v rámci celej Slovenskej republiky.

Z hydrografického hľadiska leží územie Prešovského kraja na hlavnom európskom rozvodí. Prevažná časť územia patrí k úmoriu Čierneho mora (povodie Bodrogu a Hornádu), iba severozápadná časť územia kraja patrí k úmoriu Baltského mora (povodie Popradu a Dunajca). Najvýznamnejšie rieky tečúce územím kraja sú Dunajec, Poprad, Torysa, Topľa, Ondava, Laborec. Nachádza sa tu tiež veľa malebných horských plies, ktoré vznikli činnosťou ľadovcov v Tatrách. Najväčšie z nich je Veľké Hincovo pleso s rozlohou 20 ha a hĺbkou 53 m. Medzi významné umelé vodné nádrže vybudované na Slovensku po II. svetovej vojne patria Domaša a Starina. Kraj je významným bohatstvom minerálnych a termálnych prameňov. Ich výskyt sa viaže na hlboké zlomy v zemskej kôre (Bardejovské Kúpele, Vyšné Ružbachy, Cigeľka).

V bohatej a pestrej prírode Prešovského kraja sa nachádza množstvo chránených území. Najcennejšie sú národné parky – Tatranský národný park, Pieninský národný park a Národný park Poloniny, v juhozápadnom cípe zasahuje do územia kraja časť Národného parku Nízke Tatry. Okrem nich sa tu nachádzajú aj ďalšie chránené územia. Pretože územie kraja je prevažne hornaté, je tu značné zastúpenie lesov. Z floristického hľadiska patrí tento kraj k neobyčajne bohatým častiam Slovenska, lebo napriek nevelkej rozlohe územia sa tu vyskytuje veľké množstvo pôvodných druhov rastlín.

Kultúrno-historická charakteristika

Prešovský kraj je vytvorený z častí historicky sa formovaných regiónov a to horného a časti stredného Spiša a horného Zemplína a takmer celého Šariša. Osídlenie v týchto regiónoch sa formovalo na základe prírodných daností a ekonomicko-výrobných podmienok v priamych súvislostiach na európske obchodné trasy prepájajúce balkánske krajiny s pobaltskými. Historicky sa sídelné štruktúry na tomto území formovali predovšetkým severojužným smerom.

Centrom kultúrneho spoločenského života Prešovského kraja je Prešov, kde pôsobia divadelné scény, galérie, múzeum, regionálne kultúrne stredisko, park kultúry a oddychu, vedecká knižnica a i. V Prešove je i hvezdáreň a planetárium. Priamo v Prešove sú viaceré významné historické pamiatky, z ktorých niektoré patria medzi národné kultúrne pamiatky.

Na území Prešovského kraja je dostatočne rozvinutá sieť kultúrnych ustanovizní, opierajúca sa o fond kultúrneho a prírodného dedičstva. Sú zachované bohaté pamiatky ľudovej kultúry, ako sú skanzeny, ľudová architektúra v pôvodných sídlach, drevené kostoly, zachovalé stredoveké centrá viacerých miest majú štatút mestskej pamiatkovej rezervácie, významnými pamiatkami sú zručaniny hradov, kaštiele a kurie. Za najhodnotnejšie národné kultúrne pamiatky (NKP) s nadregionálnym významom je možné považovať Spišský hrad (katastrálne územie obce Žehra, Košický kraj), farský kostol sv. Jakuba s dielom Majstra Pavla v Levoči a drevené kostolíky na úpätí Východných Karpát v severovýchodnej časti regiónu, kde ich je 25 z 27 na Východnom Slovensku.

Významnejšiu sieť osídlenia v priestore regiónu možno datovať najmä od 6. storočia, odkedy nepretržite trvá slovanské osídlenie, ktoré sa do prelomu 16. a 17. storočia vyvinulo do ustáleného počtu sídiel, ktorý sa už neskôr podstatne nemenil. Na prelome 16. a 17. storočia bolo poľnohospodárstvo tradičnou činnosťou väčšiny tunajšieho obyvateľstva. Remeslu, obchodu a baníctvu sa vtedy venovalo asi 25 % obyvateľstva.

Široká paleta kultúrnych zariadení regionálneho, mestského a miestneho významu je sústredená predovšetkým v okresných sídlach. Na území kraja je dostatočne rozvinutá sieť ľudových knižníc. Ostatné kultúrne zariadenia sú dostatočne rozmiestnené, avšak z nich jedna tretina sa nachádza v neúčelových a nevyhovujúcich objektoch.

V Prešovskom kraji sa usporadúvajú pravidelne folklórne slávnosti (Folklórny festival v Kružlove, vo Vyšnom Mirošove, v Giraltovciach a v Dubovej, Podvihorlatské folklórne slávnosti v Snine, Šarišské slávnosti v Raslaviciach, Zamagurský folklórny festival

Červený kláštor a iné), hudobné podujatia, ďalej Slávnosti kultúry Ukrajincov a Rusínov vo Svidníku, trhy a iné kultúrne a spoločenské podujatia.

Charakteristika priemyslu

Nosnými výrobnými hospodárskymi odvetvami v Prešovskom kraji sú priemysel a poľnohospodárstvo. Subjekty priemyselných odvetví sústreďujú svoje výrobné kapacity do mestských (okresných) sídiel, poľnohospodárska výroba je odvetvím vidieka. Región patrí k priemerne priemyselným oblastiam, s významným zastúpením spracovateľského priemyslu. Priemyselná výroba je koncentrovaná najmä v okresoch Prešov, Poprad, Humenné, Bardejov. Z odvetvového hľadiska prevažuje výroba potravín a nápojov, výroba strojov a zariadení, textilná a odevná výroba, chemický priemysel a elektrotechnický priemysel.

Súhrn priemyselných výrobných odvetví okresov Prešovského kraja:

- Ťažba nerudných surovín
- Výroba potravín
- Odevný textilný a kožiarsky priemysel
- Drevospracujúci priemysel, výroba celulózy, papierenský priemysel a polygrafia
- Chemický a farmaceutický priemysel
- Výroba kovových výrobkov, strojov, zariadení a dopravných prostriedkov
- Elektrotechnický priemysel
- Priemysel stavebných hmôt

Región sa stáva tiež významnou rekreačnou a turistickou oblasťou. Cestovný ruch sa stáva novým podnikateľským odvetvím. Prírodné prostredie s vysokou lesnatosťou, vodnými plochami a veľkým počtom historických kultúrnych pamiatok je využívaných návštevníkmi i ako priestor pre rekreáciu a oddych občanmi z celej Slovenskej republiky a v početnej miere aj zahraničnými turistami. Ide najmä o oblasti - Vysoké Tatry, Pieniny, Domaša, historické centrá miest Prešov, Levoča, Kežmarok, významné kultúrne pamiatky a sakrálne objekty.

1.5.5. Charakteristika Žilinského samosprávneho kraja

Rozloha v km²: **6 788**

Počet obyvateľov k 31.12.2002: **693 041**

Hustota obyvateľstva: **102** obyvateľov na km²

Krajské mesto: **Žilina**

Počet okresov: **11** (Bytča, Čadca, Dolný Kubín, Kysucké Nové Mesto, Liptovský Mikuláš, Martin, Námestovo, Ružomberok, Turčianske Teplice, Tvrdošín, Žilina)

Počet miest: **18**

Počet obcí: **297**

Internetová stránka: <http://www.zask.sk>

Geografická charakteristika

Žilinský kraj s rozlohou 6 788 km² zaberá 13,8 % územia Slovenskej republiky, čo predstavuje 3. miesto v rámci SR. Na severozápade hraničí s Českou republikou, na severe a severovýchode s Poľskou republikou, na západe s Trenčianskym, na východe s Prešovským a na juhu s Banskobystrickým krajom. Z hľadiska geomorfológie je región mnohotvárný. Od údolných nív vodných tokov (Váh, Kysuca, Turiec a Orava), cez poľnohospodársku a lesnú krajinu až po neosídlenú vysokohorskú krajinu hrebeňových

pásiami pohorí Vysokých a Nízkyh Tatier, Chočských Vrchov, Veľkej a Malej Fatry, Javorníkov a Strážovských Vrchov. Maximálna nadmorská výška je 2 248 m (Bystrá). Ide prevažne o hornatú krajinu s nízkym podielom ornej pôdy a osídlenie je prevažne sústredené v údolných polohách s výraznou koncentráciou obyvateľstva do miest.

Z hľadiska kvalít krajinného a prírodného prostredia patrí k najvýznamnejším regiónom Slovenska. Územie Žilinského kraja je oblasťou s najväčšou hustotou chránených území na Slovensku. Z celkovej výmery kraja predstavuje výmera chránených území 3 789 km², t.j. 55,8 %, z toho 34,6 % predstavuje výmera národných parkov vrátane ochranných pásiem. Geograficky do kraja patria 4 národné parky: Tatranský národný park, Národný park Nízke Tatry, Národný park Malá Fatra, Národný park Veľká Fatra, chránené krajinné oblasti Horná Orava, Kysuce, Stražovské vrchy, chránené útvary rôzneho stupňa ochrany, prírodné rezervácie, prírodné výtvory a chránené náleziská.

V kraji sa nachádza množstvo prírodných minerálnych prameňov a geotermálnych vôd, ktoré majú nadregionálny význam a sú predpokladom ďalšieho rozvoja cestovného ruchu a kúpeľníctva (Korytnica, Lúčky, Rajecké Teplice, Turčianske Teplice). Veľkú návštevnosť majú aj sprístupnené jaskyne v Demänovskej doline, Važecká jaskyňa a tiež krasové prírodné výtvory vo Veľkej a Malej Fatre.

Kultúrno-historická charakteristika

Región je významný svojimi kultúrno-historickými hodnotami. V kraji sa nachádza 22 národných kultúrnych pamiatok, 933 nehnuteľných kultúrnych pamiatok, 1475 hnutelných kultúrnych pamiatok, 1 mestskú pamiatkovú rezerváciu, 3 pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry, z ktorých Vikolínec (okres Ružomberok) je zapísaný na Listine svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO.

Rôznorodý fond kultúrnych pamiatok, kultúrnych zariadení a podujatí umožňujú ponuky služieb viazaných na poznávanie histórie pamiatok, návštevy kultúrno-spoločenských zariadení a rôznych festivalov, koncertov, slávností a výstav. Medzi najznámejšie folklórne slávnosti patrí: Medzinárodný folklórny festival Východná, Medzinárodný folklórny festival – Jánošíkove dni v Terchovej, Podroháčske folklórne slávnosti v Zuberici.

V kraji je rozsiahla sústava škôl všetkých typov, vrátane 4 vysokých škôl: Žilinská univerzita, Katolícka univerzita v Ružomberku, Vojenská akadémia v Liptovskom Mikuláši a v Martine sídli Jesseniova lekárska fakulta Univerzity J.A.Komenského.

Charakteristika priemyslu

Pre región ako celok je charakteristická mnohoozvetvosť priemyselnej základne. Výrobná štruktúra v priemysle je odvetvovo diverzifikovaná so zastúpením takmer všetkých priemyselných odvetví. Celoslovenský význam má najmä výroba celulózy, papiera a výrobkov z papiera, výroba elektrických, optických zariadení, strojársky a palivovo-energetický priemysel. Významné postavenie má i výroba potravín. Najpriemyselnejšia časť kraja leží v okresoch pozdĺž údolia Váhu: Žilina, Martin, Ružomberok, Liptovský Mikuláš.

Veľké rezervy v rozvoji priemyslu regiónu sú v rozvoji malého a stredného podnikania -v oblasti strojárkej výroby vzhľadom na profesionalitu pracovníkov, vybavení technikou a technológiami, drevárskej výroby vzhľadom na dostatok drevnej hmoty. Opatrením na zvýšenie konkurencieschopnosti regiónu by malo byť presmerovanie výrobných faktorov do nových oblastí, ako sú informačné technológie, výskum a vývoj. Perspektívnym rozvíjajúcim odvetvím ekonomického potenciálu je cestovný ruch.

Z dopravného hľadiska je región jedným z najvýznamnejších centier dopravnej sústavy Slovenskej republiky. Cez Žilinský kraj prechádzajú európske cestné trasy v smere západ-východ (E-50), sever - juh (E 75). Tieto európske cestné trasy sú schválené Európskou hospodárskou komisiou a majú transeurópsky význam. Sú multimodálnymi koridorami Európy VI, Va, zároveň sú v sieti TINA trasy I. stupňa - kategórie pre Slovenskú republiku aj Európsku úniu. V týchto trasách sú rozostavané diaľnice D1 a D3. Do siete transeurópskych magistrál je zaradená i cesta E77 v úseku štátna hranica SR/MR - Ružomberok. Ďalej územím prechádza cestný ťah E 442 v úseku hranica ČR/SR - Makov - Žilina. Celková dĺžka ciest a diaľnic je 1 968,5 km, z toho diaľnice 45,8 km.

Systémom medzištátnych dráh je územie napojené na európsky železničný systém. Diaľkové prepojenia európskeho významu sa využívajú v smere V-Z, S-J. Priame napojenie na Poľsko tvorí trať Čadca - Zwardoň. Dĺžka železničných tratí je 377 km. Mesto Žilina je významnou dopravnou križovatkou (železničnou i cestnou) v smere S-J i V-Z.

V Žiline - Dolnom Hričove sa nachádza medzinárodné letisko, ktoré je v súčasnosti využívané na nepravidelné charterové lety v osobnej doprave. Zároveň na letisku vykonáva Žilinská univerzita civilný pilotný výcvik pre svojich študentov.

1.5.6. Charakteristika Nitrianskeho samosprávneho kraja

Rozloha v km²: **6 343**

Počet obyvateľov: **713 422**

Hustota obyvateľstva: **110** obyvateľov na km²

Krajské mesto: **Nitra**

Počet okresov: **7** (Komárno, Levice, Nitra, Nové Zámky, Šaľa, Topoľčany a Zlaté Moravce)

Počet miest: **15**

Počet obcí: **350**

Internetová stránka: <http://www.unsk.sk>

Geografická charakteristika

Nitriansky kraj leží v juhozápadnej časti Slovenska. Susedí s Maďarskom a v rámci Slovenskej republiky s krajinami Trnavským, Trenčianskym a Banskobystrickým. Spolu s Trnavským a Trenčianskym krajom tvorí územnú jednotku NUTS II Západ.

Nitriansky kraj sa nachádza na styku severných výbežkov Panónskej panvy a juhozápadných výbežkov Karpát. Charakter územia mal v minulosti podstatný vplyv na osídlenie a využívanie krajiny.

Reliéf kraja má prevažne rovinný a pahorkatinný charakter. Patrí k najteplejším oblastiam a najproduktívnejším poľnohospodárskym oblastiam Slovenskej republiky. Severný lem územia kraja tvoria jadrové pohoria Považský Inovec a Trábeč, severovýchod je lemovaný výbežkami Štiavnických vrchov a sčasti Pohronským Inovcom, na juhu pohorím Burda.

Územie Nitrianskeho kraja patrí do povodia európskeho veľtoku Dunaj. Jeho prítoky tvoria Váh s Nitrou, Hron a Ipel'. Osou kraja je však rieka Nitra s prítokom Žitavy.

Najväčšiu časť na juhovýchode a juhu zaberá kvalitná poľnohospodárska pôda. Územie kraja patrí k hlavným obilničiam Slovenska. Do územia kraja zasahujú časti troch chránených krajinných oblastí /CHKO Ponitrie, CHKO Štiavnické vrchy a CHKO Dunajské luhy/. Nerastné bohatstvo kraja tvoria hlavne nerudné suroviny - uhlie a rašelina. Bohaté sú tiež ložiská stavebného a dekoračného kameňa ako aj tehliarskych hĺn. Prírodný potenciál kraja má výrazný vplyv na rozvoj ľudských aktivít, zameraných na jeho rozvoj.

Kultúrno-historická charakteristika

Nitriansky kraj a jeho metropola – starobylé mesto NITRA – zohrali v dejinách formovania slovenského národa, jeho kultúry a vzdelanosti, významnú úlohu. K Nitre sa viažu prívlastky – matka slovenských miest, mäkkka slovenského poľnohospodárstva.

NITRA - najstaršie slovenské mesto na mieste pravekého, keltského, germánskeho a slovanského osídlenia. V 9. stor. bola Nitra centrom Nitrianskeho kniežatstva. V 9. až 10. stor. stálo na hradnom vrchu hradisko, neskôr stredoveký hrad. Od 9. stor.

s prestávkami až dodnes je sídlom biskupstva. Najhodnotnejším objektom tejto národnej kultúrnej pamiatky je biskupská katedrála..

Kultúrny význam mesta zvyrazňuje sieť múzeí, galérií a divadiel. Nad mestom sa vypína 588 m vysoký, vyhliadkový vrch Zobor s lesoparkom.

K ďalším významným kultútno-historickým pamiatkam patrí Františkánsky kláštor s kostolom, Piaristický kláštor s kostolom, Župný dom v Nitre, kaštieľ v Topoľčiankach – letné sídlo Hasbsburgovcov a československých prezidentov, Múzeum chovu koní - Národný žrebčín Topoľčianky, Zubria oboja Topoľčianky, kostol sv. Juraja v Kostofanoch pod Tríbečom, kostol Panny Márie v Diakovciach z 11. storočia, zrúcanina hradu Hrušov, Pevnostný systém Komárno z 18 stor. a hrad zo 16. stor., Rímsky vojenský tábor, Plávajúci vodný mlyn Kolárovo, Hurbanovské observatórium, kostol sv. Michala-Pukanec, Topoľčiansky hrad-Podhradie, Oponický hrad, Tovarnický kaštieľ, panské sídlo Kuzmice-Vítkovce.

K významným kultúrnym podujatiam so zachovaním tradícií patria fašiangové oslavy, oživenie tradícií veľkonočných a vianočných sviatkov, medzinárodný festival sakrálnej hudby v Nitre /Musica Sacra/, festival biblických hier Gorazdov Močenok, Topoľčianska hudobná jar a jeseň, Topoľčianske hody-ukážky remesiel, Požitavské folklórne slávnosti Maňa, Petropavlovský jarmok Veľké Zálužie a Topoľčany, Žitnoostrovské slávnosti Klížska Nemá, Tekovské folklórne slávnosti Starý Tekov, Vrábelské slávnosti vinobrania a iné.

Charakteristika priemyslu

Nitriansky región patrí do kategórie priemyselno-poľnohospodárskych krajov SR. Rozhodujúce postavenie má priemysel a to najmä strojársky, potravinársky a chemický. Významné postavenie z hľadiska výroby elektrickej energie má jadrovo-energetický komplex v Mochovciach. Nevhodná štruktúra výroby a zastaralé technológie sa odzrkadľujú v neschopnosti uplatnenia sa na trhoch a rastom nezamestnanosti.

Nosnú úlohu v Nitrianskom kraji zohráva poľnohospodárska výroba, ktorej produkcia je ovplyvnená vhodnými prírodnými podmienkami na jej rozvoj. Určitá časť poľnohospodárskych podnikov aj napriek vysokému produkčnému potenciálu poľnohospodárskej pôdy vykazuje nízku úroveň hospodárenia. V budúcnosti sa očakáva, že hospodárenie na pôde bude náročné z hľadiska produktivity výrobných faktorov, konkurencieschopnosti, schopnosti výrobcov pružne reagovať na zmeny v dopyte, ako aj v schopnosti podnikov udržať krok s technickým a technologickým pokrokom. Z tohto dôvodu je potrebné urýchlene zabezpečiť usporiadanie vlastníckych vzťahov k pôde /ROEP/ a regulovať intenzifikáciu výroby v tých odvetviach, kde by mohlo dôjsť k hromadeniu zásob v dôsledku preplnenia trhu.

Nitriansky región je charakteristický bohatosťou kultúrneho a prírodného dedičstva, priaznivými pôdno-klimatickými podmienkami, lokalizačnými predpokladmi rozvoja cestovného ruchu a cezhraničnej spolupráce s Maďarskom a významným potenciálom kultúrnych, sociálnych, zdravotníckych a vzdelávacích zariadení. Medzinárodné výstavnisko Agrokomples Nitra s celkovou plochou 125 ha a približne 20 medzinárodnými veľtrhmi a výstavami ročne je najväčšie na Slovensku.

Cestná doprava

Cez územie Nitrianskeho samosprávneho kraja (juhozápadne) prebiehajú európske multimodálne koridory:

- koridor č.IV. Berlín/Norimberg - Praha - Kúty - Bratislava - Budapešť - Constanta/Thesaloniki/Istanbul pre cestné komunikácie
- koridor č. VII. Dunaj (vodná cesta) s verejnými prístavmi v Komárne a Štúrove. Táto vodná cesta celoeurópskeho významu má veľký vplyv na rozvoj Nitrianskeho kraja. V spojení s kanálom Rýn - Mohan - Dunaj je aj Európskou úniou akceptovaná nielen ako komunikačná, ale aj ako významná sídelnotvorná os, predovšetkým v smere na transformujúce sa krajiny.

Pre územie kraja je tiež dôležité, že leží v dotyku s európskym multimodálnym koridorom č. VI. (severojužným) Gdansk - Grudziadz - Varšava - Katovice - Skalité - Žilina - Bratislava, ktorý je prepojený na koridor č. IV.

Cesty medzinárodného významu :

- E 77 16,343 km
- E 571 62,417 km
- Cesty I. triedy 514,242 km
- Cesty II. triedy 500,223 km
- Cesty III. triedy 1 537,915 km

Železničná doprava

Nitriansky kraj je napojený na európsky železničný systém a jeho územím sú vedené nasledovné trate:

- Trate č.: 130,131, 1345, 135, 136, 140, 141, 142, 150, 151, 152 a 153,

Vodná doprava

- Medzinárodná vodná cesta E 80 Dunaj /hranica medzi SR a MR/

1.5.7. Charakteristika Košického samosprávneho kraja

Rozloha v km²: **6 753**

Počet obyvateľov k 31. 12. 2002: **765 410**

Hustota obyvateľstva: **113,3** obyvateľov na km²

Krajské mesto: **Košice**

Počet okresov: **11** (Gelnica, Košice I, Košice II, Košice III, Košice IV, Košice-okolie, Michalovce, Rožňava, Sobrance, Spišská Nová Ves, Trebišov)

Počet miest: **17**

Počet obcí: **439** (z toho 17 miest)

Internetová stránka: <http://www.kosice.regionet.sk>

Geografická charakteristika

Košický kraj sa nachádza v juhovýchodnej časti Slovenskej republiky. Na juhu hraničí s Maďarskou republikou s dĺžkou hranice 163,8 km a na východe s Ukrajinou v dĺžke 63,4 km. Vnútrozemské hranice má na severe s Prešovským krajom a na západe s Banskobystrickým krajom.

Z geografického hľadiska územie Košického kraja patrí do oblasti Západných Karpát a na východe do Východopanónskej panvy. Hornatejšia je západná časť kraja, ktorá má horský a podhorský charakter. Vypĺňajú ju geomorfologické celky vnútorných Karpát, a to Slovenské rudohorie – Volovské vrchy, Slovenský kras, Rožňavská kotlina, Slovenský raj, okrajom sem zasahujú i Revúcka vrchovina a na severe Čierna hora.

Na území kraja sú vyhlásené štyri veľkopoľné chránené územia, z toho sú 2 národné parky, a to Národný park Slovenský raj a Slovenský kras (najrozsiahlejšie krasové územie na Slovensku). Ďalšími dvoma chránenými krajinnými oblasťami sú Latorica a Vihorlat.

Košická kotlina má prevažne nížinný charakter. V strede kraja sa rozprestierajú Slanské vrchy. Východná a južná časť má nížinnú - pahorkatinný charakter. Na severovýchode sa nachádzajú Vihorlatské vrchy, ktoré sú súčasťou Východných Karpát.

Východoslovenská nížina je významná z hľadiska poľnohospodárskej – rastlinnej výroby. V okrese Trebišov sa nachádza aj najnižšie položený bod - Klín nad Bodrogom s výškou 98 m n.m.

Viacere prírodné pamiatky nachádzajúce sa v kraji sú zapísané do svetového prírodného dedičstva UNESCO. Sú to jaskyne Slovenského a Aggteleckého krasu: Jasovská jaskyňa, Gombasecká jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa (najunikátnejšia jaskyňa), Jaskyňa Domica, Krasnohorská jaskyňa, Skalistý potok – Kunia priepasť, Hrušovská jaskyňa, Drienovská jaskyňa, Obrovská priepasť, Diviacia priepasť, Snežná diera, Zvonivá jama, Dobšinská ľadová jaskyňa (najväčšia ľadová jaskyňa) a Stratenská jaskyňa.

Povodia, rieky, vodné nádrže

Vodné toky patria do povodí riek Hornád, Bodrog a Slaná. Najväčšou riekou je Bodrog, ktorá vzniká sútokom riek Latorica, Laborec, Okna, Cirocha, Uh, Ondava a Topľa. Tvorí vejárovitú riečnu sústavu a odvodňuje východnú časť Košického kraja. Hornádsku a Košickú kotlinu odvodňujú rieky Bodva a Hornád s prítokmi Hnilec a Torsya. Južnú časť Slovenského rudohoria odvodňuje rieka Slaná.

Prírodnými jazerami sú Jašteričie jazero (najväčšie krasové jazero v SR s rozlohou 1,2 ha.) a Morské oko (rozloha 13,8 ha). Z hľadiska hospodárskeho, rekreácie a aktívneho oddychu význam majú umelé vodné nádrže. Zemplínska Šírava (celkový objem 33,5 km³) slúži na zachytávanie veľkých vôd, zlepšovanie prietokov i chov rýb. V letných mesiacoch sa využíva na rekreáciu a vodné športy. Spolu s Vinianskym jazerom a Tokajskou vinohradníckou oblasťou tvoria významnú oblasť pre rozvoj cestovného ruchu. Vodné nádrže Bukovec sa využívajú na zásobovanie mesta Košice pitnou vodou, zabezpečenie dodávok vody pre priemysel, vyrovnávanie prietokov, chov rýb i rekreáciu. Vodná nádrž Ružín (cca 390 ha) poskytuje možnosti kúpania, vodných športov a rybolovu, dodávky úžitkovej vody pre priemysel, výrobu elektrickej energie. V rámci vodného diela Dobšiná je vybudovaná vysokotlaková elektrárňa s prečerpávaním.

Minerálne a geotermálne pramene

Uhlíčitá voda sa nachádza v Herľanoch so známym Herľanským gejzírom s erupciou minerálnej vody v 32 – 34 hodinových intervaloch. Sírna a uhličito-sírna voda a významné zdroje geotermálnej horúcej vody sa nachádzajú v okrese Trebišov v lokalite Borša, sírna minerálna voda je v Sobranciach. Košická kotlina patrí k najperspektívnejším oblastiam z hľadiska využívania geotermálnej energie. Významný geotermálny zdroj sa nachádza v okrese Košice-okolie v lokalite Ďurkov. Geotermálne vrty potvrdili zdroj vody s ložiskovou teplotou 150 stupňov Celzia a na ústí vrtov 120 stupňov Celzia pri výdatnosti 60 – 100 l/sekundu. Projekt uvažuje s využitím geotermálneho zdroja za účelom vykurovania bytov v meste Košice, ako aj rozvoj poľnohospodárstva a rekreácie.

Nerastná surovinná základňa

V Košickom kraji sa nachádzajú energetické, rudné a nerudné suroviny. Z energetických sú to zásoby zemného plynu, ropy a hnedého uhlia v okresoch Michalovce, Sobrance a Trebišov. Zásoby rudných surovín sa nachádzajú v Slovenskom rudohorí v Spišskej Novej Vsi, Rožňave a Gelnici a v západnej časti okresu Košice-okolie (siderit, medené, strieborné rudy, železné a komplexné medené rudy, kobaltovo-niklová ruda, pyrit, olovo, zinok, ortuť, mastenec). Z nerudných surovín sú to najmä dolomity, vápence, kamenná soľ, keramické a žiaruvzdorné íly, sadrovec, andezit, sklárske a zlievačské piesky, magnezit, stavebný kameň, štrkopiesky a tehliarske suroviny.

Perspektívne sú zásoby kamennej soli v Zbudzi, kaolínu v okrese Košice-okolie, magnezitu v Košiciach, vápencov a dolomitov vo viacerých okresoch kraja, živcov, mastenca v Rožňave, sadrovca a andezitu v Spišskej Novej Vsi. Perspektívne je tiež využitie zeolitov.

Kultúrno-historická charakteristika

Na území Košického kraja sa stretávajú a prelínajú kultúrne vplyvy viacerých historických regiónov – Zemplína, Abova, Spiša a Gemera a vytvárajú bohatý a mimoriadne rozmanitý kultúrno-historický potenciál tohto územia so svojimi špecifikami, tradíciami a kultúrnymi zvyklosťami.

Spiš sa ako samostatný administratívny celok vytvoril v 12. storočí. Početní nemeckí kolonisti sa tu v stredoveku pričínili o rozvoj remesiel a baníctva. Do Košického samosprávneho kraja patrí v súčasnosti južná časť Spiša. Gemerská stolica, prvýkrát písomne spomínaná v roku 1240, bola v 16. a 17. storočí zväčša pod tureckou nadvládou. Významnou zložkou hospodárstva bolo baníctvo a hutníctvo. Do Košického kraja patrí Horný Gemer. Dlhú históriu má aj Abovská stolica, keď prvého župana Abovskej stolice spomína listina uhorského kráľa Bela II. z roku 1138. Centrom župy sa v 17. storočí stali Košice. Najväčšou stolicou bola Zemplínska, ktorá vznikla v 11. storočí. Do Košického kraja dnes patrí Dolný Zemplín.

V historických budovách v meste Košice sú zriadené múzeá - Východoslovenské múzeum, Slovenské technické múzeum, Miklušova väznica. Východoslovenské múzeum spravuje viac ako 500 tis. zbierkových predmetov. Slovenské technické múzeum dokumentuje rozvoj techniky. V Košiciach má sídlo Štátne divadlo, divadlo Thália, Bábkové divadlo a Mestské divadlo. Pôsobí tu aj jediné rómske divadlo na Slovensku, Romathan. Štátna filharmónia Košice organizuje hudobné festivaly Košická hudobná jar, Medzinárodný organový festival.

V kraji sú k dispozícii knižnice, pracujú kultúrne domy, folklórne súbory. Tance z východoslovenských regiónov Abova, Zemplína, Spiša a Gemera sú v repertoári folklórnych súborov. Medzi najkrajšie zemplínske tance patrí karička, typickým tancom regiónu je temperamentný párový tanec čardáš.

Do svetového kultúrneho dedičstva UNESCO je zaradený Spišský hrad s okolitými pamiatkami, ktorý patrí k európskym unikátom. Národnými kultúrnymi pamiatkami sú hrad Krásna Hôrka, kaštieľ s areálom parku v Betliari v okrese Rožňava, Kláštor premonštrátov v Jasove v okrese Košice-okolie a ďalšie. V krajskom meste Košice centrum Starého Mesta je vyhlásené za mestskú pamiatkovú rezerváciu. Medzi významné stavby patrí Dóm sv. Alžbety, Kaplnka sv. Michala, Urbanova veža a ďalšie nehnuteľné a hnutelne kultúrno-historické a sakrálné pamiatky.

Charakteristika priemyslu

Z priemyselných odvetví má v kraji rozhodujúce postavenie spracovateľský priemysel, ktorý sa v roku 2002 na celkových tržbách kraja za vlastné výkony a tovar podieľal 85 %. V rámci spracovateľského priemyslu rozhodujúcimi odvetviami podľa výšky tržieb sú výroba kovov (55 % z tržieb za vlastné výkony a tovar), výroba potravín, výroba elektrických strojov (8 %), výroba strojov (7 %), výroba papiera, tlač, výroba chemických výrobkov (5 %).

Dominantné postavenie má výroba kovov (plechy valcované za tepla, za studena, špeciálne upravené plechy, konštrukčné, vysokopevné ocele, oceľové rúry, radiátory a i. výrobky), ktorá je sústredená v U.S.Steel s.r.o. Košice. V Košiciach je významný tiež potravinársky priemysel, spracovanie hydiny, výroba alko a nealko nápojov, výroba mäsových výrobkov, strojárstvo, výroba automobilových nadstavieb, elektrických strojov, asynchrónnych elektromotorov, tlačiarenská výroba.

V Gelnici má prevládajúce postavenie strojársky priemysel, z ďalších odvetví je tu tabakový priemysel, výroba vápencových zmesí. V okrese Košice-okolie je zastúpený priemysel stavebných hmôt, strojárka a opravárenská výroba, výroba náradia, konektorov a elektrotechnických komponentov pre telekomunikačný, automobilový a počítačový priemysel. V okrese Michalovce okrem ťažobného priemyslu má zastúpenie výroba elektrickej energie (EVO), elektrotechnický priemysel (elektrokabeláž, elektromotory), strojársky, chemický, potravinársky, textilný priemysel a výroba keramiky. V okrese Rožňava pretrváva tradičná banská činnosť, má tu zastúpenie strojársky, textilný priemysel, výroba hygienických výrobkov, papierenská výroba, potravinárska výroba. V okrese Sobrance je priemyselná výroba zastúpená kožiarskou, strojárskou a odevnou výrobou. Okres Spišská Nová Ves má okrem ťažobného priemyslu elektrotechnickú výrobu (výroba audiovizuálnej techniky, elektrických prístrojov VN a NN, výroba kompresorov), výrobu nábytku, mlynský a pekársky priemysel, výroba pletenej bielizne a vrchného ošatenia. Okres Trebišov popri potravinárskom priemysle - výroba cukrovínok, droždia, výroba jedlých rastlinných olejov, konzervovanie zeleniny, má výrobu odevnej konfekcie, kontajnerov a i.

Zvyšuje sa prílev priamych zahraničných investícií do priemyslu kraja. Okrem najväčšieho investora U.S.Steel s.r.o. Košice ďalšími zahraničnými investormi sú Siemens v okrese Michalovce (výroba asynchrónnych elektromotorov, výroba elektrických strojov), Hygiene Products (výroba hygienických produktov) v okrese Rožňava, Embraco (výroba kompresorov, chladiarenských technológií) a Matsushita Electronic (výroba audio, videotechniky) v okrese Spišská Nová Ves a Molex (elektrotechnická výroba) v okrese Košice-okolie a ďalší investori.

Dopravná infraštruktúra

V Košickom kraji je spolu 2 377,5 km ciest, na dĺžke cestnej siete SR sa kraj podieľa 13,4 %. Cesty I. triedy tvoria 15,5 %, cesty II. triedy 24,7 % a cesty III. triedy 59,6 %. Medzinárodné cestné ťahy sú:

- E50 – hranica Českej republiky/SR – Žilina – Košice – Michalovce- hranica SR/Ukrajina
- E571 Bratislava – Zvolen – Rožňava – Košice
- E371 – hranica Poľsko/SR – Vyšný Komárnik, Svidník – Lipníky – Prešov, E50 Prešov – Košice – vybudovaný diaľničný úsek D1, E71 Košice – Kechnec – hranica SR/Maďarsko.
- Železničné trate medzinárodného významu sú:
- Žilina – Košice – Čierna nad Tisou zaradená do dohody AGTC a AGC
- Muszyna PKP – Plaveč – Košice – Čaňa – Hidasnémeti zaradená do dohody AGTC
- Košice – Zvolen – pripravovaná na zaradenie do AGTC.

V kraji je vybudovaná širokorozchodná trať v úseku Haniska pri Košiciach – Maťovce/ hranica s Ukrajinou. V Čiernej n/Tisou sa nachádza železničná prekládková stanica s normálnym a širokým rozchodom koľajníc. Terminály kombinovanej dopravy sú v Košiciach a v Dobrej.

V Košiciach sa nachádza letisko medzinárodného významu v blízkosti centra mesta s dobrou dopravnou dostupnosťou aj do ďalších miest Košického kraja i susedných regiónov. K vyššiemu využívaniu letiska prispieje v súčasnosti realizovaná výstavba terminálu pre vybavovanie cestujúcich.

Potenciál ďalšieho rozvoja v Košickom kraji

Priority kraja budú smerované do rozvoja metalurgicko-strojárskeho klastra, rozvoj chladiarenských technológií, spotrebnej elektrotechniky a subdodávateľských sietí, využitie drevnej hmoty a energetické zhodnotenie formou biomasy, rozvoj cestovného ruchu na báze prírodných daností, rozvoj poľnohospodársko-potravinárskeho komplexu, riešenie integrácie občanov rómskej rómskej národnostnej menšiny, rozvoj priemyselno-logistického parku Čierna nad Tisou, budovanie priemyselných a vedecko-technický parkov, inkubátorov, využitie geotermálnej energie a rozvoj kúpeľníctva, sanácia územia kontaminovaného priemyslom v okolí Zemplínskej Šíravy, odpadové hospodárstvo a ďalšie úlohy.

2. Popis súčasného stavu

2.1. Regionálne trendy a disparity

Podporou rozvoja dopravnej, environmentálnej a lokálnej infraštruktúry v rámci OP ZI sleduje Slovenská republika jeden zo špecifických cieľov NDP/CSF – vyvážený regionálny rozvoj.

Z vecných rozdielov (disparít) možno uviesť najmä nízku konkurencieschopnosť regiónov, ktorá sa prejavovala najmä:

- nevýhodnou sektorovou štruktúrou s vysokým podielom zamestnanosti v primárnom a sekundárnom sektore, ako i vysokou energetickou a materiálovou náročnosťou
- nedostatkom inovačnej kapacity regiónov,
- diferencovanou kvalitou ľudského potenciálu,
- nízkou úrovňou dostupnosti regiónov ako dôsledkom nedostatočnej infraštruktúrnej vybavenosti regiónov cestnou, železničnou a telekomunikačnou sieťou,
- nedostatočným zohľadnením environmentálnych kritérií pri tvorbe produkčnej štruktúry regiónov.

Zo systémových rozdielov je možné uviesť:

- absenciu strategického dlhodobého plánovania pri koncipovaní programov regionálneho rozvoja a následné nekomplexné a neracionálne využívanie vnútroregionálnych zdrojov rozvoja,
- absenciu vnútroregionálneho trhového prostredia,
- centralisticko-administratívnu reguláciu regionálnych rozvojových procesov,

Súčasné regionálne disparity sa prejavujú najmä v:

- podiele regiónov na tvorbe HDP
- miere nezamestnanosti
- úrovni vstupu zahraničného kapitálu do jednotlivých regiónov,
- úrovni dôchodkov obyvateľstva
- dynamike vzniku a rozvoja malých a stredných podnikov (SME)
- úrovni využívania komparatívnych výhod jednotlivých regiónov
- úrovni vybavenia regiónov dopravnou, environmentálnou a lokálnou infraštruktúrou,
- podiele investícií do verejného sektora,
- vytváranie nových pracovných miest

Tabuľka č. 2-1: Všeobecný prehľad jednotlivých krajov Slovenska za rok 2001

Kraj, SR	Rozloha (km ²)	Obyvateľstvo k 31.12.2001	Hustota obyvateľstva na km ²	Počet obcí	Stupeň urbanizácie
Bratislavský	2 053	599 042	291,8	72	83,94
Trnavský	4 148	550 918	132,8	249	50,28
Trenčiansky	4 502	604 917	134,4	276	57,83
Nitriansky	6 343	712 312	112,3	350	48,09
Žilinský	6 788	692 434	102,0	315	51,22
Banskobystrický	9 455	661 343	69,9	516	54,33
Prešovský	8 993	791 335	88,0	666	50,34
Košický	6 753	766 650	113,5	439	56,68
SR spolu	49 035	5 378 951	109,7	2 883	56,13

Zdroj: Štatistický úrad SR

Bratislavský región má osobitné postavenie nielen v porovnaní s inými regiónmi Slovenska, ale i v porovnaní s priemerom EÚ. V Bratislave sú koncentrované finančné a poisťovacie služby (92%), inštitúcie vedy a výskumu a podnikateľské služby (40,8%). S úrovňou 97,9% priemeru EÚ v HDP na obyvateľa v PPS (2000) ho možno zaradiť medzi najrozvinutejšie regióny v rámci krajín strednej Európy. Ostatné regióny na Slovensku dosahujú iba 35,5 – 42,6% priemeru EÚ.

2.1.1. Polycentrická sústava osídlenia Slovenska

Na celkový regionálny rozvoj má vplyv charakter sídelnej štruktúry na Slovensku. Medzi štruktúrou sídelného usporiadania jednotlivých regiónov existujú značné disparity. Zámerom OP ZI realizovať podporu regiónov tak, aby bola popri rovnomernom a dlhodobom rozvoji regiónov zachovaná existujúca polycentrická sieť centier a sídiel.

A) Sídelné systémy²:

- Sídelné systémy vytvárajú siete ťažísk osídlenia, rozvojových osí, sídelných centier a ostatných sietí mestských a vidieckych sídiel. Spolu vytvárajú sídelnú štruktúru Slovenska. Koncepcia sídelného systému SR ako celku vychádza z dvoch premis: naviazania na európsku sídelnú sieť a vytvorenia optimálnych podmienok pre harmonický a šetrný rozvoj všetkých aktivít spoločnosti.
- Z pohľadu zabezpečenia potrebnej obsluhy obyvateľov sociálnou infraštruktúrou (predtým občianskou vybavenosťou) iba niektoré obce sú v dostatočnej miere vybavené požadovanými zariadeniami tak, aby mohli poskytovať obsluhu aj obciam v ich širšom zázemí. V nových hospodárskych a sociálnych podmienkach súčasnosti nejde o otázku „prerozdelenia“ obslužných centier v území, ako o ich zhodnotenie a posúdenie ich účinkov pre podporu územného rozvoja. V ďalšom vývojovom období sa musia všetky centrá, predovšetkým centrá s vyššou vybavenosťou, orientovať nielen na dobudovanie tradičnej obslužnej infraštruktúry, ale aj na vytvorenie podmienok a možností pre poskytovanie služieb adekvátnych novým požiadavkám vychádzajúcim z trendov rozvoja tzv. informačnej spoločnosti vzhľadom na transformáciu spoločnosti zo spoločnosti industriálnej na spoločnosť informačnú.

B)1. Sídelné štruktúry:

- Sídelnými štruktúrami sa chápu sídelné zoskupenia okolo jednotlivých centier, ktoré boli nazvané ťažiskami osídlenia a rozvojovými osami.

² Časť venovaná polycentrickej sústave osídlenia čerpá z dokumentu KURS 2001, MŽP SR

Ťažiská osídlenia sa delia na:

- ťažiská osídlenia celoštátneho až medzinárodného významu (krajské a pridružené centrá)
- ťažiská osídlenia nadregionálneho až celoštátneho významu
- ťažiská osídlenia regionálneho významu
- ťažiská osídlenia miestneho významu

V medzinárodných koncepčných materiáloch a prikladá značný význam podpore rozvoja polycentrických sídelných sústav. Podobne sa prikladá význam aj vytváraniu sídelných a aglomeračných sietí, pomocou ktorých sa dá podporovať rovnomerný a vyvážený rozvoj územia regiónov a štátov Európy. V prijatej Európskej priestorovej koncepcii (European Spatial Development Perspective- ESDP) je princíp polycentrického modelu rozvoja tým, čo má zabrániť prehlbovaniu disparít medzi jednotlivými regiónmi. V rámci slovenských podmienok (veľkosť územia, množstvo obyvateľov, ekonomická sila a pod.) je potrebné model decentralizácie uplatňovať v smere vytvárania efektívne fungujúcich a funkčne komplexných aglomerácií - ťažisk osídlenia. Ťažiská osídlenia by tak mali plniť funkciu akýchsi akcelerátorov všeobecného rozvoja.

Sformovaná polycentrická sústava mestského osídlenia viaže síce „len“ 54% obyvateľstva, ale podľa stavu v r. 1999 je v 136 mestách lokalizovaných 86,4% podnikateľských subjektov (právnických osôb) a 66,5% z celkového počtu samostatne podnikajúcich osôb. Súbežne ostávajú vidiecke sídla nevyužitá, a preto je potrebné venovať pozornosť aj rozvoju ekonomiky vidieka. Z toho je zrejmé, že udržanie pomerne rovnomerne rozmiestneného mestského osídlenia determinuje splnenie podmienky vyváženého socio-ekonomického rozvoja regiónu a súčasne je faktorom stabilizácie obyvateľstva vo vidieckych sídlach nachádzajúcich sa v ich prijateľnej dochádzkovej vzdialenosti.

2.1.2. Medzinárodné väzby:

Medzi sídelno-priestorové danosti okolitého územia, ktoré môžu pozitívne ovplyvňovať aj rozvoj sídelných štruktúr Slovenska patria najmä:

1. formujúca sa a perspektívne vysoko preferovaná európska urbanizačná os Stuttgart-Ulm-Mníchov-Salzburg/Linz-Viedeň/Bratislava-Budapešť-Belehrad
2. existencia vysokej koncentrácie obyvateľstva a ostatných aktivít v sídelných aglomeráciách celoeurópskeho významu, ktorými sú viedenská, budapeštianska aglomerácia a katowicko-ostravská sídelná aglomerácia
3. severojužný sídelný pás mestských regiónov Katowice-Ostrava-Přerov-Olomouc, Zlín, Brno, Břeclav-Viedeň
4. dominantnosť košicko-prešovskej sídelnej aglomerácie v „karpatskom regióne“

Ďalší rozvoj sídelných štruktúr na Slovensku budú okrem iného ovplyvňovať i komunikačné vlastnosti európskej dopravnej siete v koridoroch, resp. multimodálnych koridoroch, ktoré prechádzajú cez územie Slovenska alebo ležia v jeho tesnej blízkosti. Ide najmä o tieto prepojenia:

- III: Berlín –Wrocław – Krakow – Ľvov – Kijev
- IV: Berlín/ Norimberk – Praha – Bratislava – Istanbul
- V: Terst – Ljubljana – Budapešť – Užhorod – Ľvov,
- Va: Bratislava – Žilina – Košice – Užhorod
- VI: Gdaňsk – Poznaň/Lodž – Žilina
- VII: rieka Dunaj

Prepojenia európskeho významu, ktoré by malo Slovensko podporovať, sú:

- severojužné prepojenie východným Slovenskom od severských a pobaltských štátov smerom na Balkán

- prepojenie z Považia cez Maďarsko smerom k prístavom Terst a Rijeka, resp. smerom na Slovinsko a Chorvátsko
- Základnou prioritou investičnej politiky rezortu dopravy je výstavba a modernizácia dopravnej infraštruktúry v trasách multimodálnych koridorov, z ktorých územím Slovenska prechádza koridor č. IV (Berlín/Norimberg - Praha - Budapešť - Konstanca/Thesaloniky/Istanbul, koridor č. V vetva A (Bratislava - Žilina - Košice – Užhorod - Ľvov), č. VI (Gdansk - Varšava - Katovice – Žilina) a koridor č. VII (Dunaj). Realizácia projektov tejto oblasti bude riešená z prostriedkov Kohézneho fondu.

Úlohou OP ZI je podporovať regionálny rozvoj a prispieť k vyváženému regionálnemu rozvoju. Prostriedkom na dosiahnutie tohto cieľa je umiestnenie podpory do miest a obcí, ktoré majú potenciál stať sa rozvojovým uzlom regiónu. Vzhľadom na fakt, že regióny na úrovni NUTS III sú tvorené väčšími, dôležitými mestskými centrami ako i malými mestami a obcami, ktoré sú infraštruktúrne slabo zabezpečené, je potrebné podporu a jej stratégie diverzifikovať. Na Slovensku v sídelnej štruktúre dominuje vidiecke osídlenie – 95,2% (2 745 obcí) – nad obcami so štatútom mesta – 4,8% (138 obcí), pričom obce s menej ako 2 000 obyvateľmi tvoria 87 % z celkového počtu obcí a býva v nich asi 1/3 obyvateľov SR. Napriek tomu, že v súčasnosti v celkovej populácii dominuje mestské obyvateľstvo (56,5%) stále je veľmi významný podiel aj obyvateľstva vo vidieckych sídlach (43,5%). Ťažisko mestskej štruktúry z hľadiska počtu sídiel tvoria stredné a malé mestá, avšak z hľadiska počtu obyvateľov sú významnejšie väčšie stredné a veľké mestá (nad 50 tisíc obyv.), kde býva takmer 25% obyvateľov SR. (Zdroj: NDP, Kapitola 2.2.1., s. 35).

V obciach do 20 000 obyvateľov žije 59,1 % obyvateľov Slovenska, pričom iba 12,8 % ľudí žije v dvoch mestách nad 100 000 obyvateľov. Veľká väčšina - až 98 % miest a obcí na Slovensku má pod 20 000 obyvateľov. To vypovedá o existencii množstva malých obcí a miest, ktoré sú v porovnaní s najväčšími regionálnymi centrami (mesto Bratislava, mesto Košice), ako i v porovnaní s centrami prvej skupiny miest (mestá Banská Bystrica, Košice, Nitra, Prešov, Poprad, Trenčín Trnava, Martin) tradične slabo infraštruktúrne rozvinuté. Na základe podpory menších regionálnych centier - centrá štvrtej a piatej skupiny³ – formou zvýšenia dostupnosti a kvality dopravnej, environmentálnej a lokálnej infraštruktúry a s tým spojených služieb sa zvýši bonita a stupeň realizácie potenciálu regiónov pri zohľadňovaní stavu zdrojov a využívaní špecifických regionálnych charakteristík a územnej jedinečnosti. Spolu s podporou malých a stredných obcí (sú predmetom podpory SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka) to prispieje k vzniku sebestačných regiónov schopných na základe impulzov z lokálneho sídelného centra budovať lokálnu ekonomiku. Vznikom nových lokálnych rozvojových centier hospodárskych, obšlužných a sociálnych aktivít sa prispieje k postupnému znižovaniu disparít medzi silne vyvinutými regiónmi (Bratislavský kraj) a slabo hospodársky rozvinutými regiónmi (okresy na úrovni NUTS IV v Žilinskom, Prešovskom kraji). Takisto sa zníži migrácia predovšetkým kvalifikovanej pracovnej sily do tradične hospodársky silných centier. Toto prispieje k upevneniu relatívne rovnovážnej polycentrickej sídelnej štruktúry a bude faktorom jej pozitívneho rozvoja. Je to cesta k vytvoreniu infraštruktúrne vybavených lokálnych centier a ich prepojeniu s malými regionálnymi sídlami smerom k súdržnému, prepojenému a hospodársky kooperujúcemu regiónu.

³ Zdroj: KURS 2001, MŽP SR

Tabuľka č. 2-2: Sídlna štruktúra Slovenska podľa veľkostných skupín obcí

Veľkostná skupina obcí podľa počtu obyvateľov	Počet obcí r. 1991	% obyv. rok 1991	Počet obcí r. 2000	% obyv. rok 2000
do 499	1174	6,5	1194	6,0
500 – 999	778	10,2	779	10,3
1 000 - 1 999	523	14,0	536	14,0
2 000 - 4 999	237	13,3	250	13,6
5 000 - 9 999	50	6,6	52	6,7
10 000 – 19 999	32	8,3	30	7,9
20 000 – 49 999	29	16,2	31	16,7
50 000 – 99 999	9	12,1	9	12,1
100 000 a viac	2	12,8	2	12,8
Celkom	2834	100	2883	100
Z toho: mestské	122	56,0	124	56,5
vidiecke	2712	44,0	2759	43,5

Zdroj: *Cenzus z roku 1991. Rok 2000: Štatistický úrad*

Súčasný stav sídelnej štruktúry je významne ovplyvňovaný územno-správnou reorganizáciou SR z r. 1996, ktorá bola významným zásahom do sociálno-priestorovej organizácie spoločnosti. Došlo k výraznému spomaleniu kvantitatívne orientovanej urbanizácie, čo vytvára vhodné predpoklady pre intenzívnejší kvalitatívne orientovaný rozvoj sídiel. Vytvárajú sa niektoré predpoklady pre rozvoj environmentálne priaznivejšej priestorovej štruktúry najmä miest a pre účelnejšie a komplexnejšie využitie funkčných štruktúr v mestách. Na druhej strane ekonomické štrukturálne zmeny prispievajú k prehĺbovaniu medziregionálnych rozdielov a k jasnému profilovaniu marginálnych a úspešných oblastí.

Územné spoločenstvá a územia rôznych regionálnych a sídelných typov sa nachádzajú v rôznych fázach modernizácie, s rôznymi dispozíciami k rozvoju ako i rôznou mierou zaostávania za situáciou v EÚ. V tomto smere treba mať na zreteli skutočnosť, že s výnimkou Bratislavy a bratislavského regiónu všetky ostatné regióny výrazne zaostávajú za priemerom EÚ (nedosahujú ani 54 % z tohto priemeru).

Regióny vyžadujúce podporu sú oblasti, kde sa kumulujú problémy ekonomické s problémami sociálnymi, s kvalitou ľudských zdrojov, s infraštruktúrnou vybudovanosťou, komunikačnou napojenosťou atď., ktoré v podmienkach pôsobenia trhu nie sú atraktívne a konkurencieschopné.

Postupne sa vytvárajú predpoklady, aby aspoň časť miest plnila funkciu inovačných centier (Košice, B. Bystrica a iné) schopných vytvoriť istú sieť centier rozvoja s efektívnymi dopadmi na území ich pôsobenia. Tieto by slúžili ako doplňujúce póly k Bratislave.

2.2. Dopravná infraštruktúra

Dopravný systém Slovenskej republiky pozostáva zo štyroch základných typov dopravy:

- železničná doprava
- cestná doprava
- letecká doprava
- vodná doprava

a komplementárne, špecializované formy dopravy, z ktorých najdôležitejšia je kombinovaná doprava.

Dopravná sieť Slovenskej republiky má v súčasnosti nedostatočne rozvinutú infraštruktúru, najmä čo sa týka železničnej a cestnej siete. Infraštruktúra leteckej dopravy má len nízku úroveň bezpečnostných zariadení na letiskách. Súčasná úroveň infraštruktúry pre kombinovanú dopravu (9 terminálov) je dostatočná na pokrytie

súčasných potrieb a predpokladanej kapacity, čo bolo potvrdené i v záveroch štúdie PHARE z roku 1999 "Implementácia inter-ports kombinovanej dopravy v Slovenskej republiky". Rozvoj a modernizácia lodných ciest spadá do kompetencie Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky. Rozvoj infraštruktúry prístavov je zas v kompetencii Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky. Výstavba prístavov súvisiaca s výstavbou Vážskej vodnej cesty a vodnej cesty na Východnom Slovensku sa neplánuje v krátkodobom výhľade (2004 – 2006), teda v období pripravovaných investícií.

Realizácia projektov zameraných na rozvoj diaľničnej a železničnej siete pre medzinárodné dopravné koridory bude implementovaná v rámci kohézneho fondu.

Na základe analýzy uvedenej v Národnom rozvojovom pláne (NDP) v súvislosti s čerpaním podpory zo štrukturálnych fondov a vzhľadom na časové obdobie implementácie sa OP zameriava najmä na železničnú, cestnú a leteckú dopravu.

2.2.1. Doprava – nedávny vývoj a očakávané trendy

Vývoj na dopravnom trhu po roku 1989 (a po vytvorení Slovenskej republiky v roku 1993) bol ovplyvnený procesom privatizácie a demonopolizácie slovenského hospodárstva, vrátane dopravného systému. Vo všeobecnosti je tento proces charakterizovaný poklesom dopytu po doprave tovarov a rastom osobnej dopravy. Zníženie výroby v priemyselných odvetviach a najmä v stavebníctve spôsobil prepad tovarovej dopravy. Železničná kapacita na prepravu tovaru sa orientuje prevažne na dopravu voľne loženého tovaru (minerálne suroviny, štrk, poľnohospodárske tovary, atď.). Tieto sektory zaznamenali pokles výroby (napr. ťažba nerastných surovín zaznamenala iba za rok 2002 pokles o 9 %) a tým došlo aj k poklesu objemu dopravy týchto produktov. Na druhej strane viedol rozvoj malých a stredných podnikov k nárastu cestnej dopravy, hoci i cestná doprava celkovo zaznamenala pokles objemu dopravy, rovnako ako ostatné formy dopravy. Cestná doprava je typická pre potravinársky priemysel, strojárstvo a elektrotechnický priemysel, ako aj pre produkty, ktoré si vyžadujú logistickú metodológiu just-in-time. V poslednom období dochádza k zvyšovaniu priemyselnej výroby, ktorá sa iba za rok 2002 zvýšila o 4,4 %.

Flexibilita cestnej dopravy viedla v nových ekonomických podmienkach k presunu kapacít od lodnej a hlavne železničnej dopravy k cestnej doprave.

Rast dopravného trhu je znázornený v nasledujúcich tabuľkách.

Tabuľka č. 2-3: Nákladná doprava

		Nákladná doprava (tis. ton)		
		1990	1995	2000
Doprava spolu		527546	266356	227017
z toho	železničná doprava	117237	60776	54177
	cestná doprava	406594	203918	171232
	lodná doprava	3715	1661	1607

Zdroj: MDPT SR

Letecká doprava je vzhľadom na svoju veľmi malú kapacitu uvedená iba v priloženej analýze dopravy NDP/CSF a má len malý vplyv na dopravný trh.

Tabuľka č. 2-4: Osobná doprava

	Osobná doprava (tis. osôb)			
	1990	1995	2000	
Doprava spolu	2877551	2669862	2745442	
Verejná doprava	1631707	1327830	1075833	
z toho	železničná doprava	119262	89471	66806
	cestná doprava	937528	722510	604249
	miestna cestná doprava	574405	515593	404539
	lodná doprava	383	138	80
	letecká doprava	129	118	159
individuálna automobilová doprava	1235392	1333334	1664342	
súkromné cesty (príležitostné)	10452	8698	5267	

Zdroj: MDPT SR

Presun dopravy smerom k cestnej doprave a najmä nárast individuálnej dopravy spôsobil väčšie zahľtenie cestnej infraštruktúry a naopak uvoľnenie železničnej a lodnej infraštruktúry. Tieto zmeny spôsobili, že dopravný systém je charakterizovaný hustou cestnou dopravou a rezervami pri využívaní železničnej, lodnej a leteckej dopravy.

Železničná doprava vzhľadom na historický vývoj a podiel na dopravnom trhu stále tvorí spolu s cestnou dopravou najdôležitejší spôsob dopravy na Slovensku, a to napriek uvedenému poklesu. K jej dôležitosti tiež prispieva skutočnosť, že je ekologickejšia než cestná doprava.

Operatívne využitie železničných tratí na Slovensku, merané v hrtkm/1 km trate ročne bolo v roku 2000 podľa cieľa 1 **najvyššie** v Žilinskom kraji (od 15 do 20 miliónov hrtkm / 1 km trate ročne) a **najnižšie** v Banskej Bystrici a Nitre (do 5 miliónov hrtkm / 1 km tratí ročne). Táto skutočnosť je ovplyvnená významom železničných tratí kontrolovaných jednotlivými krajinami.

Cestná doprava je charakterizovaná rastom jej priemernej hustoty, osobitne na diaľniciach a hlavných cestách, a nárastom využívania motorových vozidiel (situácia týkajúca sa diaľnic nie je monitorovaná vzhľadom na ich malý podiel na dopravnej sieti Slovenska a nedávnej výstavbe spojenia R1 Trnava – Nitra).

Z aspektu dopravných tokov **s najvyššou intenzitou** cestnej dopravy v roku 2000 sa uvažuje s modernizáciou nasledovných trás a plánovaných diaľnic (t. z. súčasných hlavných ťahov):

- Bratislava – Trenčín – Žilina, s pokračovaním do Popradu (diaľnice D61 a D1, hlavné cesty I/61 a I/18)
- Bratislava, smer Žiar n/ Hronom, Zvolen, s pokračovaním do Detvy (cesty I/62, I/51, I/66 a I/50)
- medzi Zvolenom a Banskou Bystricou (I/65)
- medzi Prešovom a Košicami (I/68)
- Bratislava, smer Malacky a potom Kúty (diaľnica D2 a hlavná cesta I/2)

Koncentrácia hustoty dopravy úzko súvisí s rastom priemyselnej výroby v jednotlivých oblastiach a regiónoch, čo sa prejavuje dynamickým rastom HDP. Bratislavský kraj mal najvyššie príjmy z nákladnej dopravy (39,3 % v roku 2002). Košice a Žilina tiež presiahli 10 %. Priemerný rast v jednotlivých regiónoch dosiahol 4 %. Nitriansky kraj (8,1 % v roku 2002) a Trenčiansky kraj (7,5 % v roku 2002) boli tiež nad úrovňou priemeru. To má za následok vyššiu koncentráciu dopravy v uvedených dopravných tokoch.

Letecká doprava má zatiaľ malý podiel na dopravnom trhu, pričom má však veľký medzinárodný význam a v súčasnom období dochádza k jej rastu.

Vodná doprava je obmedzená prírodnými podmienkami. Jej podiel na dopravnom trhu je ešte menší a sústreďuje sa v Bratislavskom a Nitrianskom kraji (medzinárodný koridor VII

– Dunaj a prvá časť Vážskej vodnej cesty s prístavmi v Bratislave, Komárne, Štúrove a Šali).

Kombinovaná doprava má obdobne malý podiel na dopravnom trhu, hoci z pohľadu efektívnosti dopravy prináša jej využívanie viaceré výhody. V súčasnosti je kombinovaná doprava na slovenskom trhu vystavená silnému konkurenčnému tlaku nákladnej dopravy, najmä zo strany medzinárodného charakteru.

2.2.2. Železničná infraštruktúra

Rovnako ako v prípade cestnej infraštruktúry je možné železničnú infraštruktúru charakterizovať relatívne vysokou mierou využívania siete a zastarávajúcou technológiou. Celková dĺžka siete predstavuje 3665 km, z čoho 1020 km sú dvojkolažové trate a 1555 km je elektrifikovaných, čo predstavuje podiel 42,43 %.

Slovenská železničná sieť sa podobá trojuholníku, pričom jeho jednotlivé strany sú tvorené traťami Košice – Žilina, Žilina – Bratislava a Bratislava – Zvolen – Košice. Zostávajúce trate sú vedľajšie trate, ktoré sú napojené na základné koridory, a regionálne trate. Nasledovné slovenské trate patria do európskej železničnej siete podľa medzinárodných zmlúv AGTC a AGC: C – E40, C - E52, C - E61 a C - E63, s celkovou dĺžkou 837 km, čo predstavuje 22,8 % celkovej železničnej siete a 75 % tkm celkového objemu nákladnej dopravy.

Trate AGC a AGTC sú elektrifikované na 100 % (vyznačené v priložených diagramoch).

Trate, ktoré netvoria súčasť AGC a AGTC (Zvolen – Banská Bystrica a Zvolen – Filakovo) patria do kategórie rezervných tratí TINA a pripravuje sa ich začlenenie do AGTC. Elektrifikácia bude rozšírená až po Košice, takže južná trasa (Bratislava – Nové Zámky – Zvolen – Filakovo – Jesenské – Plešivec – Košice) bude tiež zelektrifikovaná. V prípade južnej trasy sa jedná o prevažne jednokolažovú trať, s časťami dvojkolažových úsekov. V súčasnosti elektrifikácia siaha po Zvolen, s napájaním 25 kV 50 Hz.

Celkový počet železničných staníc: 334. Vzhľadom na množstvo cestujúcich prístupujúcich k nástupištiam v sieti ŽSR, je počet staníc viac než primeraný.

2.2.3. Cestná infraštruktúra

Súčasný stav dopravnej infraštruktúry je charakterizovaný relatívne hustou cestnou sieťou, avšak s nižším podielom fungujúcich ciest vyšších tried (diaľnice a hlavné komunikácie).

Návrh programov a dokumentov na zlepšenie tejto situácie je zahrnutý v dokumente "Aktualizovaný nový projekt výstavby diaľnic a hlavných komunikácií", ktorý bol schválený uznesením vlády SR č. 523/2003.

Rýchlostné komunikácie boli definované nasledovne:

- R1 Tmava - Nitra - Žarnovica - Žiar nad Hronom - Zvolen - Banská Bystrica,
- R2 Drietoma (česko-slovenská hranica) - Trenčín - Prievidza - Žiar nad Hronom – napojenie na R1 - Zvolen - Lučenec - Rimavská Sobota - Rožňava - Košice,
- R3 maďarsko-slovenská hranica - Šahy - Krupina - Zvolen - Žiar nad Hronom - Turčianske Teplice - Martin - Kral'ovany - Dolný Kubín - Trstená – slovensko-poľská hranica (s alternatívnou trasou Zvolen - Banská Bystrica - Uľanka - Turčianske Teplice),
- R4 maďarsko-slovenská hranica - Milhost' – Košice, s napojením na D1 Prešov - Svidník – Vyšný Komárnik – slovensko-poľská hranica,
- R5 Svrčinovec (česko-slovenská hranica) – diaľnica D3
- R6 Lysá pod Makyťou (česko-slovenská hranica) - Púchov.

V súlade s uvedeným dokumentom sa výstavba diaľničnej siete a hlavných komunikácií plánuje podľa nasledovných tabuliek:

Tabuľka č. 2-5: Navrhované a súčasné diaľničné prepojenia a hlavné komunikácie

Názov	Plánovaná dĺžka v km	Skutočná dĺžka v km	Zostáva dostavať km
D1	431,16	224,42	206,74
D2	80,21	78,22	1,99
D3	57,64	0	57,64
D4	2,26	2,26	0
Spolu	571,27	304,9	266,37
R1	158,76	85,96	72,8
R2	347,81	11,42	323,53
R3	211,76	0	211,76
R4	83,95	0	83,95
R5	2,20	0	12,86
R6	25,95	0	25,95
Spolu	830,43	97,38	730,85
Južná trasa	210,62	0	210,62

Zdroj: MDPT SR

Cestná sieť umožňuje prepojenie destinácií na všetkých funkčných a územných úrovniach, ktoré sú poskytované komplexnými dopravnými prepojeniami. Z tabuľky 4 a analýzy uvedenej v NRP je možné vidieť nedostatok ciest vyšších tried (diaľnice a hlavné komunikácie). Druhým nedostatkom je kvalita a údržba cestnej siete.

2.2.4. Infraštruktúra leteckej dopravy

Príspevková organizácia Slovenská správa letísk je zodpovedná za správu medzinárodných letísk v Bratislave, Košice, Poprade, Sliachi a Piešťanoch. Letiská v Sliachi a Piešťanoch sú prevádzkované na základe zmluvy s Ozbromenými silami Slovenskej republiky o spoločnej prevádzke. Letisko Žilina (prevádzkované spoločnosťou Letisko Žilina, a.s.) a letisko Nitra - Janíkovce patria do medzinárodnej siete letísk, avšak nie sú prevádzkované Slovenskou správou letísk.

Letisko *M. R. Štefánika* v Bratislave (Bratislavský kraj) má dominantnú pozíciu v osobnej i nákladnej leteckej doprave. Oblasť dosahu má najsilnejší trh v porovnaní s ostatnými časťami Slovenska.

Letisko v *Košiciach* (Košický kraj) je druhým najdôležitejším letiskom na Slovensku po letisku *M. R. Štefánika* v Bratislave. Čo sa týka veľkosti oblasti dosahu, zdá sa byť toto letisko najstabilnejšie. Letisko ťaží z excentrického charakteru územia Slovenska, neexistujúceho diaľničného prepojenia s Bratislavou a slabej konkurenčnej pozície letísk v blízkosti (Poprad a Užhorod). Letisko prešlo dôkladnou rekonštrukciou a je v súčasnosti vybavené modernou prístávacou dráhou, ktorá je vhodná i pre lietadlá typu Boeing 767. Na základe schválenia MF SR sa v roku 2000 začalo s výstavbou nového terminálu pre pasažierov. Doteraz bolo do projektu investovaných 160 miliónov Sk. Výstavba sa však v súčasnosti spomalila.

Ostatné letiská – Poprad-Tatry, Sliach, Piešťany a Žilina úzko súvisia s rozvojom turizmu a neposkytujú pravidelnú osobnú leteckú dopravu.

A) Analýza aktuálneho zabezpečenia prevádzkových priestorov letiska, budov a skladov

Formátované: Odrážky a číslovanie

Čo sa týka prijatých úloh zameraných na zlepšenie bezpečnosti verejných letísk v Slovenskej republike (Bratislava, Košice, Poprad-Tatry, Sliach a Piešťany) sme definovali nasledovné požiadavky na vykonanie technických opatrení v časovom období rokov 2004 až 2006:

Tabuľka č. 2-6: Požiadavky na realizáciu technických opatrení v časovom období rokov 2004 – 2006

Letisko	100-percentná kontrola batožiny	Monitorovací systém	Riadenie prístupu	Oplotenie	Poplašný systém
Bratislava	xx	----	x	x	xx
Košice	xx	x	x	x	xx
Poprad – Tatry	xx	xx	x	x	xx
Sliač	xx	xx	----	x	---
Piešťany	xx	xx	----	x	x

Legenda: x – potrebné dokončiť, xx – potrebné obstarat'

a) Zariadenia na odhaľovanie výbušnín pri kontrole batožiny pasažierov sú potrebné na splnenie požiadavky 100-percentných bezpečnostných kontrol, ktorá je obsiahnutá v "Zákone Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2320/2002 zo 16.12.2002, ktorý zavádza právo Spoločenstva v oblasti bezpečnosti civilného letectva".

b) Verejný monitorovací systém (riadiaca miestnosť) s využitím CCTV si vyžaduje pre oblasť letištných budov s obmedzeným prístupom, prevádzkové priestory, dôležité skladovacie priestory (napríklad sklad LPH), verejné parkoviská, priestory na údržbové zariadenia lietadiel, nákladné sklady, oblasti triedenia leteckej pošty a batožiny, vstupné body do budov a letovú oblasť. To umožní zníženie počtu zamestnaných policajných strážcov.

c) Systém riadeného prístupu umožňuje elektronickú ochranu vstupných bodov pre osoby i motorové vozidlá. Nevhodná elektronická ochrana na riadenie vstupu do letištných priestorov s obmedzeným prístupom. Vstup je povolený len cestujúcim s platnými letenkami a vybranej skupine zamestnancov.

d) Oplotenie letísk nespĺňa úplne požiadavky L-14 – letiská (slovenský ekvivalent – Príloha 14 k Zmluve o medzinárodnej civilnej leteckej doprave). Oplotenie je miestne prehrdzavené a poškodené.

e) Na oplotenie letiska je potrebné nainštalovať výstražný systém, upozorňujúci na narušenie vstupom osobami alebo zvieratami.

2.2.5. Infraštruktúra vodnej dopravy

Vnútroštátna lodná doprava sa v súčasnosti vykonáva na monitorovaných vodných cestách (rieky Dunaj, Váh a Bodrog – celková dĺžka 256 km). Na základe zákona č. 575/2001 o organizácii vládnych aktivít a organizácií ústrednej štátnej správy bola zodpovednosť za starostlivosť o vodné cesty, ich výstavbu a údržbu zverená do rúk Ministerstva pôdohospodárstva SR. Infraštruktúra prístavov spadá do pôsobnosti Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky. Do dnešného dňa neboli na plánovacie obdobie rokov 2004-2006 vyčlenené investičné prostriedky na výstavbu prístavov v súvislosti s výstavbou Vážskej vodnej cesty a vodných ciest na Východnom Slovensku.

2.2.6. Infraštruktúra kombinovanej dopravy

Infraštruktúra kombinovanej dopravy pozostáva z dopravných sietí, terminálov a skladovacích kapacít. Jadrom tejto infraštruktúry sú železničné trate, ktoré patria do železničnej siete podľa zmluvy AGTC. Územie Slovenska je obsluhované deviatimi terminálmi, z toho jeden sa využíva na kombinovanú lodnú a železničnú dopravu a zostávajúce terminály sa využívajú na kombinovanú cestnú – železničnú dopravu. Trasy AGTC sa nachádzajú na hlavných cestách medzinárodnej železničnej dopravy a transeurópskych koridoroch a umožňujú dopravu systémov KD. Terminály KD sú vybudované súkromnými podnikmi.

Formátované: Odrážky a číslovanie

2.2.7. Dopravná dostupnosť a obslužnosť regiónov

Dopravná dostupnosť závisí od kvality dopravnej infraštruktúry. Ukazovateľmi kvality dopravnej infraštruktúry sú úroveň a rozsah dopravných zariadení daného územia (regiónov). Dopravná dostupnosť je vyjadrená dostupnosťou dopravných zariadení, t. z. zariadení cestnej a železničnej dopravnej siete s vyššou funkčnou klasifikáciou, dostupnosťou letísk, terminálov kombinovanej dopravy a prístavov (v závislosti od polohy vodných ciest), dostupnosťou Bratislavy (hlavného mesta Slovenska) a dostupnosťou centier osídlenia, dopravných centier a regionálnych centier.

Najlepšia dopravná dostupnosť je v Bratislavskom kraji. Bratislava predstavuje dôležitú križovatku na najvyššej úrovni pre všetky druhy dopravy. Nasledujú Trnavský, Trenčiansky a Nitriansky kraj, ktorých dopravná dostupnosť je naviazaná na dostupnosť Bratislavy a polohu medzinárodných dopravných koridorov s dokončenými diaľničnými úsekmi. Dopravná dostupnosť je nižšia v Žilinskom, Banskobystrickom, Košickom a Prešovskom kraji. Týmto regiónom chýbajú komplexné cestné siete, ako sú napríklad diaľnice alebo hlavné komunikácie. Banskobystrický kraj nemá železničné spojenie na najvyššej funkčnej úrovni.

Dostupnosť hlavného mesta Slovenskej republiky vo vzťahu k iným regiónom je determinovaná geografickou polohou jednotlivých regiónov vo vzťahu k Bratislave. Najlepšiu dopravnú dostupnosť majú Trnavský, Nitriansky a Trenčiansky kraj. Dostupnosť kľúčových letísk medzinárodného významu je nižšia v Trenčianskom a Nitrianskom kraji. Dostupnosť železničných tratí musí byť monitorovaná na podrobnejšej úrovni, než je úroveň krajov (samosprávnych celkov). Hoci sú totiž jednotlivé kraje ako také vybavené železničnou sieťou, niektoré okresy nemajú žiadne železničné spojenie.

2.2.8. Plánovaný rozvoj dopravného systému

Uznesenie vlády SR č. 21/2000 zakladá plánovaný rozvoj dopravného systému na rozvojových dokumentoch Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií, ktorých základom je schválený dokument s názvom "Aktualizácia a rozpracovanie štátnej dopravnej politiky SR". Ďalším dôležitým momentom bolo uzavretie negociačnej kapitoly č.9 – Dopravná politika, s akcentom na harmonizáciu dopravnej legislatívy s legislatívou EÚ. Konceptie rozvoja jednotlivých druhov dopravy vychádzajú z tohoto systémového dokumentu, ktorý schválila vláda SR.

Analýza dopravy v NRP, ako aj vyššie uvedené údaje naznačujú zameranie priority č.1 OP ZI, ako aj zameranie podpory zo štrukturálnych fondov na železničnú, cestnú a čiastočne i leteckú dopravu. Program modernizácie železničných a cestných sietí bude implementovaný prostredníctvom:

- Programu rozvoja železníc do roku 2010 a návrhu financovania pre investičné projekty, ktorý vláda Slovenskej republiky vzala na vedomie,
- Aktualizovaného nového projektu výstavby diaľnic a hlavných ciest, ktorý bol schválený uznesením vlády SR č. 523/2003,
- Programu výstavby cestnej siete do roku 2005, ktorý je pripravovaný na rokovanie vlády Slovenskej republiky.

Vzhľadom na svoj rozsah a umiestnenie, ako aj vzhľadom na schopnosť prípravy projektov nebude vodná doprava zaradená do následného monitorovania OP ZI. Takisto kombinovaná doprava predstavuje len malý podiel z celkového objemu dopravy v Slovenskej republike a jej využívanie je obmedzené. Organizácia tohto druhu dopravy sa musí zameriavať na prirodzené dopravné uzly, kde je potrebné prekladať tovary z jedného druhu dopravy na iný. Zaradenie projektov tohto druhu dopravy počas programovacieho obdobia rokov 2004-2006 sa neočakáva.

2.3. Environmentálna infraštruktúra

Hlavné dokumenty, ktorými sa riadi environmentálna politika na Slovensku sú: Stratégia, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky (1993) a Národný environmentálny akčný program SR II (1999). Tieto dokumenty ako priority štátnej environmentálnej politiky, okrem iného, definujú ochranu vôd a zabezpečenie dostatku pitnej vody, ochranu ovzdušia pred znečisťujúcimi látkami, odpadové hospodárstvo, zachovanie biologickej diverzity a racionálne využívanie prírodných zdrojov. V oblasti harmonizácie s EÚ, sa Slovenská republika opiera o Integrovanú aproximačnú stratégiu v oblasti životného prostredia (2002).

Ďalšie strategické a koncepčné dokumenty, o ktoré sa analýza opiera sú:

- Koncepcia rozšírenia separovaného zberu druhotných surovín a hospodárenie s komunálnym odpadom v SR (1994)
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska I. (1994), II. (1997)
- Koncepcia nakladania s odpadom zo septikov a žúmp (1996)
- Program odpadového hospodárstva v SR (kraje, okresy) (1996)
- Národná stratégia ochrany biologickej diverzity na Slovensku (1997)
- Program podpory postupného vylúčenia látok poškodzujúcich ozónovú vrstvu (2000)
- Štandardy minimálnej vybavenosti krajských a okresných miest a metodika posudzovania úrovne štruktúrálnej vybavenosti krajských a okresných miest (2000)
- Aktualizovaný Národný akčný plán pre povodie Dunaja (2000)
- aktualizovaný Program starostlivosti o mokrade Slovenska (2000)
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja (2001)
- Stratégia Slovenskej republiky pre implementáciu záväzkov Kyotského protokolu, (2001)
- Koncepcia vodohospodárskej politiky SR do roku 2005 (2001)
- Správa o vodohospodárstve v SR (2002)
- Annual report o kvalite ovzdušia v Slovenskej republike (2002)
- 3. národná správa o klimatických zmenách (2002)
- Program odpadového hospodárstva v SR do roku 2005 (2002)

Ako vyplýva z podrobnej analýzy súčasného stavu životného prostredia, ktorá sa nachádza v NDP, ako aj z analýzy SWOT možno súčasnú situáciu v oblasti environmentálnej infraštruktúry zhrnúť nasledovne:

2.3.1. Ochrana a racionálne využívanie vôd

V oblasti ochrany a racionálneho využívania vôd boli dosiahnuté niektoré zlepšenia (zníženie tlakov na množstvo vôd a racionalizácia spotreby vôd v domácnostiach). V 90. rokoch došlo k zníženiu znečistenia povrchových vôd a to z dôvodu menších výstupov oblastí priemyslu a poľnohospodárstva a z dôvodu reštrukturalizácie týchto odvetví. Hlavné problémy tejto oblasti sú spojené najmä s nízkou mierou napojenia obyvateľstva na kanalizačné siete a čistiare odpadových vôd. Ďalším problémom je narastajúci počet záplav. Takisto v miere prekročovania limitných hodnôt niektorých znečisťujúcich látok v pitnej vode (ťažké kovy, dusičnany), došlo za posledné roky len k veľmi malému zlepšeniu

2.3.2. Zásobovanie vodou

Celkovo požiadavky na množstvo vody sú pomerne nízke a celkový objem čerpaných vôd sa znižuje z dôvodu poklesu a reštrukturalizácie priemyselnej výroby, zníženia spotreby v domácnostiach a zníženia rozlohy zavlažovaných oblastí. V 90. rokoch došlo k

zniženi znečistenia povrchových vôd z dôvodu menších výstupov priemyslu a poľnohospodárstva a z dôvodu reštrukturalizácie týchto sektorov (napríklad nižšia energetická náročnosť priemyslu a menšia agrochemická náročnosť poľnohospodárstva). Celkovo došlo k odstráneniu prepojenia medzi odberom a znečisťovaním vôd od rastu HDP. Slovensko ratifikovalo kľúčové multilaterálne dohody v oblasti vodného hospodárstva.

Za pozitívum v oblasti zásobovania obyvateľstva pitnou vodou z verejných vodovodov sa považuje každoročný nárast podielu zásobovaných obyvateľov. Od roku 1990 do roku 2002 vzrástol podiel obyvateľov zásobovaných pitnou vodou z verejných vodovodov z celkového počtu obyvateľov Slovenska o 8,8 % na súčasných 84,0 %.

Počet obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov, dosiahol v roku 2002 4 518 tisíc, čím sa zvýšil podiel obyvateľov zásobovaných pitnou vodou z 83,6 % na 84 %. V roku 2002 bolo na Slovensku 2080 samosprávnych miest a obcí zásobených vodou z verejných vodovodov. Pri celkovom počte obcí 2891 to predstavuje 71,95% celkového počtu samosprávnych obcí. Najvyšší podiel obcí zásobovaných vodou z verejných vodovodov bol v Žilinskom (95,2 %) a Trenčianskom (83,3 %) regióne.

Avšak vývoj v oblasti riek prispel k naliehavejšej otázke záplav. Kvalita povrchových vôd sa v priebehu 90. rokov zlepšila veľmi málo, hoci východné Slovensko dosiahlo vo všeobecnosti rovnakú kvalitu ako západná časť krajiny. Problémom je eutrofizácia vôd určených na kúpanie. Limitné hodnoty pre kvalitu pitnej vody sú často prekračované, pokiaľ ide o ťažké kovy a čpavok a pretrvávajú prípady znečistenia dusičnanmi. Podiel populácie pripojenej ku kanalizácii a k čistiarňam odpadových vôd sa v 90. rokoch zvýšil len nepatrne a dosiahol hodnotu približne 50%. Používanie dusíkatých hnojív pokleslo veľmi výrazne, miera využívania hnojív je však stále vysoká.

2.3.3. Odpadová voda

Implementácia Smernice o pitnej vode a Smernice o mestských odpadových vodách si bude vyžadovať rozsiahle investície, a to najmä pre modernizáciu vodovodov a budovanie nových zariadení na úpravu vôd. Značná časť investícií do infraštruktúry pre zásobovanie vodou, kanalizácie a čistenia odpadových vôd je stále financovaná zo štátneho rozpočtu. Časť prostriedkov na výstavbu je vyčlenená z vlastných zdrojov prevádzkovateľov verejných vodovodov a verejných kanalizácií.

Počet obyvateľov bývajúcich v domoch **napojených na verejnú kanalizáciu** sa v roku 2002 v porovnaní s rokom 2001 zvýšil o 8999 tisíc a dosiahol 2 976 tisíc obyvateľov, čo predstavuje 55,3 % z celkového počtu obyvateľov. V roku 2001 bolo v SR 504 obcí (t. j. 17,4 % celkového počtu obcí SR) s vybudovanou kanalizačnou sieťou, pričom len 389 obcí (t. j. 13,5 % celkového počtu obcí SR) malo odpadové vody súčasne odvádzané na čistiareň odpadových vôd. Najvyšší podiel obcí s verejnou kanalizáciou sa nachádzal v Bratislavskom kraji (38,9 %), Žilinskom kraji 925,7 %) a Banskobystrickom kraji (20,3 %).

Dĺžka kanalizačnej siete v roku 2002 dosiahla 6 692 km, čo predstavuje nárast o 212 km oproti roku 2001, v prepočte na 1 obyvateľa je to 2,18 m (v roku 2001 to bolo 2,15 m).

Počet kanalizačných prípojok sa zvýšil na 217 739 ks (v roku 2001 to bolo 210 657ks), čím dĺžka kanalizačných prípojok vzrástla o 63 km na hodnotu 1 756 km.

Podiel obyvateľstva pripojeného k verejnej kanalizácii s čističkou odpadových vôd bol na Slovensku 55,2 % (rok 2001).

Počet ČOV v správe VaK a v správe obcí sa na Slovensku stúpol oproti roku 2001 o 13 a dosiahol počet 384. Najväčší podiel predstavovali mechanicko-biologické ČOV (89,3 %), s celkovou kapacitou 1 963,9 tis. m³.deň⁻¹. Celková kapacita ČOV v SR dosiahla v roku 2002- 2064,6 tis. m³.deň⁻¹ (v roku 2001 to bolo 2 037,3 tis. m³.deň⁻¹).

2.3.4. Inštitucionálne zabezpečenie vodného hospodárstva, ochrany vôd a ich racionálneho využívania

Slovenský vodohospodársky podnik, š.p. so svojimi pobočkami pre povodie Dunaja, Váhu, Hrona a Bodrogu plnia úlohy súvisiace so správou vodných tokov. Ďalšiu významnou inštitúciou je Výskumný ústav vodného hospodárstva, ktorý tvorí vedeckú a výskumnú základňu vodného hospodárstva SR. Štátne podniky Vodohospodárska výstavba Bratislava a Hydroconsult Bratislava sa zaoberajú najmä projektovými prácami a inžinierskou činnosťou.

V máji v roku 2003 bol ukončený transformačný proces piatich štátnych podnikov vodární a kanalizácií na sedem vodárenských akciových spoločností. Zakladateľskú funkciu voči vodárenským akciovým spoločnostiam plní Fond národného majetku SR, ktorý v súčasnosti pripravuje bezodplatný prevod akcií do vlastníctva obcí. Okrem novovzniknutých spoločností na území SR existujú ďalšie tri vodárenské spoločnosti, ktoré vznikli ešte pred transformáciou štátnych podnikov vodární a kanalizácií.

2.3.5. Ochrana ovzdušia

Údaje o zdrojoch znečistenia ovzdušia a emisiách znečisťujúcich látok sa v rokoch 1985-1999 spracovávali podľa zákona č. 35/1967 Zb. o opatreniach proti znečisťovaniu ovzdušia v znení neskorších predpisov a zákona č. 309/1991 Zb. o ochrane ovzdušia pred znečisťujúcimi látkami v znení neskorších predpisov v systéme REZZO (Register emisií a zdrojov znečistenia ovzdušia).

V súvislosti s meniacim sa právom v ochrane ovzdušia neprebíhala však postupná novelizácia systému REZZO a v roku 1997 sa pristúpilo k tvorbe nového NEIS (Národný emisný inventarizačný systém).

NEIS zahŕňa zdroje znečisťovania ovzdušia, ktoré sa členia podľa výkonu a kategorizácie (v zmysle vyhlášky MŽP SR 706/2002 Z.z., ktorá nahradila nariadenie vlády SR č. 92/1996 Z.z., ktorým sa vykonával zákon č.309/1991 Zb. o ochrane ovzdušia pred znečisťujúcimi látkami v znení neskorších predpisov):

VELKÉ ZDROJE: Technologické celky obsahujúce stacionárne zariadenia na spaľovanie palív so súhrnným tepelným príkonom 50 MW alebo vyšším ako 50 MW a ostatné osobitné závažné technologické celky.

STREDNÉ ZDROJE: Technologické celky obsahujúce stacionárne zariadenia na spaľovanie palív so súhrnným tepelným príkonom 0,3 až 50 MW, ostatné závažné technologické celky, ako aj lomy a obdobné plochy s možnosťou zaparenia, horenia alebo úletu znečisťujúcich látok, ak nie sú súčasťou veľkého zdroja znečistenia.

MALÉ ZDROJE: Stacionárne zariadenia - domáce kúreniská a ostatné stacionárne zariadenia na spaľovanie tuhých palív s menovitým tepelným príkonom do 0,3 MW (podľa vyhlášky MŽP SR č. 144/2000 Z.z. o požiadavkách na kvalitu palív, o vedení prevádzkovej evidencie a o druhu, rozsahu a spôsobe poskytovania údajov orgánu ochrany ovzdušia).

Od roku 1990 je zaznamenaný plynulý pokles u **emisii tuhých znečisťujúcich látok (TZL) aj oxidu siričitého (SO₂)**, a to v dôsledku zmeny palivovej základne v prospech ušľachtilých palív (v súčasnosti vzrastá spotreba zemného plynu) a palív s lepšími akostnými vlastnosťami. Podiel na redukcii emisií TZL malo zavádzanie odlučovacej techniky (Slovnaft, a.s., Bratislava), resp. zvyšovanie jej účinnosti. Príčinou klesajúceho trendu emisií SO₂ bolo zníženie spotreby hnedého, čierneho uhlia a ťažkého vykurovacieho oleja (SE, a.s., Elektrárne Nováky, o.z. Zemianske Kostofany, SE, a.s., Elektrárne Vojany I a II a Slovnaft, a.s., Bratislava) ako aj odsírovania veľkých energetických zdrojov (SE, a.s., Elektrárne Nováky, o.z. Zemianske Kostofany).

Emisie oxidov dusíka (NO_x) vykazovali v období 1990 - 2000 mierny pokles. Tento trend bol mierne narušený v roku 1995, keď došlo k jemnému nárastu týchto emisií čo súviselo so zvýšením spotreby zemného plynu. V roku 1996 bol opäť zaznamenaný pokles emisií oxidov dusíka, zapríčinený zmenou emisného faktora, zohľadňujúcou súčasný stav

techniky a technológie spaľovacích procesov. K ďalšiemu poklesu emisií NO_x od roku 1997 viedlo znižovanie spotreby tuhých palív. Podiel emisií NO_x z mobilných zdrojov v roku 2000 predstavuje cca 35%, čo je nárast oproti roku 1990 o takmer 10%. Napriek zvýšeniu podielu dopravy na celkových emisiách, absolútne emisie NO_x z dopravy klesli oproti roku 1990 zhruba o jednu štvrtinu.

Emisie CO mali od roku 1989 klesajúcu tendenciu, ktorá bola spôsobená najmä znížením spotreby a zmenou zloženia paliva vo sfére malospotrebiteľov (REZZO 3). Vývoj poklesu emisií CO z veľkých zdrojov bol len mierny. Tento trend najvýznamnejšie ovplyvňuje priemysel železa a ocele. Zníženie emisií CO v roku 1992 bol spôsobený práve poklesom objemu výroby železa a ocele. Po jej náraste v roku 1993 na úroveň z roku 1989 sa úmerne zvýšili aj emisie CO. V roku 1996 nastal opäť mierny pokles emisií oxidov uhlíka ako následok zohľadnenia účinkov opatrení na obmedzovanie emisií CO v najvýznamnejšom zdroji tohto sektora (výroba železa a ocele).

Napriek tomu je potrebné vyvíjať ďalšie úsilie na dosiahnutie zlepšenia kvality ovzdušia najmä v mestských a priemyselných oblastiach, na zníženie energetickej náročnosti slovenskej ekonomiky a na dosiahnutie zmien v palivovej základni s cieľom vyššej miery využívania environmentálne priaznivejších palív a obnoviteľných zdrojov energie.

Slovensko dosiahlo v 90. rokoch odstránenie spojenia medzi emisiami väčšiny znečisťujúcich látok do ovzdušia a ekonomickým rastom. Zatiaľ čo HDP sa zvýšil o 11%, emisie SO₂, NO_x, CO, suspendovaných častíc, ťažkých kovov, prchavých organických zlúčenín a CO₂ výrazne poklesli. Ide o výsledok i) poklesu priemyselnej výroby, ii) zníženia energetickej náročnosti a zmeny palivovej základne (napríklad prechod z domáceho hnedého uhlia na dovážaný zemný plyn), ako aj iii) istého pokroku v riadení sektora ovzdušia. V krátkodobom a strednodobom horizonte by Slovensko malo byť schopné splniť svoje záväzky v oblasti boja proti znečisťovaniu ovzdušia, poškodzovania stratosferickej ozónovej vrstvy a zmeny klímy. Slovensko má uspokojivú legislatívu a inštitúcie v oblasti ovzdušia, vrátane monitorovania a registrovania emisií. Sú k dispozícii nedávne stratégie a programy ochrany ovzdušia.

Zároveň sú potrebné účinnejšie podnety na dosiahnutie zníženia environmentálnej záťaže spôsobovanej znečisťovaním ovzdušia a na obmedzenie častých porušení noriem kvality ovzdušia vo veľkých mestách a priemyselných oblastiach. Celkové ročné príjmy z poplatkov za znečisťovanie ovzdušia a nesúlad s predpismi poklesli, čiastočne z dôvodu skutočného poklesu emisií a čiastočne z dôvodu ich nedôsledného vymáhania.

2.3.6. Odpadové hospodárstvo

Bilancia vzniku odpadu v SR v rokoch 1995 – 2001 bola vykonaná pomocou regionálneho informačného systému o odpadoch (RISO). Celkové množstvo odpadu v predchádzajúcom období má klesajúcu tendenciu. Oproti roku 2000 bol v roku 2001 zaznamenaný pokles o 0,3 mil. ton odpadov. Množstvo zvláštnych odpadov sa znížilo oproti roku 2000 o 1,6 mil. odpadov. Tento údaj zahŕňa aj množstvo komunálneho odpadu (KO), ktorého množstvo sa oproti roku 2000 zvýšilo o 0,3 mil. ton. Množstvo nebezpečného odpadu je od roku 1996 na úrovni 1,3 – 1,6 mil. ton

Najviac odpadu bez špecifikácie druhov odpadov produkujú priemyselné odvetvia (6,6 mil. ton) a poľnohospodárstvo (4,6 mil. ton).

Z údajov o spôsobe *nakladania s odpadom* v SR v roku 2001 pre kategórie ostatný, zvláštny a nebezpečný odpad vyplýva, že sa využilo 51,2 % (8,2 mil. ton). Najviac sa využilo zvláštného odpadu: 4,9 mil. ton (58,1 %) a potom ostatného odpadu: 3 mil. ton (50,6 %). Za ostatné roky sa *skládkuje* približne rovnaké množstvo odpadu 23,3 % (3,7 mil. ton), na čom sa podieľa hlavne kategória ostatný odpad: 27,9 %, následne kategória zvláštny odpad: 22,4 %.

V porovnaní s rokom 2000 sa množstvo *spáleného odpadu* v roku 2001 mierne znížilo (z 3,6 na 3,5 %) o 28 757,49 ton. V porovnaní s rokom 2000 došlo k zvýšeniu zneškodňovania odpadu s využitím *fyzikálno-chemických a biologických* metód. Z celkového množstva odpadu vo všetkých kategóriách je 23,3 % (3 716 607,94 t) *skládkovaných*. Z tohto množstva je 1 083 273,74 ton komunálny odpad (63,47 %).

V roku 2001 bolo prevádzkovaných 165 legálnych skládok odpadu – 21 skládok stavebnej triedy jedna, 5 skládok stavebnej triedy dva, 133 skládok stavebnej triedy tri a 6 zvláštnych skládok.

Podľa údajov RISO bolo v roku 2001 zneškodnených 550 798,97 ton odpadu všetkých kategórií **spaľovaním**, čo predstavuje 3,5 % celkového odpadu. V porovnaní s rokom 2000 sa podiel spaľovaného odpadu znížil o 0,1 %. V Slovenskej republike funguje 67 spaľovní odpadu (so spaľovacími zariadeniami rôznej kapacity). Emisné limity spĺňa 20 spaľovní. Zo všetkých spaľovní sú iba dve veľkokapacitné spaľovne na komunálny odpad. Sú to spaľovne v Bratislave a Košiciach. Obe spaľovne pracujú pri zníženom výkone a v krátkej dobe by mali byť rekonštruované (bratislavská spaľovňa počas roka 2002). Rekonštrukcia bude mať za cieľ zníženie množstva emisií spôsobeného prevádzkou spaľovne. 37 zo všetkých spaľovní sa využíva na zneškodňovanie zdravotníckeho odpadu. Odpad sa spaľuje nielen v spaľovniach odpadu, ale aj v zariadeniach na vedľajšie spoluspaľovanie odpadu (Holcim, a.s. Rohožník, Považská cementárňa, a.s., Ladce a MZ, a.s., Jelšava {poznámka: všetko sú to cementárne}).

Z celkového množstva odpadov vzniknutých v roku 2001 v SR sa **zhodnocuje** 8 180 954,88 ton, čo predstavuje 51,17%.

V roku 2001 bolo spracovaných celkovo 265 tis. ton *odpadového papiera*. Z domáceho zberu pochádzalo 154 tis. ton a z dovozu pochádzalo 138 tis. ton. Vyvezených bolo 26 tis. ton odpadového papiera, cca 1150 ton *použitých pneumatík*, čo predstavuje cca 8 % z celkového výskytu na trhu v tomto roku; 5137 ton odpadových olovených akumulátorov, 142 ton odpadového olova, 76,7 ton odpadových Ni-Cd akumulátorov, kaly, prach s obsahom olova, olovené estery a soli olova v množstve 221,5 ton.

Zákon č. 223/2001 Z.z. o odpadoch tvorí inštitucionálny rámec odpadového hospodárstva. Prvý Program odpadového hospodárstva z roku 1993 už zahŕňal špecifické a ambiciózne ciele týkajúce sa zníženia tvorby, zhodnotenia a zneškodňovania odpadov a rekultivácie starých, neriadených skládok a ostatných kontaminovaných lokalít. Všetky neriadené skládky odpadov boli uzavreté a bola vytvorená sieť skládok odpadov spĺňajúcich regulačné podmienky. Jej súčasná kapacita je postačujúca pre bezpečné zneškodňovanie odpadov produkovaných v krajine. Zavádza sa separovaný zber komunálnych odpadov a vyvíja sa priemysel zaoberajúci sa recyklovaním odpadov. Využíva sa rad ekonomických nástrojov. Okrem miestnych poplatkov a poplatkov za zneškodňovanie odpadov je to nový zákon o odpadoch, ktorý zaviedol koncept príspevkov do Recyklačného fondu za určené výrobky. Zákon zahŕňa radu položiek, ktoré musia byť zhromažďované a spracované oddelene od ostatných odpadov, alebo pri ktorých sa zvýšená úroveň regenerácie považuje za želateľnú. Malý objem nebezpečných odpadov, pre ktoré v krajine nejestvuje spracovateľské zariadenie, je exportovaný v súlade s Bazilejským dohovorom.

Objem materiálov zhromažďovaných oddelene od komunálnych odpadov je stále malý. Separovaný zber v mnohých prípadoch zlyhal z dôvodu nedostatočného zvážania možných únikov separovaných materiálov. Súčasné spaľovne nepokrývajú požiadavku eliminácie nebezpečných odpadov. Okrem toho mnohé jestvujúce zariadenia nespĺňajú technické požiadavky ochrany ovzdušia. V súčasnosti sa nestavia žiadna veľká spaľovňa nebezpečných odpadov. Hoci sa pripravuje stratégia a akčný plán, nebol vypracovaný žiadny program na systematické revidovanie environmentálnych záťaží, najmä kontaminovaných priemyselných lokalít.

Počas rokov 2000 – 2001 bol vykonaný projekt PHARE TWINNING č. SR98/IB/EN/02, ktorý sa zameriaval na prípravu plánu odpadového hospodárstva, národnej legislatívy a administratívnych programov, ako aj na definovanie požiadaviek na zneškodňovanie odpadu v súlade s príslušnou smernicou EÚ. Projekt s Nemeckom ako twinningovým partnerom bol ukončený s nasledovnými hlavnými výsledkami:

Boli podrobne rozpracované najnovšie štatistiky množstva produkovaného komunálneho odpadu, ako aj odhad predpokladaného množstva odpadu na nasledujúcich 10 rokov. Nemeckí experti pripravili metodológiu pre zber dát o riadení zberu odpadov v súlade so Smernicou 91/962/EK pre budúcu ohlasovaciu povinnosť. Okrem toho bol vypracovaný návrh plánu odpadového hospodárstva v oblasti nakladania s komunálnym odpadom v súlade s článkom 7 Smernice 75/442/EHS.

2.3.7. Ochrana prírody

Podkladom pre zabezpečenie priebežnej starostlivosti o chránené časti prírody je dokumentácia ochrany prírody a krajiny. Táto dokumentácia vymedzuje chránené územia a ich ochranné pásma vrátane zón a stupňov ich ochrany, biotopy chránené zákonom, chránené druhy a územia medzinárodného významu. Stanovuje zásady ich vývoja vo vzťahu k činnostiam jednotlivých odvetví, posudzuje dôsledky zásahov do ekosystémov, ich zložiek a prvkov alebo do biotopov a navrhuje ich optimálne využitie a spôsob ochrany, obsahuje návrh asanačných, rekonštrukčných, regulačných alebo iných zásahov do územia a ďalších preventívnych alebo nápravných opatrení v územnej ochrane, druhovej ochrane a ochrane drevín.

Dokumentáciu tvoria najmä dokumenty starostlivosti o osobitne chránené časti prírody a krajiny a o územia medzinárodného významu, ktoré určujú strategické ciele starostlivosti diferencované podľa jednotlivých zložiek životného prostredia a v nadväznosti na jednotky priestorového členenia územia s rovnakým spôsobom starostlivosti a zón, obsahujú zásady a regulatívy využívania územia vo vzťahu k jednotlivým odvetviam ľudskej činnosti. Dokumenty starostlivosti tvoria: programy starostlivosti o chránené územia a chránené stromy, programy starostlivosti o územia medzinárodného významu a programy záchranu osobitne chránených častí prírody a krajiny.

Programy starostlivosti majú vypracované a vládou schválené NP Slovenský raj, NP Malá Fatra, NAPANT, TANAP a PIENAP, pričom pre niektoré z nich je potrebná aktualizácia týchto programov. NP Muránska planina, NP Poloniny, NP Veľká Fatra a NP Slovenský kras ešte nemajú vypracované programy starostlivosti. V zmysle úloh uložených uznesením vlády, ktorým sa schvaľuje program starostlivosti o NP, sa priebežne vyhodnocuje plnenie úloh vyplývajúcich z programu starostlivosti. Pre viaceré z národných parkov Slovenska je nevyhnutná potreba regulácie využívania územia najmä pre cestovný ruch a iné hospodárske činnosti s cieľom zvýšiť ochranu životného prostredia v rámci udržateľného rozvoja cestovného ruchu a hospodárskej činnosti.

Biosférické rezervácie (TANAP, Poľana, Slovenský kras, Východné Karpaty) majú vypracované akčné plány.

V systéme manažmentu maloplošných chránených území nie sú jasne vymedzené územia, ktoré je možné ponechať samovoľnému vývoju bez akéhokoľvek antropologického zásahu a tie, ktorých vývoj treba regulovať trvalo, alebo dočasne. Pretrvávajúcim problémom je aj nedoriešenie vhodného účelového obhospodarovania (riadenia) ochranného pásma maloplošných chránených území v záujme jeho trvalej funkčnej účinnosti.

Kľúčovým problémom sú príprava, vyhlásenie a zabezpečenie sústavy osobitne chránených území NATURA 2000. Je potrebné zozbierať informácie o biotopoch ako aj o výskyte druhov, dodatočné mapovanie a zhodnotenie biotopov. Musia sa pripraviť manažmentové plány a implementácia projektov územných systémov ekologickej stability.

Z uvedených kľúčových bodov vyplýva potreba inštitucionálneho zabezpečenia, ktorá je zameraná hlavne na zvýšenie personálnych kapacít a na zlepšenie administratívnej a expertnej činnosti. Nástroje potrebné na zachovanie alebo zlepšenie štatútu ochrany území pod sústavou NATURA 2000 zahŕňajú napr. schémy pre ochranu prírody a systém manažmentových plánov, vrátane vytvorenia monitorovacieho systému, právnych a finančných mechanizmov.

Zabezpečenie funkčnosti príslušných inštitúcií vzhľadom na nové záväzky Slovenskej republiky voči EÚ v NATURA 2000 (dosiahnutie súladu so smernicou o biotopoch a smernicou o vtákoch), vypracovanie a realizácia manažmentových plánov (programov starostlivosti) pre chránené územia ako aj pre budúce územia patriace do sústavy NATURA 2000, je nevyhnutným predpokladom na zamedzenie devastácie a ohrozenia životného prostredia pre obyvateľov a návštevníkov ako základného prostriedku pre trvalo udržateľný rozvoj, a tým aj pre sociálno-ekonomický rozvoj regiónov.

Na zabezpečenie odbornej činnosti pre výkon štátnej správy vo veciach ochrany prírody a krajiny podľa ustanovení zákona o ochrane prírody a krajiny je poverená Štátna

ochrana prírody SR a Správa slovenských jaskýň ako odborné organizácie zriadené Ministerstvom životného prostredia SR.

Isté zlepšenia sa dosiahli aj v oblasti ochrany prírodného prostredia, celkovo možno povedať, že príroda a biodiverzita Slovenska sú v dobrom stave. Celková zalesnená plocha ostala v priebehu posledného desaťročia nezmenená na úrovni 41,5% rozlohy krajiny. Nachádza sa tu bohatá fauna a flóra s druhmi, ktoré nemožno nájsť v iných oblastiach Európy. Existuje dobre rozvinutý legislatívny rámec a rámec strategického plánovania, ktorý pokrýva prírodu a ktorý predstavujú zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny a Národná stratégia ochrany biodiverzity z roku 1997. Existuje rozsiahla sieť chránených území pokrývajúcich takmer 22% územia krajiny. Určitá úroveň ochrany je priznaná takmer 800 druhom živočíchom a viac ako 800 druhom rastlín. Slovensko ratifikovalo väčšinu medzinárodných dohovorov o ochrane prírody a biodiverzity.

Sú tu však aj problémy, ktoré sa týkajú najmä prílišnej koncentrácie turistických aktivít v určitých oblastiach, slabého dohľadu nad chránenými územiami, a nedostatočnej koordinácie aktivít medzi rôznymi ministerstvami v oblasti ochrany prírody a krajiny. Turistické aktivity sa v prílišnej miere koncentrujú v niektorých oblastiach, čím vyvolávajú neprimerané tlaky na krajinu a živočíchy (napríklad v prípade kamzíkov). Nedostatok finančných a ľudských zdrojov dovoľuje len slabý dohľad nad chránenými územiami a spôsobuje ťažkosti pri implementovaní plánov manažmentu. Potrebne je tiež v súlade s potrebami ochrany prírody dobudovať vstupné areály a technickú infraštruktúru viacerých sprístupnených jaskýň, ktoré sú ako náučné lokality významné v rámci rozvoja cestovného ruchu. Vládny plán reštitúcie pozemkov z 90. rokov vrátil niektoré pozemky súkromným vlastníkom, ktorí teraz na nich vykonávajú nezákonné aktivity.

2.4. Lokálna infraštruktúra

Jedným z hlavných cieľov podpory regionálneho rozvoja podľa zákona 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja je „trvalo udržať hospodársky a sociálny rozvoj regiónov“. Podpora regionálneho rozvoja je v zmysle uvedeného zákona zameraná na rozvoj občianskej infraštruktúry a rozvoj služieb v regióne, zlepšenie sociálnej a technickej infraštruktúry regiónu. **Uvedené oblasti podpory, do ktorých zahŕňame aj infraštruktúru v oblasti školstva, zdravotníctva, sociálnej a kultúrnej infraštruktúry a rozvoj občianskej spoločnosti pre verejný sektor, informačnej spoločnosti a rozvoja vidieka, označujeme pre potreby tohto dokumentu spoločným termínom lokálna infraštruktúra.** Obnova a regenerácia lokálnej infraštruktúry je predpokladom sociálnej prevencie a rozvoja služieb, čo priamo ovplyvňuje zvyšovanie kvality života a rozvoj sociálneho kapitálu na miestnej a regionálnej úrovni.

Zákonom č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky došlo v priebehu roka 2002 k rozsiahlemu prechodu pôsobností v oblasti regionálneho rozvoja, sociálnej pomoci, kultúry, osvetu, školstva a zdravotníctva zo štátnej správy na obce a samosprávne kraje.

Dlhodobý nedostatok finančných zdrojov v oblasti lokálnej infraštruktúry však spôsobil, že stav lokálnej infraštruktúry je v mnohých prípadoch nevyhovujúci až havarijný. Keďže s prechodom kompetencií na obce a na samosprávne kraje sa objem finančných prostriedkov vyčlenených na lokálnu infraštruktúru nezvýšil, kvalita služieb podmienená nevyhovujúcim stavom objektov nemôže byť uspokojivá. Táto skutočnosť negatívne ovplyvňuje kvalitu života obyvateľov, ako aj tých, ktorí do daného regiónu prichádzajú za prácou či oddychom a očakávajú primeraný štandard obvyklý v rozvinutejších regiónoch EÚ.

2.4.1. Občianska infraštruktúra

Pod občianskou infraštruktúrou pre potreby tohto dokumentu rozumieme infraštruktúru v oblasti školstva, zdravotníctva, sociálnych služieb a kultúry. V ďalšom texte sú uvedené analýzy jednotlivých oblastí.

A) Infraštruktúra v oblasti školstva

Slovenská republika stojí, mimo iné zmeny, i pred zásadnou reformou školstva. V štátnych školách a školských zariadeniach sa snaží presadzovať moderné školské postupy, novú filozofiu vzdelávania. V súvislosti so zmenou školstva na moderný funkčný systém je potrebné hovoriť o filozoficko-pedagogickom aspekte zmeny, ako i s tým súvisiacej zmene materiálno-technologickej pripravenosti škôl zabezpečiť žiakom plnohodnotné vzdelávanie a rast. Napriek tomu, že sa vykonali kroky v záujme racionalizácie siete škôl a školských zariadení (znižovanie ich počtu, spájanie a pod.) Slovenská republika stále nemá dostatok finančných zdrojov na zabezpečenie rekonštrukcií a nutných opráv škôl, školských zariadení, školských objektov, vzdelávacích centier a podobne.

Školskú sústavu v Slovenskej republike, riadenú MŠ SR, tvoria nasledujúce typy škôl: materské školy, základné školy s materskou školou, základné školy, učilištia, stredné odborné učilištia, gymnáziá, stredné odborné školy a špeciálne školy. Ďalšie, vyššie vzdelávanie poskytujú vysoké školy.

Prehľad vývoja počtu základných škôl je uvedený v tabuľke 60 v NDP.

Sieť škôl a školských zariadení v rámci základných škôl je relatívne hustá a ich regionálna dostupnosť je dobrá. Vybavenosť základných škôl informačnými a komunikačnými technológiami však výrazne zaostáva za európskym štandardom.

Systematická podpora základných a stredných škôl v oblasti pripájania na Internet sa v školskom roku 2002/2003 v rezorte MŠ SR systematicky realizuje výlučne v podobe podpory zo strany Projektu INFOVEK.

Cieľom Projektu INFOVEK Slovensko je celoplošné napojenie základných a stredných škôl v Slovenskej republike na internet, spojené s využitím tohto média v pedagogickom procese. Takto sa školy stanú centrami, ktoré budú šíriť po celom Slovensku proces informatizácie spoločnosti – od žiakov, študentov, pedagógov až po rodičov.

Tabuľka č. 2-7: Penetrácia internetu na školách (projekt INFOVEK)

Typ školy	Školy zapojené do projektu INFOVEK	
	počet	%
Základné školy pripojené na Internet	422	17,58
Stredné školy pripojené na Internet	419	48,80
Metodické centrá, školské výpočtové strediská a iné	14	-
Spolu	855	-

Zdroj: MŠ SR

Stredné školy sa druhovo členia sa na:

- stredné odborné učilište (pripravuje na výkon robotníckych povolání),
- gymnázium a strednú odbornú školu (príprava na štúdium na vysokých školách a prax v niektorých odborných činnostiach),
- konzervatórium je špecifický typ strednej odbornej školy, ktorá pripravuje pre odbor spev, hudba, tanec alebo dramatické umenie a na štúdium na vysokej škole.

Prehľad vývoja počtu stredných odborných učilíšť, stredných odborných škôl a gymnázií viď tabuľky č. 63 v NDP.

(1) Aktuálne zmeny a trendy v základnom a strednom školstve

V súčasnom období v Slovenskej republike prebieha reforma verejnej správy, ktorá svojím zameraním zasahuje aj do riadenia škôl a školských zariadení. Zriaďovateľská pôsobnosť krajských úradov a okresných úradov (miestna štátna správa) štátnych škôl a školských zariadení sa od 1. 7. 2002 preniesla na orgány územnej samosprávy (mestá, obce, samosprávne kraje). V rámci racionalizácie siete škôl a školských zariadení

(s cieľom efektívnejšieho využívania finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu) postupne nastáva spájanie základných škôl s materskými školami, základných škôl a školských zariadení navzájom.

V súčasnom období sa na základných školách a materských školách Slovenskej republiky rozbieha projekt integrovaných škôl a tried. Ich cieľom je umiestňovať zdravotne postihnuté deti, resp. žiakov medzi zdravú populáciu, čím sa sleduje odstránenie handicapu zdravotne postihnutých a ich integrácia do sociálneho života.

Na základných školách sa postupne experimentálne overuje projekt tzv. nultých ročníkov, ktorý má za cieľ skvalitnenie výchovy a vzdelávania rómskej populácie. Finančné náklady na jeho realizáciu sú podstatne vyššie ako u bežných škôl, nakoľko jednotlivým triedam sú pridelení vždy dvaja vyučujúci a dvaja vychovatelia, ktorí so žiakmi pracujú cca 8 hodín denne. Tento projekt sa realizuje na školách v niekoľkých okresoch s vysokou koncentráciou rómskeho obyvateľstva (napr. Košice, Spišská Nová Ves, Kremnica) za finančnej a metodologickej pomoci expertov z Holandska.

U základných a stredných škôl v rámci šetrenia finančných nákladov na prevádzku škôl sa pristupuje k integrácii (združovaniu škôl) a to na základe sily populačného ročníka v mestách a obciach (u základných škôl), u stredných škôl na základe príbuznosti študijných odborov. Vznikajú tak združené stredné školy, ktoré môžu v sebe zahŕňať napr. strednú odbornú školu a stredné odborné učilište príslušného zamerania.

Napriek tomu, že sa každoročne na rozvoj materiálno – technickej základne základných, stredných a vysokých škôl vynakladajú nezanedbateľné finančné prostriedky, budovy, v ktorých sa uskutočňuje prevažná časť výukového procesu sú značne schátralé. Starostlivosť o budovy, ktoré patria štátnej alebo verejnej správe, sa doteraz brala ako určitá príťaž a zvyšovanie výdavkov z verejných rozpočtov. Finančné prostriedky na ich opravu a prevádzku sa považovali za konštantné a vopred plánovateľné ako niečo nemeniteľné.

Vzhľadom na to, že v minulých obdobiach sa nevenovala dostatočná pozornosť obnove budov vo vlastníctve štátu a verejnej správy, do ktorých patria aj budovy školstva, čo malo za následok degeneráciu budov, ich neoptimálny chod a prevádzku prejavujúcu sa napr. nadmernou spotrebou tepelnej energie, a čo v neposlednom rade rezultovalo v znehodnotení priestorov pre vyučovací proces, vláda SR prijala uznesením č. 1055/1999 Z. z. z 1.decembra 1999 návrh programu znižovania energetickej náročnosti a využitia alternatívnych zdrojov energie, vrátane podpory a výskumu v tejto oblasti.

Ministerstvo školstva SR v súvislosti s riešením problematiky na úseku podpory realizácie programov zvyšovania energetickej efektívnosti v roku 2000 začalo realizovať rozvojový program „Rekonštrukcie plochých striech a plynofikácie kotolní na základných a stredných školách“. V roku 2000 na tento projekt bolo preinvestovaných 390 000 tis. Sk. V realizácii tohto projektu Ministerstvo školstva SR chce pokračovať aj v rokoch 2004 a 2005 so zameraním hlavne v oblasti základných škôl. Podľa analýzy MŠ SR, školy spravujú 6 635 objektov, čo v objeme predstavuje 56 269 166 m³, z toho základné školy v počte 2 471 objektov a obostavaný objem 26 027 413 m³.

Hlavným cieľom Ministerstva školstva SR je prijať také postupové kroky v technickej a ekonomickej oblasti, aby sa dosiahli plošne uskutočňované úspory energie tepelného hospodárstva a prevádzkových nákladov, najmä na základných školách. Ušetrené náklady by mohli byť využité ako zdroje kvalitatívneho rozvoja školy smerom k ekonomickej sebestačnosti, k zvyšovaniu kvality poskytovaných služieb, smerom k investíciám do vývoja a výskumu.

V tejto súvislosti Ministerstva školstva SR vypracovalo v spolupráci s okresnými a krajskými úradmi plán obnovy budov základných škôl – rekonštrukcie plochých striech a tepelného hospodárstva – plynofikácia kotolní základných škôl. Do obnovy budov (ploché strechy a plynofikácie základných škôl) bolo navrhnutých na roky 2004-2005 1 458 základných škôl v potrebe finančných prostriedkov 1 768 962 tis. Sk, z toho:

- rekonštrukcie striech 938 základných škôl v objeme 1 268 764 tis. Sk
- plynofikácia kotolní 520 základných škôl v objeme 500 198 tis. Sk

Tabuľka č. 2-8: Potreby rekonštrukcie budov škôl a školských zariadení podľa krajov (v tis. Sk)

Kraj	Počet škôl	Strechy	Plocha	Kotolne
Bratislavský	64	61 366	14	26 254
Trnavský	88	129 888	30	27 612
Trenčiansky	113	141 349	48	78 414
Nitriansky	161	117 751	57	49 925
Žilinský	110	227 542	84	86 554
Banskobystrický	154	172 749	156	94 939
Prešovský	160	299 403	97	79 619
Košický	88	118 716	34	56 881
SR spolu	938	1 268 764	520	500 198

Zdroj: MŠ SR

Z analýzy technického stavu školských objektov vyplýva, že:

- 1) Budovy škôl tvoria až 56 % z celkového počtu budov vo vlastníctve štátnej a verejnej správy.
- 2) Budovy základných škôl tvoria až 46,5 % obostavaného objemu (26,0 mil.m³) z celkového objemu budov slúžiacich na vzdelávanie.
- 3) Priemerná spotreba na vykurovanie základných škôl je 47,4 kwh/m³/rok, čo pri priemernej cene 1 GJ energie 248,7 Sk predstavuje 1,1 mld Sk ročne.
- 4) Väčšina škôl vzhľadom na svoj vek a skutočný fyzický stav vyžaduje realizáciu komplexnej obnovy uskutočniteľnej postupovými krokmi.

B) Infraštruktúra v oblasti zdravotníctva

Základné členenie zdravotníckych zariadení je na zariadenia ambulantnej zdravotnej starostlivosti a na zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti. Ministerstvo zdravotníctva SR stanovuje minimálne parametre siete zdravotníckych zariadení SR.

- a) V ambulantnej starostlivosti je sieť ambulancií primárnej a sekundárnej zdravotnej starostlivosti vyjadrená v počte lekárskeho miest (ďalej len „LM“) na 10 000 obyvateľov a v počte obyvateľov na 1 lekárske miesto v jednotlivých medicínskych odboroch.
- b) V ústavnej starostlivosti je sieť lôžkových zdravotníckych zariadení Slovenskej republiky vyjadrená v počtoch postelí na 1000 obyvateľov podľa jednotlivých medicínskych odborov.

Sieť zdravotníckych zariadení Slovenskej republiky je stanovená na základe regionálnych potrieb obyvateľov tak, aby sa zdravotná starostlivosť poskytovala na odbornej úrovni, plynule, sústavne a aby bola dostupná, pričom nastáva postupná regionalizácia slovenského zdravotníctva.

Zabezpečenie primárnej ambulantnej starostlivosti v Slovenskej republike je možno t. č. považovať za optimálne. Čo sa týka sekundárnej zdravotnej starostlivosti, sieť nie je dostatočne naplnená len v niektorých špecializovaných odboroch (napr. klinická psychológia, čelustná ortopédia).

Pri tvorbe siete zdravotníckych zariadení ambulantnej sféry je snaha o rovnomerné rozloženie siete ambulancií na Slovensku podľa odporúčaných normatívo. V krajoch, kde bol nedostatok ambulancií v danom odbore sa zvažovalo ich doplnenie. V krajoch, kde sa norma prekračuje, sa nové ambulancie väčšinou nezaraďovali do siete a povolenia na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnych zdravotníckych zariadeniach sa po splnení zákonom stanovených podmienok vydávali na tzv. priame platby.

Reštrukturalizácia posteľového fondu zdravotníckych zariadení v rokoch 1996 – 2002 je popísaná v NDP.

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

V súvislosti s prijatím nových právnych predpisov sa vo významnej miere redukuje zriaďovateľská pôsobnosť ministerstva zdravotníctva. Od 1. januára 2003 prešlo do zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávy spolu 81 zdravotníckych zariadení, konkrétne do pôsobnosti obcí 17 nemocníc s poliklinikou a do zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávnych krajov 64 nemocníc s poliklinikou (z toho 36 polikliník a 28 nemocníc s poliklinikou). K 1.1.2003 sa 12 organizácií transformovalo na neziskové organizácie. V pôsobnosti MZ SR od 1. 1. 2003 zostáva 58 zdravotníckych zariadení.

V súčasnosti sa legislatívne pripravuje zásadná zmena tvorby siete zdravotníckych zariadení, v rámci ktorej by ministerstvo zdravotníctva zohrávalo úlohu pri stanovení minimálnej siete zdravotníckych zariadení a jej naplnenie by kontraktčne zabezpečovali zdravotné poisťovne. Dôraz sa bude klásť na zníženie miery hospitalizovanosti s presunom ťažiska poskytovanej zdravotnej starostlivosti z nemocníc do ambulantnej sféry smerom k jednodňovej a domácej starostlivosti.

Sieť zdravotníckych zariadení je stanovená zákonom 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov. Podrobný popis je uvedený v NDP. Počet lôžok a zdravotníckych zariadení v roku 2001 a počet lekárskeho miest v zdravotníckych zariadeniach v roku 2001 sú taktiež popísané v NDP.

Tabuľka č. 2-9: Počet zdravotníckych zariadení za rok 2001 (rezort zdravotníctva)

Kraj	Zdravotnícke zariadenia spolu	z toho			
		Nemocnice a pôrodnice	Zariadenia ambulantnej zdravotnej starostlivosti	Odborné liečebné ústavy	Prírodné liečebné kúpele
Bratislavský	1 410	13	1 387	10	-
Trnavský	1 000	6	989	2	3
Trenčiansky	1 121	11	1 104	1	5
Nitriansky	1 295	11	1 283	1	-
Žilinský	1 311	8	1 296	1	6
Banskobystrický	1 194	15	1 169	1	9
Prešovský	1 427	13	1 399	7	8
Košický	1 550	15	1 528	6	1
SR spolu	10 308	92	10 155	29	32

Zdroj: Regionálne porovnania v Slovenskej republike, 2001

Objekty zdravotníckych zariadení v rámci celého Slovenska majú v priemere niekoľko desiatok rokov až po storočnicu. Prevažná časť objektov si už v súčasnosti vyžaduje stavebné úpravy v návaznosti na súčasné medicínske prevádzkové potreby, štandardy zdravotníckych pracovísk a v súvislosti na súčasné hygienické normy a predpisy – modernizácia a zvyšovanie štandardu, certifikácia pracovísk.

Stavebné objekty si v súčasnej dobe vyžadujú zvýšené finančné prostriedky na údržbu, ktoré závisia od samotného veku budov, ich technického stavu. Tento stav je u jednotlivých zariadení individuálny a je úmerný množstvu finančných prostriedkov investovaných do ich údržby.

Z prevádzkového hľadiska sa vo všetkých zdravotníckych zariadeniach prejavujú dôsledky fyzického opotrebovania technologických zariadení – kotolne, práčovne, kuchyne a ostatné technické prevádzky, ktoré majú viac ako 25 rokov. Tieto zariadenia si vyžadujú zvýšené náklady na údržbu. Najvhodnejším riešením by bola ich výmena za nové technologické celky. Rovnako sú prevádzkové náklady vysoké aj vďaka nevyhovujúcemu energetickému hospodáreniu, čo predpokladá investície do zateplenia budov, izolácii apod.

(1) Základné členenie zdravotníckych zariadení

Základné členenie zdravotníckych zariadení je na zariadenia ambulantnej zdravotnej starostlivosti a na zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti.

Ústavná zdravotná starostlivosť je starostlivosť, ktorá sa poskytuje v lôžkových zdravotníckych zariadeniach, ak zdravotný stav pacienta vyžaduje takúto starostlivosť. Podľa klasifikácie OECD sa posteľový fond rozdeľuje na:

- posteľe pre pacientov s akútnym ochorením
- posteľe pre pacientov s chronickým ochorením
- posteľe pre pacientov s psychiatrickým ochorením

(2) Ambulantnú zdravotnú starostlivosť poskytujú:

- Ambulancie primárnej zdravotnej starostlivosti
- Ambulancie sekundárnej zdravotnej starostlivosti
- Špecializované zariadenia ambulantnej starostlivosti
- Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti (ADOS)
- Samostatné zariadenia spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek
- Záchranná zdravotná služba
- Dialyzačné strediská

(3) Ústavná zdravotná starostlivosť

Ústavná starostlivosť sa poskytuje v zdravotníckych zariadeniach vybavených lôžkami, ak si pacientov stav takú starostlivosť vyžaduje. Poskytuje sa v 84 nemocniciach a nemocniciach so zdravotníckym strediskom (z toho 7 nemocníc nespadá do kompetencie MZ SR), v 27 profesionálnych liečebných zariadeniach a vysoko špecializovaných liečebných zariadeniach, 5 psychiatrických liečebných zariadeniach a v 11 sanatóriách. Psychiatrická starostlivosť sa poskytuje v 6 psychiatrických nemocniciach, 5 psychiatrických liečebných ústavoch a 3 centrách pre liečbu drogovo závislých.

Sieť ústavných zdravotníckych zariadení je definovaná počtom lôžok na 1000 obyvateľov v jednotlivých oblastiach medicíny založených na potrebe na celom Slovensku, regionálnych potrebách a založená na štruktúre sietí zdravotníckych komplexov.

K 31. decembru 2002 je v Slovenskej republike celkovo 29 840 lôžok pre pacientov s akútnymi ochoreniami, 5 920 lôžok pre pacientov s chronickými ochoreniami a 5 030 lôžok pre pacientov s psychiatrickými ochoreniami.

Súčasne sú počty na 1000 obyvateľov v Slovenskej republike nasledovné: 5,50 lôžok pre pacientov s akútnymi ochoreniami, 1,1 pre pacientov s chronickými ochoreniami a 0,93 pre pacientov s psychiatrickými ochoreniami. Transformácia zdravotníckych zariadení vyústí do reprofilizácie lôžkového potenciálu na 5 lôžok pre pacientov s akútnymi ochoreniami, 1 lôžko pre pacientov s chronickými ochoreniami a 1 lôžko pre pacientov s psychiatrickými ochoreniami na 1000 obyvateľov.

V roku 2002 bol v rámci transformácie zdravotníctva redukovaný / reprofilovaný počet lôžok pre pacientov s akútnymi ochoreniami na lôžka pre pacientov s chronickými ochoreniami.

Transformácia bola najintenzívnejšia v rokoch 2000 a 2001, kedy bol počet lôžok v kategórii akútne ochorenia redukovaný o 3 682. Od roku 1996 sa počet lôžok pre pacientov s akútnymi ochoreniami znížil o 5 891 (16%) a dosiahol optimálny počet 5 lôžok pre pacientov s akútnymi ochoreniami na 1 000 obyvateľov.

(4) Naliehavosť potrieb

- a) Naliehavosť potrieb riešenia **rekonštrukcií a modernizácií objektov** je u každého zdravotníckeho zariadenia individuálna a vychádza z viacerých podmieňujúcich faktorov ako napr. rozsah poskytovaných zdravotníckych výkonov, ich poskytovanie v súlade so sieťou zdravotníckych zariadení a perspektíva využívania v budúcnosti.
- b) Potrebné je aj vybudovanie regionálnej záchrannej služby.

Od 1.1.2003 bolo oddelimitovaných 81 zdravotníckych zariadení do zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC a obcí a 12 organizácií sa transformovalo na neziskové organizácie.

C) Infraštruktúra v oblasti sociálnych služieb

V rámci Slovenskej republiky je nedostatočná a nerovnomerná sieť zariadení sociálnych služieb. Z toho dôvodu nepokrýva oprávnený dopyt občanov po rozvoji z hľadiska druhovosti zariadení a ich početnosti v jednotlivých regionálnych celkoch. V rámci SR je cca 12 000 žiadateľov o poskytovanie starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb, ktorí spĺňajú podmienky pre poskytovanie tejto starostlivosti, ale vzhľadom na nedostatok voľných miest sú zaradení do poradovníka čakateľov s niekoľkoročnou čakacou dobou (od 3 do 7 rokov). Jestvujúca sieť zariadení sociálnych služieb, z hľadiska kvality poskytovanej starostlivosti determinovanej aj technickým stavom objektov, nevytvára podmienky pre zabezpečovanie náležitej starostlivosti. Ide o dôsledok dlhodobého nezabezpečeného zdrojového krytia údržby, obnovy a rozvoja materiálo-technickej základne.

Zariadenia sociálnych služieb sú v zriaďovateľskej pôsobnosti špecializovanej štátnej správy (krajských úradov) a v zmysle legislatívnych zmien prechádzajú do zriaďovateľskej pôsobnosti vyšších územných samosprávnych celkov.

Zariadenia sociálnej starostlivosti (ZSS) boli zriaďované mimo regiónov bývania, na okrajoch miest a obcí, prevažne v neúčelových budovách – kaštieloch, materských školách, kúriach, ubytovniach, ktoré boli rekonštrukciami, prístavbami a nadstavbami prispôbované danému účelu. V mnohých prípadoch na objekty zariadení sociálnej starostlivosti nenadväzuje príslušná infraštruktúra. V ZSS je nedostatok priestorov pre individuálny život rešpektujúci osobnosť človeka spolu s jeho potrebami a záujmami, čo výrazne obmedzuje suverenitu a identitu každého jedinca. Bývanie pôsobí neosobne a neútulne. Toto prostredie potom nevytvára predpoklady pre úspešné zvládnutie adaptačného procesu a utváranie pozitívnych interpersonálnych vzťahov. Naopak prispieva k vytváraniu atmosféry napätia, konfliktov a sťažností.

Úroveň bývania v ZSS je dlhoročným problémom a preto zriaďovatelia zariadení sociálnych služieb pristúpili, vychádzajúc z podmienok regiónu, k postupnému znižovaniu kapacity vo vybraných ZSS, čím sa zvýšila obytná plocha na jedného obyvateľa, napriek tomu sú však zariadenia, kde na občana pripadá 2,6 m² obytnej plochy; najnižšia priemerná obytná plocha pripadajúca na jedného občana v ZSS pre dospelých občanov je 4,83 m², a to v Trenčianskom kraji.

Umiestnenie v zariadeniach sociálnych služieb sa uplatňuje až vtedy, keď je vylúčené zotrvanie občana v jeho prirodzenom - pôvodnom prostredí a to ani s pomocou poskytovania tzv. terénnych služieb sociálnej starostlivosti, najmä opatrovateľskej služby a spoločného stravovania.

Počet zariadení sociálnych služieb a počet voľných miest v zariadeniach sociálnych služieb je uvedený v NDP.

V porovnaní s rokom 1997, v roku 2001 počet miest v zariadeniach sociálnych služieb vzrástol o 21 %. V sledovanom období sa však počet zariadení zdvojnásobil. Dôvodom tohto nárastu je nielen zmena metodiky výpočtu, keďže od roku 1999 sa do zariadení započítavajú aj detské domovy, ale tiež rastúca iniciatíva neštátnych subjektov v oblasti poskytovania sociálnych služieb.

Tabuľka č. 2-10: Zariadenia sociálnych služieb podľa druhu

Ukazovateľ	1999	2000	2001
domovy dôchodcov	146	154	167
domovy – penzióny pre dôchodcov	29	30	31
domovy sociálnych služieb pre dospelých	69	75	87
domovy sociálnych služieb pre deti	60	60	68
detské domovy	82	81	86
stanice opatrovateľskej služby	21	20	21
Zariadenia pestúnskej starostlivosti	19	19	18
Zariadenia chráneného bývania	4	2	1
domovy pre osamelých rodičov	24	26	28
Útulky	39	39	54
krízové strediská	6	8	10
Resocializačné zariadenia	8	10	13
Rehabilitačné strediská	4	5	6
Zariadenia opatrovateľskej služby	73	75	80
Spolu	584	604	670

Zdroj: Štatistický úrad SR 2002

S účinnosťou od 1. 7. 2002 došlo v rámci pokračovania procesu decentralizácie sociálnych služieb k presunu zriaďovateľskej pôsobnosti vybraných druhov doposiaľ štátnych zariadení sociálnych služieb na príslušnú obec alebo príslušný samosprávny kraj, s čím bol spojený aj prechod súvisiaceho majetku do vlastníctva samosprávnych orgánov podľa osobitných zákonov. Decentralizáciou bolo dotknutých celkovo 74 % siete doposiaľ štátnych zariadení sociálnych služieb. S presunom pôsobností na príslušnú obec a príslušný samosprávny kraj podľa zákona súvisí aj poskytovanie decentralizačnej dotácie zo strany štátu pre príslušné obce a samosprávne kraje a to až do doby uskutočnenia daňovej reformy, ktorá posilní vlastné príjmy samosprávnych orgánov. Počet neštátnych subjektov poskytujúcich sociálne služby obyvateľom uvádza NDP.

Transparentnosť procesu financovania z verejných rozpočtov je zásadnou otázkou vo väzbe na požiadavku formulácie a dodržiavania štandardov kvality poskytovania sociálnych služieb, ktoré budú subjektom reformy sociálnych služieb na Slovensku. Prostredníctvom štandardov dôjde k poskytovaniu sociálnych služieb citlivejších k individuálnym potrebám občanov a vytvorí sa tak reálnejšie podmienky pre ich sociálnu inklúziu.

Neustále pretrvávajúce a množiace sa problémy v dôsledku nedostatočného zdrojového krytia na úseku sociálnej pomoci v oblasti sociálnych služieb možno rámcovo vymedziť nasledovne:

- absencia finančného zabezpečenia prevádzky nových zariadení sociálnych služieb bráni ich odovzdaniu do užívania
- opakovane neriešené požiadavky na finančné zabezpečenie opráv a údržby zariadení sociálnych služieb, a to ani v prípadoch havarijných stavov
- trvalo nevyčleňované kapitálové výdavky na výstavbu nových zariadení sociálnych služieb projekčne účelovo určených na poskytovanie starostlivosti občanom v hmotnej núdzi alebo sociálnej núdzi, ktoré by nahradili súčasné po stavebno-technickej stránke nevyhovujúce objekty, ktoré nezodpovedajú požiadavkám na zlepšenie kvality života občanov

Neoddeliteľnou súčasťou skvalitnenia úrovne bývania, ako aj ďalších služieb poskytovaných v ZSS je aj výstavba nových, projektovo účelne určených ZSS. V dôsledku nedostatku finančných prostriedkov však neboli uvedené do prevádzky ani novovybudované objekty pre účely poskytovania sociálnych služieb.

Vyčlenené finančné prostriedky iba v minimálnom rozsahu zabezpečujú zdroje na súčasne rozostavané veľké objekty a tiež stavby ekologického a havarijného charakteru v ZSS (plynofikácia kotolní, havarijné stavy objektov práčovní a kuchýň) určené na dokončenie.

Okrem nedostatočného rozvoja siete zariadení sociálnych služieb celkovú situáciu na Slovensku negatívne ovplyvňujú aj dôsledky reštitučných zákonov vo vzťahu k objektom ZSS.

(1) Oblasť služieb zamestnanosti

Pre služby zamestnanosti budú v budúcnosti pôsobiť tzv. územné úrady práce a sociálnych vecí a generálne riaditeľstvá práce a sociálnych vecí, sídliace v priestoroch, ktoré sú v mnohých prípadoch na nízkej úrovni, čo sa týka technického stavu budov a vybavenosti informačnými technológiami. V niektorých prípadoch sú tieto budovy nevyhovujúce z dôvodu nedostatku kancelárskych priestorov a nedostatočného priestoru pre zodpovedajúci kontakt s klientmi – uchádzačmi o zamestnanie. Preto je nutné dobudovať tie budovy, ktoré spĺňajú toto kritérium.

D) Infraštruktúra v oblasti kultúry

Infraštruktúra v oblasti kultúry vytvára priestor pre zabezpečovanie vzdelávania, poznávania, rekreácie, oddychu, rozvoja služieb a prístupu k informáciám. Má určujúci vplyv na miestny a regionálny rozvoj:

- obyvateľom obce a regiónu poskytuje rôzne možnosti pri využívaní voľného času s dôrazom na kultúru, rekreáciu a oddych, pričom jej pôsobenie má v tomto smere aj sociálno-preventívny charakter. Infraštruktúra v oblasti kultúry je taktiež dôležitá pre ekonomický rozvoj miest a obcí, tým že aktivizuje latentný investičný kapitál hmotnej a nehmotnej podstaty rešpektujúc princípy trvalo udržateľného rozvoja pri súčasnom zvyšovaní kvality životného prostredia.

Kultúrna infraštruktúra na lokálnej úrovni zahŕňa:

- a) sieť stavebných objektov (objekty pre kultúru) a sieť služieb poskytovaných v týchto objektoch
- b) sieť historicky cenných budov.

V predchádzajúcom období prechádzala štátna kultúra obdobím vnútorného kreovania existujúcich sietí kultúrnych organizácií v jednotlivých oblastiach (knižničná, osvetová, múzejná a galerijná, divadelná, pamiatková starostlivosť a pod.), priebežne sa menilo postavenie a poslanie špecializovaných kultúrnych organizácií. Do činnosti a fungovania štátnych organizácií boli vnášané prvky podnikateľskej činnosti, čím sa vytvárali predpoklady pre podnikanie so štátnym majetkom v kultúre.

Počty kultúrnych budov a zariadení využívaných na kultúrne aktivity je popísaný v NDP.

V období posledných rokov sa v spolupráci s rezortom životného prostredia vyvíjalo úsilie stanoviť štandardy minimálnej kultúrnej vybavenosti slovenských sídiel. V roku 2001 sa stanovili štandardy pre okresné a krajské sídla. V súčasnosti sa pripravujú štandardy sídiel podľa počtu ich obyvateľov, zohľadňujúce aj iné funkcie (územno-správne, administratívne a iné), čím sa minimálna kultúrna vybavenosť stanovuje na príslušné sídla zohľadňujúce ich spádové oblasti (pôsobnosť viažuca sa napríklad na sídlo kraja, okresu, existenciu vzdelávacieho zariadenia a podobne). Vytváranie a budovanie týchto modelov vybavenosti je jedným z predpokladov proporčného a vyváženého poskytovania kultúrnych služieb a kultúrnych aktivít na celom území Slovenskej republiky.

Naliehavosť potrieb:

- záchrana, obnova, oprava a rozvoj objektov pre kultúru, historicky cenných budov a pracovísk pre fyzickú záchranu a digitalizácia jednotlivých súčastí kultúrneho dedičstva
- obnovenie a rozvoj technológii, technického vybavenia, expozícií objektov pre kultúru, historicky cenných budov a špecializovaných pracovísk v oblasti kultúry
- sprístupňovanie objektov pre kultúru a historicky cenných budov

(1) Sieť stavebných objektov

Rôzne typy stavebných objektov (objekty pre kultúru), v ktorých sú poskytované služby v oblasti kultúry vznikli buď výstavbou priamo ako objekty pre kultúru alebo rekonštrukciou resp. adaptáciou iných stavebných objektov (napr. bytové domy, technické stavby, administratívne budovy, rezidenčné stavby a iné) pre nové využitie na účely kultúry. Tieto objekty môžu slúžiť pre uvedené účely monofunkčne, ale i v časti objektu ako multifunkčne využívané objekty spojené so zabezpečením ďalších služieb z oblasti zdravotníctva, vzdelávania a iných služieb i komerčného charakteru.

Súčasťou tejto siete stavebných objektov sú aj kultúrno-osvetové zariadenia, ktoré zabezpečujú permanentnú a priebežnú starostlivosť o tzv. živú kultúru – neprofesionálne umenie a aktivity na voľný čas vykonávané jednotlivcami a skupinami. Tieto zariadenia sa ďalej venujú zabezpečovaniu poradenstva a odbornej pomoci, agentúrnych činností súvisiacich so sprostredkovaním neinštitucionalizovaných foriem umenia a kultúry a tiež zberu informácií o kultúre ako celku (ŠIS) vykonávanej a produkovanej v príslušnom regióne. Vzdelávacie aktivity, dotýkajúce sa najmä občianskeho vzdelávania pre deti, mládež a dospelých sú tiež predmetom činnosti kultúrno-osvetových zariadení.

Počet obyvateľov pripadajúcich na jedno kultúrne a osvetové zariadenie v roku 2002 uvádza NDP.

(2) Sieť historicky cenných budov

Historicky cenné budovy sú súčasťou historického prostredia, pamiatkového a stavebného fondu jednotlivých sídiel. Sú evidované alebo registrované ako národné kultúrne pamiatky (v ústrednom zozname kultúrnych pamiatok) alebo sa nachádzajú v pamiatkových zónach, pamiatkových rezerváciách alebo v zoznamoch pamätihodností na miestnej úrovni. Prednostné využitie týchto stavieb pre účely školstva, vzdelávania, sociálnej, zdravotnej a kultúrnej infraštruktúry na jednej strane šetrí zdroje, na druhej strane umožňuje zhodnocovať existujúci stavebný fond a v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja v podstatnej miere prispieva k ochrane kultúrneho dedičstva. Dôraz pri ochrane a obnove historicky hodnotných budov sa kladie na ich koncové využitie a cielenú obnovu tak, aby mohli kontinuálne plniť svoje funkcie v oblasti lokálnej infraštruktúry, ako tomu bolo v priebehu predchádzajúcich desaťročí možno aj storočí.

Evidenciu nehnuteľných kultúrnych pamiatok, pamiatkových zón, rezervácií a parkov k jednotlivých krajoch Slovenska uvádza NDP.

V ideálnej kombinácii dochádza v historicky cenných budovách k poskytovaniu služieb v oblasti kultúry, zdravotníctva, vzdelávania a v sociálnej oblasti, čím dochádza k viacerým synergickým efektom. Stanovenie možností využitia týchto budov a priestorov vychádza zo zmapovania ich kultúrneho, historického a spoločenského stavu. Na základe toho možno po jeho zhodnotení určiť najlepšie vhodné využitia pre budovy a priestory, ktoré sa v súčasnosti nevyužívajú, resp. ich využitie je nedostatočné alebo neefektívne. Tým sa umožňuje v prípade týchto objektov určiť najoptimálnejší rozvojový zámer a projekt využitia.]

Komentár [I1]:

Pri nedostatočnej ponuke, sprístupňovaní a využití kultúrnych aktív (kultúrna infraštruktúra) obce, dochádza k negatívnej bilancii príjmov z rozvoja služieb a k zhoršovaniu sociálnej a ekonomickej situácie danej komunity.

Stav nehnuteľných kultúrnych pamiatok je popísaný v NDP.

Ekonomický a sociálny prínos kultúrnej infraštruktúry sa prejavuje pri prevádzkovaní jednotlivých budov a zabezpečovaní rôznych služieb vytváraním pracovných miest a zvyšovaním zamestnanosti v tejto oblasti na miestnej a regionálnej úrovni, ale najmä príjmami a úžitkami plynúcimi z využívania siete služieb zo strany obyvateľov či návštevníkov.

Pri obnove a rozvoji základnej infraštruktúry v oblasti kultúry je potrebné zachovať vyváženosť tejto infraštruktúry medzi jednotlivými regiónmi rešpektujúc lokálne špecifiká miest, obcí a ich častí a tým eliminovať disparity na regionálnej a miestnej úrovni. Mieru

disparít nie je možné v oblasti kultúry exaktne pomenovať, ale základným kľúčom a kritériom by mala byť dostupnosť kultúry a existencia kultúrnej infraštruktúry.

2.4.2. Rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor

A) Stav informačnej spoločnosti v SR

(1) Úvod

Informatizácia spoločnosti je proces smerujúci k maximálnemu využitiu potenciálu ponúkaného informačnými a komunikačnými technológiami (ICT) vo všetkých relevantných oblastiach spoločenského, politického a hospodárskeho života. Základným cieľom informatizácie spoločnosti na Slovensku vytvorenie podmienok pre budovanie vedomostného hospodárstva využívaním metód a prostriedkov informatiky, vrátane ICT a príslušných služieb – vytvorenie „inteligentných“ regiónov. Takto je vytvorený jeden z predpokladov pre zvýšenie konkurencieschopnosti regiónov.

Zvyšovanie využívania ICT vkladá silné prostriedky do rúk občanov a vlád, tak ako aj malému a strednému podnikaniu. Internet, ako základný rámec služieb ICT je už niekoľko rokov primárnym komunikačným médiom štátov Európskej únie a vyspelých štátov sveta.

(2) Využívanie Internetu v SR

Čo sa týka pripojenia na internet v Slovenskej republike, počet domácností s prístupom sa zvyšuje, pričom medziročná dynamika rastu počtu pripojení presahuje 53%. Počet domácností napojených na internet sa v porovnaní s rokom 2000 zvýšil približne o 24%, v prípade podnikateľskej sféry išlo o zvýšenie približne o 25%.

Podiel žien na „internetovej populácii“ sa zvýšil z 37% na 41% a zvýšil sa aj podiel užívateľov internetu so základným a stredným vzdelaním bez maturity. Na druhej strane sa však prehĺbil rozdiel medzi obyvateľmi miest a obcí, keď internet rástol najmä vďaka novým užívateľom z menších miest (do 100-tisíc). Tieto údaje korešpondujú s rozdielmi v životnej úrovni medzi jednotlivými skupinami obyvateľov, Bratislavčanmi a vidiečanmi, obyvateľmi miest a dedín, či dokonca mužmi a ženami. Rozdiely v životnej úrovni sú viditeľné napríklad aj z porovnania počtu ľudí, ktorí majú v domácnosti počítač – v Bratislavskom kraji je to 21,5%, kým v druhom najvyspelejšom Trnavskom len 12, 3% a v najzaostalejšom Prešovskom 10,2% (*Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001*).

Tabuľka č. 2-11: Počet používateľov internetu v SR

	1996	1997	1998	1999	2000
Počet používateľov na 100 obyvateľov	1,9	3,5	9,3	11,1	12,1
Z priemeru EÚ – 15 v %	57,6	67,3	93,9	73,0	46,0

Zdroj: Eurostat yearbook 2002

Všeobecne možno povedať, že Slováci využívajú internet menej, než by zodpovedalo ich životnej úrovni. Na nadnárodnej úrovni treba preto hľadať príčiny tohto stavu v cene internetového pripojenia a v nedostatočnej podpore využívania internetu zo strany štátu, na miestnej úrovni sa k týmto faktorom pridávajú ešte ďalšie napr. nízka kvalita telefónnej siete a jej pomalá digitalizácia.

Oblasť mobilných telekomunikácií a pevných liniek je popísaná v NDP.

Tabuľka č. 2-12: Výdavky na informačné technológie (IT)⁴

	IT výdavky (mil EUR)	Nárast (%)	IT výdavky (podiel HDP%)	IT výdavky na hardware (mil EUR)
	2001	2001/2000	2000	2001
SK	536	16,5	2,2	288
CZ	1 894	10,1	3,1	905
PL	3 188	10,2	1,7	2 021
HU	1 441	6,8	6,8	676
Priemer kandidátske krajiny ⁵		-4,5	1,9	6 355
Priemer EÚ-15		4,0	3,4	117 266

Zdroj: Eurostat yearbook 2002

(3) Politika informatizácie spoločnosti

Politika informatizácie Spoločnosti je vládou SR schválený dokument, ktorý stanovuje prioritné oblasti informatizácie SR.

(a) Vzťah k dokumentom EÚ

Poznanie významu informatizácie pre ekonomický rast a zvýšenie zamestnanosti viedli Európsku komisiu k prijatiu novej iniciatívy "eEurópa - informačná spoločnosť pre všetkých" ("eEurope - an Information Society for All, Lisbon 2000"). Na základe politickej iniciatívy eEurope bol vypracovaný "Akčný plán na r. 2000 – 2002". Nadväzujúc na závery Varšavskej ministerskej konferencie, pripravili kandidátske krajiny EÚ spolu s EÚ spoločný rámcový akčný plán "eEurope+", ktorého ciele korešpondujú s cieľmi iniciatívy eEurope.

Napriek nezanedbateľným rozdielom v ekonomickom, sociálnom a priemyselnom prostredí, resp. rozdielom v rozvoji informatizácie spoločnosti, je horizontom pre plnenie akčného plánu eEurope+ koniec r. 2003. Nepredpokladá sa, že by kandidátske krajiny bezozvyšku splnili všetky ciele a úlohy iniciatívy. Podstatné je, aby sa dosiahol významný pokrok vo všetkých smeroch, ktoré akčný plán rámcovo stanovuje. Výsledky sa budú hodnotiť na základe odporúčaných ukazovateľov, ktoré boli prijaté aj pre akčný plán eEurope.

(b) Legislatívna podpora rozvoja informačnej spoločnosti

Zatiaľ sa opiera o niekoľko (viac menej) izolovaných zákonov.

Rámec pre systémový prístup v oblasti informatizácie štátnej správy vytvára zákon NR SR č. 261/1995 Z. z. o štátnom informačnom systéme (ďalej len ŠIS).

Ďalšími významnými právnymi úpravami, ktoré sa dotýkajú procesu informatizácie spoločnosti sú:

- zákon NR SR č. 195/2000 Z.z. o telekomunikáciách, ktorý vytvára všeobecný regulačný rámec pre telekomunikačné siete a telekomunikačné služby, v rámci ktorého ustanovuje aj práva a povinnosti všetkých subjektov telekomunikačného trhu,
- zákon NR SR č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám, ktorý upravuje podmienky, postup a rozsah slobodného prístupu k informáciám,
- zákon NR SR č. 52/1998 Z.z. o ochrane osobných údajov v informačných systémoch,

⁴ Výdavky na informačné technológie sú vyjadrené v EUR pri výmennom kurze z roku 2000

⁵ okrem Cypru a Malt

- zákon NR SR č. 100/1996 Z.z. o ochrane štátneho tajomstva, služobného tajomstva, šifrovej ochrane informácií,
- zákon NR SR č. 322/1992 o štátnej štatistike atď.

V procese prípravy sú:

- zákon o elektronickom podpise.
- národná stratégia rozvoja informačnej spoločnosti, vrátane návrhu spôsobu financovania,
- národná telekomunikačná politika so zameraním na liberalizáciu telekomunikačných sietí a služieb a vyrovnanie taríf,
- tvorba právneho rámca harmonizujúceho s EÚ, vrátane štandardov a noriem,
- vytvorenie národnej inštitúcie (agentúry), ktorá by poskytovala odborné poradenstvo štátnej administratíve pri príprave a uskutočňovaní politiky a stratégie informatizácie verejnej správy a spoločnosti a súčasne by koordinovala "informatizačné" aktivity na národnej i medzinárodnej úrovni.

Nadväzujúc na uvedené programy prijala vláda SR niekoľko významných uznesení súvisiacich s rozvojom informačnej spoločnosti (napr. 807/1996, 438/1997, 770/1997, 786/1997, 558/1999, 440/2000).

(4) Prioritné oblasti informatizácie relevantné NDP

Slovenská republika v súčasnosti dokončuje stratégiu rozvoja informačnej spoločnosti na Slovensku v ktorej sú špecifikované prioritné oblasti informatizácie.

V rámci informačnej politiky SR boli špecifikované nasledovné prioritné oblasti informatizácie, pričom ich nasledovná charakteristika sa zameriava len na tie ich časti, ktoré sú relevantné vo vzťahu k NDP.

- Informačno-komunikačná infraštruktúra
- Informatizácia vzdelávania
- Verejná správa - e-vláda, e-vládnutie

V kontexte NDP je pre verejný prístup k základným e-službám potrebné nasledovné:

- podpora vytvárania individuálnych vstupných portálov (centrálne informačné servery) umožňujúcich prístup k www stránkam verejnej správy v lokalitách krajov
- podpora vytvorenia systému poskytujúceho integrované verejné e-služby
- umožnenie prístupu k e-službám pre tých obyvateľov, ktorí nemajú prístup k Internetu (budovanie informačných sietí, najmä kioskov služieb napojených na sieť verejnej správy)

(5) Verejné Internetové služby a ich dostupnosť v regiónoch

Z hľadiska celkového zamerania NDP, hlavne čo sa týka znižovania regionálnych disparít, chápeme pod obsahom a službami informačnej spoločnosti na úrovni regiónu najmä sprístupnenie sústavy verejných internetových služieb dostupných nielen obyvateľom, ale aj celej produkčnej sfére, inými slovami „inteligentný“ región. Vytváranie celoplošnej ponuky elektronických služieb, sa z pohľadu NDP považuje za významný faktor nielen v rámci celkového procesu budovania informačnej spoločnosti, ale aj v rámci podpory vyváženého regionálneho rozvoja.

V tejto súvislosti sa v rámci NDP zameriavame na vybrané aktivity Akčného plánu informatizácie SR a to:

- Dostupnosť internetu pre mládež a občanov
- Rýchlejší internet pre výskumných pracovníkov a študentov
- Verejné internetové služby

Pod pojmom verejné internetové služby v tomto kontexte rozumieme:

- Verejnú správu on-line: elektronický prístup k verejným službám a v rámci toho on-line podpora procesom regionálnej politiky
- Vzdelávanie on-line
- Kultúra on-line
- Sociálne služby on-line
- Zdravotníctvo on-line

(6) Analýza verejných Internetových služieb

☐ On-line vzdelávanie

Ministerstvo školstva SR realizuje dlhodobý projekt INFOVEK. Cieľom projektu je celoplošné napojenie základných a stredných škôl na Internet a jeho využívanie na vzdelávacie a pedagogické účely. Tým by sa školy mali stať strediskami vzdelávania IT podporujúc proces informatizácie spoločnosti. Hlavným cieľom projektu INFOVEK SLOVAKIA je napojenie na Internet všetkých oblastí základných a stredných škôl na Slovensku. Toto médium sa bude používať v pedagogickom procese. Tým sa školy stanú centrami distribúcie procesu informatizácie – zo žiakov, študentov, učiteľov na rodičov.

Formátované: Odrážky a číslovanie

☐ Zdravotníctvo on-line

Ministerstvo zdravotníctva SR prijalo: „Rozvoj informatizácie v oblasti zdravotníctva na roky 2004-2006“. Cieľom tejto koncepcie je informatizácia zdravotníctva, čiže zavádzanie špecifických odborných informačných systémov do zdravotníckych zariadení. Táto koncepcia je vyhodnocovaná a dopĺňaná každoročne.

Formátované: Odrážky a číslovanie

☐ Sociálna starostlivosť on-line

Relevantný dokument: „Koncepcia integrovaného informačného systému MPSVR SR“. Koncepcia obsahuje parciálne dlhodobé projekty s cieľom vybudovania integrovaného informačného systému v oblasti sociálnej starostlivosti a jej služieb.

Formátované: Odrážky a číslovanie

☐ Kultúra on-line

Relevantné dokumenty: „Stratégia rozvoja slovenskej knižnice“, „Program informatizácie knižníc“, Uznesenie č. 801/2002. Obidva programy sú v gescii Minstersvta kultúry SR. Cieľom stratégie a programu je naplniť vzdelávacie, informačné a kultúrne potreby návštevníkov knižníc.

Formátované: Odrážky a číslovanie

2.4.3. Inštitucionálna infraštruktúra v regiónoch v oblasti podpory regionálneho rozvoja

Zákon č. 503/2001 Z. z. z 18. októbra 2001 o podpore regionálneho rozvoja definuje ako základ programovania na dosiahnutie cieľov podpory regionálneho rozvoja nasledovné dokumenty – Národný plán regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, regionálny operačný program, sektorový operačný program, program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja a program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce. Do plánovania a následného vykonávania rozvoja sa zapája celý rad subjektov od najnižšej – lokálnej, po najvyššiu – centrálnu úroveň, preto je potrebné zabezpečiť efektívnu komunikáciu medzi nimi.

Odborné zázemie regionálneho rozvoja na území krajov tvoria predovšetkým Odbory regionálneho rozvoja na úradoch samosprávnych krajov. Úroveň kvality, štruktúra a personálne kapacity sú veľmi rôznorodé. Sú to novovzniknuté inštitúcie⁶, ktoré sa postupne formujú.

Dôležitými štruktúrami pre podporu regionálneho rozvoja sú vznikajúce regionálne multisektorové partnerstvá – *regionálne rozvojové agentúry* (RRA). Priemerne sú cca 3 RRA v každom kraji a vybrané z nich sú zaradené do Integrovanjej siete RRA podporovanej MVRR SR. Okrem nich je však aj niekoľko ďalších regionálnych

⁶ Samosprávne kraje vznikli k 1. 1. 2002

partnerstiev, ktoré sa orientujú na rôzne oblasti regionálneho rozvoja – cestovný ruch, vidiek a pod.

Veľkú úlohu v regionálnom rozvoji zohráva množstvo mimovládnych a neziskových organizácií, ktoré sa venujú rôznym oblastiam činnosti. Najväčší podiel MVO sa zameriava na sociálnu oblasť, pomoc marginalizovaným skupinám, na oblasť demokracie, vzdelávania, rozvoja kultúry, ochranu životného prostredia, rozvoj miestnych komunít, rozvoj malého podnikania a cestovného ruchu. Väčšinou sa aktivizujú na miestnej úrovni, ale mnohé vytvárajú už aj siete na regionálnej či národnej úrovni.

Pri tvorbe plánov rozvoja regiónov je potrebné na jednej strane vychádzať z pôsobností prenesených v zmysle Zákona č. 416/2001 o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky a Zákona č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov a na druhej strane zohľadňovať konštruktívne návrhy ďalších aktérov regionálneho rozvoja a tiež potreby marginalizovaných skupín v jednotlivých regiónoch, aby sa získal reálny obraz o skutočných potrebách jednotlivých krajov a zabezpečila sa vysoká absorpčná schopnosť regiónov pre implementáciu štrukturálnej podpory z EÚ.

Súčasnú situáciu pri príprave plánov regionálneho rozvoja charakterizuje nedostatočné inštitucionálne zastrešenie. Chýba zosúladenie postupov, jednotná stratégia, ktorá by bola rešpektovaná pri plánovaní, navrhovaní projektov a realizácii činností v rámci regionálneho rozvoja. Následne vzniká duplicita činností, neefektívne vynakladanie získaných finančných prostriedkov a prehlbovanie mikroregionálnych disparít.

Činnosť a aktivity rôznych združení a inštitúcií je v prevažnej miere nekoordinovaná, nesystémová a nevytvára synergické efekty. Tu bude veľmi záležať práve na novovzniknutých regionálnych samosprávach, ako sa dokážu vyrovnat' s funkciou koordinátora a usmerňovateľa regionálneho rozvoja a ako dokážu existujúci potenciál inštitúcií a štruktúr mobilizovať k spolupráci a delbe práce v regionálnom rozvoji.

Vážnou prekážkou tohto úsilia však môže byť nepokračovanie decentralizácie, teda centralizovaný systém riadenia verejných a verejnoprávných inštitúcií. Ak regionálna samospráva nebude môcť koordinovať spoluprácu s regionálnymi štruktúrami týchto inštitúcií nebude môcť efektívne usmerňovať rozvoj regiónov.

Slabou stránkou pre prípravu a získavanie budúcej pomoci z podporných fondov EÚ je aj nepripravenosť územia, sídel a regiónov z hľadiska technicko-plánovacej dokumentácie, ktorá je nevyhnutná pre realizáciu rozvojových projektov a optimalizáciu využitia územia. V regiónoch nie je dostatok zdrojov na územnú prípravu, ale ani na projektovú prípravu a vypracovávanie štúdií uskutočniteľnosti, posudkov projektov z hľadiska ich vplyvu na životné prostredie a pod.

Kľúčovými problémami z hľadiska odbornej a inštitucionálnej pripravenosti regiónov pre regionálny rozvoj sú:

- nízky stupeň inštitucionálnej spolupráce
- nedostatočné odborné profesionálne kapacity
- rozdrobenosť a nekoordinovanosť aktérov v regionálnom rozvoji
- nedostatočná inštitucionálna pripravenosť na implementáciu podpory
- nepripravenosť plánov, programov, projektov
- nedostatok zdrojov na budovanie inštitucionálnych a odborných kapacít
- nedostatok zdrojov na programovanie, plánovanie projektov a štúdie
- nedostatok skúseností a nedôvera novým mechanizmom a nástrojom podpory
- absencia komunikačnej a informačnej regionálnej infraštruktúry
- absencia systémovej prípravy a vzdelávania odborníkov
- absencia dosahu regionálnej samosprávy na štátne regionálne inštitúcie
- absencia uceleného systému poradenstva

- nedostatočná informovanosť a propagácia o zmenách a nových mechanizmoch podpory regionálneho rozvoja

2.4.4. Renovácia a rozvoj obcí

V oblasti štátnej podpory obecných rozpočtov existoval do roku 2001 v Slovenskej republike oproti štátom západnej Európy veľmi nepriaznivý stav. Podiel príjmov obecných rozpočtov z daní, dotácií a poplatkov na celkových príjmoch týchto rozpočtov bol v SR v priemere o 36% nižší ako v krajinách západnej Európy. Tento stav zapríčiniť nepriaznivú situáciu v majetku obcí a celkovom vzhľade obcí, čo má dnes nepriaznivý dopad na návštevnosť regiónov, prílev nových investícií, rozvoj služieb a následne i na zamestnanosť a stabilizáciu obyvateľstva vo vidieckom priestore.

V roku 1998 schválila vláda SR svojim uznesením č. 592/1998 Konceptiu rozvoja vidieka ako programový dokument pre Slovenskú republiku na obdobie rokov 2004 – 2006. V Konceptii boli definované vidiecke oblasti na základe politicko-ekonomickej a demografickej analýzy, stanovené princípy, ciele a priority rozvoja vidieka. Tieto boli premietnuté do Plánu rozvoja poľnohospodárstva a vidieka, ktorý schválila vláda SR svojim uznesením č. 1007/1999 a do Konceptie agrárnej a potravinovej politiky SR do roku 2005.

Konceptia rozvoja vidieka vychádza z toho, že na základe štatistických metód OECD a EÚ žije na Slovensku v prevažne vidieckych okresoch 48% obyvateľstva, v okresoch tzv. prechodných žije 40% obyvateľstva a v prevažne urbanizovaných okresoch žije 12% obyvateľstva. Prevažne vidiecke oblasti tvoria 59,5% rozlohy SR. Nachádza sa v nich 62,8% poľnohospodárskej pôdy a 55,9% lesov.

Štatistický úrad SR eviduje 2 883 sídel, z ktorých je 2 745 (95,2%) prevažne vidieckych sídel a 138 mestských sídel. Väčšina slovenských sídel sú dediny, z ktorých má 1 979 do 1 000 obyvateľov a z nich má 1 210 dedín menej než 500 obyvateľov.

Úroveň sociálneho rozvoja charakterizuje viacero ukazovateľov, medzi ktoré patrí aj demografická situácia a zloženie obyvateľstva. Pre demografický vývoj je charakteristický znižujúci sa prirodzený prírastok obyvateľstva a starnutie populácie. Okrem iného vidiecky priestor prešiel v 90-tych 20.storočia výraznými zmenami. V dôsledku urbanizačného procesu dochádza k dlhodobému vyľudňovaniu obyvateľstva z vidieka. Znižuje sa počet pracovníkov v poľnohospodárstve, ktoré patrí v súčasnosti k odvetviu s najnižšou úrovňou miezd.

Vývoj osídlenia SR v posledných rokoch prebiehal v miernejšom tempe a bol poznamenaný poklesom prirodzeného prírastku obyvateľstva, reštrukturalizáciou národného hospodárstva a tým aj vývojom zamestnanosti, výrazným obmedzením bytovej výstavby ako aj nedostatočnou schopnosťou miest a obcí riešiť uvedené problémy. Konceptia ďalšieho sídelného rozvoja v SR vychádza predovšetkým z geomorfologických podmienok a socio-ekonomického vývoja, pri rešpektovaní rovnomerného a vyváženého vývoja. Ťažisko zrejme bude na krajských mestách, ako aj na líniiach rozvojových osí pozdĺž hlavných komunikačných osí. Svoju identitu si však musí zachovať aj vidiecke osídlenie.

(1) Zamestnanosť

Od roku 1998 sa na vývoji zamestnanosti začalo výrazne prejavovať spomalenie dynamiky hospodárskeho rastu. Likvidácia pracovných miest v dôsledku transformačných a reštrukturalizačných procesov nebola kompenzovaná vytváraním nových pracovných miest v ozdravených častiach hospodárstva. Pre celú ekonomiku je charakteristická vysoká miera nezamestnanosti a nízka tvorba nových pracovných miest. Vo vidieckych regiónoch je situácia výrazne horšia ako v regiónoch urbanizovaných.

(2) Infraštruktúra

Rozvoj infraštruktúry je impulzom ďalšieho ekonomického i sociálneho rozvoja regiónov. Nedostatočná kvalitatívna úroveň technickej infraštruktúry limituje celkový ekonomický rozvoj vidieckych oblastí. Najdôležitejším problémom je napojenie malých obcí na verejnú vodovodnú a kanalizačnú sieť.

Stav infraštruktúry na vidieku je všeobecne považovaný ako jeden z hlavných faktorov pre udržanie obyvateľstva v týchto oblastiach. Je preto dôležité podporovať aktivity vedúce k zaisteniu základných služieb, k obnove kultúrneho dedičstva, k ochrane krajinného rázu. Nemenej dôležitým faktorom ekonomického rozvoja vidieka je jeho dopravná dostupnosť. Súčasný stav siete ciest II. a III. triedy je veľmi zanedbaný. Rovnako miestne komunikácie si vyžadujú rozsiahle opravy a rekonštrukcie.

Renovácia a rozvoj obcí je podporovaná v rámci programu SAPARD (opatrenie č. 4b – Diverzifikačné činnosti vo vidieckom priestore). Toto opatrenie bolo tiež podporené i v rámci Špeciálneho programu PHARE – Fond rozvoja vidieka, ktorý bol v rokoch 2001 – 2003 realizovaný v regiónoch Topoľčany, Detva a Rimavská Sobota. Spolufinancovanie celého projektu PHARE zo strany EK bolo vo výške 0,55 mil. EUR a bolo podporených 25 projektov obcí, mikroregiónov a neziskových organizácií v oblasti obnovy dedín a rozvoja mikroregiónov.

2.5. Skúsenosti z predchádzajúcich období

2.5.1. Skúsenosti v oblasti dopravy

A) Doterajšie využívanie predvstupových fondov

V období rokov 1999-2003 EÚ poskytla na zabezpečenie plnenia programových dokumentov MDPT SR v oblasti modernizácie a rozvoja dopravnej infraštruktúry v cieľových regiónoch sumu 19,31 miliónov EUR z predvstupových fondov. Kofinancovanie z národných zdrojov bolo zabezpečené zo štátneho rozpočtu.

Tabuľka č. 2-13: Využívanie podpory predvstupových fondov (ISPA, Phare) za obdobie rokov 1999-2003 v MEUR

Prioritné Opatrenie	Celk. náklady	Verejné zdroje				súkr. zdroje	iné
		EU	národné				
		pred- vstupové fondy	spolu	SR	regióny		
Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry							
<i>1 Výstavba diaľnic a ciest</i>							
Most Štúrovo /-Ostrihom, SR/MR	6.17	5.00	1.17	1.17			
II/575 Palota, SR/PR	4.35	2.00	2.35	2.35			
II/587 Plešivec, SR/MR	4.18	0.72	1.09	1.09			
Dočasný most Moravský Svätý Ján – Hohenau, SR/RR	2.50	0.40	0.20	0.20			
III/52019 Oravice-Zuberec, SR/PR	2.76	0.40	0.20	0.20			
Opatrenia 1 spolu:	23.99	9.39	6.22	6.22			
<i>2 Modernizácia železníc</i>							
Modernizácia železničnej trate Trnava – Piešťany	93.48	7.42	5.26	5.26			
Opatrenia 2 spolu:	93.43	7.42	5.26	5.26			
SOP doprava 1999-2003	117.42	16.81	11.48	11.48			
Technická pomoc 1999-2003		1.385					

Tabuľka č. 2-14: Využívanie podpory z predvstupových fondov (ISPA, Phare) v roku 2003, v MEUR

Prioritné Opatrenie	Celk. náklady	Verejné zdroje				súkr. zdroje	iné predvstupové fondy
		EU	národné				
		predvstupové fondy	spolu	SR	regiona I		
Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry							
1 Výstavba ciest a mostov							
II 575/Palota, SR/PR	4.35	0.36	1.16	1.16			
II/587 Plešivec, SR/MR	4.18	0.73	1.09	1.09			
Dočasný most Moravský Svätý Ján – Hohenau, SR/RR	2.50	0.40	0.20	0.20			
III/52019 Oravice –Zuberec, SR/PR	2.76	0.40	0.20	0.20			
Opatrenia 1 spolu:	17.82	2.75	3.86	3.86			
2 Modernizácia železníc							
Modernizácia železničnej trate Trnava – Piešťany	93.48	2.75	5.26	5.26			
Opatrenie 2 spolu:	93.48	2.75	5.26	5.26			
SOP doprava 2003	111.30	5.50	9.12	9.12			
Technická pomoc		0.30					

B) Prínosy pomoci EÚ

V rámci pomoci EÚ sa realizoval projekt "Rekonštrukcia mostu Štúrovo – Ostrihom" cez rieku Dunaj v regióne Západného Slovenska (Nitriansky kraj) na hranici medzi Slovenskom a Maďarskom. Most bol odovzdaný do užívania v roku 2001. Cez tento most sa obnovilo cestné spojenie medzi Štúrovom a Ostrihomom. Most je určený pre automobilovú dopravu, pravidelnú i nepravidelnú autobusovú dopravu zo slovenskej i maďarskej strany a na dopravu tovarov do hmotnosti 3,5 tony.

Následne po odovzdaní tohto mostu do užívania bola ukončená prevádzka kompy medzi oboma mestami.

Projekt "II/575 Palota" sa začal v roku 2002 v oblasti Východného Slovenska (Prešovský kraj), na štátnej hranici medzi Slovenskom a Poľskom. Projekt zahŕňa stavbu novej budovy. Po ukončení tohto projektu sa umožní spojenie tejto časti regiónu s Malopoľským krajom. Zároveň dôjde k odľahčeniu spojenia medzi oboma hraničnými regiónmi cez hraničný prechod Vyšný Komárnik – Barwinek. Projekt podporí najmä rozvoj hospodárskych, kultúrnych a sociálnych aktivít týchto regiónov.

Projekt "II/578 Plešivec" sa začne realizovať v roku 2003 v Košickom kraji na Východnom Slovensku. Predmetom projektu je rekonštrukcia kritického úseku cesty. Tento projekt umožní rýchle a bezpečné spojenie medzi týmito okresným mestom, Rožňavou a Miškovcom. Projekt tiež prispeje k rozvoju regionálnych vzťahov medzi hraničnými regiónmi Slovenska a Maďarska.

Projekt "Modernizácia železničnej trate Trnava – Piešťany" sa začal realizovať v roku 2002 v Trnavskom kraji na Západnom Slovensku na koridore č. Va Bratislava - Žilina - Košice - Čierna nad Tisou. Po ukončení projektu bude táto časť železničnej trate modernizovaná na rýchlosť 160 km/h, čím dôjde k zlepšeniu služieb pre pasažierov a skráteniu doby cestovania pri osobnej doprave. Takisto dôjde k zvýšeniu konkurenčnej schopnosti nákladnej tranzitnej dopravy.

Projekt "Dočasný most Moravský Svätý Ján – Hohenau" cez rieku Moravu na Západnom Slovensku (Trnavský kraj), na štátnej hranici medzi Slovenskom a Rakúskom, sa začne realizovať v roku 2004. Po ukončení projektu dôjde k rozvoju medziregionálnych vzťahov

medzi pohraničnými regiónmi Slovenska, Rakúska a Českej republiky. Očakáva sa tu rozvoj nových aktivít a tým aj rast intenzity dopravy. Užívatelia tohto mostu budú mať trvalú a neprerušovanú možnosť prechodu cez hranicu a rieku Moravu. Dôjde tým tiež k odkloneniu dopravy cez hraničný prechod Petržalka – Berg a Jarovce – Kittsee. Most bude umožňovať regionálnu osobnú a nákladnú dopravu do hmotnosti 7,5 t.

Po odovzdaní mostu do užívania bude odstránený pontónový most cez rieku Morava.

Projekt "III/52 019 Oravica – Zuberec" na Strednom Slovensku (Žilinský kraj) sa začne realizovať v roku 2004. Predmetom projektu je rekonštrukcia a modernizácia cesty. Projektom sa zlepšia dopravné podmienky v tejto časti kraja, zlepši sa mobilita obyvateľstva a tiež podmienky pre ekonomický rast. Rovnako dôjde k rozvoju vzťahov medzi pohraničnými regiónmi Slovenska a Poľska.

2.5.2. Skúsenosti v oblasti životného prostredia

A) Skúsenosti z minulého obdobia

(1) Environmentálny grantový program PHARE

Environmentálny grantový program (ďalej len EGS) tvoril súčasť finančného memoranda Phare 1998 SR. Cieľom EGS bolo:

Posilnenie schopnosti Slovenskej republiky financovať oblasť životného prostredia v súkromnom a verejnom sektore s cieľom dosiahnuť súlad s požiadavkami pre vstup do EÚ.

Oprávnenými projektmi a cieľovými oblasťami boli:

a)1. výstavba a rekonštrukcia systémov na zber, triedenie, spracovanie a likvidáciu nebezpečného a komunálneho odpadu (ODPADY),

b) výstavba a rekonštrukcia systémov na zabezpečenie čistej pitnej vody, zariadení na ochranu vody, kanalizačných sietí a zariadení na úpravu odpadových vôd (VODA).

V prípade investícií do zabezpečenia dodávok pitnej vody:

- nebudú akceptované projekty, ktorých cieľom je rozšírenie súčasnej vodovodnej siete,
- do hodnotenie budú zahrnuté projekty, ktorých cieľom je vybudovanie doplňujúcich systémov zásobovania pitnou vodou v oblastiach, kde je to nevyhnutné vzhľadom na znečistenie existujúcich zdrojov pitnej vody,
- výstavba a rekonštrukcia zariadení na znižovanie znečistenia vzduchu (VZDUCH),
- zavádzanie vhodných integrovaných environmentálne technológií, s cieľom zamedziť produkciu znečisťujúcich látok u zdroja, a tiež znížiť znečistenie a množstvo odpadu v súlade so Smernicou EÚ č. 96/61/EC o integrovanom prístupe k zabraňovaniu a riadeniu znečistenia (ZNEČISTENIE).

Celkový finančný rozpočet vyčlenený na EGS zo zdrojov EÚ predstavoval 15 mil. EUR. Finančný program bol nasledovný: 40 % bol príspevok EÚ a 60 % spolufinancovanie z miestnych verejných zdrojov, v rámci súkromného sektora to bolo 25 a 75 %. Počas dvoch verejných výziev na predkladanie návrhov projektov výberová komisia vybrala 88 žiadostí o príspevok z celkového počtu 201 podaných žiadostí. Implementovaných bolo 86 projektov. Medzi príjemcov podpory patrili obce a mestá, ale aj štátne a súkromné spoločnosti. V cieľovej oblasti Odpady bolo realizovaných 15 projektov v, oblasti Voda - 62 projektov v a 7 projektov v oblasti Vzduch.

Tento program bol pilotným programom v oblasti environmentálnych investícií v spolupráci s Európskou úniou. Vďaka nemu mohlo mnoho miest a obcí realizovať svoje rozvojové plány aj napriek nedostatku vlastných finančných zdrojov. Tento program zároveň overoval možnosť kofinancovania projektov z viacerých zdrojov a predstavoval prípravu na implementáciu programu ISPA, nástroja štrukturálnej politiky.

Formátované: Odrážky a číslovanie

Výsledkom vyššie uvedeného programu bolo vytvorenie investičného majetku v hodnote viac ako 44,6 milióna Euro. Granty udelené v rámci EGS dosiahli celkovo výšku 14 867 379 EUR, čo predstavuje 98% finančných zdrojov vyčlenených Európskou úniou.

Prijímatelia podpory boli zodpovední za realizáciu výberových konaní na výstavbu alebo dodávku zariadení v súlade s pravidlami Phare. Zodpovednosť i kompetencie boli zverené plne do rúk príjemcov podpory. Implementujúci orgán, ktorým bolo Ministerstvo životného prostredia, plnilo funkciu dozoru.

Tabuľka č. 2-15: Prehľad rozdelenia finančných zdrojov na projekty

Pridelené zdroje	EUR 15 000 000
Počet zmlúv o poskytnutí grantu	88
Hodnota poskytnutých grantov	EUR 14 867 379
Počet uzavretých zmlúv o dielo:	88
Hodnota uzavretých zmlúv o dielo	EUR 13 006 905.01
Úspory	EUR 1 860 473.99

Z vyššie uvedeného vyplýva, že v rámci uzavretých zmlúv o poskytnutí grantu sa výberové konanie konalo v prípade všetkých projektov.

(2) Ochrana prírody

Veľmi významné výsledky boli dosiahnuté v rámci projektu MATRA PAP - "Budovanie sústavy NATURA 2000 na Slovensku" ktorý bol riadený slovensko-holandským konzorciom odborných organizácií. Hlavnými závermi a výstupmi projektu bola najmä analýza kvality a kvantity existujúcich dát požadovaných EK pre program NATURA 2000 a sústredenie údajov o vybraných biotopoch a druhoch. V rámci tohto projektu boli hodnotené významné vtáčie územia, vykonalo sa mapovanie výskytu druhov vtáctva uvedených v prílohách smernice, bola vytvorená metodika vyčleňovania vtáčích území, náčrt a návrh vyčlenenia budúcich chránených vtáčích území v mierke 1:50 000. Ďalej došlo k sústredenému a kontextovému mapovaniu nelesných biotopov na základe predchádzajúceho výberu oblastí a vyhodnotenia ich potenciálu. Mapovanie biotopov sa zameralo na trávnaté lúčne, vysokohorské TTP a mokraďové biotopy. Paralelne s mapovaním sa vykonala analýza zoologických údajov o anexových druhoch a analýza botanických dát a ich konverzia do požadovaného formátu. Vytvorená bola jednotná databáza údajov o druhoch a biotopoch, ktorá bola následne spracovaná s využitím GIS a unifikovaného databázového systému. Zmapované boli chýbajúce údaje a pripravené boli podklady na vyčlenenie európsky významných území. Spracovali sa údaje z približne 5600 lokalít anexových druhov rastlín, 25000 lokalít anexových druhov cicavcov a približne 6000 lokalít nelesných biotopov. Zároveň sa v rámci projektu uskutočnili 2 národné konferencie o programe NATURA 2000. Boli vydané informačné materiály pre verejnosť, a pre účely NATURA 2000 bol vydaný Katalóg biotopov Slovenska. Vytvorený bol tiež Interpretáčny a prevodný kľúč lesných biotopov, ďalej bol vydaný kompletný zoznam druhov vtákov a ich ornitologických charakteristík. Projekt vytvoril optimálnu základňu pre plnenie záväzkov vyplývajúcich zo stratégie aproximácie v oblasti ochrany prírody a spracoval údaje potrebné pre plnenie programu NATURA 2000.

Projekt "Významné vtáčie územia v Slovenskej republike", ktorý bol realizovaný v rámci grantového programu BLI slovenskou mimovládnu organizáciou Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku (SOVS), v spolupráci s Ústavom krajiny ekológie Slovenskej akadémie vied a Štátnej ochrany prírody SR. Cieľom bolo zmapovanie významných vtáčích území (IBA). V rámci projektu bolo vyčlenených 32 významných vtáčích území. Spracovali sa tiež základné údaje a pripravili sa podklady pre ich identifikáciu ako budúce oblasti SPA územia.

Projekt DEPA DANCEE "Trvalo udržateľný manažment Tatranského národného parku", ktorý bol riadený konzorciom mimovládnych organizácií, Štátnej ochrany prírody SR a Štátnymi lesmi Tatranského národného parku, v súčasnosti prebieha a jeho cieľom je dosiahnuť zapojenie príslušných organizácií a verejnosti do prípravy nového programu starostlivosti Tatranského národného parku. Projekt tiež zahŕňa sprievodné aktivity, ako

je napríklad mini-grantový program pre miestnych obyvateľov tatranského regiónu, vzdelávacie aktivity a študijné cesty.

V rámci programu LIFE Nature 2003 boli pre Slovenskú republiku schválené tri projekty: Ochrana orla kráľovského v Karpatskej kotline, Ochrana a manažment dunajských lužných lesov a Obnova vodného režimu v NPR Šúr. Všetky projekty boli predložené mimovládnyimi organizáciami v partnerstve so Štátnou ochranou prírody a inými inštitúciami.

(3) ISPA – životné prostredie

Európska komisia a vláda Slovenskej republiky uzavreli do konca roku 11 finančných memoránd o investičných projektoch v rámci programu ISPA z oblasti životného prostredia v celkovej hodnote 189 104 025 EUR. Počas roka 2003 bolo Európskej komisii zaslaných na schválenie ďalších 7 projektov. Sumárny prehľad investičných projektov, vrátane typov projektov a ich regionálneho rozloženia, je uvedený na nasledujúcej strane.

Tabuľka č. 2-16: Využívanie programu ISPA v oblasti životného prostredia

Projekt Konečný prijemca podpory	Pitná voda	Odpadové vody	Vzduch	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE	Rok	Grant %	Status
Trenčín TVS, a.s.		X				3968366						2000	50	Implementácia
Nitra Mesto		X					5177100					2000	50	Implementácia
Banská Bystrica Stredoslovenská vodárenská, a.s.		X							22734334			2000	50	Implementácia
Komárno VaK Komárno, a.s.		X					4021850					2001	50	Implementácia
Zvolen Stredoslovenská vodárenská, a.s.		X							5483525			2001	50	Implementácia
Martin Severoslovenská vodárenská, a.s.		X						6024881				2001	49	Implementácia
Liptovský Mikuláš Severoslovenská vodárenská, a.s.		X						5260000				2002	50	Implementácia
Žilina Severoslovenská vodárenská, a.s.		X						9804000				2002	50	Implementácia
Považská Bystrica Severoslovenská vodárenská, a.s.		X						6150000				2002	50	Implementácia
JV Zemplín Východoslovenská vodárenská a.s.	X	X									16527000	2002	70	Implementácia
Veľký Krtíš Stredoslovenská vodárenská, a.s.	X								19600000			2002	70	Implementácia
Tepláreň Žilina Žilinská teplárenská, a.s.			X					9000000				2003	75	Odoslaný
Šaľa Západoslovenská vodárenská a.s.		X					14387961					2003	67,5	Odoslaný
Trnava Trnavská vodárenská, a.s.		X			10193516							2003	53	Odoslaný
Košice Východoslovenská vodárenská a.s.		X									9859572	2003	50	Odoslaný

Humenné Východoslovenská vodárenská a.s.		X								797400 0		2003	65	Odoslaný
Piešťany Trnavská vodárenská, a.s.		X			6 115000							2003	50	Odoslaný
Poprad Popradská vodárenská, a.s.		X								117000 00		2003	75	Odoslaný
Spolu	2	16	1	0	!Syntaktická chyba,)	3 968 366	!Syntactic ká chyba,)	!Syntactic ká chyba,)	!Syntactic ká chyba,)	19 674 000	!Syntakti cká chyba,)			

3. Ciele a stratégia Operačného programu základná infraštruktúra

3.1. Analýza SWOT

Analýza súčasných silných a slabých stránok slovenskej ekonomiky, jej príležitostí a ohrození, ktoré je potrebné vziať do úvahy v súvislosti so vstupom Slovenska do EÚ, je dôležitou podmienkou pre definovanie cieľov OP ZI. Zabezpečenie dostatočného prístupu k trhom a odstránenie miestnych prekážok pre výkon podnikania a mobilitu pracovnej sily majú kľúčový význam pre regióny, ktoré nechcú ekonomicky zaostávať⁽⁷⁾. Toto odporúčanie Európskej komisie v plnom rozsahu platí aj pre Slovensko, a osobitne pre regióny spadajúce pod Cieľ 1. Táto kapitola obsahuje prehľad silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození pre jednotlivé oblasti základnej infraštruktúry, teda oblast dopravnú, environmentálnu a lokálnu infraštruktúru v regiónoch pod Cieľom 1.

3.1.1. Analýza SWOT v oblasti dopravnej infraštruktúry

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ "Aktualizácia a vypracovanie princípov štátnej dopravnej politiky SR" – ktorá bola prijatá uznesením vlády č. 21/2000 a príprava programových dokumentov pre rozvoj dopravnej infraštruktúry ▪ uzavretie rokovacej kapitoly 9 – "Dopravná politika" ▪ harmonizácia legislatívy s EÚ ▪ strategická poloha územia SR na dopravnom spojení medzi východom a západom, severom a juhom ▪ dostatočná sieť letísk na území SR ▪ dostatočne vhodný systém regionálnej autobusovej a železničnej dopravy, z pohľadu jej fungovania ▪ dostatočne rozvinutý dopravný trh, z pohľadu teritoriálneho pokrytia ▪ dostatočný počet dopravných podnikov a ich rozdelenie medzi regióny ▪ široký rozsah ponúkaných dopravných služieb ▪ rozvinutý systém verejnej hromadnej dopravy ▪ odovzdanie kompetencií v oblasti dopravy zo štátnej správy na miestne orgány 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ neuspokojivý technický stav väčšiny ciest a železničných tratí ▪ nízky podiel ciest vyšších funkčných tried na spojení regiónov s medzinárodnou cestnou sieťou, ako aj pre ich vzájomné spojenie ▪ prekročenie dopravnej kapacity (najmä cesty 1. triedy) ▪ nedostatočný počet obchvatov okolo obytných oblastí na rýchlostných komunikáciách s vysokou intenzitou dopravy ▪ nízka kvalita cestných prepojení medzi jednotlivými regiónmi, regionálnymi sídlami a ich spojenie s hlavným mestom, Bratislavou ▪ nedostatočná úroveň bezpečnosti na letiskách ▪ nedostatočná harmonizácia trhových podmienok ▪ nerovnomerný rozvoj regionálnej dopravy v dôsledku nevyváženého ekonomického rozvoja ▪ trvalý presun osobnej a nákladnej dopravy zo železnice na cestu ▪ nedostatočne rozvinuté integrované dopravné systémy (ITS) ▪ nízka technologická úroveň železničnej dopravy
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ strategická geografická poloha SR, pričom cez jej územie prechádzajú medzinárodné dopravné koridory ▪ integrácia do dopravných štruktúr EÚ ▪ zlepšovanie nevhodného technického stavu železničných tratí, modernizácia pohraničných staníc, dokončenie hlavných dopravných uzlov ▪ modernizácia železničnej siete ▪ realizácia programu výstavby rýchlostných ciest, výstavba a modernizácia ciest s prekročenou dopravnou kapacitou (osobitne cesty 1. triedy), zlepšenie životného prostredia výstavbou obchvatov okolo obývaných oblastí na rýchlostných komunikáciách s vysokou intenzitou dopravy ▪ zlepšenie bezpečnosti na letiskách vybudovaním systému riadenia vstupu ▪ rozšírenie a zlepšenie kapacity hraničných prechodov ▪ efektívne využitie prostriedkov z fondov EÚ ▪ udržanie optimálneho podielu verejnej hromadnej dopravy voči individuálnej automobilovej doprave a ekologizácia dopravy ▪ možnosť dokončenia výstavby základných dopravných systémov podľa potrieb daného regiónu, s napojením na medzinárodné dopravné koridory a s využitím fondov EÚ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ oneskorenia pri výstavbe a rekonštrukcii ciest a železničných tratí ▪ obmedzená možnosť zabezpečenia finančnej spolupráce štátu pri príprave a realizácii projektov dopravnej infraštruktúry ▪ pokles rozsahu železničnej dopravy ▪ zníženie dostupnosti niektorých regiónov kvôli možnému obmedzeniu verejnej dopravy ▪ nedostatočný rozvoj diaľnic a rýchlostných komunikácií vzhľadom na nedostatok financií ▪ negatívne účinky dopravy na životné prostredie ▪ nedostatočné využívanie alternatívnych palív v cestnej doprave ▪ rast individuálnej dopravy pri súčasnom poklese verejnej dopravy

(7) According to: Further Indicative Guidelines for the candidate Countries. Communication from the Commission, 2002

(A) Podrobný popis analýzy SWOT v oblasti dopravy

~~(1)a.~~ Silné stránky

Formátované: Odrážky a číslovanie

- Aktualizácia a vypracovanie princípov štátnej dopravnej politiky SR, ktorá bola schválená uznesením vlády č. 21/2000 je základným systémovým materiálom Ministerstva dopravy. Hlavným cieľom štátnej dopravnej politiky je zabezpečiť koordinovaný rozvoj jednotlivých druhov dopravy v rámci integrovaného dopravného systému, s osobitným ohľadom na splnenie dopravných potrieb spoločnosti, maximálnu efektívnosť, včasnosť a požadovanú kvalitu. Strategickou prioritou dopravnej politiky SR v oblasti rozvoja dopravnej infraštruktúry je výstavba a modernizácia dopravnej infraštruktúry na trasách multimodálnych koridorov IV, V a VI. Ministerstvo prehodnotilo i svoju investičnú politiku v oblasti dopravy. Podporuje prípravu a realizáciu projektov, u ktorých je vďaka štandardným postupom zaručená ich ekonomická efektívnosť, sociálna odôvodnenosť a environmentálna prijateľnosť.
- Uzavretím Kapitoly 9 – Dopravná politika SR sa v maximálnom možnom rozsahu podarilo harmonizovať slovenskú legislatívu v oblasti dopravy s legislatívou Európskej únie. Takto sa vytvoril základ pre plné začlenenie Slovenska do dopravného trhu EÚ. Kapitola bola predbežne uzavretá 22. apríla 2002 na 11. prístupovej konferencii SR – EU na úrovni zástupcov ministrov zahraničných vecí.
- Geografická poloha umožňuje Slovensku využiť svoju strategickú polohu na dopravnom spojení medzi západom a východom a severom a juhom. Cez územie Slovenskej republiky prechádza 11 cestných trás, ktoré sú zahrnuté do siete európskych ciest "E", pričom ich celková dĺžka predstavuje 1571 km. Najdôležitejšie medzinárodné cesty označené písmenom "E" tiež patria do siete transeurópskych ciest (TEM), pričom ich celková dĺžka je 853 km. Podľa medzinárodných dohôd AGTC a AGC je do siete európskych železničných tratí zahrnutých 837 km tratí. Územím SR prechádzajú multimodálne koridory IV, Va, VI, IX a VII.
- Dostatočné teritoriálne pokrytie SR letiskami medzinárodného významu - Bratislava, Košice, Poprad - Tatry, Sliač, Piešťany a Žilina.
- Poskytovanie pravidelnej verejnej dopravy, kde podiel autobusovej dopravy pri verejnej osobnej doprave predstavuje viac ako 85%. Pravidelnú autobusovú dopravu zabezpečuje 16 podnikov Slovenskej autobusovej dopravy a súkromní dopravcovia, ktorí poskytujú svoje služby na celom území Slovenskej republiky.
- Široké spektrum dopravných služieb:
 - Železničná doprava: osobná a nákladná doprava na národných tratiach, kombinovaná doprava, opravy a údržba dopravných vozidiel, výroba, údržba a oprava špeciálnych strojov, zariadení a materiálu, vrátane kontrol a diagnostiky, doprava tovaru.
 - Cestná doprava: cestná nákladná doprava, verejná hromadná doprava osobná a nepravidelná, neverejná hromadná osobná doprava, poskytovanie služieb cestovnej kancelárie, opravy motorových vozidiel a iných dopravných prostriedkov, vulkanizácia, veľkoobchodná a maloobchodná činnosť, poskytovanie odťahovacích služieb, prenájom dopravných prostriedkov a skladovacích priestorov, výkon kontrol technického stavu cestných motorových vozidiel a ich pripojených vozidiel.
 - Letecká doprava: pravidelná a nepravidelná doprava osôb a nákladu, poskytovanie služieb cestovnej kancelárie, nákup tovaru za účelom jeho predaja iným prevádzkovateľom živností, poskytovanie manipulačných služieb pri zabezpečovaní prevádzky a vybavovaní lietadiel, poskytovanie služieb pasažierom na letiskách.

(2)b. Slabé stránky

- Neuspokojivý technický stav väčšiny ciest a železničných tratí – Slovenská správa ciest (rozpočtová organizácia) a Železnice Slovenskej republiky (ŽSR, štátny podnik) vykonávajú v pravidelných intervaloch hodnotenie dopravno-technického stavu a stavebného stavu za účelom plánovania opráv a údržby. Na základe tohto hodnotenia, obe organizácie pripravujú program opráv a údržby ciest, resp. železničných tratí. V súčasnosti pripravuje MDPT SR v spolupráci so Slovenskou správou ciest Program údržby a opráv ciest a diaľnic do roku 2005 na rokovanie vlády SR. Programy údržby a opráv železničných tratí ŽSR ako podnikateľského subjektu sú pripravované nezávisle, bez spolupráce MDPT SR. Realizácia týchto programov je závislá od zabezpečenia finančných zdrojov. Doteraz mali obe organizácie vážne problémy pri získavaní potrebných finančných zdrojov.
- Cestná infraštruktúra je jedným z kľúčových faktorov, ktoré významne ovplyvňujú ekonomický rozvoj a priestorové usporiadanie územia štátu. Zvýšenie životnej úrovne so sebou prináša vysoký rast cestnej automobilovej dopravy a to najmä individuálnej, a vyžaduje si modernizáciu a rozšírenie kapacity cestnej siete. Na hlavných medzinárodných cestných spojeniach v súčasnosti došlo k vyčerpaniu alebo dokonca prekročeniu existujúcej kapacity ciest a to na dĺžke viac ako 300 km. Na týchto úsekoch sa dopravná situácia výrazne zhoršuje. Bez investícií do rozvoja ciest dôjde do roku 2005 k presiahnutiu dopravnej kapacity na dĺžke viac ako 500 km ciest medzinárodného významu. Popri výstavbe diaľnic je základným riešením pri odstraňovaní týchto disproporcií využívania kapacít, s ohľadom na súčasný a predpokladaný objem dopravy, rozvoj cestnej siete a to najmä rýchlostných komunikácií.
- Nedostatočná úroveň bezpečnosti na letiskách (nedokončený ochranný systém na vstupe, kamerový systém v manipulačných priestoroch, elektronický systém okolo letiska)
- Chýbajúce cestné obchvaty okolo miest a obcí – je potrebné vybudovať cestné obchvaty okolo miest a obcí, a to na základe schválenej dokumentácie územného rozvoja. Pomalá výstavba týchto obchvatov je spôsobená najmä nedostatkom finančných prostriedkov na ich výstavbu.
- Pokles výkonnosti dopravného trhu – rastúci dopyt po doprave v národnom hospodárstve a vývoj populačnej dynamiky dokumentujú zmeny, ktoré prebiehajú v oblasti nákladnej i osobnej dopravy. Dopravná náročnosť národnej ekonomiky Slovenska vyjadrená v t/tis. Sk HDP pri aktuálnych cenách vykazovala za obdobie rokov 1990-2000 stály pokles a trvalý pokles nákladnej dopravy.
- Trvalý presun osobnej a nákladnej dopravy zo železníc na cesty – nákladná doprava zaznamenala v rokoch 1990 – 2000 pokles u všetkých druhov dopravy, ktorý bol ovplyvnený zníženou výrobou v produktívnych priemyselných odvetviach, a to najmä v stavebníctve. Najväčší pokles zaznamenala železničná doprava, opäť v dôsledku zmien štruktúry dopravovaných tovarov. Znížila sa doprava hromadného sypaného tovaru a zvýšil sa podiel menších zásielok.
- Vo vývoji osobnej dopravy bol zaznamenaný pokles verejnej dopravy (s výnimkou leteckej dopravy), v spojení s trvalým rastom individuálnej automobilovej dopravy.

Formátované: Odrážky a číslovanie

(3)c. Príležitosti

- Strategická geografická poloha SR – v Strednej Európe, na križovatke medzi západom a východom a severom a juhom.
- Medzinárodné dopravné koridory prechádzajúce územím Slovenska – územím Slovenska prechádzajú nasledovné multimodálne koridory: koridor IV: Berlin/Norimberg - Praha - Kúty - Bratislava - Rusovce/Nové Zámky - Štúrovo - Budapešť Constanca/Thessaloniki/Istanbul, koridor Va: Terst - Bratislava - Žilina - Košice - Čierna nad Tisou – Užhorod - Lvov, koridor VI : Žilina - Čadca - Zwardoň - Bielsko Biala - Gdansk, koridor VII : rieka dunaj a severo-južné spojenie koridor IX: Lublin – Rzesow - Prešov - Košice - Miškovec - Debrecín.

Formátované: Odrážky a číslovanie

- Integrácia SR do dopravných štruktúr EÚ – vytvára základňu pre začlenenie SR do dopravných štruktúr EÚ.
- Modernizácia železničnej a cestnej siete – dosiahne sa realizáciou Rozvojového programu železničných tratí do roku 2010 a návrhom finančných investícií, ktorý vláda SR vzala na vedomie Novým projektom výstavby diaľnic a rýchlostných komunikácií, schváleným vládnym uznesením č. 162/2001 a Programom výstavby cestnej siete do roku 2005, ktorý je pripravený na predloženie vláde SR.
- Rozšírenie a zvýšenie kapacity hraničných prechodov – v období rokov 1993 – 1994 bol schválený návrh politiky rozvoja cestných hraničných prechodov s veľkými susednými štátmi. Tento plán sa postupne realizuje. Do Programu výstavby cestnej siete do roku 2005 je zahrnutá výstavba jedného nového cestného hraničného prechodu na ceste II/575 Palota – Radoszyce. Tento program je pripravený na predloženie vláde SR.
- Získanie finančných prostriedkov z fondov EÚ - MDPT SR získalo v období rokov 1999 – 2003 finančné prostriedky z programu Phare na projekty D61 Bratislava Mierová ul. - Senecká cesta, Most Štúrovo - Ostrihom, z programu Phare CBC na projekty II/575 Palota – štátna hranica Slovenska/Poľska, II/587 Plešivec – štátna hranica Slovensko/Maďarsko, z programu ISPA prostriedky na projekt modernizácie železničnej trate Bratislava – Šenkvice, projekt modernizácie železničnej trate Šenkvice – Cífer a projekt modernizácie železničnej trate Trnava - Piešťany a D61 Bratislava, Viedenská cesta – Prístavný most v Bratislave.
- Udržanie podielu verejnej hromadnej dopravy vo vzťahu k individuálnej automobilovej doprave: pri vývoji počtu dopravených osôb (počet ciest / 1 obyvateľ) bol za roky 1990-2000 zaznamenaný pokles vo všetkých druhoch verejnej dopravy, pri súčasnom trvalom raste individuálnej automobilovej dopravy (IAT). K najväčšiemu poklesu počas sledovaného obdobia došlo v železničnej doprave. Percentuálny podiel verejnej dopravy v porovnaní s individuálnou automobilovou dopravou predstavoval v roku 1990 hodnotu 56,7: 42,9, v roku 1995 to bolo 49,7 : 49,49 a v roku 2000 tento podiel dosiahol hodnotu 39,2 : 60,6 v prospech individuálnej automobilovej dopravy. Pri sledovaní vývoja dopravy osôb (počet osobokilometrov / 1000 obyvateľov) bol vývoj percentuálneho podielu verejnej dopravy v porovnaní s individuálnou automobilovou dopravou ešte horší – v roku 1990 predstavoval podiel 61,0: 31,1, v roku 1995 to bolo 48,9: 44,9 a v roku 2000 – 34,1: 64,0 v prospech individuálnej automobilovej dopravy.
- Ekologizácia dopravy – Ministerstvo životného prostredia SR pripravilo v spolupráci s MDPT SR Akčný plán pre oblasť dopravy a životného prostredia Slovenskej republiky, ktorý bol schválený uznesením vlády č. 102/1999. Tento akčný plán je založený na Národnej správe o vzťahu medzi dopravou a životným prostredím Slovenskej republiky, ktorá bola pripravená v rámci príprav na regionálnu konferenciu ministrov dopravy a životného prostredia členských štátov EHS – OSN o doprave a životnom prostredí. Táto konferencia sa konala od 12. do 14. novembra 1997 vo Viedni. Akčný program obsahuje 67 špecifických opatrení, ktoré spadajú do kompetencie rôznych ústredných orgánov. Tieto opatrenia by sa mali realizovať v období do roku 2007.

~~(4)d.~~ Ohrozenia

- Zdržania pri výstavbe a rekonštrukcii železničnej a cestnej siete – výstavba a rekonštrukcia sa má zabezpečiť realizáciou Programu rozvoja železničných tratí do roku 2010 a návrhom financovania investičných podielov, Aktualizovaným novým projektom výstavby diaľnic a hlavných ciest a Programom výstavby cestnej siete do roku 2005 – ich plnenie by mohlo byť ohrozené nezabezpečením potrebného objemu finančných prostriedkov z domácich a cudzích zdrojov a prehodnotením priorít novou vládou SR.
- Rast individuálnej dopravy spojený s poklesom verejnej hromadnej dopravy – ten nesúvisí iba s rastom životnej úrovne určitej skupiny obyvateľstva, ale aj s rozvojom malých a stredných podnikov, rozširovaním ponuky automobilov a interného trhu, rastom predaja

Formátované: Odrážky a číslovanie

ojazdených automobilov, rastúcimi cenami cestovných lístkov a obmedzením menej ziskových spojení v dôsledku nedostatočného objemu dotácií zo strany štátu.

- Pokles rozsahu železničnej dopravy – pod vplyvom poklesu výroby produktívnych priemyselných odvetví, najmä stavebníctva, a v dôsledku zníženia dopravy hromadných tovarov.
- Nedostatočný rozvoj rýchlostných komunikácií vzhľadom na nedostatok financií. Vláda SR schválila uznesením č. 523/2003 Aktualizovaný nový projekt výstavby diaľnic a rýchlostných ciest. Podľa tohto projektu je sieť rýchlostných komunikácií zahrnutá do siete medzinárodných dopravných cestných trás (cesty "E") a do trás doplnujúcej siete TINA. Z celkovej dĺžky rýchlostných komunikácií (830,43 km) sa v súčasnosti využíva približne 97,38 km rýchlostných komunikácií.
- Negatívny vplyv dopravy na životné prostredie. Odvetvie dopravy má ako celok negatívny vplyv na všetky súčasti životného prostredia – atmosféru, vodu, pôdu, faunu i flóru. Znečistenie pritom pochádza z mobilných i stojacich zdrojov znečistenia. V súvislosti s tým je potrebné postupne aplikovať internacionalizáciu nákladov v súlade s metodológiou EÚ.
- Zníženie konkurenčnej schopnosti environmentálne priaznivejšej vodnej dopravy a vysoké finančné náklady na infraštruktúru prístavov. Vodná doprava ako ekologický spôsob dopravy nie je schopná konkurovať rýchlejšim formám dopravy (cesta a železnica) a to kvôli nedostatočnému využívaniu logistiky a nedostatočne rozvinutým riečnym informačným systémom.

3.1.2. SWOT analýza v oblasti environmentálnej infraštruktúry

Analýza súčasného stavu je východiskom pre zhodnotenie súčasných silných a slabých stránok v oblasti životného prostredia, príležitostí a ohrození, ktoré je potrebné brať do úvahy pri vstupe krajiny do EÚ a budovaní environmentálnej infraštruktúry.

Silné stránky	Slabé stránky
<p>⇒1. Existencia plánovacieho procesu v oblasti ochrany a racionálneho využívania vôd a riadenie vodného hospodárstva podľa povodí;</p> <p>⇒2. Využívanie princípu "polluter pays" a princípu emisií/imisií pri povoľovaní vypúšťania odpadových vôd;</p> <p>⇒3. Znižovanie odberu a používania podzemných a povrchových vôd;</p> <p>⇒4. Priaznivý vývoj emisií, koncentrácií a ukladania nánosov znečisťujúcich látok na území SR;</p> <p>⇒5. Uzavretie neriadenej skládok, vytváranie siete nových skládok, ktoré spĺňajú právne predpisy;</p> <p>⇒6. Diverzita druhov a ekosystémov;</p>	<p>⇒7. Pretrvávajúci rozdiel medzi zabezpečením pripojenia obyvateľstva k verejným vodovodom a nízkym podielom pripojených obyvateľov ku kanalizácii alebo čistiarňam odpadových vôd, ako aj absencia čistiarň odpadových vôd v menších mestách a obciach;</p> <p>⇒8. Nedostatočné technické vybavenie čistiarň odpadových vôd;</p> <p>⇒9. Účinky "starých" environmentálnych záťaží na vodné zdroje;</p> <p>⇒10. Nedostatok finančných prostriedkov v obciach na zlepšenie situácie v zásobovaní pitnou vodou;</p> <p>⇒11. Nedostatočné opatrenia na ochranu pred záplavami;</p> <p>⇒12. Systém monitorovania kvality vzduchu a nedostatok prostriedkov na jeho rekonštrukciu;</p> <p>⇒13. Nedodržovanie emisných limitov niektorými existujúcimi zdrojmi znečistenia;</p> <p>⇒14. Energetická náročnosť je na Slovensku dvakrát vyššia než je priemer EÚ;</p> <p>⇒15. Nízky podiel látok separovaných z komunálneho odpadu;</p> <p>⇒16. Neexistencia zariadení na zhodnocovanie plastových odpadov a elektrotechnických materiálov;</p> <p>⇒17. Nedostatok ľudských a finančných zdrojov na zabezpečenie starostlivosti o chránené územia a významné biotopy;</p> <p>⇒18. Nedostatočná vybudovanosť zariadení ochrany prírody a krajiny;</p>
Príležitosti	Ohrozenia

Formátované: Odrážky a číslovanie

<ul style="list-style-type: none"> ⇒a) Relatívne priaznivá situácia v otázke objemu vody – vo všeobecnosti nízky tlak na objem vody a znižovanie odberu vody; ⇒b) Klesajúci trend vypúšťania odpadových vôd, ktoré predstavovali bodové zdroje znečistenia; ⇒c) Zníženie znečistenia povrchových vôd v dôsledku poklesu priemyselnej a poľnohospodárskej výroby; ⇒d) Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstvo vďaka zvyšujúcemu sa podielu počtu domácností pripojených k verejným vodovodom, kanalizácií a čistiarniam odpadových vôd; ⇒e) Zníženie emisií základných látok znečisťujúcich ovzdušie, prchavých organických zlúčenín, ťažkých kovov na stav zodpovedajúci medzinárodným zmluvám; ⇒f) Propagácia iniciatívy na minimalizáciu vytvárania odpadu; ⇒g) Šetrenie prírodnými zdrojmi využívaním odpadu ako sekundárneho zdroju energie; ⇒h) Inštitucionálne posilnenie na zabezpečenie efektívnej ochrany prírody a krajiny; ⇒i) Vypracovanie a implementácia manažmentových plánov pre chránené územia a budúce územia začlenené do NATURA 2000 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒a) Nedostatočná úroveň úpravy odpadových vôd, nízky podiel obyvateľstva pripojeného ku kanalizácii a preťaženie niektorých čistiarní odpadových vôd; ⇒b) Riziká súvisiace s nepredvídateľnými prírodnými katastrofami (záplavy, suchá); ⇒c) Aktivity niektorých záujmových skupín zamerané na zníženie poplatkov a udeľovanie výnimiek; ⇒d) Zvýšené riziko negatívnych účinkov na životné prostredie, ktoré hrozí z existujúcich skládok, ktoré nespĺňajú technické kritériá požadované právnymi predpismi, a ktoré zostanú v prevádzke do roku 2008; ⇒e) Pomalá implementácia nových technológií na zhodnocovanie a likvidáciu odpadu, nedostatočný právny rámec na odstránenie PCB/PCT a chýbajúce zariadenia na odstraňovanie PCB/PCT; ⇒f) Nedostatočné zabezpečenie plnenia záväzkov vyplývajúcich z implementácie legislatívy EÚ (NATURA 2000) a z medzinárodných dohovorov; ⇒g) Nedostatočné zabezpečenie profesionálnych zdrojov na zabezpečenie starostlivosti o chránené územia a územia, ktoré budú v budúcnosti začlenené do programu NATURA 2000
---	---

Formátované: Odrážky a číslovanie

(A) Podrobný popis SWOT analýzy pre oblasť životného prostredia

(1) Silné stránky

- Existencia procesu plánovania pri ochrane a racionálnom využívaní vôd a vo vodnom hospodárstve podľa povodí riek, prostredníctvom hydroekologických plánov povodí a vodohospodárskych plánov povodí v súlade s princípom trvalo udržateľného využívania zdrojov vody vytvára podmienky pre koncepčnú činnosť v tejto oblasti, ktorej súčasťou je aj riešenie deficitu pitnej vody v príslušných regiónoch Slovenskej republiky.
- Spoplatnenie za vypúšťanie znečistených odpadových vôd a za odbery vôd predstavuje významný prostriedok smerujúci k **uplatňovaniu princípu „znečisťovateľ platí“**, ktorý je jedným z ekonomických nástrojov vyžadovaných v rámci implementácie Rámcovej smernice o vode. Tento princíp by mal viesť k motivácii znečisťovateľov k investovaniu do technológií čistenia odpadových vôd a tým znížiť zaťaženie recipientov spôsobené vypúšťaním nečistôt. V prípade poplatkov za odbery vôd ide o zavádzanie technológií vedúcich k znižovaniu týchto odberov, hlavne recykláciou vôd, čo tiež môže viesť k zníženiu produkcie odpadových vôd. **Uplatňovania emisno-imisného princípu pri povolovaní vypúšťania odpadových vôd do recipientov** predstavuje tzv. „kombinovaný prístup“, ktorý je na Slovensku zavedený prakticky od roku 1994. Ide o určenie prípustných hodnôt znečistenia – emisných limitov, pri súčasnom dodržaní imisných hodnôt, ktoré vedú k dosiahnutiu stanovených kvalitatívnych cieľov pre povrchové vody.
- Zníženie odberov a užívania podzemných a povrchových vôd sa pozitívne prejavuje v bilančnom hodnotení spotreby vody a jej disponibilných zdrojov, ale aj znižovaním znečistenia povrchových vôd v dôsledku poklesu produkcie odpadových vôd.
- Silnou stránkou v ochrane ovzdušia je významný pokles emisií základných znečisťujúcich látok v poslednej dekáde, a to v dôsledku zmeny palivovej základne v prospech

ušľachtilých palív (zemný plyn), palív s lepšími akostnými vlastnosťami a inštaláciou odlučovacích zariadení na veľkých zdrojoch znečisťovania.

- Dôležitým aspektom je existencia vhodne rozvinutej základnej infraštruktúry na lokálne separovanie odpadu, čo je možno považovať za základ pre aktivity, ktorých cieľom je zabezpečenie správneho nakladania s odpadom v súlade s účelom odpadového hospodárstva. Veľmi dôležitou a silnou stránkou je tiež využívanie ekonomických nástrojov.
- Vzhľadom na malú rozlohu územia je Slovenská republika z hľadiska prírodných podmienok značne rozmanitá krajina, v ktorej je zastúpených pomerne veľa typov ekosystémov a na ne viazaných druhov organizmov, a preto sa vyznačuje vysokou druhovou a ekosystémovou diverzitou.

(2) Slabé stránky

- Pretrvávajúci rozdiel medzi zabezpečením napojenia obyvateľstva na verejné vodovody a nízkym pripojením na kanalizácie a čistiarne odpadových vôd ako aj absencia čistiarň odpadových vôd v menších mestách a obciach spôsobuje sústavné znečisťovanie povrchových vôd ale aj podzemných vôd.
- Napriek stúpajúcemu podielu obyvateľov napojených na verejné vodovody, verejné kanalizácie a ČOV je Slovensko stále v tejto oblasti pod priemerom členských krajín EÚ. Súčasne aj v rámci Slovenska existujú výrazné rozdiely medzi jednotlivými regiónmi. Obce sú síce zodpovedné za zásobovanie obyvateľov pitnou vodou, avšak nemajú dostatočné finančné zdroje (až na niektoré výnimky) pre zlepšenie situácie v zásobovaní pitnou vodou a v odvádzaní a čistení odpadových vôd, čo vedie k vysokému počtu neukončených vodných stavieb a odsúvanie výstavby nových.
- Situáciu tiež zhoršuje zlý technický stav v distribučných vodovodných sieťach, spôsobujúci vysoké straty v množstve dodávaných vôd.
- Na súčasnom nepriaznivom stave sa tiež prejavujú nedostatočne realizované preventívne opatrenia ochrany kvality a množstva vôd. Nie len proti vplyvom bodových zdrojov znečistenia, ale aj proti plošnému znečisteniu ako je erózia pôdy, vplyvy poľnohospodárskej výroby a pomalé zavádzanie „čistých výrob“. Neriešenie negatívnych účinkov „starých“ environmentálnych záťaží na kvalitu vôd má za následok postupné odstavovanie ovplyvnených vodných zdrojov z prevádzky a v konečnom dôsledku aj nepriaznivý vplyv na zdravie obyvateľstva danej oblasti.
- Požiadavky na zabezpečenie nových vodných zdrojov vyplývajú aj zo sprísnenia ukazovateľov kvality pitnej vody – znečistené vodné zdroje sú odstavované. Táto situácia vyžaduje budovať nové vodné zdroje, resp zabezpečiť prívod vody z iných vhodných zdrojov alebo úpravu vody, na čo je potrebné používať finančne náročné technológie
- Protipovodňové opatrenia existujú, nie sú však dostatočné. Je to hlavne z dôvodu nie dôsledne realizovaných plánovaných preventívnych opatrení ako aj vplyvom nedostatku finančných prostriedkov a medzier v technickej vybavenosti pri zabezpečovacích prácach a hydrologickej predpovednej služby.
- Vzhľadom na geomorfologickú členitosť terénu Slovenskej republiky je potrebná pomerne hustá sieť monitorovacích staníc na sledovanie kvality ovzdušia, čo kladie vysoké nároky na financovanie umiestnenia a prevádzky takejto siete. V súčasnej ekonomickej situácii je veľmi komplikované zabezpečiť potrebné prostriedky na prevádzkovanie a rekonštrukciu monitorovacieho systému kvality ovzdušia.
- Problém financovania sa odráža aj v neplnení emisných limitov na niektorých jestvujúcich zdrojoch znečisťovania, najmä tých, ktoré sú napojené na štátny rozpočet (vykurovanie verejných budov), čo do istej miery znižuje účinnosť legislatívy najmä z pohľadu lokálnej kvality ovzdušia. Podobne nedôsledným preplácaním poplatkov za emisie z malých zdrojov niektorými obcami sa dostatočne nevyužíva potenciál zlepšenia kvality ovzdušia, ktorý poskytuje súčasná legislatíva.

- Nepriaznivá štruktúra priemyslu s dôrazom na energeticky náročné prevádzky (výroba hliníka, výroba železa a ocele, rafinéria...) posúva Slovensko na popredné miesta v zozname krajín s vysokou energetickou náročnosťou, čo sa odráža aj v zaťažení ovzdušia znečisťujúcimi látkami a vo vysokej spotrebe energie na jedného obyvateľa.
- V oblasti odpadového hospodárstva je nízky objem separovaného odpadu spôsobený nízkou finančnou ziskovosťou, slabým trhom so separovanými materiálmi a nedostatočnou podporou. Čo sa týka zhodnocovania odpadových materiálov, chýbajú podporné ekonomické nástroje a trh pre recyklované materiály.
- V oblasti ochrany prírodného prostredia je slabou stránkou najmä finančná, materiálna a personálna poddimenzovanosť príslušných inštitúcií (Štátnej ochrany prírody SR, orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny - Inšpekcia ochrany prírody, okresné úrady, krajské úrady), nedostatok personálnych a finančných kapacít na zabezpečenie starostlivosti o chránené územia a významné biotopy, na revitalizáciu ohrozených a poškodených biotopov v zmysle manažmentových plánov resp. na vytvorenie realizovateľných manažmentových plánov, ale aj nedostatočná vybudovanosť zariadení ochrany prírody (správy NP, CHKO, informačných stredísk, vstupných areálov a technickej infraštruktúry sprístupnených jaskýň) neumožňuje vykonávať starostlivosť pri všeobecnej, územnej a druhej ochrane prírody a krajiny v potrebnom rozsahu.

(3) Príležitosti

- Pre splnenie navrhovaných opatrení je prírodnými podmienkami Slovenska vytvorená relatívne priaznivá situácia vo využiteľnom množstve vôd ako aj vývoj poklesu požiadaviek na množstvo vôd a pokles objemu čerpaných vôd ako trend v ich efektívnejšom využívaní. Taktiež klesajúca tendencia vypúšťania odpadových vôd predstavujúcich bodové zdroje znečistenia, vedie k zníženiu znečisťovania povrchových vôd z dôvodu poklesu výstupov z priemyslu a poľnohospodárstva ako prejav zavádzania nových technológií vo výrobe.
- Zvýšením počtu domácností pripojených k verejným vodovodom, verejným kanalizáciám a čistiarňam odpadových vôd sa vytvoria podmienky na zlepšenie životného prostredia, kvality pitnej vody a stupňa úpravy odpadových vôd. Tým tiež dôjde k splneniu environmentálnych cieľov – dobrý stav vody a tým aj lepší zdravotný stav obyvateľstva.
- Slovensko je spoluúčastníkom všetkých medzinárodných dohovorov týkajúcich sa ochrany ovzdušia, zmeny klímy a ochrany ozónovej vrstvy Zeme. Účasť na týchto dohovoroch vytvára ďalší tlak na štátnu správu, aby realizovala také kroky, ktoré povedú k ďalšiemu zníženiu emisií základných znečisťujúcich látok, skleníkových plynov, prchavých organických zlúčenín, ťažkých kovov, perzistentných organických látok, látok poškodzujúcich ozónovú vrstvu a iných.
- V oblasti odpadového hospodárstva sú príležitosti zhrnuté v tabuľkovej časti SWOT analýzy neoddeliteľnou časťou procesu prípravy napojenia sa na jednotný trh, pretože odpady, vzhľadom na ich duálne vlastnosti, sú často tovarom.
- Zvládnutie voľného pohybu kapitálu, pracovných síl, služieb a tovaru ako základného princípu v spojitosti s prístupom na trhy, predstavuje množstvo príležitostí aj pre rozvoj drobného a stredného podnikania a to najmä v oblasti zhodnocovania odpadov. ň
- Jednou z najdôležitejších súčastí aproximácie legislatívy EÚ do legislatívy SR na úseku ochrany prírody a krajiny je príprava, vyhlásenie a starostlivosť o územia patriace do sústavy NATURA 2000.
- Zabezpečenie starostlivosti o chránené územia a príprava, vyhlásenie a manažment území patriacich do sústavy osobitne chránených území NATURA 2000 ako nevyhnutnej súčasti aproximácie legislatívy EÚ s legislatívou SR v oblasti ochrany prírody a krajiny, (t. j. dosiahnutie súladu so smernicou o biotopoch a so smernicou o vtákoch) je možné realizovať cez kvalitné projekty a manažmentové plány resp. pilotné projekty.

(4) Ohrozenia

- Neuspokojivá úroveň čistenia odpadových vôd a nízka miera napojenia obyvateľstva na kanalizačné siete vytvárajú hlavné riziká z hľadiska predpokladov pre splnenie vytyčených opatrení a celkovo vysoké náklady na dosiahnutie súladu so smernicami Európskej únie v oblasti vodného hospodárstva. Preťaženosť niektorých čistiarň odpadových vôd, najmä vo veľkých mestských centrách si v záujme splnenia požiadaviek smernice o čistení komunálnych odpadových vôd bude potrebné zabezpečiť ich intenzifikáciu vo väzbe na skutočnosť, že Slovensko je citlivou oblasťou aj odstránenie nutrientov.
- Nie je možné zanedbať ani ohrozenia splnenia opatrení v dôsledku nepredvídaných prírodných katastrof (záplavy; suchá) ako aj vplyvov globálnych klimatických zmien na zdroje vôd.
- Mimo dosahu legislatívy je aj riziko existencie záujmových skupín, ktoré môžu ovplyvňovať prísnosť niektorých právnych predpisov v neprospech životného prostredia.
- Nezabezpečením primeraného inštitucionálneho posilnenia je riziko nedostatočného zabezpečenia plnenia záväzkov vyplývajúcich z implementácie legislatívy EÚ (NATURA 2000) a z ustanovení jednotlivých medzinárodných dohôrov. Nezabezpečenie dostatočného odborného zázemia pre realizáciu starostlivosti o chránené územia a o budúce územia zaradené do sústavy NATURA 2000 neumožní vykonávať starostlivosť pri všeobecnej, územnej a druhovej ochrane prírody a krajiny v potrebnom rozsahu, zamedzí aktívnemu prístupu k ochrane prírody a krajiny dotknutých území a môže viesť k devastácii základu životného prostredia a fungovania jeho ekosystémov a k následným veľkým finančným nákladom na revitalizáciu (obnovenie funkčnosti) ekosystémov nevyhnutných pre sociálno-ekonomický rozvoj.

3.1.3. SWOT analýza v oblasti lokálnej infraštruktúry

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hustá a rovnomerne rozložená sieť škôl a školských zariadení. ▪ Hustá sieť zdravotníckych zariadení. ▪ Hustá sieť zariadení sociálnej pomoci a starostlivosti. ▪ Bohaté kultúrne dedičstvo, historické prostredie a rozvojový potenciál pamiatkového fondu. ▪ Množstvo rôznorodých mimovládnych organizácií a partnerstiev (venuujúcich sa napr. sociálnej starostlivosti, kultúre, regionálnemu rozvoju,...) ▪ Relatívne vysoká úroveň vzdelania v oblasti školstva, zdravotníctva, sociálnych služieb a kultúry. ▪ Záujem zo strany štátu o zabezpečenie financovania rekonštrukcií objektov a zariadení občianskej infraštruktúry z rôznych zdrojov. ▪ Tradície v školstve, starostlivosť o talentované deti a mládež. ▪ Potenciál vzniku nových zariadení pre občiansku infraštruktúru najmä v súkromnom vlastníctve. ▪ Výrazné zlepšenie informačno – komunikačnej infraštruktúry ▪ Silná vedeckovýskumná základňa vysokých škôl a vedeckovýskumných inštitúcií ▪ Projekt Infovek ▪ Informačná gramotnosť mladšej generácie ▪ Rýchle rozšírenie počtu užívateľov mobilnej komunikácie, mobilných služieb a ich zapájanie do internetu ▪ Podpora legislatívneho rámca informatizácie spoločnosti ▪ Zákomom definované kompetencie pri plánovaní a vykonávaní regionálneho rozvoja ▪ Diverzita a kvalita krajiny, bohaté kultúrne a prírodné prostredie majúce veľkú rekreačnú hodnotu ▪ Množstvo miestnych a regionálnych iniciatív a občianskych združení, spolkov na podporu rozvoja vidieka 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zlý technický stav objektov a vysoké prevádzkové náklady. ▪ Chýbajúce riadiace zručnosti pracovníkov v oblasti školstva, zdravotníctva, sociálnych služieb a kultúry. ▪ Slabé personálne zabezpečenie a nedostatok skúseností odborníkov v oblasti inštitucionálnej infraštruktúry. ▪ Neatraktívnosť učiteľského povolania a zvyšujúci sa vekový priemer pedagógov. ▪ Značné regionálne rozdiely v rozmiestnení siete inštitucionálnej a sociálnej infraštruktúry. ▪ Nedostatočná kapacita zariadení sociálnych služieb. ▪ Nízka miera pripojenia na internet ▪ Nízke využitie informatizácie v oblasti regionálnej politiky ▪ Nedostatočná podpora výkonu aktivít verejnej správy ▪ Nízka miera informatizácie v oblasti zdravotníctva, školstva, kultúry a v oblasti sociálnych služieb ▪ Zaostávanie za V4 ▪ Dlhodobá stratégia informačnej spoločnosti ▪ Nepreviazané právne normy v oblasti informatizácie ▪ Roztrieštenosť kompetencií v oblasti informatizácie medzi viacerými inštitúciami ▪ Zaostávanie v rozvoji internetových služieb ▪ Nedostatočné prenosové rýchlosti ▪ Slabá koordinácia a komunikácia medzi jednotlivými aktérmi plánovania regionálneho rozvoja ▪ Nízka konkurenčná schopnosť vidieckej ekonomiky ▪ Zlý stav miestnych komunikácií ▪ Chatrný stav vidieckych budov a ich vybavenia ▪ Odchod obyvateľstva z vidieckych oblastí

Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozvoj oblastí a zvýšenie kvality školstva, zdravotníctva a poskytovania sociálnej starostlivosti. ▪ Zvýšenie záujmu miestnej komunity o dianie v regióne. ▪ Vytváranie partnerstiev a ich sietí na miestnej, regionálnej a národnej úrovni ▪ Prepájanie miestnych a regionálnych rozvojových projektov na medzinárodné štruktúry a projekty. ▪ Vyrovnanější regionálny rozvoj. ▪ Výrazné zlepšenie kvality regionálnej politiky ▪ Zvýšenie kvality života v regiónoch ▪ Zvýšenie potenciálu konkurencieschopnosti regiónov ▪ Zvýšenie rozvoja turizmu (zvýšenie atraktivity regiónov) ▪ Zvýšenie vzdelanostnej úrovne v regiónoch ▪ Zlepšenie podmienok ekonomického rozvoja vrátane MSP ▪ Rozšírenie mimoškolskej celoživotnej formy vzdelávania ▪ Stanovenie prioritných smerov základného a aplikovaného Výskumu v oblasti informatizácie ▪ Vytvorenie podmienok pre zvýšenie konkurencieschopnosti telekomunikačných služieb ▪ Využitie miestnych remeselných tradícií a prvkov ľudovej kultúry ▪ Budovanie zariadení v prírodnom prostredí, napr. pre turistiku a voľný čas ▪ Diverzifikácia nepoľnohospodárskych aktivít do remeselnej výroby a služieb 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prehlbovanie regionálnych disparít. ▪ Zhoršenie technického stavu a zvýšenie prevádzkových nákladov zariadení občianskej infraštruktúry. ▪ Stagnácia zabezpečovania verejných statkov a služieb a nerozvíjanie nových foriem činností. ▪ Nevyrovnanie sa kvality života na úrovni EÚ ▪ Ďalšie prehlbovanie rozdielov medzi jednotlivými regiónmí ▪ Migrácia vzdelanej pracovnej sily do informačne rozvinutých regiónov ▪ Zníženie kvality života v regiónoch ▪ Zníženie konkurencieschopnosti regiónov nie len v rámci SR, ale aj v rámci strednej Európy ▪ Nízka úroveň ochrany a dôveryhodnosti digitálneho prostredia ▪ Vylúdenie vidieckych oblastí ▪ Sociálne odlúčenie vidieka ▪ Neschopnosť vytvoriť regionálnu fyzickú infraštruktúru

A) Súhrnná SWOT analýza v oblasti lokálnej infraštruktúry

(1) *Silné stránky*

- sieť vzdelávacích inštitúcií je relatívne hustá, avšak dlhodobo s nízkym stavom kapacít
- sieť zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnej starostlivosti je relatívne hustá, avšak dlhodobo s nízkym stavom kapacít a v súčasnosti nezodpovedá štandardom EÚ
- bohaté kultúrne dedičstvo v SR a jeho jednotlivých regiónoch, veľký počet historických budov vhodných pre multifunkčné komerčné ciele
- vysoký záujem súkromných podnikateľov a mimovládnych organizácií na poskytovaní vzdelávacích, zdravotníckych, sociálnych a kultúrnych služieb
- silný a atraktívny tretí sektor
- štátne, samosprávne orgány, mimovládne organizácie sú zapojené do procesu obnovy a rekonštrukcie budov
- strategické politiky SR - Slovenská republika sa aktívne zapája do aktivít na podporu informačnej spoločnosti, čo sa plne odráža aj v zásadných dokumentoch akými sú: Politika informatizácie spoločnosti v SR, schválená uznesením vlády SR č. 522/2001 a telekomunikačná politika SR na roky 2000-2002, schválená uznesením vlády SR č. 440/2000
- cieľavedomé využívanie IKT (informačné a komunikačné technológie) na urýchlenie rozvoja ekonomiky a spoločnosti - formovanie novej digitálnej a znalostnej ekonomiky na regionálnej úrovni
- posilňovanie regionálneho rozvoja nielen kvalitatívne rozdielnym prístupom k informáciám a službám, ale aj novými formami práce, a to hlavne pri tvorbe regionálne relevantného digitálneho obsahu
- integrácia informácií a služieb na ústrednom verejnom portáli - ústredný portál verejnej správy, ako miesto k získaniu informácií a využitiu služieb poskytovaných

jednotlivými zložkami verejnej správy má slúžiť ako efektívny nástroj komunikácie prostredníctvom internetu medzi občanmi a štátnou správou a samosprávou ako aj medzi štátnou správou a samosprávou navzájom

- regionalizácia tvorby digitálneho obsahu - využívanie vysoko kvalitného obsahu všetkých on-line služieb od webových portálov po digitálnu televíziu prispôbeného potrebám regiónu
- dobrá základňa telekomunikačnej infraštruktúry - transportná úroveň – vďaka liberalizácii výstavby telekomunikačnej infraštruktúry od r. 1998 je táto úroveň infraštruktúry na dobrej úrovni
- rýchly rast počtu užívateľov mobilných telekomunikačných služieb, v súčasnosti patrí sektor mobilnej komunikácie v SR k najrýchlejšie rastúcim v strednej Európe
- diverzia a kvalita krajiny, hory a veľa ďalších črt bohatého kultúrneho a prírodného prostredia majú veľkú rekreačnú hodnotu aj vďaka kráse vidieckej krajiny a zachovaniu málo narušenej prírody
- množstvo miestnych a regionálnych iniciatív a občianskych združení, spolkov na podporu rozvoja vidieka sú predpokladom pre úspešnú implementáciu projektov v rámci vidieckeho rozvoja a fyzickej obnovy obcí

(2) Slabé stránky

- veľa zariadení občianskej infraštruktúry má zlý technický stav a potrebujú rekonštrukciu. Kvôli zlému fyzickému stavu vznikajú vysoké prevádzkové náklady.
- nízka spokojnosť so sociálnymi podmienkami klientov v vzdelávacích, zdravotníckych, kultúrnych zariadeniach a zariadeniach sociálnej starostlivosti
- regionálne rozdiely v oblasti kvality občianskej infraštruktúry spôsobené ekonomickými, historickými a geografickými faktormi
- nedostatok skúseností a spolupráce miestnych a regionálnych inštitúcií v oblasti strategického plánovania
- nedostatok miestneho kapitálu na podporu a dlhodobý rozvoj miestnej kultúry a služieb spojených s kultúrou
- nedostatok regionálneho digitálneho obsahu, nedostupnosť vysokokvalitných informačných služieb poskytovaných verejnými a súkromnými operátormi, ktoré by umožňovali na regionálnej úrovni byť informovaní o príležitostiach trhu, vývoji verejnej správy, o kultúrnych udalostiach atď.
- nedostatočná úroveň využívania IKT v štátnej správe a samospráve na regionálnej úrovni
- nedostatočne vybudovaná prístupová sieť v pevnej telekomunikačnej sieti
- nízka penetrácia užívateľov internetu - vzniká kombináciou rôznych faktorov, hlavne vysokými cenami za prístup na internet, vysokými investíciami na nákup PC, nedostatkom verejných bodov prístupu na internet a podcenením počítačovej gramotnosti
- nízka pripojenosť domácností na internet - je spôsobená hlavne vysokými investíciami na nákup PC a príslušného technického vybavenia ako aj vysokými mesačnými poplatkami za prístup na internet
- nedostatok verejných bodov prístupu na internet
- vidiecka ekonomika sa vyznačuje nízkou konkurenčnou schopnosťou a to kvôli absencii niektorých služieb, kvalitnej infraštruktúry, v dôsledku ktorej chýba vôľa investovať a podnikáť vo vidieckych oblastiach
- zlý stav miestnych komunikácií je bežným javom vo väčšine obcí

- v dôsledku nedostatku financií v obecných rozpočtoch je stav vidieckych budov a ich vybavenia chatrný
- vplyvom nedostatku možností pre uplatenie sa v sociálnom i ekonomickom živote dochádza vo vidieckych oblastiach k odchodu najmä ekonomicky aktívneho obyvateľstva do miest a ekonomicky rozvinutejších regiónov

(3) Príležitosti

- rozvoj a rast kvality v oblasti vzdelávania, zdravotníctva a poskytovania sociálnej starostlivosti cestou investícií do tejto infraštruktúry
- vytváranie centier sociálnej starostlivosti a sociálneho poradenstva pre nezamestnaných – kontaktné centrá
- nárast záujmu o vzdelávanie a vzdelávacie služby – zmena názoru na školy ako skutočné vzdelávacie authority
- vytváranie miestnych a regionálnych partnerstiev spolupracujúcich na vývoji projektov regionálneho, medziregionálneho a supraregionálneho charakteru.
- rast kvality regionálnej politiky v zmysle interaktívneho zapojenia občanov do regionálnych rozvojových projektov a regionálneho rozhodovacieho procesu
- zvýšenie atraktívnosti regiónov v zmysle zlepšenia kvality infraštruktúry a poskytovaných služieb
- vytvorenie inštitucionálnej podpory na odbornej a administratívno-legislatívnej úrovni, v rámci tejto podpory sa zabezpečí optimálne rozdelenie kompetencií a dôsledná koordinácia domácich a medzinárodných aktivít
- zvýšenie úlohy miestnych samospráv na tvorbe regionálneho obsahu
- podpora oblastí, ktoré vytvárajú systémové predpoklady pre rozvoj informačnej spoločnosti so všetkými výhodami celoplošne pre všetky regióny - podpora tvorby ústredného portálu, ktorý by poskytoval služby centrálné aj z regiónov, prístup z každého regiónu rovnaký, previazanosť informácií z rôznych oblastí Slovenska, či už ide o pracovné príležitosti, spoluprácu regiónov navzájom lebo spoluprácu regiónov na medzinárodnej úrovni
- zvýšenie počítačovej gramotnosti - digitálne vzdelávanie, prepojenie škôl internetom, celoživotné vzdelávanie
- rozvoj ďalších služieb v konkurenčnom prostredí - úplnou liberalizáciou telekomunikačného trhu budú od 1.1.2003 vytvorené podmienky pre zvýšenie konkurencie a tým sa rozšíri aj ponuka telekomunikačných služieb (udelenie troch licencií na siete 3. generácie)
- bezpečnosť - vytvorenie postupov a dôvery pre bezpečnú prevádzku sietí a služieb
- miestne remeselné tradície a ľudová kultúra tvoria potenciál pre rozvoj vidieka z hľadiska hospodárskeho pozdvižnutia vidieckych oblastí
- pre rozvoj turizmu a zvýšenie návštevnosti vidieckych regiónov sa kľúčovým javí budovanie zariadení v prírodnom prostredí
- pre vidiek je charakteristickou nielen poľnohospodárska výroba, preto práve podpora nepoľnohospodárskych aktivít v remeselnej výrobe a službách prispieje k vidieckemu rozvoju

(4) Ohrozenia

- ďalšie prehĺbovanie regionálnych disparít v oblasti infraštruktúrnych zariadení

- rušenie prevádzky škôl, zdravotníckych, kultúrnych zariadení a zariadení sociálnej starostlivosti kvôli ich nebezpečnému technickému stavu
- ďalší pokles úrovne služieb v školách, nemocniciach, kultúrnych zariadeniach a zariadeniach sociálnej starostlivosti kvôli migrácii vzdelanej pracovnej sily do viac rozvinutých regiónov Slovenska a EÚ
- zníženie kvality života v regiónoch ako dôsledok poklesu konkurencieschopnosti slovenských regiónov
- stagnácia zabezpečovania verejných statkov a služieb spôsobená nerozvíjaním aktivít týkajúcich sa budovania a rozvoja lokálnej infraštruktúry
- zväčšovanie digitálnej priepasti medzi jednotlivými regiónmi - prejavuje sa nerovnomerným využívaním IKT verejnou správou a obyvateľmi v jednotlivých regiónoch, prehľbovanie zaostávania vo využívaní IKT má za následok výrazné socio-ekonomické zaostávanie jednotlivých regiónov
- bezpečnosť - nedostatočná ochrana a dôveryhodnosť digitálneho prostredia
- nízky počet škôl pripojených na internet
- regionálne rozdiely v digitálnej gramotnosti
- nedostatočné vybavenie miestnych samospráv IKT
- v dôsledku neschopnosti vytvoriť regionálnu fyzickú infraštruktúru a podmienky pre ekonomickú činnosť, môže nastať zintenzívnenie procesu vyľudnenia vidieckych oblastí
- sociálne odlúčenie vidieka vplyvom jeho vyľudnenia a straty ekonomicky aktívneho a vzdelaného obyvateľstva

3.1.4. Zhrnutie SWOT analýzy

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hustá sieť železníc a letísk ▪ Vytvorený systém verejnej dopravy ▪ Strategická dopravná poloha SR vytvárajúca potenciál pre dopravu tovarov a turizmu ▪ Dokončené základné rozvody na zásobovanie obyvateľstva vodou, teplom a energiou ▪ Dobrá kvantitatívna a kvalitatívna báza telekomunikačnej infraštruktúry ▪ Rovnomerne rozložená sieť základných a stredných škôl ▪ Hustá sieť zdravotníckych zariadení ▪ Vysoký potenciál vidieckej spoločnosti vytvárať partnerstvá a množstvo aktivít mimovládnych organizácií ▪ Polycentrická sieť mestských sídel ▪ Hustá a relatívne stabilná štruktúra osídlenia vidieka môže pôsobiť ako ohniskový bod pre budúci rozvoj obchodu a infraštruktúry 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nerovnomerné pokrytie územia SR dopravnou sieťou ▪ Slabá dopravná dostupnosť obcí k nadradeným dopravným sieťam v zaostávajúcich regiónoch ▪ Technické a technologické zaostávanie dopravného systému (preťaženie ciest, nevyužitý potenciál železníc a letísk, zastaralý vozový park verejnej dopravy, nízka úroveň leteckých služieb) ▪ Nedostatočný počet ciest vyšších tried (dialnic a hlavných komunikácií) ▪ Nevhodný alebo havarijný stav budov a technologická úroveň veľkého počtu vzdelávacích, kultúrnych, zdravotníckych a sociálnych zariadení ▪ Nerovnomerne rozložená sieť zariadení sociálnej starostlivosti ▪ Regionálne rozdiely v miere znečistenia životného prostredia a zaťaženia obyvateľstva ▪ Nedostatočná úroveň nakladania s odpadmi ▪ Nedostatočný podiel obyvateľstva pripojeného ku kanalizácii a miera úpravy odpadových vôd ▪ Nízka úroveň penetrácie prostredníctvom internetu a mobilných telekomunikačných sietí ▪ Izolácia vidieckych oblastí od vzdialenejších a ekonomicky rozvinutejších oblastí
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Integrácia Slovenska do EÚ a súvisiace účinky ▪ Zlepšenie dopravnej dostupnosti regiónov ▪ Cieľové využívanie potenciálu informačných a komunikačných zariadení ▪ Zvýšený záujem o možnosti, ktoré ponúka vidiek (vidiecka turistika, cykloturistika, kongresový cestovný ruch, kultúrna turistika, dopyt po výrobkoch tradičných remesiel a služieb, ...) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nedostatočný rozvoj dopravnej infraštruktúry vzhľadom na nedostatok finančných prostriedkov a obmedzené možnosti zabezpečenia finančnej účasti štátu ▪ Zníženie biodiverzity pod tlakom ľudskej činnosti ▪ Nízka pripravenosť regionálnych štruktúr na využívanie štrukturálnych fondov ▪ Rastúca digitálna priepasť medzi jednotlivými regiónmi

	▪ zvýšenie sociálnej a ekonomickej izolácie a zaostávania vidieka
--	---

Jedným z faktorov, ktoré spôsobujú regionálnu nerovnováhu a znižovanie konkurenčnej schopnosti regiónov je nerovnaké zabezpečenie základnej a vyššej infraštruktúry (doprava, telekomunikácie, voda, ekologické zariadenia, internet a informačné siete, atď.)

Dopravná infraštruktúra – kvalita dopravných služieb v jednotlivých regiónoch Slovenska je rôzna. Zlepšenie dopravnej dostupnosti a obslužnosti i v zaostávajúcich častiach Slovenska bude prínosom pre ekonomický rozvoj týchto oblastí.

Environmentálna infraštruktúra centier – problémy sú s pripojením ku kanalizácii, s čistiarňami odpadových vôd, výstavbou ČOV i odpadovým hospodárstvom.

Zlý technický stav budov a zastarané technológie majú negatívny vplyv na kvalitu služieb poskytovaných v oblasti vzdelávania, kultúry, zdravotníctva a sociálnych služieb.

Informačné siete – prístup ku kvalitným informačným sieťam (vývoj používania internetu) a možnosť pripojenia k internetu je regionálne diferencovaný. Celková miera penetrácie užívania moderných IT je nižšia v porovnaní s krajinami EÚ 15, ako aj s krajinami V4, s výnimkou Poľska.

Stav sociálnej a technickej infraštruktúry vo vidieckych sídlach je všeobecne považovaný za jeden z najvýznamnejších faktorov pre udržanie obyvateľstva na vidieku. Preto je veľmi dôležité podporovať aktivity vedúce k zabezpečeniu základných sociálnych služieb, sociálnej a technickej infraštruktúry, ako i aktivity vedúce k obnove a ochrane historickej vidieckej architektúry, krajinného rázu, kultúrneho a prírodného dedičstva.

3.2. Ciele Operačného programu Základná infraštruktúra

Vyššie uvedená SWOT analýza dopravnej, environmentálnej a lokálnej infraštruktúry naznačuje existujúce rozdiely v stupni rozvoja infraštruktúry a naznačuje oblasti, prostredníctvom ktorých bude možné dosiahnuť zlepšenie súčasnej nevyhovujúcej situácie v regiónoch podporovaných pod Cieľom 1. Stručne zhrnuté, pre ďalší rozvoj cieľových regiónov bude potrebné zlepšiť kvalitu základnej infraštruktúry, čím sa odstráni jeden z hlavných dôvodov nevyváženého socio-ekonomického rozvoja regiónov.

3.2.1. Globálny cieľ

Globálnym cieľom OP Základná infraštruktúra je podporiť vyvážený regionálny rozvoj prostredníctvom zvyšovania konkurencieschopnosti regiónov.

V tomto operačnom programe sa zameriavame na **posilnenie infraštruktúry centier a ťažisk systému osídlenia SR⁽⁶⁾, ktoré predstavujú póly rozvoja celoštátneho a regionálneho významu**. Takto chceme na jednej strane vytvoriť lepšie podmienky pre ekonomický rozvoj v regiónoch a na druhej strane zabrániť ohrozeniu relatívne vyváženej polycentrickej sústave osídlenia SR.

OP ZI sa zameriava na podporu:

- zlepšenia dostupnosti z centier jednotlivých regiónov NUTS3 k centráram osídlenia medzinárodného významu (Bratislava, Košice v SR, Budapešť, Viedeň, Sliezske v blízkosti hraníc SR) ako základný predpoklad pre zvýšenie atraktivity týchto centier pre zahraničných investorov,
- zlepšenia kvality životného prostredia ako nevyhnutný predpoklad pre zaistenie trvalo udržateľného rozvoja v centrách osídlenia jednotlivých regiónov,
- zlepšenia občianskej infraštruktúry v mestách z pohľadu verejných služieb (vzdelávanie, zdravotníctvo, sociálne záležitosti a kultúra), ktoré je podmienkou pre zvýšenie kvality života v regiónoch a zvýšenie ich atraktivity pre návštevníkov a investorov,

⁽⁶⁾ as defined by KURS

- informatizácie verejných služieb v regiónoch a ich sprístupnenie pre obyvateľov, čo bude predstavovať rozvojový faktor regionálnej ekonomiky – inteligentného regiónu,
- posilnenia systému regionálnej politiky na regionálnej a miestnej úrovni ako nevyhnutného predpokladu pre zabezpečenie vertikálnej a horizontálnej koordinácie regionálneho rozvoja a zvýšenie ich absorpčného potenciálu,
- zabezpečenia obnovy vidieka, jeho udržania a rozvoja životných príležitostí na vidieku.

3.2.2. Prioritné oblasti a ciele

Špecifické ciele OP Základná infraštruktúra:

☞_ modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry

☞_ zlepšenie stavu environmentálnej infraštruktúry

☞_ budovanie a rozvoj lokálnej infraštruktúry

Formátované: Odrážky a číslovanie

Špecifický cieľ č. 1 - Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry – sa zameriava na zlepšenie dopravnej dostupnosti a obslužnosti zaostávajúcich regiónov SR.

Špecifický cieľ č. 2 – Zlepšenie stavu environmentálnej infraštruktúry – sa zakladá na aproximácii stratégie v oblasti životného prostredia a zameriava sa na dobudovanie environmentálnej infraštruktúry na zabezpečenie zdravia obyvateľstva a zachovanie, ochranu a obnovu prírodného prostredia SR.

Špecifický cieľ č. 3 sa zameriava na zlepšenie a rozvoj občianskej infraštruktúry a informačnej spoločnosti ako dôležitých faktorov ekonomického rozvoja regiónu. Občianska infraštruktúra znamená pre účely tohto dokumentu infraštruktúru v oblasti školstva, zdravotníctva, sociálnych služieb a kultúry. V rámci rozvoja občianskej infraštruktúry sa OP ZI zameriava na rekonštrukciu objektov, zvýšenie ich štandardu a obnovu ich zariadení. Tento cieľ sa tiež zameriava na podporu lokálnej infraštruktúry v oblasti regionálnej politiky.

3.3. Stratégia

3.3.1. Popis stratégie

Časový rámec, pre ktorý je určený predkladaný operačný program, je ohraničený 1. májom 2004, čo je očakávaný dátum vstupu SR do EÚ a dátumom ukončenia aktuálneho programovacieho obdobia v členských štátoch EÚ k 31. decembru 2006. Toto skrátené programovacie obdobie je príliš krátke na riešenie všetkých problémov identifikovaných v rámci analýzy súčasného stavu. Z tohto dôvodu sa OP ZI zameriava na oblasť rozvoja základnej infraštruktúry, ktorá je na základe analýzy jedným z hlavných faktorov spôsobujúcich regionálnu nerovnováhu a nedostatočnú konkurencieschopnosť regiónov.

Odstránenie alebo zmiernenie existujúcich rozdielov v ekonomickom a sociálnom rozvoji jednotlivých regiónov je dlhodobou úlohou regionálnej politiky Slovenskej republiky. Jej realizácia bude pokračovať i počas programovacích období nasledujúcich po roku 2006.

Tieto ciele programu nadväzujú na proces transformácie v SR, v rámci ktorého dochádza k posunu od priemyselnej spoločnosti zameranej na kvantitu, na modernú spoločnosť založenú na znalostiach, tolerancii, trvale udržateľnom rozvoji, sofistikovanej výrobe a kvalitných službách. Výhody tohto transformačného procesu sa postupne objavujú na celom území SR, avšak najmä v Bratislavskom kraji, ktorý profituje z veľmi výhodnej polohy Bratislavy a postupne sa rozvíjajúceho metropolitného regiónu Bratislava – Viedeň, ako aj z koncentrácie vzdelaného obyvateľstva. V blízkej budúcnosti bude dôležité, aby sa pozitíva transformačného procesu preniesli v širšom rozsahu i do ostatných regiónov SR. V tejto súvislosti prijala slovenská vláda viacero politik, stratégií a špecifických opatrení v nasledovných rozvojových oblastiach:

- podpora polycentrického rozvoja systému osídlenia, v ktorom sa budú aglomerácie (strediská osídlenia) na území SR vytvárať okolo centier osídlenia medzinárodného a národného významu a niektoré z nich budú mať cezhraničný charakter. Tieto strediská predstavujú kostru osídlenia SR a sú rozvojovými pólmi potrebnými na zvýšenie konkurenčnej schopnosti Slovenska.
- doprava a najmä nadradená dopravná sieť; práve prostredníctvom týchto sa začal proces intenzívnejšieho začleňovania systému osídlenia SR do siete medzinárodnej dopravy. V rámci tohto procesu si SR v prvej fáze kladie za cieľ pripojiť do svojich sietí centrá regiónov NUTS III.
- životné prostredie, v ktorom sa budú v širšom rozsahu uplatňovať princípy trvalo udržateľného rozvoja
- odvetvia občianskej vybavenosti a oblasti, kde počas transformačného procesu došlo k rozsiahlemu prenosu kompetencií z centra na mestá a obce, posilnenie zodpovednosti regionálnych orgánov a obcí na Slovensku v oblastiach vzdelávania, zdravotníctva, sociálnych vecí a kultúry, čo nielen predstavuje dôležitú podmienku pre dosiahnutie adekvátnej kvality života, ale zároveň vytvára i základný rámec pre regionálny ekonomický rozvoj a zvyšovanie konkurencieschopnosti regiónov. Nevyhnutným dôsledkom tohto prenosu kompetencií bude hľadanie optimálnej formy fungovania týchto zariadení občianskej infraštruktúry, ktoré sú prevažne verejného charakteru a v prípade ktorých bude hrať dôležitú úlohu proces informatizácie ich služieb.
- regionálna politika, pri ktorej sa plánovací proces buduje na nových základoch. Do tohto procesu je pritom potrebné zahrnúť všetky regionálne zainteresované subjekty, vrátane štátu, regionálnych a okresných orgánov zodpovedných za regionálnu politiku
- zlepšenie príležitostí rómskeho obyvateľstva na uplatnenie v regiónoch.

3.3.2. Odvetvové stratégie

(1) Stratégia v oblasti dopravnej infraštruktúry

Rozvojové priority rezortu dopravy vyplývajú z cieľov Štátnej dopravnej politiky SR a z vládneho programového vyhlásenia. Rezort dopravy v súlade s týmito systémovými rozvojovými dokumentmi prijatými vládou pripravil Odvetvovú rozvojovú stratégiu z aspektu integrácie SR do EÚ. Následne vláda SR postupne prerokovala a schválila detailné rozvojové koncepcie pre každý druh dopravy, čo tvorí základ pre rozvíjanie stratégie v oblasti dopravnej infraštruktúry. Splnenie cieľov týchto vládnych dokumentov v oblasti dopravy bude zaručené realizáciou opatrení v rámci priority č. 1 OP ZI "Dopravná infraštruktúra".

Vláda SR schválila uznesením č. 1033/2001 Koncepciu územného rozvoja Slovenska 2001. V tomto strategickom rozvojovom dokumente predstavuje doprava rozhodujúcu časť, ktorá rieši potrebu rozvoja dopravnej infraštruktúry v súvislosti s územným rozvojom dopravnej siete v rámci schváleného polycentrického variantu územného rozvoja Slovenska. KURS 2001 v súlade s tým definuje požiadavku zabezpečiť perspektívnu územnú rezervu na trasách dopravných sietí (v súlade s územno-plánovacími dokumentmi na úrovni multimodálnych koridorov alebo trás suplementárnych koridorov TINA, dopravných sietí, klasifikovaných podľa európskych dohôd (AGR, AGC, AGTC), hlavných dopravných sietí pre medzinárodnú dopravu turistov, sietí na národnej a nadregionálnej úrovni. Význam vyhradenia týchto koridorov súvisí s ich funkciou, pričom multimodálne koridory predstavujú najvyššiu úroveň a suplementárne siete TINA.

V súlade s orientáciou európskej dopravnej politiky a prioritami Bielej knihy dopravnej politiky EÚ do roku 2010 je hlavným cieľom štátnej dopravnej politiky SR zaistiť koordinovaný rozvoj jednotlivých oblastí dopravy v rámci integrovaného dopravného systému štátu, so špecifickým dôrazom na splnenie dopravných potrieb spoločnosti pri maximálnej účinnosti a kvalite. Štátna dopravná politika SR určuje presadzovanie štátnych záujmov v oblasti rozvoja spoločnosti, ktoré sú navzájom podmienené ostatnými rozvojovými politikami, či už sektorovými, alebo prierezovými.

V oblasti železničnej dopravy sa strategické ciele v rámci OP ZI orientujú na zlepšenie technologických podmienok na najdôležitejších úsekoch železničnej siete, mimo hlavných medzinárodných koridorov, ktoré sú podporované v rámci kohézneho fondu. To sa tiež týka úsekov trás, v prípade ktorých bolo navrhnuté ich zaradenie medzi trasy AGTC.

Celoštátne trate železničnej dopravy na SR sa tiež podieľajú na regionálnej doprave, čím prispievajú k rozvoju regiónov. V súlade s Aktualizáciou a rozpracovaním princípov štátnej dopravnej politiky SR, ktorá bola prijatá uznesením vlády SR č. 21/2000 vypracovalo Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR Konceptiu tvorby regionálnej dopravnej politiky na úrovni regiónov, ktorý zdôrazňuje podporu integrovaných dopravných systémov. Schválením tejto koncepcie uznesením vlády SR č. 903/2002 v súvislosti s Podrobným programom transformácie regionálnych železníc sa vytvoril základ pre racionalizáciu dopravnej obslužnosti regiónov a pre rozvoj integrovaných dopravných systémov.

V ekonomických, sídelných, spoločenských a morfológických podmienkach Slovenska vytvára cestná doprava systém pokrývajúci základné požiadavky na dopravnú obslužnosť územia. Sieť komunikácií medzinárodného a národného významu uzatvára tento systém, ktorý zaručuje vyvážené podmienky prístupu regionálnych centier k nadradeným európskym dopravným infraštruktúram. Predpoklady pre aplikovanie logistiky naplánovaných ekonomických dopravných služieb, ktoré umožňujú rozvoj zaostávajúcich regiónov sú teda vytvorené. Na odstránenie regionálnych rozdielov bude potrebné zmysluplne rozšíriť sieť subsidiárnych a suplementárnych komunikácií podľa zmluvy AGR. Strategický cieľ sa preto v tejto oblasti zameriava na výstavbu siete hlavných komunikácií (mimo hlavných dopravných koridorov – TEN, ktoré budú podporované z kohézneho fondu) s dôrazom na zlepšenie spojenia medzi regiónmi a napojenie regiónov na medzinárodnú dopravnú sieť.

V súvislosti s očakávanými rozvojovými trendami cestnej dopravy a územno-plánovacími dokumentmi veľkých územných celkov je potrebné zabezpečiť vytvorenie podmienok pre kvalitné cestné spojenie medzi jednotlivými regiónmi, regionálnymi centrami a hlavným mestom, Bratislavou. V tomto rámci sa uvažuje s programom výstavby hlavných ciest, ktorý bol prijatý uznesením vlády SR č. 162/2001, výstavbou a rekonštrukciou ciest s prekročenou dopravnou kapacitou (najmä cesty 1. triedy), rekonštrukciou nevhodných križovatiek, zlepšením životného prostredia vybudovaním obchvatov hlavných stredísk. Na základe analýzy aktuálneho stavu cestnej siete boli vybrané špecifické úseky ciest, na ktorých už došlo k prekročeniu maximálnej dopravnej intenzity.

V oblasti civilného letectva sa neočakáva ďalšie rozširovanie počtu letísk v súvislosti s prijatými územno-plánovacími dokumentmi vyšších územných celkov. Rozvoj sa bude zameriavať na modernizáciu existujúcej infraštruktúry, zvýšenie využitia letísk, zvýšenie bezpečnosti a ochrany civilného letectva. V rámci transformácie Slovenskej správy letísk bude potrebné vyriešiť podiel štátu, vyšších územných celkov a miest v letiskách, ktoré sa stanú nezávislými právnickými osobami. V súvislosti s časovými možnosťami operačného programu sa s podporou dopravnej infraštruktúry v oblasti leteckej dopravy uvažuje len suplementárne, s orientáciou na vyššie využitie letísk.

Súčasná úroveň infraštruktúry kombinovanej dopravy (9 terminálov) je dostatočná na splnenie súčasných i očakávaných dopravných potrieb, čo bolo potvrdené i v záveroch štúdie PHARE z roku 1999 s názvom Implementácia prekladísk kombinovanej dopravy v Slovenskej republike. Rozvoj a modernizácia vodných ciest spadá do kompetencie Ministerstva hospodárstva SR. Kompetencie MVRR pokrývajú koncept rozvoja infraštruktúry prístavov. Rozvoj prístavov v súvislosti s budovaním Vážskej vodnej cesty a vodných ciest na Východnom Slovensku nie je pripravený na investície vzhľadom na skrátenie plánovacieho obdobia rokov 2004-2006.

Implementácia projektov rozvoja diaľnic a železničnej siete v rámci medzinárodných koridorov bude zabezpečená z prostriedkov kohézneho fondu.

(2) Stratégia v oblasti environmentálnej infraštruktúry

Stratégia v oblasti environmentálnej infraštruktúry priamo vyplýva z prijatých strategických dokumentov, s cieľom dosiahnuť trvalo udržateľný rozvoj životného prostredia. Medzi tieto dokumenty patrí Národná stratégia udržateľného rozvoja SR (2002), Stratégia, princípy a priority environmentálnej politiky (1993), Národný environmentálny akčný program I (1996) a II (1999), Integrovaná stratégia aproximácie v kapitole životné prostredie (2002), Národný program prijatia acquis a iné.

Vyššie uvedené dokumenty priamo alebo nepriamo definujú rozvoj environmentálnej infraštruktúry ako aj podmienky zlepšenia kvality životného prostredia.

V oblasti infraštruktúry týkajúcej sa ochrany a racionálneho využívania vôd sa hlavné otázky dotýkajú nízkeho podielu obyvateľstva pripojeného ku kanalizácii a čistiarňam odpadových vôd – v tejto oblasti sa doteraz dosiahol iba mierny pokrok. Stále dochádza k prekročeniu limitov niektorých znečisťujúcich látok v pitnej vode (napr. ťažké kovy, dusičnany). Zároveň narastá problém záplav. Preto bude potrebné v budúcich obdobiach sústrediť finančné prostriedky hlavne na zvýšenie podielu obyvateľstva pripojeného ku kanalizačnej sieti a čistiarňam odpadových vôd, na zásobenie obyvateľstva nezávadnou pitnou vodou a opatrenia na zabránenie alebo eliminovanie negatívnych účinkov záplav.

Čo sa týka infraštruktúry na ochranu ovzdušia, je potrebné sa sústrediť najmä na ďalšie zníženie emisií znečisťujúcich látok, zlepšenie kvality vzduchu najmä v mestách a priemyselných oblastiach, zníženie energetickej náročnosti slovenskej ekonomiky a vykonanie zmien v palivovej základni s cieľom zvýšiť podiel využívania environmentálne priaznivejších palív a obnoviteľných zdrojov energie.

V oblasti infraštruktúry odpadového hospodárstva došlo k uzavretiu všetkých neriadených skládok a vytvára sa sieť skládok, ktoré spĺňajú predpisy. V nasledujúcom období bude potrebné sa zamerať najmä na zníženie produkcie odpadov, zavedenie separovaného zberu odpadu, využívanie odpadov ako sekundárnych materiálov a zdroj energie, ako aj na zlepšenie stavu celkovej správy kontaminovaných oblastí. Aktivity navrhované v rámci implementácie opatrení odpadového hospodárstva OP vyplývajú okrem iného aj z Programu odpadového hospodárstva s výhľadom do roku 2005.

Čo sa týka infraštruktúry ochrany, rozvoja a obnovy prírodného prostredia, jednotlivé otázky sa týkajú najmä nerovnomernej koncentrácie aktivít cestovného ruchu v určitých oblastiach, usmerňovania rozvoja cestovného ruchu (v prístupných jaskyniach a iných náučných lokalitách a pod.) nedostatočného dohľadu nad chránenými územia, nedostatočnej koordinácie aktivít medzi jednotlivými ministerstvami v oblasti ochrany prírody a krajiny. Aby sa zlepšila táto situácia, program prác a finančné zdroje by sa mali koncentrovať na výkonných inštitúciách zodpovedných za ochranu prírody a krajiny a tiež na vypracovanie a implementáciu manažmentových plánov v chránených územiach.

(3) Stratégia v oblasti lokálnej infraštruktúry

(a) Občianska infraštruktúra

Jedným z hlavných cieľov podpory regionálneho rozvoja podľa zákona 503/2001 Z.z., o podpore regionálneho rozvoja je „trvalo udržať hospodársky a sociálny rozvoj regiónov“. Prostriedkom na dosiahnutie tohto cieľa je umiestnenie podpory do obcí a miest, ktoré majú potenciál stať sa rozvojovým centrom (rastovým pólom) v rámci regiónu. Obnova a regenerácia lokálnej infraštruktúry je predpokladom sociálnej prevencie a rozvoja služieb, čo priamo ovplyvňuje ekonomický rozvoj, zvyšovanie kvality života a rozvoj sociálneho kapitálu na miestnej a regionálnej úrovni.

Stratégia v oblasti lokálnej infraštruktúry vychádza, okrem iného, i z **Koncepcie obnovy budov** schválenej uznesením vlády SR č. 1088 z 8. 12. 1999.

V koncepcii obnovy budov boli schválené tieto postupové kroky:

a) 1. do roku 2001 pripraviť, realizovať a vyhodnotiť pilotný projekt budovy základnej školy,

Formátované: Odrážky a číslovanie

b)2. v rokoch 2000 – 2005 realizovať obnovu budov štátnej správy postavených v rokoch 1970 – 1990. Nasledovne, podľa finančných možností vlastníkov budov obnoviť:

- administratívne budovy v štátnej správe
- školské budovy
- zdravotnícke budovy

e)h) v rokoch 2005 – 2010 pokračovať pri obnove budov štátnej správy a cez účinné opatrenia zapájať aj ďalších vlastníkov budov:

- v štátnej správe dokončiť obnovu školských a zdravotníckych budov,
- v správe miest a obcí dokončiť obnovu administratívnych budov.

Pri stručnom zhodnotení plnenia postupových krokov stanovených pre nebytové budovy môžeme konštatovať, že tieto zámery sa neplnili vecne a časovo, pričom hlavným dôvodom neplnenia sú predovšetkým neuvolnené finančné prostriedky. Významná časť týchto budov mení vlastníctvo zo štátu na samosprávy miest a obcí, ale náklady na rekonštrukciu sa od roku 2003 ďalej zvyšujú. Postupové kroky b) a c) zo schválenej koncepcie týmto zostávajú základom pre prioritu č. 3 Lokálna infraštruktúra na najbližšie roky.

Národný program rozvoja životných podmienok občanov so zdravotným postihnutím vo všetkých oblastiach života bol schválený uznesením vlády SR č. 590 z 27. júna 2001. Vychádza z toho, že spoločnosť má byť budovaná tak, aby všetky jej kvality - životné podmienky a prostredie, zdravotná a sociálna starostlivosť, vzdelanie a dostupnosť informácií, pracovné, spoločenské a kultúrne uplatnenie, služby a výrobky, jednoducho všetky oblasti života, boli dostupné všetkým občanom bez rozdielu, alebo jednoduchým a primeraným spôsobom boli prístupné a prispôbené aj potrebám občanov so zdravotným postihnutím vzhľadom na druh ich zdravotného postihnutia.

Z hľadiska stratégie priority 3 je relevantná aj pripravovaná **Koncepcia štátnej kultúrnej politiky** (12/2003), ktorá sa okrem iného zameriava aj na:

a)1. Rozvoj manažérskych zručností a vedomostí pracovníkov inštitúcií a organizácií v oblasti tvorby, uchovávania a šírenia kultúrnych hodnôt, manažérov projektov, budov a priestorov v oblasti kultúry.

b)2. Správa, ochrana, využitie a obnova objektov (priestorov, budov a predmetov) v oblasti kultúry.

Budovanie a rozvoj **školskej infraštruktúry** je predpokladom vyššej kvality vzdelávania, čo prináša so sebou aj vyššiu mieru zamestnanosti. Aktívnejšie obyvateľstvo znamená aj nárast životnej úrovne, čo prispieva k ekonomickému rastu.

Budovanie a rozvoj **zdravotníckej infraštruktúry** vedie k vyššej úrovni poskytovania zdravotnej starostlivosti a služieb, čím sa vytvára základ pre zlepšenie zdravia a kvality života obyvateľstva. Dobré životné podmienky sú prostriedkom ekonomického rastu.

Budovanie a rozvoj **sociálnej infraštruktúry** napomáha povzniesť poskytovanie sociálnej starostlivosti a služieb, čo taktiež prispieva ku skvalitneniu života občanov závislých na zariadeniach sociálnej starostlivosti.

Budovanie a rozvoj **infraštruktúry v oblasti kultúry** je prínosom pre tvorbu nových pracovných miest, ktoré vzniknú pri prevádzkovaní jednotlivých budov a zabezpečovaní rôznych služieb. Rovnako sú prínosom aj príjmy plynúce z využívania siete služieb zo strany obyvateľov a návštevníkov. V mnohých prípadoch sú historicky cenné budovy miestami, ktoré poskytujú nielen služby v oblasti kultúry, ale zároveň i v oblasti zdravotníctva, školstva a sociálnej starostlivosti, čím sa vytvára synergický efekt.

(b) Budovanie "Inteligentného regiónu – verejné internetové služby v oblasti školstva, zdravotníctva, sociálnej starostlivosti a kultúry".

Cieľavedomé využívanie potenciálu informačných a komunikačných technológií (ICT) je hnacou silou rozvoja vyspelých ekonomík. Orientácia OP ZI na podporu aktivít, ktoré

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

rozšíria využitie ICT v menej rozvinutých regiónoch, zlepšia dostupnosť informácií a poznatkov pre podnikateľov i obyvateľstvo a prepoja tieto regióny s rozvinutými trhmi sú predpokladom ekonomického rozvoja Slovenska.

V tomto programe sa v súlade s priemetom Akčného plánu eEurope+ na podmienky SR, definovaných v schválenej Politike informatizácie SR a rozpracovanej Stratégii a Akčnom pláne informatizácie SR, zameriavame na informačnú podporu verejných služieb v oblasti školstva, zdravotníctva, sociálnej starostlivosti, kultúry ako aj na podporu systému regionálnej politiky tak, aby sa skoncentrovali disponibilné zdroje na špecifický cieľ programu – podpora Lokálnej infraštruktúry a dosiahol sa vyšší efekt programu.

V súlade s celosvetovým trendom chápeme tento proces ako budovanie „inteligentného regiónu (-nov)“, identifikovateľného prostredníctvom Internetu nielen v rámci SR, ale celej Európy, čo následne vyvoláva potrebu viacjazyčného obsahu jednotlivých aplikácií.

Špecifický cieľ Budovanie a rozvoj lokálnej infraštruktúry je zameraný na zvýšenie konkurencieschopnosti regiónov prostredníctvom podpory ich pólov rastu. Zabezpečenie primeraného rozvoja lokálnej infraštruktúry sa má koncentrovať hlavne v ťažiskách a centrách osídlenia, kde sú sústredené rozhodujúce zdroje pracovných príležitostí – až 86,4% podnikateľských subjektov je sústredených v mestách. Tieto regionálne centrá tvoria kosť polycentrickej mestskej sústavy a predstavujú ťažiskové body ekonomickej stability a potenciálneho rozvoja jednotlivých regiónov.

Stratégia v oblasti lokálnej infraštruktúry podporuje tri hlavné rozvojové osi Národného rozvojového plánu (hospodársky rast a konkurencieschopnosť, zamestnanosť, vyvážený regionálny rozvoj). Tieto tri rozvojové osi sú potrebné k dosiahnutiu strategického cieľa NDP na obdobie 2004-2006: pri rešpektovaní princípov vyváženého trvalo udržateľného rozvoja zabezpečiť taký rast HDP, aby Slovenská republika do roku 2006 dosiahla úroveň prevyšujúcu 54% z priemeru HDP na obyvateľa v krajinách EÚ.

(c) Svalitnenie regionálnej politiky a manažmentu

Z pohľadu globálneho cieľa programu ide o zabezpečenie takých služieb v uvedených oblastiach, ktoré vytvoria priaznivé podmienky pre zvýšenie ich konkurencieschopnosti a atraktivity. Zabezpečenie kvality poskytovania takýchto, doteraz prevážne nekomerčne orientovaných služieb, si vyžaduje zabezpečenie dostatočných zdrojov. Tu bude potrebné, okrem systémových opatrení spojených s reformou daňovej politiky štátu, sa zamerať aj na lepšie využitie endogénneho potenciálu regiónov a doplniť tak v súčasnosti nedostačujúce zdroje zo štátneho rozpočtu. V tejto súvislosti je potrebné podporiť budovanie systému regionálnej politiky v regiónoch a zvýšiť kvalitu vertikálnej a horizontálnej koordinácie jej rozhodujúcich aktérov. To si vyžaduje dôsledné využitie IKT.

Budovanie a rozvoj **inštitucionálnej infraštruktúry** pozdvihuje regionálny rozvoj. Väčšina regionálnych a lokálnych inštitúcií zameriava svoju činnosť na podporu vzdelávania a školstva, kultúry, sociálnej starostlivosti, ochrany životného prostredia, na sociálny a hospodársky rozvoj regiónov, na budovanie demokracie a občianskej spoločnosti, vrátane šírenia občianskej uvedomelosti v Rómskej komunite.

(d) Vidiecky rozvoj a obnova dediny

Stratégia pre oblasť rozvoja vidieka a obnovy dediny vychádza zo SWOT analýzy a stavia na logických rámcoch, ktoré z analýzy vyplývajú. V rámci uvedeného zámeru je stratégia orientovaná na vytváranie podmienok pre stabilizáciu osídlenia vidieckeho priestoru, pričom dôraz sa kladie na udržateľný rozvoj, tj. zachovanie a obnovu prírodného bohatstva, kultúrneho rázu a ekologickej stability a zvýšenie environmentálneho povedomia občanov a ich zapojenie sa do rozhodovacieho procesu. Strategickou bázou pre vidiecky rozvoj je vládou SR prijatý **Plán rozvoja vidieka** (uznesenie č. 692/2003 zo 16.7.2003). Jeho prioritou je **multifunkčné poľnohospodárstvo a udržateľný rozvoj vidieka**.

Jednotlivými zložkami vidieckeho priestoru sú podľa Plánu rozvoja vidieka nasledovné oblasti:

- 1. vidiecke prostredie
- 2. vidiecka ekonomika
- 3. vidiecka spoločnosť

Z hľadiska OP ZI sa komponent 1 (vidiecke prostredie) orientuje aj na **znevýhodnené oblasti** a komponent 3 (vidiecka spoločnosť) na **renováciu a rozvoj obcí**. Komponenty pritom sledujú nasledovné ciele:

- 1. zvýšenie kvality života
- 2. udržateľný rozvoj
- 3. sociálno-ekonomický rozvoj

Ku komplexnému prehľadu uvádzame i stručný popis politík, ktoré sa realizujú v príslušnej oblasti:

Koncepcia rozvoja vidieka v Slovenskej republike (prijatá v roku 1998) má za cieľ zabezpečiť primeranú životnú úroveň a zlepšenie kvality života vidieckeho obyvateľstva, dostatok pracovných príležitostí a primeraných príjmov prostredníctvom rozvoja ekonomických aktivít v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva, vodného hospodárstva, spracovateľského priemyslu, tradičných remesiel, služieb a turistiky, vytváranie vhodnej sociálnej klímy, ochrany a tvorby zdravého životného prostredia.

Koncepcia má 4 základné oblasti rozvoja vidieka:

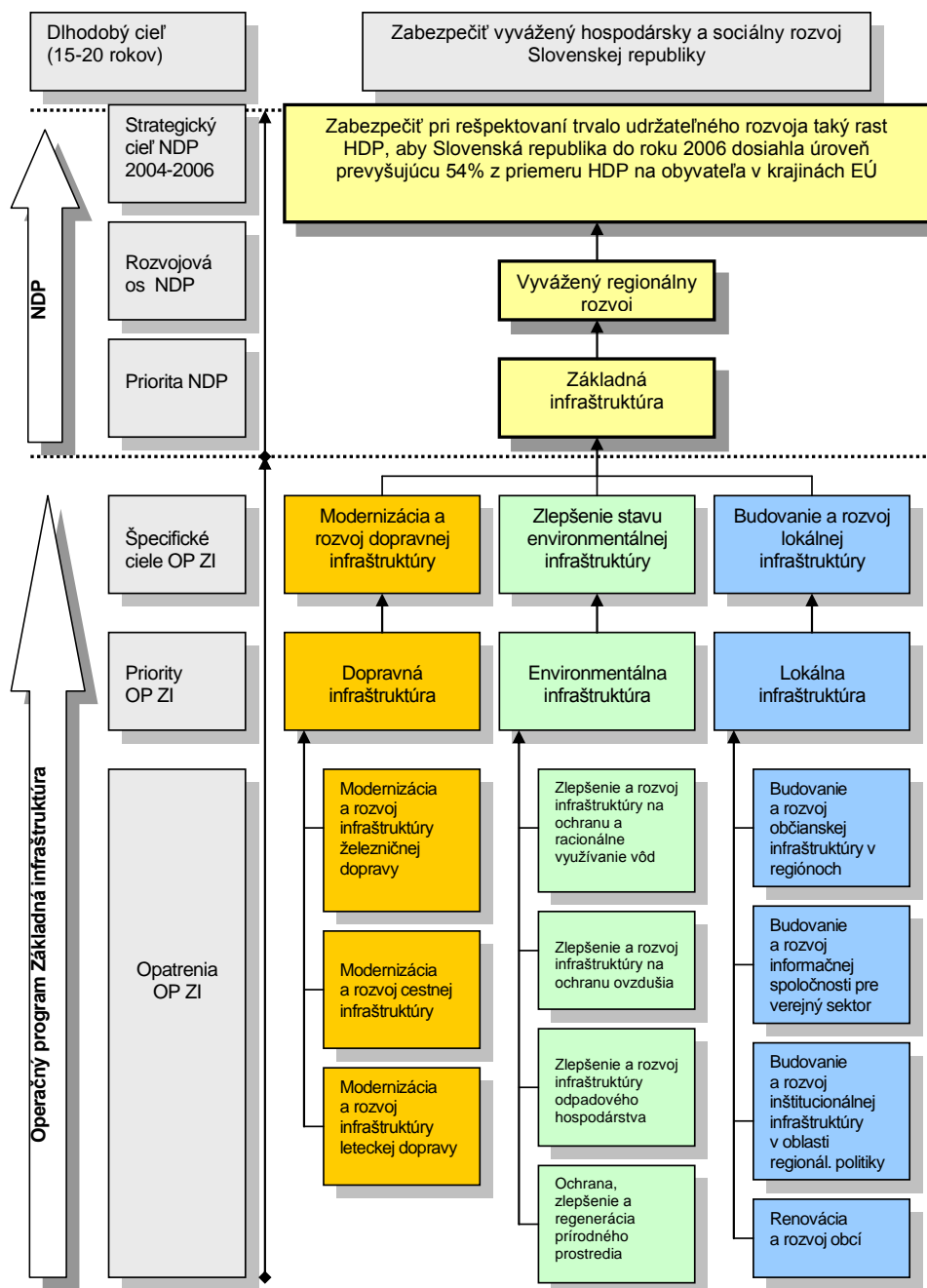
1. Ekonomika a zamestnanosť
2. Ochrana a tvorba životného prostredia
3. Rozvoj ľudských zdrojov
4. Rozvoj vedecko-výskumnej základne

Z celkového rozsahu lokálnej infraštruktúry máme v tomto programe na mysli aktivity na úrovni regiónov v oblasti školstva, kultúry, sociálnych vecí a zdravotníctva. Ich úspešný rozvoj v rámci transformačného procesu bude podporený informatizáciou ich služieb, ako aj skvalitnením regionálnej politiky a manažmentu vrátane rozvoja vidieka a obnovy dedín. V školstve, zdravotníctve, oblasti sociálnych vecí a tiež aj v kultúre boli v súvislosti s prestavbou systému verejnej správy kompetencie v roku 2002 rozdelené medzi ministerstvá, regióny a obce, čoho dôsledkom je, že ucelená koncepcia a stratégie týchto procesov sú v štádiu spracovania, schvaľovania, resp. prípravy. Vznikla nová situácia, kde je potrebné hľadať spôsoby transformácie týchto prevážne nekomerčných služieb na nové podmienky. V tejto súvislosti budú využité potenciály vychádzajúce z budovania informačnej spoločnosti a z regionálnej politiky a manažmentu.

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

3.3.3. Prepojenosť medzi OP ZI a NDP

Implementácia stratégie CSF

Centrálna strategická vízia obsiahnutá v CSF znamená posilnenie rozvojových pól v kontexte vyrovnaného regionálneho rozvoja. Tento prístup bol integrovaný do OPZI prostredníctvom jeho priorít a opatrení. V procese vytvárania opatrení sa dôraz kladol na rozvoj polycentrických funkčných aglomerátov. Väčšina aktivít podporovaných v rámci priority 1 a 2 bude znamenať praktický prínos pre vývoj rozvojových pól a ich pridružených oblastí. Aktivity v rámci priority 3 budú ďalej rozvíjať túto stratégiu zabezpečením, že obnova a modernizácia hmatateľne ovplyvní všetky regióny na subregionálnej a lokálnej úrovni.

Pokiaľ aktivity v rámci rozvoja dopravnej a environmentálnej infraštruktúry sú určené na odstránenie nerovností medzi regiónmi, najmä v oblasti zlepšení prístupu a kvality služieb na regionálnej úrovni, aktivity v rámci rozvoja lokálnej infraštruktúry budú mať rýchlejší dopad na sociálnu inklúziu marginalizovaných skupín. Jedným z najdôležitejších aspektov celého úsilia v rámci tejto priority je vytvorenie pracovných príležitostí pre obyvateľov z menej rozvinutých oblastí.

Rovnosť príležitostí

Priorita Lokálna infraštruktúra v rámci OP ZI kladie osobitný dôraz na rovnosť pohlaví. S cieľom zabezpečenia rovnosti bude OP ZI podporovať znevýhodňované osoby (napr. ženy s deťmi, Rómov) prístupom k školeniam, vzdelávaniu a pracovným príležitostiam prostredníctvom podpory zlepšenia staníc opatrovateľskej služby s celodennou starostlivosťou a denných stacionárov pre staršie osoby, mentálne a telesne postihnutých občanov.

Životné prostredie

Zatiaľ čo primárnym cieľom priority zameranej na lokálny rozvoj je zlepšenie infraštruktúry v regiónoch, všetky opatrenia OP ZI budú zamerané na dosiahnutie priaznivého vplyvu na životné prostredie na úrovni výberu projektov. Aktívny prístup k environmentálnej problematike je popísaný v Priorite 2 - Environmentálna infraštruktúra. Táto priorita sa orientuje najmä na dokončenie budovania environmentálnej infraštruktúry s cieľom ochrany zdravia obyvateľov, ako aj udržania, ochrany a obnovy prírodného prostredia v SR. Toto sa týka dobudovania kanalizačných systémov, čističiek odpadových vôd a dobudovania systémov zásobovania pitnou vodou.

Informačná spoločnosť

Jednou zo základných požiadaviek pre úspešný prechod k plne rozvinutej a ekonomicke silnej spoločnosti je tiež existencia modernej rozvinutej informačnej spoločnosti. OP ZI prostredníctvom opatrenia 3.2 vytvára priestor pre rozvoj spoločnosti založenej na vedomostiach s cieľom podpory hospodárskeho rozvoja v zaostalých regiónoch. Hlavný cieľ opatrenia je zabezpečiť finančne nenáročný, kompletný, celonárodný prístup k informáciám, informačným technológiám a službám.

Prístup SR k rómskej problematike

Základný prvok vládnej politiky vo veci integrácie rómskej komunity definuje uznesenie vlády SR č. 278/2003. Dané uznesenie stanovuje hlavné ciele pre obdobie rokov 2003-2006 s víziou do roku 2010. Majúc na zreteli dôležitosť aplikovania integrovaného horizontálneho prístupu k tejto komplexnej problematike, je takýto prístup zahrnutý do OP Základná infraštruktúra. V tomto kontexte je podpora aktivít zameraných na integráciu marginalizovaných skupín, predovšetkým rómskych komunít, jedným z hlavných nástrojov regionálnej politiky v OP ZI. Okrem toho sú špecifické kritériá zaoberajúce sa takouto podporou marginalizovaných skupín neoddeliteľnou súčasťou procesu vyhodnocovania projektov.

OP ZI sa zameriava na osídlenia so značnou rómskou populáciou najmä v Priorite 3. Táto priorita je určená na elimináciu rozdielov v štandardoch vzdelávania, sociálnych a zdravotníckych služieb medzi jednotlivými regiónmi prostredníctvom obnovy existujúcej infraštruktúry. Hlavným cieľom je zlepšenie fyzickej infraštruktúry škôl, zdravotníckych a sociálnych zariadení a kultúrnych zariadení. Celkovým cieľom týchto aktivít je zlepšiť

občiansku infraštruktúru v menej rozvinutých regiónoch, aby sa zvýšila kvalita života v týchto regiónoch, aby sa stali konkurencieschopnejšími a atraktívnejšími pre obyvateľov, turistov a investorov. Sociálna integrácia marginalizovaných skupín je najbadaateľnejšia v podopatreniach 3.1.1 – Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry, 3.1.2 - Budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry a 3.1.3 - Budovanie a rozvoj sociálnej infraštruktúry.

Podopatrenie 3.1.1 sa koncentruje na zlepšenie fyzického stavu školských zariadení najmä v oblastiach s vysokou mierou žiakov rómskeho pôvodu. Napriek tomu, že kvalita vzdelávania marginalizovaných skupín rómskej komunity je špecifikovaná v SOP Ľudské zdroje, OP ZI je zohrá doplnujúcu posilňujúcu úlohu v tomto procese.

Podopatrenie 3.1.2 Budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry je zamerané na rekonštrukciu a vybavenie zariadení využívaných pri poskytovaní zdravotníckych služieb, čím sa zvýši štandard zdravotníckych zariadení. Hlavným cieľom je zlepšenie technického stavu zdravotníckych zariadení, aby sa zvýšila kvalita a efektivita poskytovania služieb. Nakoľko potrebujú marginalizované skupiny väčšiu zdravotnícku starostlivosť, bude mať dané podopatrenie pozitívny dopad na kvalitu života marginalizovaných komunít.

V podopatrení 3.1.3 je dôraz kladený na rekonštrukciu zariadení sociálnej starostlivosti zameraných na realizáciu sociálnej inklúzie marginalizovaných skupín, čo je podmienkou pre udržateľný hospodársky rast. Podporovaním takéhoto typu štruktúrovaných aktivít v rómskych osídleniach sa predpokladá vytvorenie pracovných miest a posilnenie motivácie pracovať u členov marginalizovanej rómskej komunity. Podopatrenie je tiež zamerané na zlepšenie služieb poskytujúcich pomoc nezamestnaným, čím sa zvýšia ich príležitosti na trhu práce. Zlepšením služieb pre rodičov s malými deťmi a služieb pre osoby starajúce sa o osoby žijúce v jednej domácnosti s nimi, má za cieľ dať príležitosť najmä ženám vylúčeným z trhu práce.

4. Priority a opatrenia

Cieľom definovania priorít je vytvoriť rámec pre realizáciu OP ZI, ktorý zabezpečí dosiahnutie špecifických cieľov a riešenie kľúčových disparít s využitím vymedzených finančných zdrojov pre dané obdobie.

Základom pre definovanie priorít OP ZI sú ciele a priority Národného rozvojového plánu, stratégia na ich naplnenie ako aj zohľadnenie synergických efektov s ďalšími sektorovými operačnými programami.

Na obdobie rokov 2004-2006 boli v rámci OP ZI definované nasledovné tri priority:

- Priorita 1: Dopravná infraštruktúra
- Priorita 2: Environmentálna infraštruktúra
- Priorita 3: Lokálna infraštruktúra

4.1. Podrobný popis priorít

V nasledujúcom texte je uvedený popis jednotlivých priorít a opatrení. V záujme lepšej orientácie poskytuje nasledovná tabuľka prehľad opatrení zameraných na realizáciu troch vyššie uvedených priorít OP ZI.

Tabuľka č. 4-1: Prehľad opatrení na realizáciu priorít

Prioritné opatrenie			Zodpovedný rezort
Priorita	1.	Dopravná infraštruktúra	Ministerstvo dopravy, pošt a telekomunikácií
Opatrenie	1.1	Modernizácia a rozvoj infraštruktúry železničnej dopravnej	
Opatrenie	1.2	Modernizácia a rozvoj cestnej infraštruktúry	
Opatrenie	1.3	Modernizácia a rozvoj infraštruktúry leteckej dopravy	
Priorita	2.	Environmentálna infraštruktúra	Ministerstvo životného prostredia SR
Opatrenie	2.1	Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu a racionálne využívanie vôd	
Opatrenie	2.2	Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu ovzdušia	
Opatrenie	2.3	Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva	
Opatrenie	2.4	Ochrana, zlepšenie a obnova prírodného prostredia	
Priorita	3.	Lokálna infraštruktúra	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky
Opatrenie	3.1	Budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry v regiónoch	
Podopatrenie	3.1.1	Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry	
Podopatrenie	3.1.2	Budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry	
Podopatrenie	3.1.3	Budovanie a rozvoj sociálnej infraštruktúry	
Podopatrenie	3.1.4	Budovanie a rozvoj kultúrnej infraštruktúry	
Opatrenie	3.2	Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor	
Opatrenie	3.3	Budovanie a rozvoj inštitucionálnej infraštruktúry v oblasti regionálnej politiky	
Opatrenie	3.4	Renovácia a rozvoj obcí	
		Technická pomoc	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR, Ministerstvo dopravy, pošt a telekomunikácií SR, Ministerstvo životného prostredia SR

4.1.1. Priorita 1: Dopravná infraštruktúra

Cieľom tejto priority je odstrániť neuspokojivé parametre dopravnej infraštruktúry a vytvoriť podmienky pre zvýšenie efektivity a kvality dopravného systému na národnej a regionálnej úrovni pri súčasnom znížení negatívnych dopadov dopravy na životné prostredie. S ohľadom na skrátené plánovacie obdobie (2004-2006) sa táto priorita zameriava predovšetkým na zabezpečenie kvalitného vzájomného spojenia medzi regiónmami a ich napojením na koridory TEN.

Odôvodnenie tejto priority je založené na potrebe eliminovať slabé stránky a ďalej rozvíjať silné stránky zistené v SWOT analýze, časť doprava. Orientácia tejto priority priamo súvisí so zámermi globálneho cieľa a so synergickými efektmi vyplývajúcimi zo stratégie využívania kohéznych fondov v oblasti dopravy.

Očakávané prínosy z pohľadu rozvoja dopravnej infraštruktúry budú kvantifikované v podobe merateľných výstupov v oblasti vyriešenia rozvoja regionálnej železničnej dopravy, kvalitného cestného spojenia medzi jednotlivými regiónmi, medzi krajskými mestami navzájom, a medzi krajskými mestami a Bratislavou. V oblasti leteckej dopravy bude možné kvantifikovať prínosy realizácie tejto priority zvýšením bezpečnosti a ochrany civilnej leteckej dopravy.

Pre Slovenskú republiku je najvyššou prioritou v oblasti dopravy vytvorenie spoľahlivých a dobre prepojených dopravných tepien. Na prvom mieste je preto vytvorenie spojenia medzi dvoma hlavnými ekonomickými centrami, Bratislavou a Košicami, cestami vyššej triedy a železnicou. Stratégia rozvoja dopravy SR uvažuje realizovať toto spojenie prostredníctvom „severnej trasy“.

V rámci realizácie priority „Dopravná infraštruktúra“, ktorá je súborom troch opatrení so synergickým napojením na stratégiu Kohézneho fondu pre oblasť dopravy, sa dôraz kladie na zabezpečenie funkčnosti dopravného systému, jeho začlenenie do európskych dopravných štruktúr a na zníženie negatívnych účinkov dopravy na životné prostredie. Zameranie jednotlivých opatrení je založené na vyššie uvedených analýzach: v oblasti cestnej infraštruktúry je cieľom vytvorenie siete rýchlostných ciest, v oblasti železničnej infraštruktúry sú to modernizačné opatrenia v podobe elektrifikácie železníc a úpravy železničných staníc, a v oblasti infraštruktúry leteckej dopravy sú to opatrenia, ktorých cieľom je zvýšenie bezpečnosti na letiskách.

Medzi opatrenia priority 1 – Dopravná infraštruktúra pre plánovacie obdobie rokov 2004-2006 nepatrí nasledovné:

- rozvoj diaľničnej a železničnej siete v medzinárodných dopravných koridoroch, ktorý sa bude realizovať zo zdrojov kohézneho fondu.
- aktivity v oblasti kombinovanej dopravy. Súčasná úroveň infraštruktúry kombinovanej dopravy (9 terminálov) je dostačujúca na zaistenie súčasných a očakávaných dopravných kapacít, čo bolo potvrdené aj v záveroch štúdie PHARE z roku 1999 "Realizácia prekladísk kombinovanej dopravy v Slovenskej republike".
- aktivity v oblasti vodnej dopravy. Rozvoj a modernizácia vodných ciest spadá do kompetencie Ministerstva pôdohospodárstva SR. Konceptia rozvoja infraštruktúry prístavov je v kompetencii Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR. Výstavba prístavov súvisiaca s vytváraním Vážskej vodnej cesty a vodných ciest na Východnom Slovensku nie je investične pripravená pre plánovacie obdobie rokov 2004-2006.

Tabuľka č. 4-2: Indikátory priority 1

Indikátory priority 1	Východiskový stav (2003)	Cieľový stav (2008)
Úspora doby jazdy (R1, R2 – Bratislava, Zvolen, Košice)	324 min	311 min
Zníženie emisie škodlivých látok na elektrifikovaných tratiach	100%	77%

4.1.2. Priorita 2: Environmentálna infraštruktúra

Priorita sa zameriava predovšetkým na dobudovanie environmentálnej infraštruktúry, na zabezpečenie ochrany zdravia obyvateľstva ako aj na zachovanie, ochranu a obnovu prírodného prostredia SR.

Ide najmä o dobudovanie systému kanalizácií, čistiarní odpadových vôd s uprednostnením najviac zaťažených oblastí ako aj dobudovanie systému zásobovania obyvateľstva nezávadnou pitnou vodou s uprednostnením oblastí s nedostatkom zásob nezávadnej pitnej vody. Za dôležitú sa považuje taktiež realizácia opatrení na zabezpečenie ochrany pred povodňami. V oblasti ochrany

ovzdušia sú aktivity smerované predovšetkým do výmeny energetických zariadení a zavádzania technológií spĺňajúcich limity environmentálneho práva zosúladeného s právom EÚ. V oblasti odpadového hospodárstva sa zameriava na aktivity minimalizujúce vznik odpadov s orientáciou na maximálne využitie separáciou, recykláciou a následným využívaním vyseparovaných častí odpadov. V oblasti zachovania, ochrany a obnovy prírodného prostredia sa zameriava na zavádzanie a uplatňovanie aktívneho prístupu k ochrane prírody a krajiny.

Priorita Environmentálna infraštruktúra vrátane svojich opatrení a aktivít vytvára predpoklad zosúladenia štandardov environmentálnej vybavenosti s ostatnými krajinami EÚ a vychádza z požiadaviek Integrovannej aproximačnej stratégie v oblasti životného prostredia.

V oblasti životného prostredia je pre Slovensko prioritnou úlohou plnenie záväzkov prijatých počas prístupových rokovaní a zakotvených v negociačnej pozícii. Táto úloha bola premietnutá aj do Zmluvy o prístúpení k Európskej únii. V nej sa Slovensko zaviazalo k prevzatíu smerníc EÚ k termínu vstupu s výnimkou tých, pre ktoré získalo prechodné obdobie.

Zo strany EÚ bolo Slovensku z dôvodu vysokej investičnej náročnosti a zložitého technického riešenia európskych noriem (predovšetkým v oblasti ochrany ovzdušia, odpadového hospodárstva, ochrany vôd, kontroly priemyselného znečistenia a manažmentu rizík, chemických látok a geneticky modifikovaných organizmov) akceptovaných 7 prechodných období pre nasledovné smernice, ktoré budú musieť byť implementované v schválených termínoch:

- Smernica Rady č. 94/63/ES o riadení emisií VOC zo skladovania benzínu a jeho distribúcie z terminálov na čerpacie stanice – prechodné obdobie pôvodne do roku 2010 sa skrátilo do konca roku 2004 resp. do roku 2007, v závislosti od druhu zariadení;
- Smernica Rady č. 94/67/ES o spaľovaní nebezpečného odpadu - žiadosť sa vyšpecifikovala na 11 spaľovní nemocničného odpadu a 7 spaľovní priemyselného odpadu, dĺžka prechodného obdobia do r. 2006;
- Smernica Rady č. 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd - dĺžka prechodného obdobia do r. 2015;
- Smernica Rady č. 76/464/EHS o znečistení spôsobenom určitými nebezpečnými látkami vypúšťanými do vodného prostredia – dĺžka prechodného obdobia do r. 2006;
- Smernica Rady č. 96/61/ES o integrovanej prevencii a kontrole znečistenia – rôzna dĺžka prechodného obdobia, najdlhšie do 31.12.2011;
- Smernica Rady č. 88/609/EHS (v znení smernice 94/66/ES) o obmedzení emisií určitých znečisťujúcich látok z veľkých spaľovacích zariadení do ovzdušia - pôvodná dĺžka prechodného obdobia sa skrátila do 31.12.2007;
- Smernica 94/62/ES o obaloch a odpade z obalov - prechodné obdobie do roku 2007.

Súčasťou záväzkov je aj inštitucionálne a administratívne zabezpečenie orgánov a inštitúcií v oblasti životného prostredia, ktorých činnosť je nevyhnutná pre včasnú a dôslednú implementáciu environmentálneho acquis.

Slovenská republika sa v súlade s celosvetovou deľbou zodpovednosti podieľa na stabilizácii koncentrácie skleníkových plynov v atmosfére na úrovni, ktorá nemá nebezpečné vplyvy na klimatický systém a plní prijaté záväzky.

Na dosiahnutie globálneho cieľa SR ratifikovala Kjótsky protokol a zaviazala sa nadväzne plniť nasledujúce ciele:

Strednodobé ciele (2003-2007):

- dosiahnuť taký vývoj emisií skleníkových plynov do r. 2005, ktorý preukázateľne povedie k splneniu záväzku Kjótskeho protokolu;
- dobudovať Národný emisný inventarizačný systém (NEIS) na úroveň súladu s požiadavkami čl. 5 protokolu a rozhodnutia 1999/296 (Council Decision 1999/296/EC of 26 April 1999 amending Decision 93/389/EEC for a monitoring mechanism of Community CO₂ and other greenhouse gas emissions) do r. 2004.

Dlhodobé ciele (2008-2020):

- znížiť podiel SR na zmene klímy redukciami emisií skleníkových plynov v období 2008-2012 - splnenie záväzkov Kjótskeho protokolu: zníženie emisií skleníkových plynov v období 2008-2012 o 8% v porovnaní s rokom 1990. V absolútnom vyjadrení to znamená, že agregované emisie skleníkových plynov v SR nesmú v päťročnom období 2008-2012 prekročiť 333,6 mil. t;
- vytvoriť východiská pre predpokladané druhé cieľové obdobie: zabezpečenie ďalších 5% redukcie oproti cieľu Kjótskeho protokolu na využitie v druhom cieľovom období (čl.3 ods.13 protokolu).
- dosiahnuť kontrolu nad vývojom emisií skleníkových plynov tak, aby trend rastu bol postupne zmiernovaný až po stabilizáciu v období po roku 2015. S primeraným predstihom vypracovať stratégiu na dosiahnutie poklesu emisií GHG.

V zmysle Správy o stave plnenia záväzkov vyplývajúcich z negociačných rokovaní s EK a ďalšieho postupu implementácie environmentálneho acquis v rámci kapitoly životné prostredie, pri zohľadnení dĺžky prechodných období získaných počas rokovaní s EK, boli špecifikované celkové náklady na implementáciu smerníc.

Kvantifikácia cieľov a opatrení na úrovni priority

Pri čerpaní schváleného objemu finančných prostriedkov štrukturálnych fondov pre prioritu Environmentálna infraštruktúra sa predpokladá zníženie potrebných celkových nákladov na implementáciu smerníc relevantných pre opatrenia ochrana a racionálne využívanie vôd; ochrana ovzdušia; odpadové hospodárstvo; ochrana, zlepšenie a regenerácia prírodného prostredia v objeme cca 15 % z celkového objemu finančných nárokov na realizáciu úloh vyplývajúcich z negociácií na roky 2004, 2005 a 2006.

Tabuľka č. 4-3: Indikátory priority 2

Indikátory priority 2	Východiskový stav (2003)	Cieľový stav (2008)
Celkové náklady potrebné na implementáciu smerníc platných pre prechodné obdobie podľa prístupovej zmluvy	100%	85%

4.1.3. Priorita 3: Lokálna infraštruktúra

Špecifickým cieľom priority č. 3 je podporiť ekonomický rozvoj regiónov prostredníctvom zaistenia kvalitnej verejnej občianskej (sociálnej) infraštruktúry. Obnova a regenerácia občianskej vybavenosti je predpokladom sociálnej prevencie a rozvoja služieb, čo vytvára podmienky pre ekonomický rozvoj, zvyšovanie kvality života a rozvoj sociálneho kapitálu na miestnej a regionálnej úrovni, ako aj vo vidieckom prostredí.

Podpora bude teda zameraná na štyri špecifické ciele, a to:

1. podpora ekonomického rozvoja regiónov prostredníctvom poskytovania verejnej infraštruktúry - podporiť ekonomický rozvoj v regiónoch prostredníctvom zabezpečenia občianskej (sociálnej) vybavenosti; čím máme na mysli rekonštrukciu základného fondu (budovy, vrátane súvisiacich stavieb, pozemkov a ich zariadenia)

občianskej vybavenosti v oblasti školstva, zdravotníctva, sociálnej starostlivosti, zamestnanosti a kultúry.

2. podpora ekonomického rozvoja regiónov prostredníctvom rozvoja znalostnej a digitálnej ekonomiky - podporiť ekonomický rozvoj v regiónoch prostredníctvom rozvoja znalostne a informačne orientovanej spoločnosti.

3. podpora tvorby stratégie regionálneho rozvoja za účelom dosiahnutia vyváženého hospodárskeho a sociálneho rozvoja jednotlivých regiónov so zapojením všetkých aktérov regionálneho rozvoja do procesu plánovania a realizácie, pričom sa sleduje i prepojenie medzi administratívnymi štruktúrami na všetkých úrovniach.

4. zlepšenie miestnej hmotnej a nehmotnej (kultúrnej) infraštruktúry na dedinách, ktoré podporí vidiecky rozvoj a podnikanie a poskytne základné služby vidieckemu obyvateľstvu a návštevníkom vidieka.

Špecifický cieľ 1 bude smerovať k rekonštrukcii objektov a modernizácii ich technologického vybavenia, ako aj k vhodnému využitiu cenných historických objektov. Infraštruktúra vzdelávacích, kultúrnych, sociálnych a zdravotných zariadení by mala lepšie vyhovovať miestnym potrebám a potrebám rozvoja regiónu.

Špecifickým cieľom 2 je budovanie a rozvoj regionálnych a lokálnych komunikačných sietí, ktoré prispejú k zvýšeniu konkurencieschopnosti regiónov, k výkonnejšej a transparentnejšej verejnej správe, k umožneniu občianskej participácie na spravovaní verejných vecí, k uľahčeniu prístupu subjektov k novým informačným technológiám a podporia vzdelávanie, pružné reagovanie na zmeny a potreby v kvalifikačnej štruktúre. Snahou je zlepšiť prístup verejnosti k informačným zdrojom a nástrojom.

Špecifický cieľ 3 sa tiež orientuje na zlepšenie komunikácie medzi subjektami regionálneho plánovania od najnižšej po najvyššiu úroveň.

Špecifický cieľ 4 sleduje aj zlepšenie stavu obecného majetku (miestne komunikácie a stavby), vytváranie nových pracovných miest, zachovanie miestnej identity a kultúrnej kontinuity, využívanie prírodného a kultúrneho potenciálu obcí pre ich rozvoj.

Tabuľka č. 4-4: Indikátory priority 3

Indikátory priority 3	Východiskový stav (2003)	Cieľový stav (2008)
Počet zrekonštruovaných budov	0	70
Počet vytvorených pracovných miest	0	450

4.1.4. Technická pomoc

Na podporu implementácie celého Operačného programu bolo v rámci priority 3 – Lokálna infraštruktúra, vytvorené osobitné opatrenie - *technická pomoc*., Zároveň v rámci tohto opatrenia boli vytvorené podmienky na financovanie aktivít na úrovni CSF. Technická pomoc je predpokladom úspešného riadenia, monitorovania a hodnotenia operačného programu a CSF vo všeobecnosti.

A) Popis

Program technickej pomoci bol vytvorený Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR na implementáciu opatrenia - technická pomoc. V záujme zjednodušenia administratívy počas tohto programovacieho obdobia bude

podpora na úrovni CSF financovaná v rámci tohto opatrenia. Jedným z hlavných cieľov tohto opatrenia je posilniť administratívne kapacity. Toto bude zabezpečené podporovaním nákladov na mzdy na príslušnej úrovni v súlade s ustanoveniami nariadenia 1145/2003. Vyváženosť zdrojov technickej pomoci bude zaisťovať efektívny manažment a implementáciu operačného programu a CSF.

Celkový rozpočet pre opatrenie technická pomoc je 24 589 823 EUR. Tento rozpočet bol rozdelený na náklady v súlade s limitmi uvedenými v časti 2.4 nariadenia 1145/2003 (pravidlo 11) a ďalšími bežnými nákladmi v rámci technickej pomoci. V rámci tohto rozdelenia sú prostriedky ďalej rozčlenené na CSF a operačný program.

OPZI

Mzdy pracovníkov a ďalšie náklady týkajúce sa OPZI v rámci limitovaných nákladov (8 947 300 EUR) boli rozdelené nasledovne:

- Riadiaci orgán OPZI
- Implementácia priority 1
- Implementácia priority 2
- Implementácia vo vzťahu k prioritě 3 – Lokálna infraštruktúra

Ďalšie výdavky v rámci technickej pomoci budú pozostávať najmä z podpory pre vykonávanie auditu, kontrolných činností, informovanie a publicitu.

CSF

V rámci prostriedkov technickej pomoci určených pre CSF, prostredníctvom limitov vychádzajúcich z nariadenia 1145/2003, boli tieto prostriedky rozdelené na činnosti vykonávané riadiacim orgánom pre CSF a kontrolnými a platobnými činnosťami vykonávanými Ministerstvom financií SR. Ďalšie prostriedky technickej pomoci alokované pre CSF budú určené najmä na podporu extenzívneho programu publicity a informovania, IT monitorovacieho systému, auditu a kontrolných funkcií.

Rozvoj programu aktivít technickej pomoci.

Na základe usmernenia Riadiaceho orgánu pre OPZI a CSF, každé ministerstvo zapojené do administrácie štrukturálnych fondov, navrhne organizačnú štruktúru s cieľom identifikovať počet zamestnancov, ktorí budú pracovať na plný/polovičný úväzok na implementácii a ktorých mzdy budú spolufinancované v rámci technickej pomoci. Títo zamestnanci budú určení na základe rozhodnutia príslušného ministerstva. Cieľom týchto aktivít bude zaisťovať potrebné zdroje na príslušnej úrovni na uskutočňovanie efektívnej implementácie. Najmä organizačná štruktúra poskytne údaje o kritických oblastiach, v ktorých nie je zamestnaný dostatočný počet pracovníkov na činnosť spojenú so štrukturálnymi fondmi. Tieto oblasti bude potrebné následne posilniť dodatočným výberom a/alebo presunutím pracovníkov v rámci rezortu. Celkový cieľ spočíva v odstránení prekážok implementácie vyplývajúcich z nedostatku adekvátne vzdelaného personálu.

Formátované: Odrážky a číslovanie

B) Cieľ

Cieľom technickej pomoci je podporovať riadiaci orgán OP ZI, sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom a riadiaci orgán CSF pri príprave projektov, riadení, implementácii, kontrole, monitorovaní a hodnotení projektov a programov. Ďalej je to informovanie verejnosti, propagácia a výmena skúseností.

C) Intervenčné oblasti podľa kategorizácie EK

- 4.1. Technická pomoc a inovatívne činnosti
- 4.1.1. Príprava, implementácia, monitorovanie a prezentácia
- 4.1.2. Hodnotenie
- 4.1.3. Štúdie a analýzy
- 4.1.4. Informovanie verejnosti

D) Koneční príjemcovia

- Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR – Riadiaci orgán pre OPZI a Riadiaci orgán pre CSF
- Ministerstvo financií SR – Platobný orgán pre štrukturálne fondy
- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR – Sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom pre OPZI
- Ministerstvo životného prostredia SR - Sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom pre OPZI
- Inštitúcie a odborníci zapojení do realizácie technickej pomoci

4.2. Popis opatrení

4.2.1. Opatrenia priority 1 – Dopravná infraštruktúra

Prehľad opatrení na realizáciu tejto priority:

- **Opatrenie 1.1:** Modernizácia a rozvoj infraštruktúry železničnej dopravy
- **Opatrenie 1.2:** Modernizácia a rozvoj cestnej infraštruktúry
- **Opatrenie 1.3:** Modernizácia a rozvoj infraštruktúry leteckej dopravy

Výber opatrení je založený na nasledovných faktoroch:

- ciele rozvoja dopravného systému SR – rozvojové ciele sa na jednej strane zameriavajú na efektívne napojenie na európsku dopravnú infraštruktúru a na druhej strane na podporu vzájomného prepojenia medzi regiónmi na najvyššej funkčnej úrovni dopravnej infraštruktúry.
- SWOT analýza a analýza súčasného stavu – tieto analýzy identifikujú potreby a nedostatky dopravného systému, ako aj možnosti jeho rozvoja;
- orientácia štrukturálnych fondov – identifikuje rozsah a časové limity pre túto prioritu, opatrenia a zahnutie projektov podpory zo strany štrukturálnych fondov.

Opatrenie 1.1, ktoré pokrýva železničnú dopravu, si kladie za cieľ rekonštrukciu a elektrifikáciu tratí, rekonštrukciu železničných staníc, mostov a signalizačných zariadení a zvýšenie bezpečnosti.

Opatrenie 1.2, ktoré pokrýva cestnú dopravu, si kladie za cieľ výstavbu rýchlostných ciest a komplementárne i budovanie a rekonštrukciu mostov a križovatiek. Opatrenie 1.3, ktoré pokrýva leteckú dopravu, si kladie za cieľ zvýšenie technickej úrovne letísk, s osobitný dôrazom na bezpečnosť letísk a pasažierov.

Ďalšie prínosy budú charakterizované úsporou času, nákladov, zlepšením dostupnosti a znížením kongescií. Z dlhodobého pohľadu sú najdôležitejšími tie kritériá, ktoré vyjadrujú zvýšenie dopravnej výkonnosti, rast ekonomiky, zvýšenie bezpečnosti dopravy a zlepšenie kvality životného prostredia.

Implementácia opatrenia 1.1. prináša regiónom najmä zvýšenie bezpečnosti železničnej, osobnej a nákladnej dopravy, možnosti efektívnejšieho využitia železničného spojenia a zvýšenie kultúry cestovania, čo je rovnako dôležité. V prípade rekonštrukcie tratí alebo ich elektrifikácie je tiež dôležitý vplyv týchto opatrení na životné prostredie.

Opatrenie 1.2 si kladie za cieľ odstránenie úzkych miest na vzájomných spojeniach dvoch súčasných ekonomických centier – Bratislavou a Košicami. Tým by sa mohol posilniť i potenciál Nitrianskeho, Žilinského a Banskobystrického kraja. Implementácia tohto opatrenia kladie základy pre rozvoj malých a stredných podnikov, kde sa osobná i nákladná doprava realizuje prevažne automobilovou dopravou. To sa týka najmä neklasifikovanej priemyselnej výroby a služieb v odvetví cestovného ruchu.

Opatrenie 1.3. sa zameriava na bezpečnosť letísk a cestujúcich, čo je základným predpokladom prevádzky letísk v zmysle platných bezpečnostných predpisov. Realizáciou vyššie uvedených opatrení bude zabezpečená synergia s projektmi realizovanými z prostriedkov Kohézneho fondu pri súčasnej eliminácii slabých stránok definovaných v rámci SWOT analýzy.

A) Opatrenie 1.1

Názov

Modernizácia a rozvoj infraštruktúry železničnej dopravy

Popis

Infraštruktúra železničnej dopravy je jedným z kľúčových faktorov, ktoré majú významný vplyv na rozvoj hospodárstva i priestorového usporiadania štátu. Súčasná technická úroveň železničnej infraštruktúry neposkytuje dostatočný základ pre poskytovanie kvalitných služieb a pre vstup na medzinárodný dopravný trh. Rozvoj železničnej siete SR sa preto zakladá na predpovediach budúceho vývoja dopravy v Európe a princípoch európskej dopravnej politiky, ktoré kladú dôraz na vyššie využívanie environmentálne vhodnejších spôsobov dopravy, najmä železničnej dopravy.

Cieľom opatrenia je zlepšenie neuspokojivého technického stavu väčšiny železničných tratí, modernizácia železničných staníc a vybudovanie komfortných a bezpečných nástupíšť, ako aj dokončenie výstavby hlavných železničných uzlov.

Predpokladá sa, že aktivity naplánované na programové obdobie 2004-2006 umožnia zvýšenie konkurenčnej schopnosti železničnej dopravy v porovnaní s cestnou dopravou a tranzit osôb a tovaru.

Vyriešenie neuspokojivého technického stavu nástupíšť si vyžaduje vykonanie základných rekonštrukčných prác. V súčasnosti je vzhľadom na viacero aspektov potrebné vytvoriť prevádzkovú, organizačnú, technickú a technologickú základňu najmä pre oblasti kompaktnej elektrickej trakcie a silnoprúdových zariadení, kontrolných systémov a technológie riadiaceho centra, komponentov pre napájanie bezpečnostných systémov a iných technologických zariadení. V

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

súčasnosti je potrebné využiť výhody geografickej polohy nášho územia z pohľadu zahrnutia slovenských železničných tratí do európskych medzinárodných koridorov.

Medzi najdôležitejšie faktory modernizačných trendov v podmienkach slovenskej železničnej infraštruktúry patrí komplexný program elektrifikácie železničných tratí. Bezchybné ekonomické, prevádzkové a v neposlednom rade i environmentálne prínosy elektrifikácie sú potvrdené a overené dlhodobými skúsenosťami vyspelých železničných spoločností v zahraničí, ale aj praktickými skúsenosťami ŽSR.

Cielom týchto opatrení je teda zvýšiť technickú úroveň železničných zariadení, bezpečnosť a kultúru osobnej železničnej dopravy.

(3) Ciel'

Cielom opatrenia je zabezpečiť rozvoj železničnej dopravnej infraštruktúry v jednotlivých regiónoch. Implementácia tohto opatrenia umožní efektívnejšie využívanie kapacity železničnej infraštruktúry, zrýchlenie osobnej a nákladnej dopravy, zvýšenie bezpečnosti a spoľahlivosti a tým i celkové zvýšenie kvality železničnej dopravy. Zvýšenie kvalitatívnej úrovne železničnej siete prispeje tiež k zníženiu negatívnych vplyvov dopravy na životné prostredie.

Formátované: Odrážky a číslovanie

(4) Oblasť intervencie podľa kategorizácie EK

- 3.1 Dopravná infraštruktúra
- 3.1.1 Železnice

Formátované: Odrážky a číslovanie

(5) Merateľné výstupy

Dĺžka novelektifikovaných tratí (km), počet spracovaných vlakov /24 hodín, dĺžka hrany nástupišťa (m), dĺžka koľají (m), úspora pracovných síl (v osobách).

Formátované: Odrážky a číslovanie

(6) Koneční príjemcovia

Železnice SR

Formátované: Odrážky a číslovanie

B) Opatrenie 1.2

(1) Názov

Modernizácia a rozvoj cestnej infraštruktúry

(2) Popis

Cestná infraštruktúra je jedným z kľúčových faktorov, ktoré významným spôsobom ovplyvňujú spôsob rozvoja ekonomiky ako aj priestorové usporiadanie štátu. Zvyšovanie životnej úrovne so sebou prináša rýchly rast cestnej automobilovej dopravy, osobnej dopravy, čo si vyžaduje modernizáciu a expanziu kapacity cestnej siete. Preťaženie cestnej infraštruktúry na hlavných dopravných trasách s medzinárodnou dopravou má za následok zhoršovanie dopravnej situácie. Ak do roku 2005 nebudú realizované investície do rozvoja cestnej siete, môžu preťažené úseky predstavovať viac než 500 km ciest s medzinárodným významom. Princiálnym riešením zameraným na riešenie tejto disproporcie je pri zohľadnení súčasných a odhadovaných dopravných kapacít okrem výstavby diaľnic aj rozvoj cestnej siete, osobitne ciest vyšších rýchlostných tried.

Toto opatrenie sa zameriava osobitne na realizáciu Aktualizovaného nového projektu výstavby diaľnic a rýchlostných ciest, ktorý bol schválený uznesením vlády SR č. 523/2003, na výstavbu a modernizáciu ciest s prekročenou dopravnou kapacitou (najmä cesty 1. triedy), rekonštrukciu existujúcich

Formátované: Odrážky a číslovanie

nevhodných križovatiek, zlepšenie životného prostredia budovaním cestných obchvatov okolo ľudských sídel na rýchlostných cestách, kde už došlo k prekročeniu prípustnej intenzity dopravy.

⊕ Ciel'

Formátované: Odrážky a číslovanie

Cieľom tohto opatrenia je zabezpečiť kvalitné cestné spojenie medzi jednotlivými regiónmi, regionálnymi centrami navzájom, regionálnymi centrami a Bratislavou. V tejto súvislosti sa plánuje výstavba nových cestných úsekov, križovatiek a obchvatov okolo miest a obcí, ako aj rekonštrukcia ciest. Tieto kroky by mali výrazne zlepšiť dopravnú situáciu na najviac zaťažených úsekoch. Implementácia tohto opatrenia eliminuje negatívne účinky cestnej dopravy a umožní zníženie strát energie a časových strát, zníži sa nehodovosť a v neposlednom rade tiež dôjde k zníženiu nákladov na opravy a údržbu komunikácií.

⊕ Oblasti intervencie podľa kategorizácie EK

Formátované: Odrážky a číslovanie

- 3.1. Dopravná infraštruktúra
- 3.1.2. Cesty
- 3.1.3. Štátne cesty (rýchlostné cesty, cesty 1. triedy)

⊕ Merateľné výstupy

Formátované: Odrážky a číslovanie

Dĺžka novovybudovaných a zrekonštruovaných ciest (km), dĺžka novovybudovaných obchvatov okolo miest a obcí (km), novovybudované a zrekonštruované mosty (počet, dĺžka v m).

⊕ Koneční príjemcovia

Formátované: Odrážky a číslovanie

Slovenská správa ciest

C) Opatrenie 1.3

(1) Názov

Modernizácia a rozvoj infraštruktúry leteckej dopravy

(2) Popis

Opatrenie si kladie za cieľ zvýšenie bezpečnosti letísk inštalovaním komplexného bezpečnostného systému s cieľom ochrany prevádzkových oblastí, budov a objektov na letiskách.

(3) Cieľ

Cieľom tohto opatrenia je zabezpečiť zvýšenie bezpečnosti vybudovaním komplexného bezpečnostného systému na letiskách, ktorý zlepší ochranu majetku, osôb a civilných leteckých spoločností pred ilegálnou činnosťou. Uvažuje sa s vytvorením monitorovacieho technologického systému, kontrolného systému a systému riadenia prístupu v externých oblastiach letísk (Poprad – Tatry, Piešťany, Sliač). Účelom tohto systému bude zabezpečiť riadenie prístupu osôb a vozidiel medzi verejnou oblasťou a letovou oblasťou. Vybudovanie integrovaného poplašného systému s ohlasovaním narušení (ASRV) má za cieľ integráciu existujúcich nezávislých okruhov poplašných systémov v chránených priestoroch terminálu, ktorý bude plne kompatibilný s centrálnym bezpečnostným systémom.

(4) Oblasť intervencie podľa kategorizácie EK

- 3.1 Dopravná infraštruktúra
- 3.1.4 Letiská

(5) Merateľné výstupy

Inštalácia komplexnej ochrany prevádzkových plôch a objektov na letiskách (ks).

(6) Koneční príjemcovia

Slovenská správa letísk

4.2.2. Opatrenia priority 2 – Environmentálna infraštruktúra

A)1. Opatrenie 2.1.

Formátované: Odrážky a číslovanie

(1) Názov

Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu a racionálne využívanie vôd

(2) Popis

Opatrenie vychádza z účelu Smernice 2000/60/EC Európskeho parlamentu a Rady z 23. októbra 2000, ktorá ustanovuje rámec pre činnosť Spoločenstva, týkajúceho sa politiky v oblasti vôd, skrátene nazývaná Rámcová smernica o vode (RSV). Implementácia tejto smernice vytvára rámec pre ochranu vnútrozemských povrchových vôd, pobrežných vôd a podzemných vôd, ktorý smeruje k:

- zabráneniu ďalšieho zhoršenia, chráneniu a zlepšeniu stavu vodných ekosystémov vzhľadom na ich potrebu vody, krajinných ekosystémov a mokradí, ktoré priamo závisia od vodných ekosystémov;
- podpore udržateľnej spotreby vody založenej na dlhodobej ochrane dostupných zdrojov vody;
- zvýšenej ochrane a zlepšeniu vodného prostredia, okrem iného pomocou konkrétnych opatrení na postupné znižovanie vypúšťaní, únikov a strát tzv. prioritných látok a na zastavenie alebo postupné ukončenie vypúšťaní, emisií a strát prioritných rizikových látok;
- zabezpečeniu postupného znižovania znečistenia podzemných vôd a bráni ich ďalšiemu znečisteniu,
- zmierneniu účinkov povodní.

V súvislosti s implementáciou Smernice Rady č. 91/271/EHS, týkajúcej sa čistenia mestskej odpadovej vody, Slovensko dosiahlo prechodné obdobie do 31. decembra 2010 pre všetky aglomerácie s počtom ekvivalentných obyvateľov (EO) nad 10 000 a do 31. decembra 2015 pre aglomerácie nad 2 000 ekvivalentných obyvateľov. V uvedených termínoch je potrebné dosiahnuť čistenie odpadových vôd v súlade s požiadavkami tejto smernice. Súčasne sa Slovenská republika zaviazala určiť celé územie za citlivú oblasť, čo vyžaduje v aglomeráciách s počtom ekvivalentných obyvateľov nad 10 000 odstraňovanie dusíka. Odstránenie fosforu bude zabezpečené tam, kde špecifické okolnosti vôd tak vyžadujú.

Z hľadiska požiadaviek smernice bola zhodnotená súčasná situácia v odvádzaní a čistení komunálnych odpadových vôd na Slovensku podľa vyčlenených aglomerácií. Z tejto analýzy vyplýva, že v 388 aglomeráciách je treba zabezpečiť výstavbu celej kanalizácie vrátane ČOV, alebo dobudovať chýbajúcu časť kanalizačnej siete,

prípadne ČOV, alebo zabezpečiť rekonštrukciu stokovej siete, prípadne ČOV. V kategórii nad 100 000 EO ide o 10 aglomerácií, v kategórii medzi 10 000 a 100 000 EO o 80 aglomerácií a najviac aglomerácií 298 spadá do kategórie 2 000 – 10 000 EO. Potrebné investičné prostriedky sú odhadované na 48 840 mil. Sk v cenovej relácii r. 2001.

Bez regiónu Bratislava je počet aglomerácií nasledovný:

- celkový počet aglomerácií.....385
- nad 100 000 EO.....8
- 10 000 – 100 000 EO.....79
- 2 000 – 10 000 EO.....298
- potreba finančných prostriedkov je 47 049 mil.Sk.

V nadväznosti na stanovené prechodné obdobie do roku 2010 v najbližšom období tzn. v časovom rámci stanovenom SOP by sa investičné akcie – projekty mali sústrediť na kategóriu aglomerácií 10 000 EO a viac, kde sú investičné náklady odhadované na 27 337 mil. Sk, pričom do roku 2010 je potrebné preinvestovať približne 4000 mil. Sk /údaje sú bez regiónu Bratislava/. V prípade aglomerácií nad 100 000 EO, sú čistiarne komunálnych vôd vybudované, avšak vzhľadom na ich súčasný stav a skutočnosť, že celé územie Slovenska je citlivou oblasťou, je potrebné zabezpečiť ich rekonštrukciu, prípadne dobudovať technológiu odstraňovania dusíka. Taktiež bude potrebné venovať pozornosť dobudovaniu, resp. rekonštrukcii stokových sietí.

Pre implementáciu Smernice Rady č. 98/83/ES o kvalite vody určenej pre ľudskú spotrebu (pitná voda), bolo vzhľadom na súčasnú situáciu na Slovensku a požiadavky smernice, umožnené aplikovať derogácie podľa článku 9 smernice pre vodné zdroje, kde limitné hodnoty pre špecifické parametre (arzén, antimón a dusičnany) nemôžu byť splnené do dátumu vstupu.

Ďalším významným aspektom je zabezpečenie zásobovania obyvateľstva pitnou vodou v oblastiach, kde doposiaľ nie sú vybudované verejné vodovody a obyvateľstvo je zásobované z individuálnych vodných zdrojov (domové studne) vo väčšine s kvalitou vody, ktorá nespĺňa kvalitatívne požiadavky stanovené smernicou pre pitnú vodu. Pri realizácii opatrenia sa budú vykonávať najmä nasledujúce aktivity:

- (a) *Pitná voda*
- budovanie nových vodných zdrojov, resp. rozšírenie existujúcich vodných zdrojov a príslušných zariadení, za účelom splnenia požiadaviek Smernice Rady č. 98/83/EC týkajúcej sa kvality vody určenej pre ľudskú spotrebu,
 - budovanie nových distribučných sietí s cieľom zabezpečenia zásobovania obyvateľstva a iných spotrebiteľov pitnou vodou a zníženie rozdielov v rámci jednotlivých regiónov v tejto oblasti,
 - rekonštrukcia distribučnej siete s cieľom zníženia strát vo vodovodných systémoch na úroveň porovnateľnú s priemernými hodnotami v krajinách EÚ
 - technické opatrenia na ochranu vodných zdrojov za účelom minimalizovania nepriaznivých vplyvov, ktoré by viedli k zhoršeniu kvality vôd.
- (b) *Kanalizačné siete – verejná kanalizácia*
- budovanie nových systémov verejnej kanalizačnej siete za účelom napojenia obyvateľstva a tým dosiahnuť zníženie rozdielov v napojení obyvateľstva na verejné vodovody bez kanalizácie; zníženie rozdielov medzi jednotlivými regiónmi a dosiahnutie súladu so Smernicou Rady č. 91/271/EEC

zabezpečením odvádzania komunálnych odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO,

- rekonštrukcia verejných kanalizačných systémov z cieľom minimalizovania nežiadúcich únikov do prostredia v zmysle Smernice Rady č. 91/271/EEC.
- (c) *Čistiarne odpadových vôd (ČOV)*
- budovanie nových ČOV s cieľom čistenia komunálnych odpadových vôd v súlade so Smernicou Rady č. 91/271/EEC zabezpečením čistenia komunálnych odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO,
 - rozšírenie a intenzifikácia ČOV pre kategóriu aglomerácií 2 000 – 10 000 EO a zabezpečenie technológie terciárneho čistenia komunálnych odpadových vôd v kategórii aglomerácií nad 10 000 EO (SR – citlivá oblasť) v zmysle Smernice Rady č. 91/271/EEC.
- (d) *Opatrenia na ochranu pred povodňami*
- realizácia technických opatrení na zabezpečenie primeraného stupňa ochrany pred povodňami na územných celkoch s ľudskými obydliami, priemyslom, dopravnou infraštruktúrou a intenzívnou poľnohospodárskou výrobou;

(3) **Ciele**

Globálnym cieľom tohto opatrenia je zlepšiť infraštruktúru v oblasti vody, dosiahnuť racionálne využívanie vodných zdrojov, ochranu životného prostredia pred znečisťovaním vôd a zabezpečenie územia pred negatívnymi účinkami záplav, čím sa vytvoria lepšie životné podmienky pre obyvateľstvo a znížia sa regionálne rozdiely.

Počas programového obdobia 2004-2006 sa bude toto opatrenie zameriavať na nasledovné oblasti:

- podpora zásobovania obyvateľstva vodou požadovanej kvality (splnenie Smernice Rady č. 98/83/ES) a kvantít, zníženie disproporcií v rámci jednotlivých regiónov,
- podpora napojenia obyvateľstva na kanalizáciu a tým zníženie rozdielu medzi prístupom k verejným vodovodom a k verejným kanalizáciám, zníženie rozdielov medzi jednotlivými regiónmi a dosiahnutie súladu so Smernicou Rady č. 91/271/EHS
- zvýšenie podielu čistených komunálnych odpadových vôd, zvýšenie kvality čistenej vody a dosiahnutie súladu so Smernicou Rady č. 91/271/EHS
- zvýšenie bezpečnosti obyvateľov, priemyslu, poľnohospodárstva a životného prostredia pred negatívnymi účinkami povodní a dosiahnutie komplexnejšej ochrany pred povodňami.

Vyššie uvedené globálne ciele, ktoré sú sledované Slovenskou republikou pri riadení vodného hospodárstva a v oblasti ochrany a efektívneho využívania vody tiež vytvárajú implementačný rámec pre toto opatrenie.

(4) **Oblasť intervencie podľa kategorizácie EK**

- 3.4 Environmentálna infraštruktúra
- 3.4.4. Pitná voda
- 3.4.5. Odpadové vody, úprava odpadových vôd

(5) Merateľné výstupy

(a) Pitná voda

- počet a podiel obyvateľov napojených k vodným zdrojom s vyhovujúcou kvalitou pitnej vody;
- dĺžka vybudovaných vodovodných sietí,
- zníženie únikov z vodovodnej siete,

(b) Stokové siete – verejná kanalizácia

- dĺžka a kapacita vybudovaných nových a rekonštruovaných kanalizačných sietí;
- počet a podiel obyvateľstva pripojeného na kanalizačné siete,

(c) Čistiare odpadových vôd (ČOV)

- počet a kapacita novo vybudovaných a rekonštruovaných čistiarní odpadových vôd,
- zníženie podielu ČOV s mechanickým čistením na celkovom počte ČOV;

(6) Koneční príjemcovia

- ☒ Regionálne vodárenské spoločnosti,
- ☒ Slovenský vodohospodársky podnik,
- ☒ Slovenský hydrometeorologický ústav

Formátované: Odrážky a číslovanie

B) Opatrenie 2.2.

(4)(7) Názov

Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu ovzdušia

(2)(8) Popis

Opatrenie je zamerané na dosiahnutie súladu najmä s nasledujúcimi smernicami EÚ: Smernica 2001/80/ES o obmedzení emisií z veľkých spaľovacích zariadení, smernice 96/62/ES, 99/30/ES, 2000/69/ES a 92/72/EHS o kvalite ovzdušia. Opatrenie má prispieť k zníženiu znečisťovania ovzdušia škodlivými látkami, najmä tuhými znečisťujúcimi látkami oxidu siričitého a oxidov dusíka, ako aj k zníženiu emisií skleníkových plynov. Opatrenie je zamerané aj na zlepšenie kvality ovzdušia v sídlach prostredníctvom zavádzania technológií znižujúcich znečisťovanie ovzdušia ako aj nízko-emisných technológií v rôznych sférach výroby.

Realizácia opatrenia sa bude opierať najmä o nasledujúce aktivity:

- zmena palivovej základne energetických zdrojov, s dôrazom na nízkoemisné a obnoviteľné zdroje;
- inštalácia technológií na zníženie vypúšťania emisií do ovzdušia vrátane monitoringu;

(3)(9) Ciele

Aktivity realizované v rámci tohto opatrenia sa budú zameriavať najmä na zníženie emisií základných látok znečisťujúcich ovzdušie (SO₂, NO_x, CO, C_xH_y, tuhých emisií) a ťažkými kovmi, splnenie záväzkov vyplývajúcich z Kjótskeho protokolu v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov, využívanie environmentálne priaznivých palív a energetických zdrojov, a podporu

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

výraznejšieho využívania obnoviteľných zdrojov energie a racionálneho využívania neobnoviteľných zdrojov energie.

~~(4)~~(10) Oblasť intervencie podľa kategorizácie EK

- 3.4 Environmentálna infraštruktúra
- 3.4.1. Ovzdušie

Formátované: Odrážky a číslovanie

~~(5)~~(11) Merateľné výstupy

- zníženie emisií znečisťujúcich látok a skleníkových plynov
- zníženie množstva emisií na jedného obyvateľa
- dosiahnutie stanoveného stupňa (%) využívania obnoviteľných zdrojov energie,

Formátované: Odrážky a číslovanie

~~(6)~~(12) Koneční príjemcovia

- ☐ regionálna samospráva
- ☐ miestna samospráva
- ☐ štátna správa
- ☐ podnikateľské subjekty

Formátované: Odrážky a číslovanie

~~(7)~~(13) Štátna pomoc

Na aktivity v rámci uvedeného opatrenia sa vzťahuje schéma štátnej pomoci v prípade, ak konečnými príjemcami sú podnikateľské subjekty – malí a strední podnikatelia, ako aj veľké podniky.

Každá štátna pomoc vychádzajúca z tohto opatrenia sa uplatní v súlade s nariadením Komisie (ES) č. 69/2001 z 12. januára 2001 o uplatňovaní článkov 87 a 88 Zmluvy ES o pomoci de minimis, štátnej pomoci malým a stredným podnikom a pomoci na vzdelávanie. Právnym základom pre poskytnutie pomoci sú taktiež Smernice o národnej regionálnej pomoci (98/ C 74/06) a § 6 zákona č. 231/1999 Z.z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov.

Poskytovanie pomoci sa riadi aj príslušnými ustanoveniami Smernice Spoločenstva pre štátnu pomoc pre životné prostredie (2001/ C 37/03) a § 9 zákona o štátnej pomoci.

Všetky projekty, na spolufinancovanie ktorých sa poskytuje štátna pomoc, musia byť v súlade s ustanoveniami zákona č. 478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia, ktorým sa dopĺňa zákon č. 401/1998 Z.z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení neskorších predpisov (zákon o ovzduší). Schéma štátnej pomoci pre zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu ovzdušia je evidovaná pod č. Schéma Šp - 012/03

Schéma štátnej pomoci sa nevzťahuje na konečných príjemcov, ktorými sú regionálne a miestne samosprávy a orgány štátnej správy

V tomto prípade sa maximálna výška pomoci stanovuje v súlade s nariadením Rady č. 99/1260/ES o všeobecných ustanoveniach o štrukturálnych fondoch (čl. 29).

~~X)~~ Opatrenie 2.3.

Formátované: Odrážky a číslovanie

~~(4)~~3.5.5.1.1 Názov

Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva

(2)(14) Popis

Toto opatrenie je zamerané na dosiahnutie súladu najmä s nasledujúcimi smernicami EÚ: smernica 75/442/EHS o odpadoch a smernica 1999/31/ES o skládkach odpadov. Opatrenie je zamerané na podporu investícií do budovania zariadení a infraštruktúry na zhodnocovanie odpadov s cieľom zvýšiť celkový podiel zhodnocovaných odpadov. Opatrenie sa zameriava aj na podporu zavádzania separovaného zberu odpadov za účelom lepšieho zhodnotenia jednotlivých zložiek produkovaných odpadov a zvýšenia množstva separovaných odpadov a zapojenia sa obyvateľov do systému separovaného zberu komunálnych odpadov. Cieľom opatrenia je aj zabezpečenie bezpečného uzavretia skládok odpadov po uplynutí životnosti a následnej rekultivácie skládky odpadov.

Aktivity realizované pri naplňaní opatrenia sa budú zameriavať najmä na:

- prípravu regionálnych plánov integrovaného manažmentu odpadového hospodárstva,
- podporu aktivít súvisiacich so separovaným zberom odpadu ,
- podporu aktivít na zhodnocovanie odpadov, najmä recykláciou a opätovné využívanie
- uzatváranie a rekultivácia skládok odpadu.

Formátované: Odrážky a číslovanie

(3)(15) Ciele

Cieľom opatrenia je zaviesť stratégiu odpadového hospodárstva do praxe, zaviesť riadenie odpadového hospodárstva za účelom zníženia negatívnych účinkov ochrannými opatreniami, zintenzívniť separovaný zber komunálneho odpadu, zvýšiť využívanie separovaných zložiek komunálneho odpadu, uzavrieť a rekultivovať skládky odpadu a takto chrániť životné prostredie.

Formátované: Odrážky a číslovanie

(4)(16) Oblasť intervencie podľa kategorizácie EK

- 3.4 Environmentálna infraštruktúra
- 3.4.3. Komunálny a priemyselný odpad

Formátované: Odrážky a číslovanie

(5)(17) Merateľné výstupy

- Počet separovaných zložiek komunálneho odpadu,
- Počet obcí so zavedeným separovaným zberom komunálneho odpadu,
- Objem vyseparovaných zložiek komunálneho odpadu v kg na obyvateľa a rok.
- Podiel zhodnoteného odpadu.
- Počet uzavretých a rekultivovaných skládok odpadu.

Formátované: Odrážky a číslovanie

(6)(18) Koneční príjemcovia

- ☐ Regionálna samospráva
- ☐ miestna samospráva
- ☐ štátna správa
- ☐ podnikateľské subjekty

Formátované: Odrážky a číslovanie

(7)(19) Štátna pomoc

Na dve aktivity tohto opatrenia, ktorými sú podpora aktivít súvisiacich so separovaným zberom odpadu a podpora zhodnocovania odpadov, najmä recyklácie odpadov a ich opätovné využitie sa vzťahuje schéma štátnej pomoci v prípade, ak konečnými príjemcami sú podnikateľské subjekty – malí a strední

podnikatelia, ako aj veľké podniky. Každá štátna pomoc vychádzajúca z tohto opatrenia sa uplatní v súlade s nariadením Komisie (ES) č. 69/2001 z 12. januára 2001 o uplatňovaní článkov 87 a 88 Zmluvy ES o pomoci de minimis, štátnej pomoci malým a stredným podnikom a pomoci na vzdelávanie. Právnym základom pre poskytnutie pomoci sú taktiež Smernice o národnej regionálnej pomoci (98/ C 74/06) a § 6 zákona č. 231/1999 Z.z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov. Schéma štátnej pomoci na zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva je evidovaná pod č. Schéma ŠP-011/03 2

Poskytovanie pomoci sa riadi aj príslušnými ustanoveniami Smerníc Spoločenstva pre štátnu pomoc pre životné prostredie (2001/ C 37/03) a § 9 zákona o štátnej pomoci.

Všetky projekty, na spolufinancovanie ktorých sa poskytuje štátna pomoc, musia byť v súlade s ustanoveniami zákona č. 223/2001 Z.z. o odpadoch v znení neskorších predpisov.

Schéma štátnej pomoci sa nevzťahuje na konečných príjemcov, ktorými sú regionálne a miestne samosprávy a orgány štátnej správy.

V tomto prípade sa maximálna výška pomoci stanovuje v súlade s nariadením Rady č. 99/1260/ES o všeobecných ustanoveniach o štrukturálnych fondoch (čl. 29).

2.4. Opatrenie 2.4.

Formátované: Odrážky a číslovanie

3.6.1.1 Názov

Ochrana, zlepšenie a regenerácia prírodného prostredia

20 Popis

Formátované: Odrážky a číslovanie

Cieľom opatrenia je dosiahnuť súlad s nasledovnými smernicami EÚ: Smernica rady č. 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prírodných biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín upravená smernicou Rady 97/62/ES z 27. októbra 1997 (Smernica o biotopoch), smernica Rady 79/409/EHS z 2. apríla 1979 o ochrane voľne žijúceho vtáctva (Smernica o vtákoch). Opatrenie je zamerané na inštitucionálne posilnenie tak, aby Slovenská republika bola schopná splniť svoje záväzky v súvislosti so zavedením systému NATURA 2000.

Aktivity realizované v rámci tohto opatrenia budú zamerané najmä na:

- budovanie inštitúcií ochrany prírody a krajiny najmä v súvislosti so zabezpečením záväzkov SR v rámci prístupového procesu do EÚ (NATURA 2000) a odborného zázemia pre tvorbu a realizáciu manažmentových plánov
- vypracovanie a realizáciu manažmentových plánov pre chránené územia vrátane dobudovania vstupných areálov a technickej infraštruktúry prístupných jaskýň, resp. vypracovanie pilotných projektov pre manažment chránených území, vrátane monitorovacieho systému, právnych a finančných mechanizmov.

21 Ciele

Formátované: Odrážky a číslovanie

Cieľom opatrenia je také inštitucionálne posilnenie, aby bolo zabezpečené plnenie záväzkov SR v súvislosti s budovaním sústavy NATURA 2000, zabezpečenie kontroly a vynucovania práva, zabezpečenie dostatočných kapacít na vypracovanie a realizáciu manažmentových plánov pre chránené územia, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie starostlivosti o chránené územia a o územia patriace do sústavy NATURA 2000, a tým aj pre zamedzenie devastácie a ohrozenia životného prostredia pre obyvateľov a návštevníkov ako základného

prostriedku pre trvalo udržateľný rozvoj, a tým aj na sociálno-ekonomický rozvoj regiónov.

(4)(22) Oblasť intervencie podľa kategorizácie EK

- 3.5. Priestorové plánovanie a sanácia
- 3.5.3. Ochrana, zlepšovanie a regenerácia prírodného prostredia

Formátované: Odrážky a číslovanie

(5)(23) Merateľné výstupy

- počet vypracovaných a schválených manažmentových plánov
- počet alebo rozsah a typ aktivít (kapacita, dĺžka, plocha), ktoré boli realizované v súlade so schválenými manažmentovými plánmi a inými projektmi
- rozsah zvýšenia kapacity inštitúcií, ktoré sú zodpovedné za plnenie záväzkov Slovenskej republiky v súvislosti s budovaním sústavy NATURA 2000 na Slovensku, so zabezpečením kontroly a uplatňovania právnych predpisov.

Formátované: Odrážky a číslovanie

(6)(24) Koneční príjemcovia

- ☐ Odborné organizácie ochrany prírody (Štátna ochrana prírody SR, Správa slovenských jaskýň, atď.),
- ☐ Slovenská inšpekcia životného prostredia,
- ☐ Slovenská agentúra životného prostredia.

Formátované: Odrážky a číslovanie

4.2.3. Opatrenia priority 3 – Lokálna infraštruktúra

A) Opatrenie 3.1

(1) Názov

Budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry v regiónoch

(2) Popis

Opatrenie smeruje k vyrovnaniu disparít vzdelávacích štandardov, sociálnych, zdravotných služieb a kultúry medzi jednotlivými regiónmi. Je zamerané na zlepšenie infraštruktúry škôl a školských zariadení, multifunkčných vzdelávacích, kultúrnych a komunitných centier, centier sociálnej a zdravotnej starostlivosti a zlepšenie inštitucionálnej vybavenosti so zameraním na rekonštrukciu a revitalizáciu objektov, zvyšovanie ich štandardov a obnovu ich technologického parku. Opatrenie je zamerané hlavne na:

- rekonštrukciu objektov a zariadení
- budovanie infraštruktúry pre zabezpečenie chýbajúcich služieb a zvyšovanie existujúcich štandardov na úroveň porovnateľnú s EÚ

(3) Cieľ

Zlepšiť civilnú infraštruktúru regiónov v podmienkach verejných služieb (napr. vzdelávanie, zdravotníctvo, sociálne veci a kultúra). Toto je podmienkou pre rast kvality života v regiónoch, ich konkurencieschopnosti a prípadne ich atraktivity pre návštevníkov a investorov. Dosiahnutie tohto cieľa je spojené so sociálnym a ekonomickým zapojením marginalizovaných skupín (rómskej komunity, handicapovaných ľudí, detí).

(4) Merateľné výstupy

- počet podporených organizácií

- počet podporených zariadení
- počet podporených projektov pre obnovu obce/mesta
- zrekonštruovaná alebo zariadená plocha (m²)
- počet zrekonštruovaných budov

(5) Oblasť intervencie podľa kategorizácie EK

1.6.6 Sociálne služby (zabezpečenie starostlivosti o rodinných príslušníkov, zdravie a bezpečnosť, kultúrne aktivity)

2.2.2 Pomoc štruktúram a systémom

3.2.3 Služby a zariadenia pre obyvateľov (zdravie, správa, vzdelanie)

Infraštruktúra sociálnej a zdravotnej starostlivosti

3.3.1 Plyn, elektrický prúd, kvapalné palivá, tuhé palivá

Formátované: Odrážky a číslovanie

A.1) Podopatrenie 3.1.1

(+) Názov

Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry

Formátované: Odrážky a číslovanie

(+) Popis

Podopatrenie je zamerané na zlepšenie infraštruktúry škôl, najmä na rekonštrukciu existujúcich budov a prístavbu objektov (tam, kde je to vhodné), na zvýšenie ich štandardu a technologického zabezpečenia s ohľadom na zvýšenie kvality vyučovania v regiónoch. Celkovým cieľom je dosiahnuť najmä zvýšenú mieru zapojenia žiakov a študentov zo sociálne znevýhodneného prostredia, napr. Rómov.

Formátované: Odrážky a číslovanie

(+) Cieľ

Zlepšiť stav školských zariadení s ohľadom na zlepšenie kvality vzdelávania a prístupu k vzdelaniu.

Formátované: Odrážky a číslovanie

(+) Koneční príjemcovia

- ☐ samosprávne kraje
- ☐ obce a mestá
- ☐ združenia miest a obcí
- ☐ cirkev v prípade cirkevných škôl
- ☐ štátna správa (Ministerstvo školstva SR a podriadené orgány, príspevkové a rozpočtové organizácie)

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

A.2) Podopatrenie 3.1.2

(+) Názov

Budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry

Formátované: Odrážky a číslovanie

(2) Popis

Podopatrenie sa zameriava na rekonštrukciu a modernizáciu objektov slúžiacich zdravotníctvu, čím sa pozdvihne štandard zdravotníckych pracovísk a ich fyzicky zastaralá technologická vybavenosť. Kompetencie v oblasti systému zdravotníctva sú rozdelené medzi Ministerstvo zdravotníctva SR, samosprávne kraje a obce. Cieľom je zlepšiť technický stav zdravotníckych zariadení, aby sa dosiahol značný pokrok v efektívnosti a kvalite poskytovania zdravotníckej starostlivosti, čím sa zvýši kvalita života občanov.

Formátované: Odrážky a číslovanie

(3) Cieľ

Dosiahnuť vyšší štandard poskytovania zdravotnej starostlivosti porovnateľný s EÚ, aby sa zlepšili životné podmienky občanov a marginalizovaných skupín ako prostriedok ekonomického rastu.

Formátované: Odrážky a číslovanie

(4) Koneční príjemcovia

- ☐ samosprávne kraje
- ☐ obce a mestá
- ☐ združenia miest a obcí
- ☐ Ministerstvo zdravotníctva SR a jeho podriadené orgány (príspevkové a rozpočtové organizácie)

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

A.3) Podopatrenie 3.1.3

(1) Názov

Budovanie a rozvoj sociálnej infraštruktúry

Formátované: Odrážky a číslovanie

(2) Popis

Podopatrenie sa zameriava na obnovu objektov a zariadení sociálnej starostlivosti, aby sa zlepšila kvalita sociálnej starostlivosti a služieb pre marginalizované skupiny a deti. V období rokov 2004 – 2006 sa toto podopatrenie zameria na podporu sociálneho zapojenia nezamestnaných, marginalizovaných skupín a detí, ako pokračovanie udržateľného ekonomického rastu za účelom vytvárania nových pracovných príležitostí.

Formátované: Odrážky a číslovanie

(3) Cieľ

Obnova týchto zariadení umožní väčšiemu počtu obyvateľov s rodinnými príslušníkmi závislými na sociálnej starostlivosti participovať na trhu práce. Toto podopatrenie je zamerané na elimináciu nerovnosti. Cieľom je tiež pomôcť uchádzačom o prácu zlepšiť možnosť uplatnenia sa na trhu práce.

Formátované: Odrážky a číslovanie

(4) Koneční príjemcovia

- ☐ samosprávne kraje
- ☐ obce a mestá
- ☐ združenia miest a obcí

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

- ☐ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR a jeho podriadené orgány (príspevkové a rozpočtové organizácie)

- ☐ neziskové organizácie (podľa zákona NR SR č. 213/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby)

- ☐ nadácie (podľa zákona NR SR č. 34/2002 Z.z. o nadáciách)

A.4) Podopatrenie 3.1.4

Názov

Budovanie a rozvoj kultúrnej infraštruktúry

Formátované: Odrážky a číslovanie

Popis

Podopatrenie je zamerané na zhodnotenie kultúrnej infraštruktúry v mestách, najmä degradovaných historických pamiatok, historicky hodnotných budov s ohľadom na udržateľný rozvoj populačných centier v regiónoch. Zámerom opatrenia je zlepšiť kvalitu a prevádzku jednotlivých budov a zariadení poskytujúcich informačné služby, špecializovaných pracovísk vrátane zabezpečenia prístupu postihnutých občanov, zníženia energetickej náročnosti prevádzky budov a tým i nákladov na ich prevádzku. Kompetencie v oblasti kultúry sú rozdelené medzi Ministerstvo kultúry SR, samosprávne kraje a obce.

Formátované: Odrážky a číslovanie

Cieľ

Cieľom je vytvorenie nových pracovných príležitostí, zlepšenie prístupu ku kultúre, kultúrnemu dedičstvu a kultúrnej infraštruktúra a zlepšenie atraktivity sídiel.

Formátované: Odrážky a číslovanie

Koneční príjemcovia

- ☐ samosprávne kraje

- ☐ obce a mestá

- ☐ združenia miest a obcí

- ☐ Ministerstvo kultúry SR a jeho podriadené orgány (príspevkové a rozpočtové organizácie)

- ☐ neziskové organizácie (podľa zákona NR SR č. 213/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby)

- ☐ nadácie (podľa zákona NR SR č. 34/2002 Z.z. o nadáciách)

Formátované: Odrážky a číslovanie

B) Opatrenie 3.2

(1) **Názov**

Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor

(2) **Popis**

Slovenská republika je na ceste k modernej, hospodársky rozvinutej a perspektívnej spoločnosti. Jedným zo základných predpokladov úspešného

prechodu smerom k plne rozvinutej a hospodársky silnej spoločnosti je v XI. storočí existencia a permanentný rozvoj vyspelej informačnej spoločnosti. V tomto smere je kľúčovým predpokladom ľahká a rýchla dostupnosť k moderným komunikačným zariadeniam (PC) a médiám (Internet) v rámci celého územia SR. Opatrenie *Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor* má ambíciu prispieť k odstráneniu jednej z príčin hospodársko-sociálnej stagnácie jednotlivých regiónov a teda i celku, v ktorej je ťažká dostupnosť informácií, slabá alebo takmer žiadna komunikačná výmena, slabá vedomostná úroveň v oblasti IT, neskúsenosť s prácou s PC a inými komunikačnými nástrojmi. Vidiecke regióny, resp. mikroregióny vzdialené od väčších miest (centier) väčšinou nevyužívajú, resp. využívajú veľmi málo moderné komunikačné technológie, a preto je rýchlosť a efektívnosť komunikácie, spolupráce v dôsledku hospodárskeho rozvoja nižšia ako v centrách, kde je dostupnosť a využívanie IT rozšírenejšie. Rozdiely v stupni rozvoja informačnej infraštruktúry medzi jednotlivými regiónmi Slovenska sú značné. Kým v najväčších mestách je úroveň porovnateľná s okolitými krajinami, vo vidieckych oblastiach a od centier vzdialenejších regiónoch je stav informačnej infraštruktúry a stav rozvoja informačnej spoločnosti úplne nedostatočný. Významnú úlohu zohráva i strach z moderných prístrojov a ich odmietanie, spôsobené nízkou skúsenosťou s ich používaním a neznalosťou ich výhod. Úlohou opatrenia *Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor* je zabezpečiť ľahkú prístupnosť občanov k moderným informačným technológiám a tak podporiť informatizáciu regiónov, stimulovať rozvoj hospodárskeho a spoločensko-kultúrneho potenciálu jednotlivých regiónov.

Kostrou opatrenia je podporiť:

1. rozvoj informačnej spoločnosti v školách, nemocniciach, sociálnych a kultúrnych centrách a v oblasti regionálnej a lokálnej samosprávy;
2. rozvoj informačnej spoločnosti vybudovaním Informačných centier v mestách a obciach na území Slovenska, ktoré by slúžili miestnym obyvateľom ako centrá pre vyhľadávanie a získavanie informácií, elektronickú komunikáciu so svetom, vzdelávanie.

Opatrenie zabezpečí komunikáciu a výmenu informácií z miesta bydliska, z dediny do dediny, z periférie do centra a naopak, informačne prepojí a integruje Slovensko a jeho obyvateľov, povzbudí spoluprácu verejnej a súkromnej sféry. Opatrenie má takisto silný edukačný potenciál, nakoľko obyvatelia, miestni a regionálni podnikatelia a komunity môžu využívať informačné centrá ako priestor, kde je možné sa stretávať, učiť sa, pracovať a spolupracovať. Popri nových komunitných centrách môžu byť využívané už existujúce verejné a školské knižnice.

Opatrenie má v dlhodobom horizonte potenciál dynamizovať trh s prácou, prispieť k väčšej pracovnej mobilite, k znižovaniu nezamestnanosti, zvyšovaniu HDP, k miestnemu a regionálnemu hospodárskemu, sociálnemu, kultúrnemu a civilizačnému rozvoju, k postupnej premene spoločnosti na aktívnu a tvorivú, vzdelanú a kooperujúcu. Primárne ale opatrenie prispieje k zníženiu rozdielu v stupni rozvoja informačnej spoločnosti medzi SR a krajinami V4, ako i medzi Slovenskom a krajinami EÚ, ktoré sú jednou zo základných príčin hospodárskeho zaostávania Slovenskej republiky.

Oblasti dotknuté týmto opatrením:

- a) Poskytovanie lacného a bezpečného pripojenia na internet v regiónoch

- b) Použitie internetu na podporu regionálnej politiky a rozvoj regionálneho digitálneho obsahu
- c) Zvyšovanie povedomia o informačnej spoločnosti
- d) Hodnotenie potrieb a príprava návrhov

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

(3) Cieľ

Špecifickým cieľom opatrenia 3.2. je podporiť ekonomický rozvoj regiónov prostredníctvom rozvoja spoločnosti založenej na vedomostiach. Cieľom je zmenšiť rozdiely v stupni rozvoja informačnej infraštruktúry medzi jednotlivými regiónmi Slovenska a následne medzi SR a súčasnými i budúcimi členskými krajinami EÚ. Cieľom opatrenia je zabezpečenie lacnej a celoplošnej dostupnosti k informáciám, informačným technológiám a príslušným službám. Cieľom opatrenia je takisto zlepšovanie prijatia a využitia nových technológií, ako aj podpora vytvárania priestoru pre prácu a vzdelávanie v oblasti IT a nových telekomunikačných technológií, zlepšenie prístupu k verejným informáciám a hlavne rozšírenie ich využívania. Cieľom opatrenia je tvorba konkurencieschopnej, digitálne vyspelej spoločnosti a v tejto súvislosti aj zvýšenie dynamiky trhu s digitálnym obsahom. Cieľom je podpora rozvoja informačnej spoločnosti ako integrálnej časti lokálnej infraštruktúry.

Špecifickými cieľmi sú tiež:

- umožniť využívanie najvhodnejšej telekomunikačnej infraštruktúry pre prístup na internet a vylepšenie interných počítačových sietí vo vybraných prípadoch vo verejnom sektore (nemocnice, úrady miestnej štátnej správy, školy, knižnice, spoločenské centrá)
- zvýšenie počtu VPBI (Verejných prístupových bodov k Internetu)
- rozšírenie prístupu na internet do vzdelávacích inštitúcií
- vylepšenie informačných a komunikačných zariadení pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti a zariadenia zdravotnej starostlivosti
- rozvoj centrálného verejného portálu, ktorý sa nachádza na Úrade vlády SR pre integráciu a ľahký prístup k on-line verejným službám a informáciám, ako aj rozvoj špecifických služieb pre regióny
- pilotný projekt on-line sociálnych dávok
- podpora on-line služieb verejného obstarávania, ktoré budú vykonávať VÚC a samosprávy v konkrétnych aktivitách (projektoch) vykonávaných v rámci štrukturálnych fondov
- rozvoj regionálneho digitálneho obsahu
- podpora kampaní na zvyšovanie povedomia o informačnej spoločnosti
- vypracovanie zadávacích podmienok [na podrobné hodnotenie potrieb](#) informačnej spoločnosti

(4) Oblasť intervencie podľa kategorizácie EK

3.2.2 informačné a komunikačné technológie

3.2.3 služby a zariadenia pre obyvateľov (zdravie, vzdelanie, spravovanie)

(5) Merateľné výstupy

- Počet VPBI (Verejných prístupových bodov k Internetu)
- Počet škôl, ktoré už boli vylepšené informačnými a komunikačnými technológiami a internetom
- Počet nemocníc s [lokálnou počítačovou sieťou /LAN/](#)
- [Počet nemocníc s funkčným nemocničným informačným systémom](#)
- Počet vykonaných kampaní
- Počet seminárov pre verejnosť
- Počet účastníkov

(6) Koneční príjemcovia

- ☐ Štátna správa a jej podriadené orgány (Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo školstva SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo kultúry SR)
- ☐ samosprávne kraje
- ☐ [obce](#) a mestá
- ☐ [nemocnice](#) združenia miest a obcí
- ☐ neziskové organizácie (podľa zákona NR SR č. 213/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby)
- ☐ nadácie (podľa zákona NR SR č. 34/2002 Z.z. o nadáciách)

Formátované: Odrážky a číslovanie

C) Opatrenie 3.3

(1) Názov

Budovanie a rozvoj inštitucionálnej infraštruktúry v oblasti regionálnej politiky

(2) Popis

V posledných rokoch na Slovensku prebieha prechod od plánovania regionálneho rozvoja z centrálnej úrovne na regionálnu a miestnu úroveň. Prechodom kompetencií z ústredných orgánov štátnej správy na samosprávne orgány sa kladú zvýšené nároky na všetky subjekty zapojené do plánovania, implementácie, vyhodnocovania regionálneho rozvoja. Slabá inštitucionálna podpora regionálnej politiky na Slovensku, nedôsledná aplikácia princípov partnerstva a subsidiarity, nepostačujúca nadväznosť a prepojenie medzi jednotlivými plánmi vytvárajú najväčšie prekážky efektívneho regionálneho rozvoja. Preto sa opatrenie zameria na odstránenie existujúcich prekážok, pričom nadviaže na skúsenosti získané z aktivít predstupovej pomoci EÚ.

(3) Cieľ

Všeobecným cieľom tohto opatrenia je dosiahnutie vyššej efektívnosti, synergie a koherencie jednotlivých prvkov regionálneho rozvoja na všetkých úrovniach, a preto sa opatrenie bude zameriavať na:

- vykonávanie stratégie regionálneho rozvoja za účelom dosiahnutia vyváženého hospodárskeho a sociálneho rozvoja jednotlivých regiónov,
- zapojenie všetkých relevantných aktérov regionálneho rozvoja do procesu jeho plánovania, realizácie a vyhodnocovania,
- prepojenie medzi administratívnymi štruktúrami na všetkých úrovniach.

(4) Merateľné výstupy

- počet realizovaných štúdií
- počet realizovaných pilotných projektov

(5) Oblasť intervencie podľa kategorizáciou EK

3.5 Územné plánovanie a obnova

 podpora a rozvoj regionálnej politiky

Formátované: Odrážky a číslovanie

(6) Koneční príjemcovia

- ☐ samosprávne kraje

Formátované: Odrážky a číslovanie

- ☐ obce a mestá
- ☐ združenia obcí a miest
- ☐ neziskové organizácie (podľa zákona NR SR č. 213/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby)
- ☐ nadácie (podľa zákona NR SR č. 34/2002 Z.z. o nadáciách)

D)a) Opatrenie 3.4

~~(4)~~(7) Názov

Renovácia a rozvoj obcí

~~(2)~~(8) Popis

Nepriaznivá situácia v stave obecného majetku, ktorá je zapríčinená nedostatkom finančných zdrojov obecných rozpočtov ovplyvňuje životné podmienky značnej časti populácie, nakoľko Slovenská republika je v podstate vidiecka krajina. K devastovaniu tohto majetku dochádza v poslednom období i pravidelnými živelnými pohromami. Zlepšenie stavu v oblasti obecného majetku a vidieckej infraštruktúry bude mať za následok rozvoj služieb a návštevnosť daných regiónov.

~~(3)~~(9) Cieľ

Všeobecným cieľom tohto opatrenia je zlepšiť ekonomické príležitosti a sociálne podmienky vidieckeho obyvateľstva.

Špecifickými cieľmi opatrenia sú:

- zlepšiť stav obecného majetku
- vytvoriť nové pracovné miesta
- zlepšiť infraštruktúru vidieka

~~(4)~~(10) Merateľné výstupy

- počet obnovených budov
- m² obnovených verejných priestranstiev na dedinách

~~(5)~~(11) Oblasť intervencie podľa kategorizácie EK

13 Podpora adaptácie a rozvoja vidieckych oblastí

1306 Obnova a rozvoj dediny a ochrana a zachovanie dedičstva vidieka

~~(6)~~(12) Koneční príjemcovia

- ☐ obce, ktoré nemajú štatút mesta
- ☐ združenia obcí

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

5. Súlad a konzistencia stratégie

5.1. Súlad s politikou EÚ

Článok 12 Nariadenia Rady č. 99/1260/ES o všeobecných podmienkach štrukturálnych fondov uvádza, že aktivity financované z fondov alebo aktivity podporované EIB alebo iným finančným nástrojom, musia byť v súlade s ustanoveniami Zmluvy o Európskej únii, nástrojmi, ktoré boli prijaté v jej rámci a s politikami a činnosťami Spoločenstva, vrátane pravidiel hospodárskej súťaže, verejného obstarávania, ochrany a zlepšovania životného prostredia, odstraňovania nečestných praktík a podpory rovnosti medzi mužmi a ženami.

Súlad s politikou EÚ v oblasti hospodárskej súťaže, dopravy, životného prostredia, štátnej pomoci, verejného odstraňovania, odstraňovania nečestných praktík a podpory rovnosti medzi mužmi a ženami je popísaný v texte Národného rozvojového plánu.

5.1.1. Hospodárska súťaž

Zákon č. 136/2001 Z.z. o ochrane hospodárskej súťaže, ktorý nadobudol účinnosť 1.5.2002 plne zaručuje súlad s *acquis communautaire* v oblasti hospodárskej súťaže. Účelom tohto zákona je ochrana hospodárskej súťaže pred jej obmedzovaním na trhu s produktmi, výstupmi, prácou a službami, ako aj vytvorenie podmienok pre jej ďalšie rozvíjanie s cieľom podporiť ekonomický rozvoj v prospech spotrebiteľov. Ďalej zákon upravuje právomoci a kompetencie Protimonopolného úradu Slovenskej republiky.

Právomoc konať v oblasti ochrany a podpory hospodárskej súťaže je zverená do rúk Protimonopolného úradu, ktorý je ústredným orgánom štátnej správy. V roku 2001 Protimonopolný úrad vydal dve vykonávacie vyhlášky – vyhlášku č. 167/2001 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o výpočte obratu a vyhlášku č. 168/2001, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o náležitostiach oznámenia koncentrácie. Od 1.10.2002 platí zákon č. 465/2002 Z.z. o skupinových výnimkách, ktorý aktualizoval zákon č. 136/2001 Z.z. o ochrane hospodárskej súťaže.

Vnútroštátne aspekty ochrany hospodárskej súťaže sú riešené v nasledovných právnych predpisoch:

Ústava Slovenskej republiky, článok 55 (2), kde je uvedené: "Slovenská republika ochraňuje a podporuje hospodársku súťaž",

Zákon č. 136/2001 Z.z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v znení zákona č. 465/2002 Z.z.

Zákon č. 465/2002 Z.z. o skupinových výnimkách zo zákazu dohôd obmedzujúcich hospodársku súťaž a o zmene a doplnení niektorých zákonov,

Vyhláška Protimonopolného úradu SR č. 167/2001 Z.z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o výpočte obratu ,

Vyhláška Protimonopolného úradu SR č. 168/2001 Z.z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o náležitostiach oznámenia koncentrácie, v znení vyhlášky č. 585/2002 Z.z.,

Trestný zákon, ktorý v § 149 definuje trestný čin zneužitia účasti na hospodárskej súťaži.

Princípy článku 31 Zmluvy o vytvorení Európskeho spoločenstva týkajúce sa štátnych monopolov komerčného charakteru boli prijaté v rámci transformácie práva Slovenskej republiky, a to vylúčením diskriminácie vyplývajúcej z exkluzívnych práv, ktoré majú charakter licencií týkajúcich sa dovozov a vývozov tovarov a ich maloobchodnej alebo veľkoobchodnej distribúcie. Zrušené boli právne predpisy, ktoré obsahovali výhradné oprávnenie štátnych podnikov vyrábať tabak, soľ a alkohol, rovnako bol zrušený štátny monopol v oblasti zahraničného obchodu a bol zavedený licenčný systém, ktorý nemá

charakter trvalých exkluzívnych práv na dovoz a vývoz, pretože tieto licencie sú časovo ohraničené.

5.1.2. Doprava

Ministerstvo dopravy má vládou oficiálne vytýčenú jasnú líniu splnenia cieľov v oblasti rozvoja slovenskej dopravnej infraštruktúry tým, že definuje princípy štátnej dopravnej politiky, deklaruje jej zámery v oblasti rovnomerného rozvoja všetkých druhov dopravy v rámci dopravného systému SR, na základe princípov spoločnej dopravnej politiky EÚ a integráciu slovenskej dopravy do európskeho dopravného systému, s cieľom efektívne plniť dopravné potreby spoločnosti.

Štátna dopravná politika SR, ktorej aktualizácia bola schválená vládou Slovenskej republiky uznesením č. 21/2000 ako základný systémový dokument Ministerstva dopravy je v plnom rozsahu v súlade s orientáciou bielej knihy ďalšieho rozvoja spoločnej dopravnej politiky EÚ (COM 92/494), ako aj priority bielej knihy dopravnej politiky EÚ do roku 2010 (COM 20001/370).

V Aktualizovaných princípoch štátnej dopravnej politiky, ktoré boli prijaté uznesením vlády SR č. 21/2000 sa v systematickom bloku "IV. Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry" ako princíp č. 15 definuje nasledovná štátna priorita: "Zabezpečiť podmienky pre modernizáciu a rozvoj multimodálnych koridorov č. IV, V a VI a iných dopravných ciest medzinárodne schválenej siete na území SR, s napojením na susedné krajiny v súlade s medzinárodnými záväzkami."

Rozvojové priority Ministerstva dopravy vyplývajú zo zámerov Štátnej dopravnej politiky SR a z programového vyhlásenia vlády. Ministerstvo dopravy v priamom napojení na tieto systémové rozvojové dokumenty schválené vládou vytvorila Odvetvovú rozvojovú stratégiu z aspektu integrácie SR do EÚ. Následne vláda SR prerokovala a schválila podrobné rozvojové koncepty pre každý typ dopravy.

Vláda SR schválila svojim uznesením č. 1033/2001 Konceptiu územného rozvoja Slovenska 2001. V tomto celoštátnom strategickom dokumente predstavuje odvetvie dopravy rozhodujúcu časť, ktorá rieši územné rezervy pre budúcu realizáciu rozvoja dopravnej a technickej infraštruktúry v rámci schváleného polycentrického variantu územného rozvoja Slovenska.

Ministerstvo každoročne pripravuje rozvojové programy priorít verejných prác podľa Zákona č. 254/1998 Z.z. o verejných prácach na obdobie troch rokov. Tieto programy dokumentujú zámery MDPT SR v oblasti rozvoja dopravnej infraštruktúry. Tvoria rozhodujúcu súčasť národných rozvojových programov prijatých slovenskou vládou. Podľa zákona o obstarávaní sa pripravujú sumárne odvetvové materiály pre potreby plnenia štátnych úloh v oblasti výstavby dopravnej infraštruktúry, najmä pre oblasť výstavby diaľnic, hlavných ciest a modernizáciu železníc. V súčasnosti (február 2003) sa na úrovni MDPT SR pripravujú Odvetvové rozvojové programy verejných prác na obdobie rokov 2004-2006, ktoré budú zahrnuté do národného rozvojového programu na uvedené obdobie.

V súlade s vyššie uvedenými rozvojovými dokumentmi, ktoré definujú štátne zámery v oblasti rozvoja dopravy sú stanovené ciele priorít dopravnej infraštruktúry v synergickom spojení so stratégiou využívania kohézneho fondu na Ministerstve dopravy.

5.1.3. Životné prostredie

Napriek skutočnosti, že významná časť záväzkov bude splnená k referenčnému dátumu vstupu SR do EÚ, z hľadiska zaistenia plnej implementácie zostáva oblasť ochrany vôd.

Možnosť použitia prechodného obdobia s cieľom vecného odsunu implementácie časti smernice na stanovené obdobie, je daná priamo v znení niektorých smerníc. Slovenská republika preto požaduje v zmysle Spoločnej pozície EÚ k negociačnej pozícii SR prechodné obdobia pre implementáciu smerníc v nasledovných oblastiach:

Prechodné obdobie do roku 2008 bude potrebné na implementáciu Smernice Rady č. 98/83/ES o kvalite vody pre ľudskú konzumáciu (pitnej vody) nahrádzať implementáciou bez prechodného obdobia s tým, že je možné uplatniť derogáciu pre vybrané ukazovatele po dobu 3x3 rokov.

Prechodné obdobie do roku 2015 o úprave odpadových vôd si vyžaduje kompletnú implementáciu Smernice Rady č. 91/271/EHS, kde došlo k špecifikácii podľa veľkosti aglomerácií, a to v nasledujúcom členení: do roku 2010 zabezpečiť primerané odvádzanie a čistenie odpadových vôd z aglomerácií nad 10 000 EO, - do roku 2015 zabezpečiť primerané odvádzanie a čistenie odpadových vôd z aglomerácií nad 2 000 EO.

Implementácia Smernice Rady č. 76/464/EHS o znečistení spôsobenou určitými nebezpečnými látkami vypúšťanými do vodného prostredia si vyžaduje tiež prechodné obdobie do roku 2006.

V prípade Smernice Rady č. 91/676/EHS o ochrane vôd pred znečistením spôsobeným dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov sa prechodné obdobie do roku 2008 v zmysle smernice nahrádza vypracovaním akčných plánov na znižovanie znečistenia vôd dusičnanmi do doby vstupu SR do EÚ a implementáciou týchto plánov v čase do 4 rokov od pristúpenia k Európskej únii.

Slovenská legislatíva pokrývajúca oblasť ochrany ovzdušia.

V súčasnosti je plne v súlade s legislatívou EÚ. Pre implementáciu Smernice rady č. 94/63/ES o správe emisií VOC pri skladovaní benzínu a jeho distribúcii zo stojanov na benzínových staniciach bude Slovenská republika potrebovať sedemročné prechodné obdobie do 31. decembra 2010.

Implementácia acquis v oblasti odpadového hospodárstva je náročná najmä z pohľadu zaručenia potrebných finančných zdrojov. Slovenská republika požaduje pre implementáciu Smernice o spaľovaní nebezpečného odpadu (94/67/ES) trojročné prechodné obdobie do 31. decembra 2006.

Slovenská republika nepotrebuje žiadne prechodné obdobie v oblasti ochrany prírody. Transpozícia a implementácia acquis v oblasti ochrany prírody a krajiny bude zaručená k referenčnému dátumu vstupu SR do EÚ.

~~(a)~~ Posúdenie vplyvov na životné prostredie (EIA)

Požiadavky Smernice rady č. 85/337/ES o hodnotení environmentálnych vplyvov sú zahrnuté do Zákona č. 127/94 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Novelizácia tohto zákona bola prijatá v októbri 2000, pričom nadobudla účinnosť od 1.12.2000. Tým sa dosiahla plná harmonizácia s uvedenými smernicami. 18. novembra 1999 Slovenská republika ratifikovala Zmluvu EHS a OSN o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

5.1.4. Štátna pomoc

Základným právnym predpisom v oblasti štátnej pomoci je Zákon č. 231/1999 Z.z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov. Zriadenie Úradu pre štátnu pomoc k 1. januáru 2000, ktorý je orgánom štátnej správy, je upravené zákonom č. 231/1999 Z.z. o štátnej pomoci. Tento úrad je zodpovedný za monitorovanie a schvaľovanie poskytovania štátnej pomoci.

Zákon o štátnej pomoci definuje štátnu pomoc v súlade s *acquis communautaire*, pričom ďalej definuje základné pojmy a metódy posudzovania štátnej pomoci vyplývajúce zo zmluvy o pristúpení k EÚ v súlade s článkom 87 Zmluvy o vytvorení Európskeho spoločenstva a článku 64 Európskej zmluvy. Hlavným účelom zákona je zakázať poskytovanie štátnej pomoci, ak by to narušilo alebo predstavovalo riziko narušenia hospodárskej súťaže zvýhodnením určitých podnikateľov alebo určitých výrobných odvetví alebo by nepriamo ovplyvnilo obchod medzi Slovenskom a Európskymi spoločenstvami. Zákon upravuje poskytovanie štátnej pomoci, oblasti, účely, sumy a podmienky, za ktorých je možné poskytnúť štátnu pomoc, pričom na jej poskytnutie

Formátované: Odrážky a číslovanie

nevzniká právny nárok. Oblasti a činnosti, na rozvoj ktorých je možné poskytnúť štátnu pomoc, ako aj účely, na ktoré je možné ju poskytnúť, vrátane stanovenia limitu štátnej pomoci sú uvedené v zákone v súlade s príslušnými smernicami EÚ. Zákon obsahuje i ustanovenia o zriadení Úradu pre štátnu pomoc ako orgánu štátnej správy pre hodnotenie, posudzovanie, schvaľovanie, registráciu a monitorovanie poskytovania štátnej pomoci. Štátnu pomoc je možné poskytnúť podľa tohto zákona len v prípade schválenia úradom. Zákon ďalej definuje povinnosti poskytovateľov a príjemcov štátnej pomoci v oblasti monitorovania štátnej pomoci a definuje sankcie za neplnenie týchto povinností. Podľa zákona o štátnej pomoci môže rozhodnutia úradu preskúmavať iba súd. Zriadením Úradu pre štátnu pomoc sa vytvoril základ pre implementáciu funkčného systému kontroly nad poskytovaním štátnej pomoci a jej monitorovaním. Tým sa zaručí transparentnosť v oblasti štátnej pomoci v súlade s prevzatými záväzkami Slovenskej republiky podľa článku 64 Európskej zmluvy.

Program pravidla de minimis rule pre rozvoj okresov s vysokou mierou nezamestnanosti je pripravený v súlade so zákonom, implementačnými pravidlami pre poskytovanie štátnej pomoci prijatými rozhodnutím Asociačnej rady č. 6/2001 medzi Európskou úniou a Slovenskou republikou z 22. novembra 2001 (Zákon č. 186/2002 Z.z. o oznámení Ministerstva zahraničných vecí SR), Zmluvou o vytvorení Európskeho spoločenstva (článok 87 a súvisiaca sekundárna legislatíva), Smernicou Európskej únie o národnej regionálnej pomoci OJ C 74/98, Nariadením Európskej komisie č. 69/2001 o aplikácii článkov 87 a 88 Zmluvy o zriadení Európskeho spoločenstva v prípade de minimis pomoci, Nariadením Európskej komisie č. 70/2001 o aplikácii článkov 87 a 88 Zmluvy o zriadení Európskeho spoločenstva o poskytovaní štátnej pomoci pre malé a stredné podniky a v súlade s Národnými regionálnym rozvojovým plánom Slovenskej republiky.

Pre podrobnejšie informácie viď Tabuľku 10-19: Tabuľka štátnej pomoci

5.1.5. Verejné obstarávanie

Legislatíva týkajúca sa verejného obstarávania sa aplikuje na Slovensku od roku 1994 od prijatia Zákona č. 263/1993 Z.z. o verejnom obstarávaní a Zákona č. 119/1996 Zb. o licencovanom obstarávaní. Od svojho prijatia boli oba zákony viackrát novelizované. Zákonom č. 263/1999 Z.z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý je účinný od roku 1.1.2000, sa zriadil Úrad pre verejné obstarávanie ako ústredný orgán štátnej správy pre oblasť verejného obstarávania a licencovaného obstarávania.

Úrad pre verejné obstarávanie monitoruje transparentnosť verejného obstarávania a dodržiavanie pravidiel nediskriminácie a rovnakého zaobchádzania s uchádzačmi a zapojenými stranami, kontroluje správnosť používania metód a postupov verejného obstarávania, monitoruje a vyhodnocuje plnenie podmienok pre využitie metód verejného obstarávania. Úrad dozerá na riešenie sporov proti výberovým konaniam, ktoré boli vykonané a financované podľa pravidiel Európskeho spoločenstva alebo medzinárodnej finančnej inštitúcie.

Od 1.1.2003 je účinná ďalšia novelizácia Zákona o verejnom obstarávaní č. 530/2002 Z.z., ktorým Slovensko vykonalo ďalší významný krok smerom k implementácii európskej legislatívy verejného obstarávania v slovenskom právnom poriadku. Tento zákon stanovuje metódy a postupy verejného obstarávania využívané obstarávateľmi pri uzatváraní verejných zmlúv o dodávkach tovarov alebo poskytovaní služieb a tiež zriaďuje a stanovuje kompetencie Úradu pre verejné obstarávanie.

Vláda SR prijala návrh zákona o verejnom obstarávaní a o zmene zákona č. 575/2001 Z.z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov. Nový zákon NR SR prerokovala na svojej 18. schôdzi uznesení č. 568 zo dňa 24. októbra 2003.

5.1.6. Odstránenie nesprávnych praktík a zavedenie rovnosti medzi mužmi a ženami

Slovenská legislatíva je plne harmonizovaná s nasledovnými smernicami:

- Smernica Rady č. 86/613/EHS o uplatňovaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vykonávajúcimi činnosť ako samostatne zárobkovo činné osoby vrátane činnosti v poľnohospodárstve a o ochrane samostatne zárobkovo činných žien počas tehotenstva a materstva,
- v súlade so Smernicou Rady č. 92/85/EHS o bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci tehotných pracovníčok a pracovníčok krátko po pôrode alebo dojčiacich pracovníčok požívajú pracovno-právne vzťahy počas tehotenstva a materstva zvýšenú ochranu podľa Zákonníka práce. Novelizácia Zákonníka práce č. 297/1999 Z.z. ukladá osobitné požiadavky na zamestnávateľov vykonať také opatrenia, aby tieto ženy neboli vystavené rizikám pri výkone práce, čím sa dosiahol plný súlad s vyššie uvedenou smernicou.
- Smernica Rady č. 76/207/EHS o implementácii zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami, pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, odbornej príprave a postupu v zamestnaní a o pracovné podmienky je implementovaná v Slovenskej legislatíve prostredníctvom nasledovných právnych predpisov:
- novelizáciou zákona o zamestnanosti účinnou od 1. decembra 1999 – v súlade s uvedenou smernicou sa posilnila zásada rovnakého zaobchádzania počas zamestnania tým, že do zákona bol vložený výslovný zákaz zverejňovania ponúk zamestnania, ktoré by obsahovali akékoľvek obmedzenia alebo diskrimináciu podľa rasy, farby pleti, jazyka, pohlavia, sociálneho pôvodu, veku, náboženského, politického alebo iného presvedčenia, politickej príslušnosti, činnosti týkajúcej sa zamestnania, národnosti alebo príslušnosti k etnickej alebo inej skupine,
- v súlade so smernicou bol ďalšou novelizáciou Zákonníka práce s účinnosťou od 1. decembra 1999 zrušený zákaz nočnej práce pre ženy,
- v návrhu nového Zákonníka práce sú implementované ďalšie ustanovenia tejto smernice, podľa ktorých si zamestnanec môže nárokovať svoje práva pred súdom v prípade, ak má pocit, že je postihovaný z dôvodu porušenia princípu rovnakého zaobchádzania.

Rovnaké odmeňovanie vyplývajúce zo Smernice Rady č. 75/117/EHS o aproximácii práva členských štátov pri aplikácii zásady rovnakého odmeňovania mužov a žien je zaručený už platným Zákonníkom práce, a to v článku III základných princípov. Návrh nového Zákonníka práce výslovne stanovuje podmienky rovnakej mzdy pre mužov a ženy, ako aj individuálne právo zamestnancov dostať rovnakú mzdu za prácu rovnakého stupňa obtiažnosti, zodpovednosti a požiadaviek, vykonávanú v rovnakých pracovných podmienkach a pri dosahovaní rovnakej výkonnosti a výsledkov práce.

Vo vzťahu k Smernici Rady č. 79/7/EHS o postupnej implementácii zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v otázkach súvisiacich so sociálnym zabezpečením:

- novelizácia Zákona č. 193/1994 Z.z. o prídavkoch na deti a o príplatku k prídavkom na deti, v znení zákona č. 174/1999 Z.z., ktorý nadobudol účinnosť 1. augusta 1999, odstránila preferovanie matky pri podávaní žiadostí o prídavky na deti v prípadoch, kedy sa rodičia nedokážu dohodnúť na tejto záležitosti, čím sa dosiahne úplná rovnosť zaobchádzania s mužmi a ženami a súlad so smernicou,
- v Zákone č. 123/1996 Z.z. o doplnkovom dôchodkovom poistení, v znení neskorších predpisov, je princíp rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami podľa smernice implementovaný v plnom rozsahu,
- súlad so zásadou rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami podľa tejto smernice bude zaistený prijatím Zákona o sociálnom poistení (2002), ktorý bude upravovať otázku poskytovania dôchodkov/dôchodkového poistenia (napr. vek odchodu do dôchodku,

výpočet invalidného dôchodku, odstránenie rozdielných podmienok pri nároku na si na vdovecký a vdovský dôchodok, úprava dôchodku z dôvodu jedného zdroja príjmov, ktorá je prioritne poskytovaná mužom).

Návrh nového Zákonníka práce ukladá zamestnávateľovi povinnosť informovať zamestnancov o ustanoveniach týkajúcich sa rovnakého zaobchádzania. Výslovne umožňuje zamestnancovi obrátiť sa na príslušný súd tiež v prípade, ak sa cíti byť poškodený z dôvodu neaplikácie zásady rovnakého zaobchádzania, pričom dôkazné bremeno skutočnosti, že k tomu nedochádza z dôvodu diskriminácie na základe pohlavia, bude znášať zamestnávateľ. Nový zákonník práce súčasne bude obsahovať ustanovenia definujúce nepriamu diskrimináciu v súlade so Smernicou rady č. 97/80/ES o dôkaznom bremene v prípadoch diskriminácie na základe pohlavia.

Vo vzťahu k Smernici Rady č. 96/34/ES o rámcovej dohode o rodičovskej dovolenke, uzavretej medzi UNICE (Úniou priemyselných odvetví Európskeho spoločenstva), CEEP a ETUC (Európska konfederácia odborových zväzov), v znení Smernice Rady č. 97/75/ES, ktorá obsahuje dohodu o neprenosnosti práva na rodičovskú dovolenku stanovuje návrh nového zákonníka práce nárok muža na materskú dovolenku v rovnakom rozsahu ako je nárok matky dieťaťa, za podmienky, že muž sa o dieťa stará od jeho narodenia.

5.2. Súlad s národnými a regionálnymi politikami

5.2.1. Súlad s národnými politikami

A) Súlad s národnou politikou územného plánovania

OP ZI je v súlade s Konceptiou územného rozvoja Slovenska – KURS 2001 (referencie sú uvedené už v samotnom texte OP Základná infraštruktúra) tak, ako je uvedené v kapitole 2.1.

B) Súlad s dopravnou politikou

Stratégia rozvoja dopravnej infraštruktúry v rámci priority 1 má priame napojenie na základné systémové dokumenty dohodnuté a schválené na úrovni vlády SR. Vláda SR svojím uznesením č. 21/2000 prijala „**Zásady štátnej dopravnej politiky SR – aktualizácia a rozpracovanie**“ ako základný systémový dokument v odvetví dopravy. Hlavným strategickým cieľom štátnej dopravnej politiky v súlade s **orientáciou európskej dopravnej politiky a bielou knihou týkajúcou sa dopravnej politiky EÚ do roku 2010** je zaistiť podmienky pre udržateľnú orientáciu rozvoja na udržateľnú mobilitu, integrovaným spôsobom pri využití všetkých druhov dopravy so špecifickým dôrazom na interoperabilitu a podporu ekologickejších druhov dopravy. **V oblasti rozvoja dopravnej infraštruktúry je základnou prioritou rozvíjanie a modernizácia infraštruktúry tras multimodálnych koridorov IV, V a VI.** Rozvojové priority odvetvia dopravy kladú v oblasti realizácie v plánovanom časovom horizonte veľké nároky na finančné zdroje.

Základným cieľom priority č. 1 je modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry mimo medzinárodných dopravných koridorov. Projekt hlavných koridorov je určený pre podporu z kohézneho fondu. Obsahovo sú strategické ciele navrhnuté tak, aby sa ich spojením dosiahol **synergický efekt medzi využitím štrukturálnych fondov a kohéznym fondom EÚ.**

Rozvoj dopravného systému Slovenskej republiky je determinovaný zdieľaním rovnakých cieľov, ako celá ekonomika a spoločnosť, prostredníctvom integrácie do európskych politických, ekonomických, sociálnych a kultúrnych štruktúr. Z mnohých aspektov sú slovenské ciele rozvoja dopravného systému identické s cieľmi EÚ – určité rozdiely však vyplývajú zo špecifického charakteru slovenského územia a ekonomických možností spoločnosti. Štruktúra priorít je definovaná ich rozčlenením podľa dôležitosti dopravných sietí (t.z. všeobecná úroveň platí rôzne pre všetky typy dopravných spojení, európskych spojení, medzinárodných dopravných spojení, celoštátnych dopravných spojení a transregionálnych dopravných spojení).

V záujme dosiahnutia priestorovej kompatibility dopravného systému SR s dopravným systémom EÚ, je prioritné prepojenie slovenského integrovaného dopravného systému s ekvivalentnými sieťami v susedných krajinách, pri zohľadnení ekonomického charakteru vzájomne prepojených aglomerácií ľudského osídlenia v susedných krajinách a iných transeurópskych dopravných spojení.

V rámci siete medzinárodných dopravných spojení je potrebné podporovať a rozvíjať okrem tradičných dopravných spojení medzi jednotlivými štátmi tiež dopravné spojenia pozdĺž a cez hranice, ktoré umožnia plnohodnotné funkčné využitie pohraničných oblastí.

V rámci siete celoštátnych a transregionálnych dopravných spojení, doplnením európskej integrovanej a medzinárodnej siete sa zabezpečí dostupnosť všetkých ľudských sídel nadregionálneho a regionálneho významu. Infraštruktúra nadregionálneho významu vytvára doplnenie k vzájomnému prepojeniu medzi regionálnymi centrami na Slovensku a hraničnými oblasťami susedných štátov, zlepšuje dopravnú obslužnosť v turistických centrách a regiónoch prostredníctvom železničnej dopravy. MDPT SR vypracovalo **Koncepcia tvorby regionálnej dopravnej politiky**, ktorý bol schválený vládou SR uznesením č. 903/2002.

Stratégie v oblasti miestnej infraštruktúry – základné dokumenty budú podľa potreby doplnené líniovými ministerstvami,

Súlad s regionálnymi politikami vyšších územných celkov – (Zákon o podpore regionálneho rozvoja?).

Vo vzťahu k prebiehajúcej reforme verejnej správy v Slovenskej republike prijala Národná rada SR zákon č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky. Podľa tohto zákona sa má viac než 300 kompetencií preniesť z okresných a krajských úradov na mestá/obce a samosprávne kraje. Ostatné kompetencie boli zverené do rúk miest/obcí a samosprávnych krajov prostredníctvom osobitných právnych predpisov. Medzi ne patrí napríklad **Zákon č. 503/2001 o podpore regionálneho rozvoja**, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2002.

Obsah návrhu zákona o podpore regionálneho rozvoja sa riadi tak primárnymi právnymi predpismi EÚ ako i sekundárnymi právnymi predpismi. Článok 12 Nariadenia Rady č. 1260/99/ES má nasledovné znenie: "Činnosti financované fondmi alebo tie, ktoré dostanú pomoc od EIB alebo iného finančného nástroja, musia byť v súlade s ustanoveniami Zmluvy, s nástrojmi, ktoré boli v jej rámci prijaté a s politikami a činnosťami Spoločenstva, vrátane pravidiel o hospodárskej súťaži, o verejnom obstarávaní, o ochrane a zlepšovaní životného prostredia a o odstraňovaní nerovností a podpore rovnoprávnosti medzi mužmi a ženami".

Prvá časť Zákona o podpore regionálneho rozvoja popisuje obsah novelizácie a základné pojmy pre účely Zákona.

Základným predpokladom pre realizáciu podpory regionálneho rozvoja je vybratie tých regiónov, ktorých vývoj zaostáva a ktoré potrebujú podporu pri vytváraní podmienok prispievajúcich k ich ďalšiemu ekonomickému a sociálnemu rozvoju.

Identifikácia regiónov využíva spoločný systém klasifikácie regiónov "Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques (NUTS)". Zároveň sa berie do úvahy veľkosť územných celkov vo vzťahu k praxi aplikovanej v EÚ.

Druhá časť tohto zákona sa zameriava na individuálnu podporu regionálneho rozvoja. Obsah jednotlivých článkov v tejto časti zahŕňa hlavné ciele podpory, podporované regióny, základné dokumenty podpory a finančné poskytovanie podpory. Samosprávne kraje pritom vypracúvajú programy svojho ekonomického rozvoja. Mestá/obce zas vypracúvajú programy ekonomického a sociálneho rozvoja príslušného mesta/obce.

Kompetencie orgánov štátnej správy, miest/obcí a samosprávnych krajín v oblasti podpory regionálneho rozvoja tvorí predmet tretej časti. Záverečné ustanovenia sa týkajú účinnosti zákona.

Zákon o podpore regionálneho rozvoja obsahuje základné princípy ekonomickej a sociálnej kohézie EÚ, teda princípy programovania, partnerstva, koncentrácie a komplementárnosti.

Zásada partnerstva je v tomto zákone zdôraznená aktívnou účasťou orgánov štátnej správy, samosprávnych krajov, podnikateľských subjektov, mimovládnych organizácií a iných sociálnych a ekonomických partnerov pri návrhu, implementácii, monitorovaní a vyhodnocovaní programových dokumentov. Prítom sa zvyšuje význam partnerstiev, ktoré úzko súvisia so všeobecne uznávanou zásadou subsidiarity.

Zákon o podpore regionálneho rozvoja upravuje podmienky pre podporu regionálneho rozvoja v záujme vyváženého ekonomického a sociálneho rozvoja a kompetencie orgánov štátnej správy a samosprávnych orgánov. Legislatívna úprava v tejto oblasti umožňuje vytvorenie transparentného systému regionálneho rozvoja.

C) Súlad s environmentálnou politikou

Text OP ZI preukazuje súlad s environmentálnou politikou.

D) Súlad s politikami lokálnej infraštruktúry

Program bol prerokovaný s jednotlivými ministerstvami – Ministerstvom školstva SR, Ministerstvom zdravotníctva SR, Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvom kultúry SR a Ministerstvom dopravy, pôšt a telekomunikácií SR v oblasti stratégií informačnej spoločnosti.

5.2.2. Súlad s regionálnymi politikami

Samosprávne kraje SR – úroveň NUTS III, už majú pripravené alebo práve pripravujú svoje vlastné regionálne rozvojové stratégie a programy. Podľa zákona o podpore regionálneho rozvoja už majú vypracované (Košice, Banská Bystrica, Prešov) alebo práve vypracúvajú ich programy sociálneho a regionálneho rozvoja regiónov.

5.3. Súlad a konzistencia stratégie a priorít

5.3.1. Súlad s NRP SR/Rámcom podpory spoločenstva a Kohéznym fondom

Stratégia v oblasti základnej infraštruktúry podporuje tri hlavné rozvojové osi (ekonomický rast a konkurenčná schopnosť, zamestnanosť, vyvážený regionálny rozvoj) NRP. Tieto osi sú potrebné na splnenie strategických cieľov NRP na roky 2004-2006, ktorými sú: podpora rovnomerného rozvoja všetkých regiónov pri rešpektovaní zásady vyváženého udržateľného rozvoja a taký rast HDP, aby Slovenská republika do roku 2006 dosiahla úroveň presahujúcu 50 % priemernej výšky HDP na obyvateľa v krajinách EÚ.

Národný rozvojový plán identifikuje vyvážený regionálny rozvoj ako jeden zo svojich špecifických cieľov, pretože rozdiely v úrovni rozvoja jednotlivých regiónov sú značné jednak na úrovni NUTS 2, ako aj na úrovni jednotlivých regiónov Slovenska. Plán sa dotýka dopravnej prístupnosti regiónov a dostupnosti informácií, environmentálnej infraštruktúry a nedostatočne rozvinutej občianskej infraštruktúry. Operačný program základná infraštruktúra pritom rešpektuje systém a rozdelenie cieľov NRP. Prítom rozpracúva špecifické ciele NRP (podpora vyváženého regionálneho rozvoja posilnením konkurenčnej schopnosti regiónov) a rozpracúva túto prioritu NRP do troch priorít: dopravná infraštruktúra, environmentálna infraštruktúra a lokálna infraštruktúra.

Kohézny fond bude primárne slúžiť na dosiahnutie takých štandardov v oblasti životného prostredia a dopravy, ako sú uvedené v príslušných Smerniciach spoločenstva. V rámci kohézneho fondu sa budú v oblastiach dopravy a životného prostredia realizovať veľké infraštruktúralne projekty s minimálnou veľkosťou projektu 10 mil. EUR. V oblasti dopravnej infraštruktúry sa kohézny fond zameriava na výstavbu transeurópskych dopravných koridorov, ktoré budú mať maximálny vplyv na kohéziu. V oblasti životného prostredia sa kohézny fond zameriava na veľké investičné projekty celoštátneho, nadnárodného a regionálneho významu. Projekt vytvárajú základné predpoklady pre

vzájomné spojenie aktivít regionálneho významu, ktoré je potrebné riešiť prostredníctvom komplementárnych finančných nástrojov (napr. štrukturálne fondy, SREP a iné). To sa týka najmä projektov založených na princípe integrovanej správy povodí riek (napr. kombinované projekty zásobovania pitnou vodou, riešenie kľúčových zdrojov pitnej vody a riešenie kanalizačných systémov, ktoré zaručia jednotné dodávky pitnej vody v požadovanej kvalite a množstve). V oblasti prevencie záplav je potrebné vyriešiť celoštátny protipovodňový výstražný a predpovedný systém (miestne nazývaný POVAPSYS) a vyčleniť investície do protipovodňových opatrení pre lokality s najvyššou koncentráciou obyvateľstva so strategicky významným ekonomickým potenciálom. V oblasti odpadového hospodárstva sa bude financovať výstavba nadregionálnych spaľovní komunálneho odpadu, spaľovní nebezpečného odpadu (dve zariadenia pre celé územie SR) a komplexné technické riešenia odpadového hospodárstva pre vyššie územné celky.

Kohézny fond je určený pre krajiny, ktorých HDP je nižší než 90 % priemeru Spoločenstva a podobne ako predstupový fond ISPA, je určený pre odvetvia dopravy a životného prostredia. Pomoc z tohto fondu prakticky nahrádza pomoc zo štrukturálnych fondov Spoločenstva. Kohézny fond sa však koncentruje na dve oblasti – životné prostredie a transeurópske dopravné siete.

Pri financovaní projektov z Kohézneho fondu je potrebné splniť nasledovné podmienky:

- celkové náklady každého projektu nesmú byť v zásade nižšie než 10 miliónov. V odôvodnených prípadoch a pri zohľadnení špecifických okolností môžu byť celkové náklady projektu nižšie ako 10 miliónov EUR;
- celková národná alokácia z Kohézneho fondu by mala byť rovnomerne rozdelená medzi ministerstvá životného prostredia a dopravy;
- celkové ročné príjmy každého členského štátu zo štrukturálnych fondov, spolu s podporou v rámci Kohézneho fondu by nemali presiahnuť 4 % HDP daného členského štátu;
- žiaden z projektov nesmie byť financovaný zároveň zo štrukturálnych fondov a z Kohézneho fondu;
- žiaden projekt nesmie byť financovaný zároveň z iniciatívy ES a z Kohézneho fondu;
- žiaden projekt nesmie byť financovaný zároveň záručnou sekciou EAGGF a z Kohézneho fondu;
- podpora na opatrenia pomoci súvisiacej s povolaním nesmie presiahnuť 0,5 % príspevku z Kohézneho fondu;
- súčet celkovej pomoci z Kohézneho fondu a inej pomoci ES (s výnimkou štrukturálnych fondov, iniciatív ES a garančnej sekcie EAGGF), ktorá bola poskytnutá na projekt, nesmie presiahnuť 90% celkových výdavkov projektu.

A) Orientácia Kohézneho fondu v oblasti životného prostredia

Výber projektov v oblasti životného prostredia na financovanie z Kohézneho fondu je vyjadrením priorít Slovenskej republiky a EÚ v oblasti životného prostredia v súlade s rámcom stanoveným v Národnom akčnom pláne životného prostredia a Nariadením Rady EÚ 1164/94 o vytvorení Kohézneho fondu. V rámci Kohézneho fondu sú v oblasti životného prostredia riešené základné a podmienené aktivity národného, nadregionálneho a regionálneho významu. Výber projektov je motivovaný úsilím o dosiahnutie maximálneho zlepšenia stavu životného prostredia tým najefektívnejším spôsobom, pri zohľadnení účinkov na čo možno najväčší počet obyvateľov.

Finančné požiadavky prerokovaných projektov presahuje stanovený finančný rámec na skrátené programové obdobie 2004-2006, pričom sa budú navrhovať a pripravovať aj projekty, ktoré budú implementované v nasledujúcom programovacom období rokov 2007-2015.

Projekt v oblasti životného prostredia podporovaný z Kohézneho fondu musí byť v súlade s nasledovnými zásadami:

- celoštátny, nadregionálny a regionálny význam
- významný vplyv na čo možno najvyšší počet obyvateľov
- súlad s cieľmi a zásadami environmentálnej politiky EÚ, pri rešpektovaní záväzkov Slovenska vo vzťahu k minulým obdobiam
- zachovanie, ochrana a zlepšovanie kvality životného prostredia
- významný vplyv na ľudské zdravie
- rešpektovanie princípu "znečisťovateľ platí"
- prispieva k postupnému dosiahnutiu ekonomickej a sociálnej súdržnosti medzi Slovenskom a EÚ
- zapojenie verejno-súkromného vlastníctva v súlade s legislatívou EÚ a SR
- efektívne využívanie dostupných finančných zdrojov

(1) Voda

Projekty kofinancované z Kohézneho fondu v oblasti vody podporujú aktivity v súlade s Rámcovou smernicou EÚ o vode a súvisiacimi smernicami. V maximálnom rozsahu sa tu bude aplikovať princíp integrovaného riadenia povodí riek. Priority v období 2004 – 2006 sa sústreďujú na riešenie problémov v troch nasledujúcich oblastiach.

(a) Zásobovanie pitnou vodou

- budovanie a/alebo rekonštrukcia zdrojov pitnej vody
- budovanie a/alebo rekonštrukcia úpravní pitnej vody
- budovanie a/alebo rekonštrukcia diaľkovodov na zásobovanie pitnou vodou
- budovanie a/alebo rekonštrukcia distribučnej siete pre zásobovanie pitnou vodou

(b) Zber a čistenie odpadových vôd

- Rekonštrukcia, intenzifikácia a modernizácia existujúcich čističiek odpadových vôd v ľudských sídlach s ekvivalentným počtom obyvateľov nad 10 000 (najmä odstraňovanie zlúčenín dusíka a fosforu)
- Rekonštrukcia a dokončenie kanalizačných sietí pripojených k čističkám odpadových vôd, ktoré spĺňajú štandardy EÚ
- Vybudovanie nových čističiek odpadových vôd v ľudských sídlach s ekvivalentným počtom obyvateľom nad 10 000
- aspekt zapojenia verejno-súkromného vlastníctva v súlade s memorandom o porozumení medzi Európskou komisiou a SR – konečným príjemcom podpory je výhradne regionálna vodohospodárska spoločnosť

(c) Protipovodňová ochrana

- projekt v súlade s "Programom ochrany pred záplavami do roku 2010" (Uznesenie 31/2000), ktoré identifikuje komplex protipovodňových opatrení
- prioritné sú opatrenia, ktoré majú za cieľ ochranu celého územia štátu, ako aj územia s najvyššou koncentráciou obyvateľov a kriticke dôležitým ekonomickým potenciálom
- koneční príjemcovia podpory: Slovenský hydrometeorologický ústav (POVAPSYS) a Slovenský vodohospodársky podnik

(2) Odpadové hospodárstvo

Boli určené nasledujúce priority, ktoré sú rozdelené do nasledujúcich troch oblastí:

- (a) *Spaľovanie odpadov*
- Výstavba alebo rekonštrukcia nedregionálnych spaľovní odpadu
 - Výstavba alebo rekonštrukcia nadregionálnych spaľovní nebezpečného odpadu
- (b) *Podpora integrovaného odpadového hospodárstva*

Investičné aktivity regionálneho významu v nadväznosti na integrovaný manažment odpadového hospodárstva jednotlivých vyšších územných celkov.

Tabuľka č. 5-1: Prehľad – podpora zo štrukturálnych fondov v rámci OP ZI a Kohézneho fondu v rokoch 2004-2006

Oblasť	Štrukturálne fondy	Kohézny fond	
Životné prostredie	Oddelujúca čiara pre oblasť životného prostredia	Investičné aktivity lokálneho významu, ktorých cieľom je implementácia acquis v oblasti životného prostredia (komplementarita s projektom ISPA a Kohéznym fondom)	Investičné projekty nadregionálneho a regionálneho významu, ktorých cieľom je implementácia acquis v oblasti životného prostredia, náklady presahujú 10 M€
	Voda (pitná voda, odpadové vody a ochrana pred záplavami)	Miestne kanalizačné siete a siete na zásobovanie vodou v oblastiach s nízkym podielom pripojeného obyvateľstva Intervencie na miestach s kritickou situáciou pri zásobovaní vodou (kvalita a kvantita) Miestne protipovodňové aktivity	Clusterové projekty integrovaného riadenia povodí riek Diaľkové vodovody a zdroje pitnej vody Clusterové investičné opatrenia vyplývajúce z programu ochrany pred povodňami do roku 2010
	Ochrana ovzdušia	Zmena palivovej základne energetických zdrojov, s dôrazom na palivá s nízkymi emisiami a obnoviteľné zdroje Inštalácia technológií na zníženie emisií vypúšťaných do atmosféry	neaplikovateľné
	Odpadové hospodárstvo	Regionálne plány integrovaného manažmentu odpadového hospodárstva Podpora separovaného zberu odpadu Vytvorenie infraštruktúry na zhodnocovanie odpadu Postupné uzavretie a rekultivácia skládok	Nadregionálne spaľovne odpadu Nadregionálne spaľovne nebezpečného odpadu Clusterový projekt pre regióny (vyššie územné celky)
	Ochrana prírody	Posilnenie inštitúcií zameraných na ochranu prírody a krajiny. Vypracovanie a realizácia manažmentových plánov pre chránené územia Implementácia pilotných projektov na manažment chránených území	neaplikovateľné

B) Orientácia Kohézneho fondu v oblasti dopravy

Výber projektov v oblasti dopravy, ktoré majú byť financované z Kohézneho fondu, je vyjadrením priorít Slovenskej republiky a Európskej únie v oblasti dopravnej infraštruktúry tak, ako sú tieto uvedené v Aktualizovaných zásadách štátnej dopravnej politiky SR, ktoré boli schválené vládou SR, a Nariadení Rady Európskej únie č. 1164/94 o vytvorení kohézneho fondu. Prioritne sú projekty lokalizované do medzinárodných dopravných multimodálnych koridorov, ktoré boli schválené Paneurópskou konferenciou ministrov dopravy v Helsinkách v júni 1997. Finančné nároky vybraných projektov presahujú finančný rámec stanovený pre skrátené programovacie obdobie rokov 2004-2006; v

súčasnosti sa pripravujú perspektívne projekty pre programovacie obdobie rokov 2007-2013.

(1) Cestná doprava

Základnou prioritou je výstavba a modernizácia dopravnej infraštruktúry na schválených trasách multimodálnych koridorov. Územím Slovenskej republiky prechádzajú koridory č. IV (Berlín / Norimberg – Praha – Budapešť - Constance / Thessalonica / Istanbul), koridor č. V, vetva A (Bratislava - Žilina - Košice – Užhorod), č. VI (Gdansk – Varšava - Katovice – Žilina) a koridor č. VII (Dunaj).

Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií prijalo "Stratégiu rezortu dopravy v oblasti Kohézneho fondu na obdobie rokov 2004 – 2006", v ktorej sú definované špecifické projekty na obdobie rokov 2004 – 2006 v oblasti cestnej a železničnej infraštruktúry na trasách medzinárodných koridorov V/A a VI.

V oblasti cestnej infraštruktúry sú na financovanie z Kohézneho fondu navrhované nasledovné projekty, ktoré spadajú do rámcovej siete TINA (paneurópske multimodálne koridory):

Diaľničné úseky:

- D1 Mengusovce - Jánovce,
- D3 Svrčinovec - Skalité,
- D1 Sverepec – Vrtižér,
- D1 Višňové – Dubná Skala,
- D1 Dubná Skala (Martin) – Turany,
- R4 Prešov bypass

Na financovanie z rozpočtu Kohézneho fondu sa pre roky 2004 – 2006 navrhujú nasledovné projekty:

- D 1 Mengusovce - Jánovce
- D 1 Sverepec - Vrtižér, I. úsek Sverepec - Považská Bystrica západ

Ostatné projekty sa navrhujú výhľadovo pre programové obdobie rokov 2007-2013.

(2) Železničná doprava

Uznesením vlády č. 963 z 10. októbra 2001 vláda SR zobrala na vedomie "Program rozvoja železničných tratí do roku 2010 a návrh financovania investičných aktivít do roku 2010" ako jeden z dokumentov pre modernizáciu železníc. V súčasnosti sa pripravuje modernizácia trate Kúty – Štúrovo (koridor IV), Bratislava – Žilina (koridor V), dokončenie rekonštrukcie stanice Čadca a výstavba trate Čadca – Zwardoň (koridor VI). V dlhodobom výhľade sa plánuje modernizácia severno-južného spojenia koridoru IX (Plaveč - Košice - Čaňa). Na úseku Púchov - Žilina sa pripravuje modernizácia trate na rýchlosť 160 km/h.

Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR navrhuje ako prioritné úseky pre realizáciu v rámci Kohézneho fondu úseky patriace do medzinárodného dopravného koridoru V/A a koridoru VI v nasledovnom zoskupení:

- Piešťany – Nové Mesto nad Váhom
- Nové Mesto nad Váhom – Púchov
- Púchov – Žilina
- Žilina – Krásno nad Kysucou
- Krásno nad Kysucou - Čadca

Na financovanie z rozpočtu Kohézneho fondu sa na obdobie rokov 2004 - 2006 navrhujú nasledovné projekty:

- Piešťany - Nové Mesto nad Váhom
- Žilina – Krásno nad Kysucou

Iné projekty sú navrhnuté výhľadovo na programové obdobie rokov 2007-2013.

Tabuľka č. 5-2: Zoznam prioritných dopravných projektov zahrnutých do Kohézneho fondu 2004-2006

Č.	Názov projektu	Očakávaný rozpočet (MEUR)		
		Kohézny fond	Štátny rozpočet / úver	Spolu
1	Diaľničný úsek D1 Mengusovce - Jánovce	(85%) 161,7091	28,5369	190,246
2	Diaľničný úsek Sverepec - Vrtilžér, I. section Sverepec – Považská Bystrica – West	(85%) 17,7905	3,1395	20,93
3	Modernizácia železničnej trasy Trnava – Nové Mesto nad Váhom II. časť Piešťany – Nové Mesto nad Váhom	(85%) 53,38	9,42	62,8
4	Modernizácia železničnej trasy Žilina - Čadca, I. part Žilina – Krásno nad Kysucou	(85%) 60,775	10,725	71,5

Tabuľka č. 5-3: Prehľad – podpora zo štrukturálnych fondov v rámci OP ZI a z kohézneho fondu na roky 2004 – 2006

Oblasť	Štrukturálne fondy	Kohézny fond	
DOPRAVA	Oddelujúca úroveň pre oblasť dopravy	Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry mimo hlavných dopravných koridorov siete TINA	Projekty budovania transeurópskych koridorov, prioritne v medzinárodných dopravných a multimodálnych koridoroch
	Cestná infraštruktúra	Budovanie siete rýchlostných komunikácií, implementácia programu výstavby hlavných ciest podľa uznesenia vlády SR č. 162/2001, vybudovanie a modernizácia ciest s presiahnutou dopravnou kapacitou (najmä cesty 1. triedy), rekonštrukcia nevhodných križovatiek, zlepšenie životného prostredia budovaním obchvatov okolo ľudských sídel na trasách hlavných ciest, na ktorých došlo k presiahnutiu maximálnej povolenej intenzity dopravy.	Diaľničné úseky: D 1 Mengusovce – Jánovce D 1 Sverepec – Vrtilžér, I. úsek Sverepec – Považská Bystrica západ
	Železničná infraštruktúra	Modernizácia prostredníctvom elektrifikácie železničných tratí, modernizácia železničných staníc, vybudovanie bezpečných a komfortných nástupišť a dokončenie hlavných železničných uzlov	Modernizácia železničných tratí: Trnava – Nové Mesto nad Váhom, II. časť Piešťany - Nové Mesto nad Váhom Žilina – Čadca, I. časť Žilina - Krásno nad Kysucou
	Letecká doprava	Opatrenia na zvýšenie bezpečnosti leteckej dopravy inštalovaním komplexného ochranného systému s cieľom chrániť prevádzkové priestory, budovy a objekty na letiskách	
	Oddelujúca úroveň pre oblasť dopravy		

5.3.2. Interný súlad stratégie a priorit OP ZI

A) Dopravná infraštruktúra

Tabuľka č. 5-4: Cieľ priority dopravná infraštruktúra

Operačný program	Priorita 1	Opatrenie
<i>Globálny cieľ</i> Podpora vyváženého regionálneho rozvoja prostredníctvom zvýšenia konkurenčnej schopnosti regiónov		
<i>Špecifický cieľ</i> Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry so zameraním na zlepšenie dopravnej dostupnosti a obslužnosti zaostávajúcich regiónov SR	<i>Globálny cieľ</i> Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry <i>Špecifický cieľ</i> Odstránenie neuspokojivých parametrov dopravnej infraštruktúry a vytvorenie podmienok na zvýšenie efektívnosti a kvality dopravného systému na národnej a regionálnej úrovni, pri súčasnom znížení negatívnych vplyvov dopravy na životné prostredie	
Opatrenie 1.1 Modernizácia a rozvoj železničnej dopravnej infraštruktúry	<i>Špecifický cieľ</i> Rozvoj železničnej infraštruktúry v jednotlivých regiónoch	<i>Globálny cieľ</i> Zvýšiť konkurenčnú schopnosť železničnej dopravy v porovnaní s cestnou infraštruktúrou v oblasti osobnej i nákladnej dopravy <i>Špecifické ciele</i> Zvýšiť technickú úroveň železničných zariadení, zvýšenie bezpečnosti a kvality osobnej dopravy. <i>Operatívne ciele</i> Odstrániť neuspokojivý technický stav nástupísk a železničných staníc, čo si vyžaduje základné rekonštrukčné práce
Opatrenie 1.2 Modernizácia a rozvoj cestnej infraštruktúry	<i>Špecifický cieľ</i> Modernizácia a zvýšenie výkonnosti cestnej siete, so zameraním na zlepšenie napojenia regiónov na medzinárodnú cestnú sieť.	<i>Globálny cieľ</i> Eliminácia negatívnych účinkov cestnej dopravy, čo umožní zníženie energetických a časových strát, zníženie nehodovosti a zníženie nákladov na opravy a údržbu komunikácií <i>Špecifický cieľ</i> Zabezpečiť kvalitné cestné spojenie medzi jednotlivými regiónmi a medzi regiónmi a hlavným mestom Bratislavou <i>Operatívny cieľ</i> budovanie rýchlostných ciest budovanie a modernizácia ciest (najmä ciest 1. triedy) prestavba nevhodných križovatiek
Opatrenie 1.3 Modernizácia a rozvoj infraštruktúry leteckej dopravy	<i>Špecifický cieľ</i> Rozvoj a modernizácia bezpečnostných systémov letísk.	<i>Globálny cieľ</i> Zvýšenie bezpečnosti letísk v zmysle platných bezpečnostných predpisov <i>Špecifický cieľ</i> Zvýšiť mieru využívania a bezpečnosti letísk, ochrana prevádzkových priestorov, budov a objektov na letiskách <i>Operačný cieľ</i>

		Vybudovanie integrovaného výstražného systému na letiskách a monitorovacieho technologického systému
--	--	--

B) Environmentálna infraštruktúra

Tabuľka č. 5-5: Cieľ priority environmentálna infraštruktúra

Operačný program	Priorita 2	Opatrenie
<p>Globálny cieľ V súčasnosti: Rozvoj dopravnej, environmentálnej a lokálnej infraštruktúry Navrhovaný cieľ: zvýšenie konkurenčnej schopnosti regiónov</p>		
<p>Špecifický cieľ Zlepšenie environmentálnej infraštruktúry pri zabezpečovaní ochrany obyvateľstva a zachovanie, ochrana a obnova prírodného prostredia SR</p>	<p>Globálny cieľ Zlepšenie environmentálnej infraštruktúry a environmentálneho manažmentu s cieľom vytvoriť silný základ pre udržateľný sociálny a ekonomický rozvoj regiónov a znižovanie rozdielov medzi nimi (regióny = NUTS III)</p>	
<p>Opatrenie 2.1. Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu a racionálne využívanie vôd</p>	<p>Špecifický cieľ Zlepšenie vodohospodárskej infraštruktúry, racionálne využívanie vodných zdrojov, ochrana životného prostredia pred znečisťovaním vôd a zabezpečenie územia pred negatívnymi účinkami povodní s cieľom vytvoriť lepšie životné podmienky pre obyvateľov a zníženie rozdielov medzi regiónmi</p>	<p>Globálny cieľ Prispieť k dosiahnutiu súladu s acquis EÚ v oblasti ochrany a racionálneho využívania vôd</p>
		<p>Špecifické ciele</p> <p>Podporovať zásobovanie obyvateľov pitnou vodou v požadovanej kvalite a kvantite, zmiernenie rozdielov medzi jednotlivými regiónmi.</p> <p>Podporovať napojenie obyvateľov na kanalizačnú sústavu a tým znížiť rozdiel medzi prístupom k verejným vodovodom a verejnej kanalizácii, zníženie rozdielov medzi jednotlivými regiónmi a dosiahnutie súladu so Smernicou Rady č. 91/271/EHS</p> <p>Zvýšiť podiel čistených komunálnych odpadových vôd, zvýšenie kvality čistej vody a dosiahnutie súladu so Smernicou Rady č. 91/271/EHS</p> <p>Zvýšiť bezpečnosť obyvateľov, priemyslu, poľnohospodárstva a životného prostredia pred negatívnymi účinkami povodní a prispieť ku komplexnejšej ochrane pred povodňami</p>
		<p>Operačné ciele</p> <p>Vybudovanie nových vodných zdrojov alebo modernizácia existujúcich vodných zdrojov a súvisiacich zariadení s cieľom splniť požiadavky Smernice Rady č. 98/83/ES o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu.</p> <p>Vybudovanie nových rozvodných sietí s cieľom zásobovať obyvateľstvo</p>

		<p>a iných spotrebiteľov vodou a znížiť rozdiely medzi jednotlivými regiónmi.</p> <p>Modernizácia rozvodnej siete s cieľom znížiť straty vo vodovodných systémoch na úroveň porovnateľnú s priemernými hodnotami v krajinách EÚ.</p> <p>Technologické opatrenia na ochranu vodných zdrojov s cieľom minimalizovať negatívne účinky, ktoré by mohli spôsobiť zníženie kvality vody.</p> <p>Vybudovanie nových verejných systémov kanalizačných sietí s cieľom pripojiť väčší podiel obyvateľstva a tým znížiť rozdiel medzi prístupom k verejným vodovodom a prístupom ku verejnej kanalizácii, znižovanie rozdielov medzi jednotlivými regiónmi a dosiahnutie súladu so Smericou Rady č. 91/271/EHS zabezpečením zberu komunálnych odpadových vôd v aglomeráciách s EO nad 2 000.</p> <p>Modernizácia verejných kanalizačných sietí s cieľom minimalizovať nežiadúce úniky odpadových vôd do životného prostredia v súlade so Smericou Rady č. 91/271/EHS v aglomeráciách s ekvivalentným počtom obyvateľov nad 2 000.</p> <p>Vybudovanie nových ČOV s cieľom úpravy komunálnych odpadových vôd v súlade so smericou 91/271/EHS zabezpečením čistenia komunálnych odpadových vôd v aglomeráciách s ekvivalentným počtom obyvateľov nad 2 000.</p> <p>Modernizácia ČOV pre kategóriu aglomerácií s ekvivalentným počtom obyvateľov 2 000 – 10 000 a zabezpečenie technológie na terciárne čistenie vody pre kategóriu aglomerácií s ekvivalentným počtom obyvateľov nad 10 000 (v súlade so Smericou Rady č. 91/271/EHS)</p> <p>Realizácia technologických opatrení na zabezpečenie primeranej úrovne ochrany pred povodňami v územných celkoch s ľudskými sídlami, priemyslom, dopravnou infraštruktúrou a intenzívnou poľnohospodárskou výrobou.</p>
<p>Opatrenie 2.2 Zlepšenie a rozvíjanie infraštruktúry na ochranu ovzdušia</p>	<p>Špecifický cieľ Zlepšenie infraštruktúry súvisiacej so znížením znečistenia ovzdušia s cieľom vytvoriť lepšie životné podmienky pre obyvateľov a znížiť regionálne rozdiely.</p>	<p>Globálny cieľ Prispieť k dosiahnutiu súladu s acqui EU v oblasti ochrany ovzdušia.</p>
		<p>Špecifický cieľ Zníženie emisií znečisťujúcich látok do životného prostredia, využívanie ekologických palív a energetických zdrojov podpora intenzívnejšieho využívania</p>

		obnoviteľných energetických zdrojov a racionálneho využívania neobnoviteľných zdrojov
		Operatívny cieľ' zmena palivovej základne energetických zdrojov, s dôrazom na zdroje s nízkymi emisiami a obnoviteľné zdroje inštalovanie technológií na zníženie vypúšťania emisií do vzduchu;
Opatrenie 2.3 Zlepšenie a rozvíjanie infraštruktúry odpadového hospodárstva	Špecifický cieľ' Zlepšenie infraštruktúry odpadového hospodárstva s cieľom vytvoriť pre obyvateľstvo lepšie životné podmienky a znížiť regionálne rozdiely	Globálny cieľ' Prispieť k dosiahnutiu súladu s politikou a legislatívou EÚ v oblasti odpadového hospodárstva
		Špecifický cieľ' Minimalizovanie produkcie odpadu s orientáciou na maximálne využívanie odpadu jeho separovaním a zhodnocovaním, podpora aktivít na uzatvorenie a rekultiváciu skládok
		Operatívny cieľ' Príprava regionálnych plánov integrovaného manažmentu odpadového hospodárstva podpora separovaného zberu odpadu a súvisiacej infraštruktúry budovanie infraštruktúry na zhodnotenie odpadov uzatvorenie a rekultivácia skládok
Opatrenie 2.4 Ochrana, zlepšovanie a obnova prírodného prostredia	Špecifický cieľ' Zavedenie a uplatňovanie aktívneho prístupu k ochrane prírodného prostredia.	Globálny cieľ' Implementácia príslušnej legislatívy EÚ v oblasti ochrany prírody a krajiny.
		Špecifický cieľ' Zabezpečenie starostlivosti o chránené územia a územia patriace do sústavy NATURA 2000, a tým aj ochrana pred devastáciou a ohrozovaním životného prostredia obyvateľov a návštevníkov ako základný nástroj pre udržateľný vývoj a podporu socio-ekonomického rozvoja regiónov
		Operatívny cieľ' budovanie inštitúcií na ochranu prírody a krajiny, osobitne s ohľadom na splnenie záväzkov Slovenskej republiky ako súčasť prístupového procesu k EÚ (NATURA 2000) a budovanie odbornej základne pre tvorbu a realizáciu manažmentových plánov (programov starostlivosti); príprava a realizácia manažmentových plánov (programov starostlivosti) pre chránené územia, vrátane dobudovania vstupných areálov a technickej infraštruktúry sprístupnených jaskýň, príprava pilotných projektov pre manažment chránených území, vrátane systému na monitorovanie, právnych a finančných mechanizmov.

C) Lokálna infraštruktúra

Tabuľka č. 5-6: Cieľ priority lokálna infraštruktúra

Operačný program	Priorita	Opatrenie 3
Globálny cieľ Podpora vyváženého regionálneho rozvoja prostredníctvom zvýšenia konkurenčnej schopnosti regiónov		
Špecifický cieľ Budovanie a rozvoj lokálnej infraštruktúry	Globálny cieľ Budovanie a rozvoj lokálnej infraštruktúry	
Opatrenie 3.1 Budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry v regiónoch	Špecifický cieľ Podpora udržateľného ekonomického a sociálneho rozvoja regiónov prostredníctvom obnovy a ďalšieho rozvoja kvalitnej verejnej (sociálnej) infraštruktúry	Globálny cieľ Zlepšenie životných podmienok obyvateľov v oblasti občianskej infraštruktúry a integrácia sociálne izolovaných skupín do spoločnosti a/alebo do trhu práce
		<p>Špecifické ciele</p> <p>a)a. Zlepšenie celkového stavu budov a školských zariadení využívaných v procese vzdelávania, s cieľom podporiť celoživotné možnosti zamestnania</p> <p>b)b. Dosiahnutie vyššieho štandardu zdravotníctva porovnateľného so štandardmi EÚ, s cieľom zlepšiť životné podmienky ako prostriedok ekonomického rastu</p> <p>c)c. Zlepšenie prístupu obyvateľov k príslušnej starostlivosti a službám, s cieľom posilniť sociálne začlenenie detí a marginalizovaných skupín a tým im umožniť vstup alebo návrat na trh práce.</p> <p>d)d. Zlepšenie prístupu a využívania kultúrnej infraštruktúry a zvýšenie atraktivity centier osídlenia a regiónov.</p>
		<p>Operatívne ciele</p> <p>☞☞ Rekonštrukcia a modernizácia vzdelávacích zariadení a budov</p> <p>☞☞ Rekonštrukcia a modernizácia zdravotníckych zariadení</p> <p>☞☞ Posilnenie infraštruktúry sociálnej starostlivosti, vrátane vytvorenia regionálnych centier a podpory sociálne marginalizovaných skupín</p> <p>☞☞ zlepšenie kvality a prevádzky jednotlivých budov v oblasti kultúrnej infraštruktúry</p>
Opatrenie 3.2 Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor.	Špecifický cieľ Podpora ekonomického rozvoja regiónov prostredníctvom rozvoja spoločnosti založenej na vedomostiach.	Globálny cieľ Začať proces rozvoja "inteligentných regiónov"
		<p>Špecifický cieľ</p> <p>a-a) e-government, elektronický prístup k verejným službám</p> <p>b-b) on-line</p>

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

		prístup k zdravotníckym službám e-c) on-line prístup k vzdelávaniu d-d) on-line prístup k sociálnym službám
		Operatívny cieľ a-a) poskytovanie lacného prístupu do internetu b-b) využívanie internetu na podporu a rozvíjanie regionálnej politiky e-c) regionálny digitálny obsah pre národné a európske siete d-d) vývoj software a portálov e-e) rýchlejší internet pre výskumníkov a študentov
Opatrenie 3.3 Budovanie a rozvoj inštitucionálnej infraštruktúry	Špecifický cieľ Posilniť hospodársky a sociálny rozvoj regiónov	Globálny cieľ: Zvýšenie efektívnosti, synergie a koherencie plánov regionálneho rozvoja na všetkých úrovniach Špecifický cieľ: ▪ zapojenie všetkých relevantných subjektov do procesu plánovania, realizácie a vyhodnocovania regionálneho rozvoja, ▪ prepojenie medzi administratívnymi štruktúrami na všetkých úrovniach ▪ zohľadňovanie potrieb marginalizovaných skupín pri plánovaní regionálneho rozvoja
		Operatívny cieľ: vypracovanie regionálnych a subregionálnych stratégií zvýšenie komunikácie a koordinácie medzi jednotlivými aktérmi
Opatrenie 3.4 Renovácia a rozvoj obcí	Špecifický cieľ Posilniť hospodársky a sociálny rozvoj vidieka a obnovu dediny	Globálny cieľ Zlepšenie ekonomických príležitostí a sociálnych podmienok vidieckeho obyvateľstva. Špecifický cieľ ⊕ zlepšenie stavu obecného a iného majetku ⊕ vytvorenie nových pracovných miest ⊕ zlepšenie hmotnej a nehmotnej infraštruktúry na vidieku ⊕ zachovanie miestnej identity a kultúrnej kontinuity ⊕ využívanie prírodného a kultúrneho potenciálu obcí pre ich rozvoj
		Operatívny cieľ ⊕ tvorba plánov rozvoja obcí ⊕ rekonštrukcia a modernizácia budov na dedinách a vidieku ⊕ oživenie tradičných remesiel a zamestnaní ⊕ oživenie vidieckej turistiky a zvýšenie návštevnosti

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

Formátované: Odrážky a číslovanie

		vidieckych regiónov
--	--	---------------------

5.3.3 Prepojenie priority 3 na ostatné OP v rámci NRP SR v rokoch 2004 – 2006

A) OP ZI a SOP Ľudské zdroje (SOP ĽZ)

SOP Ľudské zdroje - rieši komplexne problematiku ľudských zdrojov z pozície vzdelávania a modernizácie služieb zamestnanosti. V rámci Priorít SOP ĽZ bude realizovaná podpora rozvoja programov, projektov, opatrení a aktivít na:

- ☐ zníženie nezamestnanosti a na predchádzanie dlhodobej nezamestnanosti s cieľom aktívne pôsobiť na nezamestnaných.
- ☐ podpora rozvoja systémov poradenstva o povolaniach a zamestnaniach.
- ☐ podpora zvýšenia úrovne informovania o pracovnej mobilite

Formátované: Odrážky a číslovanie

SOP ĽZ je zameraný na podporu zamestnanosti skupín a jednotlivcov ohrozených sociálnou exklúziou s cieľom vybudovať inkluzívny trh práce, na podporu súladu rodinného a pracovného života najmä podporou rozvoja služieb starostlivosti o deti a osoby odkázané na starostlivosť zamestnaných osôb.

Celkovým cieľom je zlepšiť príležitosti pre nezamestnaných a rómsku populáciu na sebauplatnenie v regiónoch a ich integráciu do ekonomicky aktívneho života.

Opatrenie 3.2 Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor (OP ZI) je komplementárne s SOP ĽZ v Opatrení 3.2 Zvýšenie rozsahu, zlepšenie a širšie poskytovanie ďalšieho vzdelávania s cieľom zlepšiť kvalifikáciu a adaptabilitu nasledovne: podpora rozvoja ponuky ďalšieho vzdelávania, zavedenie nových foriem vzdelávania (programy druhej šance pre osoby s nízkou kvalifikáciou, distančné vzdelávanie, e-learning).

Oblasti, na ktoré sa OP ZI zameriava, sú:

- rekonštrukcia, dobudovanie sídiel kontaktných centier pre sprostredkovanie zamestnania a vytvorenie podmienok na poskytovanie efektívnych a kvalitných služieb.
- prestavba, rekonštrukcia a vybavenie priestorov určených na individuálnu resp. skupinovú terapiu a výcvik zručností potrebných pre uplatnenie na trhu práce. Jedná sa hlavne o školiace miestnosti vybavené potrebnou technikou a zariadením zodpovedajúcim danému účelu. Tieto priestory budú využívané aj na činnosť klubov práce.
- rekonštrukcia a dobudovanie bezbariérových prístupov do kontaktných centier pre sprostredkovanie zamestnania. Ide o vytvorenie podmienok prístupných aj pre telesne postihnutých klientov a matky s deťmi, vrátane vybudovania hygienických zariadení vyhovujúcich svojimi parametrami telesne postihnutým a inštaláciu vhodných klimatizačných jednotiek.
- informatizácia, internetizácia, pripojenie na internet, intranet a extranet pre všetky relevantné subjekty občianskej a inštitucionálnej infraštruktúry. Zabezpečenie zodpovedajúceho počítačového vybavenia pre školy, nemocnice, sociálne a kultúrne centrá. Vzdelávanie (e-learning a e-education) bude v tejto oblasti zabezpečené zo SOP Ľudské zdroje.

B)D) OP ZI a SOP Priemysel a služby

Formátované: Odrážky a číslovanie

a) Využitie biomasy v energetike v OP ZI je určené pre verejný sektor ako jedna z aktivít, zameraná na zníženie energetickej náročnosti a ekologického riešenia kúrenia prevádzky budov verejného sektoru. V SOP PS je určené len pre podnikateľskú sféru priemyslu a služieb (súkromnú sféru).

b) OP ZI pokrýva v rámci opatrenia 3.1 „Budovanie a rozvoj občianskej spoločnosti v regiónoch“ projekty na rekonštrukciu, modernizáciu a prepojenie knižníc informačnými technológiami okrem vedeckých, akademických a špeciálnych knižníc, ktoré sú súčasťou

SOP I'Z. Vymedzenie týchto knižníc a ich pole pôsobnosti je ošetrené zákonom č.183/2000 Z.z..

- e) V oblasti kultúrnych pamiatok sa OP ZI v rámci občianskej infraštruktúry zameriava na zhodnotenie kultúrneho potenciálu krajiny, znehodnotených pamiatkových území a budov historickej hodnoty a na zvýšenie úrovne trvalo udržateľného rozvoja obytných centier a regiónov. Zámerom tohto opatrenia je zlepšenie kvalít a prevádzky jednotlivých budov a špecializovaných pracovísk, vrátane zabezpečenia prístupu pre telesne postihnutých a zníženia spotreby energie a prevádzky. Poskytnúť lepší prístup ku kultúrnej infraštruktúre a jej využívaniu a zvýšiť prístupnosť obytných centier a regiónov i pre návštevníkov. Opatrenie tiež podporuje participáciu miestnych obyvateľov na obnove infraštruktúry, multifunkčné a integrované využitie historicky hodnotných budov a objektov slúžiacich pre účely kultúry na miestnej úrovni. Cieľom je vytvorenie nových pracovných príležitostí, zlepšenie prístupu ku kultúre a kultúrnej infraštruktúre a zvýšenie atraktivity sídel. V SOP PS budú podporovať aktivity súvisiace výlučne s rozvojom a podporou cestovného ruchu na Slovensku. Cieľom SOP PS je umožniť súkromnému sektoru zabezpečiť rozvoj podnikania v oblasti cestovného ruchu, zvýšenia zamestnanosti a kvality života v regiónoch a podpora tvorby produktov cestovného ruchu z dôrazom na lepšie využitie kultúrnych, technických a historických pamiatok a prírodných zvláštností
- e) V oblasti podpory zavádzania informačných systémov sa OP ZI zameriava najmä na zavádzanie internetu, nákup hardvéru a softvéru, informačné prepojenia budov občianskej infraštruktúry (školsko, zdravotníctvo, sociálna infraštruktúra a kultúra) teda výlučne pre verejný sektor, pričom konečný úžitok prípadne širokej verejnosti. V rámci opatrenia 1.5. SOP PS sa bude podporovať zavádzanie elektronického obchodu a elektronického podnikania pre súkromný sektor (podnikateľské subjekty).

OP ZI (konkrétne opatrenie 3.2 *Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor*) je komplementárny s SOP PaS v nasledovných opatreniach:

(a) *Opatrenie 1.3 Podpora podnikania, inovácií, vedomostí a aplikovaného výskumu*

Podpora aktivít smerujúcich k využívaniu a k prepojeniu informácií medzi výskumno-vývojovými organizáciami, vysokými školami, vedeckými knižnicami a duševným vlastníctvom. Ide o internetové prepojenia vedecko-technických databáz vrátane informatizácie vedeckých knižníc a sprístupnenia duševného vlastníctva podnikateľom, vytvorenia databáz o nových výsledkoch výskumu (tuzemského i zahraničného). Cieľom je vytvoriť podmienky pre jeho urýchlené uplatnenie v praxi. Vytvorením, naplnením, aktualizáciou a sprístupnením databáz na internete a ich previazanosť na vedecké a vysokoškolské inštitúcie zabezpečí dostupnosť a koncentráciu informácií pre podnikateľov.

(b) *Opatrenie 1.5 Rozvoj zahraničnej spolupráce a image SR*

Podpora prostredia pre prístup k internetu, vytvorenie integrovaného systému na podporu poskytnutia širokých aktuálnych informácií prístupných z internetu.

(c) *Opatrenie 2.3 Podpora propagácie cestovného ruchu a tvorby informačného systému*

Podpora prezentácie a propagácie ako najdôležitejšieho nástroja konkurencieschopnosti cestovného ruchu a vytváranie obrazu Slovenska ako krajiny cestovného ruchu a to nielen ako krajiny ponúkajúcej svoje atraktivitu a aktivity, ale aj vytvárajúcej podmienky pre realizáciu investičných aktivít v tejto oblasti. Cieľom opatrenia je aj vybudovanie resp. dobudovanie informačného systému cestovného ruchu Slovenska.

G)E) OP ZI a SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (SOP PaRV)

Formátované: Odrážky a číslovanie

OP ZI v rámci opatrenia 3.4 Renovácia a rozvoj obcí podporuje zlepšenie miestnej hmotnej a nehmotnej (kultúrnej) infraštruktúry na dedinách, ktoré podporí vidiecke podnikanie a poskytne základné služby vidieckemu obyvateľstvu a návštevníkom vidieka. Hlavným cieľom opatrenia je zlepšiť stav obecného a iného majetku, vytvoriť nové pracovné miesta, zlepšiť hmotnú a nehmotnú infraštruktúru vidieka zachovať miestnu identitu a kultúrnu kontinuitu, využívať prírodný a kultúrny potenciál obcí pre ich rozvoj.

Okrem iného sa budú v rámci OP ZI podporovať:

- rekonštrukcia a modernizácia objektov zvyšujúcich návštevnosť regiónu,
- rekonštrukcie a modernizácie budov, stavieb a objektov historického, kultúrneho a národného významu a ich okolia,
- úprava verejných priestranstiev, parkov, chodníkov, potokov, vodných plôch,
- rekonštrukcia a výstavba remeselných dvorov podporujúcich oživenie tradičných remesiel a zamestnaní,
- výstavba turistických, cykloturistických a náučných trás,
- rekonštrukcia a výstavba miestnych ciest, mostov, lávok, chodníkov, obnova
- kultúrnych tradícií a zvykov zabezpečujúcich kultúrny rozvoj vidieka.

Aktivity súvisiace s agroturistikou a zároveň podporujúce cestovný ruch alebo dotýkajúce sa poľnohospodárstva spadajú výlučne do kompetencií SOP PaRV.

Využitie biomasy v OP ZI je určené len pre verejný sektor na výrobu energie. V SOP PaRV využitie biomasy je definované len pre poľnohospodárske a lesné podniky, spadajúce do kompetencie Ministerstva pôdohospodárstva SR.

D)E) Prepojenie jednotlivých priorít OP ZI a ich komplementárnosť

Formátované: Odrážky a číslovanie

K prekryvom priority 2 Environmentálna infraštruktúra a priority 3 Lokálna infraštruktúra môže dôjsť v prípade tepelného hospodárenia, vodovodov a kanalizácie.

(a) Tepelné hospodárenie

Opatrenie 2.2 Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu ovzdušia zahŕňa nasledovné aktivity:

- zmena palivovej základne energetických zdrojov s dôrazom na nízkoemisné a obnoviteľné zdroje
- inštalovanie technológií na zníženie úniku emisií do ovzdušia

Opatrenie 3.1 Budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry v regiónoch zahŕňa okrem iného aj aktivity:

- znižovanie energetickej náročnosti prevádzky budov – údržba a opravy technického, energetického alebo technologického vybavenia stavby, ako aj výmena jeho súčastí, ak sa tým zásadne nemení jeho napojenie na verejné vybavenie územia, ani nezhorší vplyv stavby na okolie alebo životné prostredie, najmä výmena klimatizačného zariadenia, výťahu, vykurovacích kotlov a telies a vnútorných rozvodov.

(b) Vodovody a kanalizácia

Opatrenie 2.1 Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu a racionálne využívanie vôd zahŕňa aktivity týkajúce sa distribučných sietí pitnej vody a kanalizačných sietí.

Opatrenie 3.1 Budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry v regiónoch zahŕňa aktivity ako kanalizácia všetkých stavieb a pripojenie drobných stavieb na kanalizáciu hlavnej stavby.

Opatrenie 3.4 Renovácia a rozvoj obcí počíta s realizáciou aktivít týkajúcich sa rekonštrukcie a výstavby vodovodných a kanalizačných potrubí.

Riadiaci orgán pre OP ZI a sprostredkovateľský orgán pre prioritu 2 (MŽP SR) sa dohodol na nasledovnom riešení:

Ad a) tepelné hospodárenie

- Veľké projekty, týkajúce sa obcí a miest budú realizované v rámci opatrenia 2.2.
- Projekty, týkajúce sa konkrétnych škôl, školských zariadení, zdravotníckych zariadení, zariadení sociálnej starostlivosti a kultúrnych zariadení, budú realizované v rámci opatrenia 3.1.

Ad b) vodovody a kanalizácia:

- Výstavba nových vodovodov bude realizovaná v rámci opatrenia 2.1.
- Pripojenie konkrétnych škôl, školských zariadení, zdravotníckych zariadení, zariadení sociálnej starostlivosti a kultúrnych zariadení na existujúci vodovod bude realizované v rámci opatrenia 3.1.
- Výstavba kanalizácie pre obce, mestá a súkromné subjekty bude realizovaná v rámci opatrenia 2.1.
- Pripojenie konkrétnych škôl, školských zariadení, zdravotníckych zariadení, zariadení sociálnej starostlivosti a kultúrnych zariadení na kanalizačnú sieť bude realizované pod opatrením 3.1.
- Pripojenie objektov spadajúcich pod opatrenie 3.4 na kanalizáciu a vodovod sa bude realizovať v rámci opatrenia 3.4

Priorita 3 – Lokálna infraštruktúra sa netýka budov **obecných úradov, mestských úradov a úradov samosprávnych krajov**. Projekty výstavby a rekonštrukcie kanalizácie a vodovodov týchto objektov sa bude realizovať **v rámci opatrenia 2.1** a v prípade projektov tepelného hospodárstva **v rámci opatrenia 2.2**.

Najdôležitejšia oblasť, ktorú rieši opatrenie 3.2 Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor má priamu nadväznosť na Opatrenie 3.1 a 3.3 a s ním spojená informatizácia a internetizácia škôl, nemocníc, sociálnych a kultúrnych centier, regionálnej a lokálnej samosprávy v kontexte regionálnych potrieb revitalizácie občianskej a inštitucionálnej infraštruktúry s využitím novej a dostupnej informačno-komunikačnej infraštruktúry a tvorby jej digitálneho obsahu. Opatrenie sa zameriava na podporu rozvoja špecializovaných širokopásmových sietí pre vzdelávanie, zdravotnícke služby, kultúru, sociálne služby, verejnú správu, vedu a výskum, životné prostredie (e-služby), podporu rozvoja existujúcich dostupných sietí SANET, GOVNET a INFOVEK a podporu rozvoja e-Governmentu, školstvo on-line, zdravie on-line, sociálne služby on-line, kultúra on-line, výskum on-line, regionálna politika on-line.

6. INDIKÁTORY

6.1. Indikátory dopravnej infraštruktúry

Tabuľka č. 6-1: Indikátory pre prioritu 1

	Operačný program základná infraštruktúra	Priorita 1: Dopravná infraštruktúra	Opatrenie 1.1: Modernizácia a rozvoj infraštruktúry železničnej dopravy
Výstup			nové elektrifikované železničné trate (km) počet modernizovaných železničných staníc (peronizácia)
Výsledok		Zvýšenie prepravnej rýchlosti Zníženie hlučnosti železničnej dopravy Úspora času (dĺžka cesty x objem nákladu/počet prepravených osôb)	
Dopad	Zvýšenie počtu prepravených osôb a objemu prepravy nákladov Zvýšenie ekonomickej atraktívnosti regiónu		
	Operačný program základná infraštruktúra	Priorita 1: Dopravná infraštruktúra	Opatrenie 1.2: Modernizácia a rozvoj cestnej infraštruktúry
Výstup			dĺžka novo vybudovaných rýchlostných ciest (km) dĺžka novo postavených alebo rekonštruovaných rýchlostných ciest (km) počet rekonštruovaných križovatiek
Výsledok		Zvýšenie efektívnosti úsekov Úspora času (dĺžka cesty x objem nákladu/počet prepravených osôb) Zvýšenie efektívnosti a bezpečnosti križovatiek	
Dopad	Vplyv na životné prostredie (zvýšenie v %) Posilnenie ekonomického rozvoja regiónov		
	Operačný program základná infraštruktúra	Priorita 1: dopravná infraštruktúra	Opatrenie 1.3: Modernizácia a rozvoj infraštruktúry leteckej dopravy
Výstup			Počet bezpečnostných systémov
Výsledok		Zvýšenie bezpečnosti letísk	
Dopad	Posilnenie ekonomického rozvoja regiónov Zvýšenie bezpečnosti prevádzky letísk		

6.2. Indikátory environmentálnej infraštruktúry

Tabuľka č. 6-2: Indikátory pre prioritu 2

	Operačný program základná infraštruktúra	Priorita 2: Environmentálna infraštruktúra	Opatrenie 2.1: Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu a racionálne využívanie vôd
Výstup			dĺžka vybudovanej alebo zmodernizovanej vodovodnej siete (km) dĺžka nových kanalizačných sietí (km) počet nových a rekonštruovaných ČOV počet realizovaných protipovodňových aktivít
Výsledok		počet domácností napojených na novú /upravenú vodovodnú sieť (% obyvateľov) počet ekvivalentných obyvateľov (EO) napojených na novú kanalizačnú sieť a ČOV podiel čistených odpadových vôd na nekanalizovaných vodách zníženie podielu ČOV s mechanickým čistením na celkovom počte ČOV	
Dopad	zníženie únikov do vodovodnej siete (%) % vzoriek odpadových vôd z bodových zdrojov vykazujúcich špecifickú úroveň poklesu novovytvorených alebo udržaných pracovných miest 6 mesiacov od ukončenia podpory		
	Operačný program základná infraštruktúra	Priorita 2: Environmentálna infraštruktúra	Opatrenie 2.2: Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu ovzdušia
Výstup			počet energetických zdrojov s palivovou základňou zmenenou na nízko-emisné alebo obnoviteľné zdroje počet nainštalovaných technológií znižujúcich znečistenie ovzdušia
Výsledok		zvýšenie podielu využívania obnoviteľných zdrojov energie zníženie emisií znečisťujúcich látok a skleníkových plynov	
Dopad	zníženie znečistenia ovzdušia počet novovytvorených alebo udržaných pracovných miest 6 mesiacov od ukončenia podpory		
	Operačný program základná infraštruktúra	Priorita 2: Environmentálna infraštruktúra	Opatrenie 2.3: Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva

Výstup			počet vypracovaných plánov integrovaného odpadového hospodárstva počet vybudovaných alebo zmodernizovaných zariadení na triedenie odpadu počet vybudovaných alebo zmodernizovaných zariadení na zhodnocovanie odpadov počet uzavretých a/alebo rekultivovaných skládok odpadov
Výsledok		množstvo vytriedeného dopadu (t/rok) množstvo zhodnoteného odpadu	
Dopad	zníženie podielu skládkovaného odpadu z celkovej produkcie odpadov (%) zvýšenie podielu zhodnocovaného odpadu z celkovej produkcie odpadov (%) zníženie podielu skládok odpadov vyžadujúcich uzavretie a rekultiváciu počet novovytvorených alebo udržaných pracovných miest 6 mesiacov od ukončenia podpory		
	Operačný program základná infraštruktúra	Priorita 2: Environmentálna infraštruktúra	Opatrenie 2.4: Ochrana, zlepšenie a obnova prírodného prostredia
Výstup			počet vybudovaných alebo zrekonštruovaných zariadení inštitúcií ochrany prírody a krajiny počet vypracovaných a/alebo zrealizovaných manažmentových plánov pre chránené územia
Výsledok		zlepšenie vybavenosti a kapacity inštitúcií ochrany prírody a krajiny %chránených území s vypracovanými a/alebo realizovanými manažmentovými plánmi	
Dopad	zachovanie a/alebo zlepšenie stavu chránených území		

6.3. Indikátory lokálnej infraštruktúry

Tabuľka č. 6-3: Indikátory priority 3

	Operačný program Základná infraštruktúra	Priorita 3: Lokálna infraštruktúra	Opatrenie 3.1: Budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry v regiónoch
Výstup			počet podporených organizácií počet podporených zariadení počet podporených projektov pre obnovu obce/mesta zrekonštruovaná alebo zariadená plocha (m ²) počet zrekonštruovaných budov
Výsledok		Počet vytvorených programov pre jednotlivé skupiny ohrozené sociálnou exklúziou Zvýšenie počtu referenčného obyvateľstva, ktorému boli poskytnuté tieto služby (%) Počet podnikov umiestnených v podporovaných oblastiach po jednom/troch rokoch Zvýšenie počtu užívateľov podporovanej infraštruktúry / služieb Nárast počtu obyvateľov usídlených v blízkosti (do 1 km) obnovenej oblasti Zníženie energetických nákladov (Sk / kWh) % podporených organizácií, ktoré sídli v menej rozvinutých regiónoch	
Dopad	Udržateľnosť zdruzenia (% združení existujúcich aj 2 roky po ukončení podpory) Hrubá/čistá zamestnanosť vzhľadom k vytvoreným alebo chráneným pracovným miestam po 2 rokoch Počet podporovaných zariadení, ktoré fungujú 6 mesiacov od ukončenia podpory Počet novovytvorených alebo udržaných pracovných miest 6 mesiacov od ukončenia podpory Pridaná hodnota vytvorená miestnymi podnikmi po jednom/troch rokoch Pridaná hodnota vyprodukovaná v zariadeniach (Sk / rok) Počet osôb (muži/ženy) aktívnych v podporených organizáciách		
	Operačný program	Priorita 3: Lokálna	Opatrenie 3.2: Budovanie a rozvoj informačnej

	Základná infraštruktúra	infraštruktúra	spoločnosti pre verejný sektor
Výstup			Dĺžka nainštalovaných širokopásmových sietí (optické vlákno) (km) Počet verejných prístupových bodov na 1000 obyvateľov Počet realizovaných on-line služieb Počet používateľov služby
Výsledok		Zníženie počtu porúch siete Celkový počet hodín pripojenia/mesiac (po 6 mesiacoch) Počet zavedených služieb (prístup na internet) Počet internetových PoP (Point of presence) na miestny telefónny uzol	
Dopad	Nové pracovné príležitosti (teleworking a hľadanie práce cez internet) Urýchlenie administratívnych procesov pri komunikácii s verejnou správou Zvýšenie elektronickej komunikácie medzi štátnymi orgánmi, VUC, lokálnou samosprávou a inými relevantnými partnermi Zvýšenie elektronickej komunikácie občanov s orgánmi verejnej správy ako aj lokálnej samosprávy		
	Operačný program Základná infraštruktúra	Priorita 3: Lokálna infraštruktúra	Opatrenie 3.3: Budovanie a rozvoj inštitucionálnej infraštruktúry v oblasti regionálnej politiky
Výstup			Počet realizovaných štúdií Počet realizovaných pilotných projektov
Výsledok		Počet projektov v oblasti zberu sociálnych a ekonomických dát Počet projektov v oblasti analýzy Počet projektov v oblasti zlepšenia plánovania	
Dopad	Hrubá/čistá zamestnanosť vzhľadom k vytvoreným alebo zachovaným pracovným miestam po jednom roku Počet novovytvorených alebo udržaných pracovných miest 6 mesiacov od ukončenia podpory		
	Operačný program Základná infraštruktúra	Priorita 3: Lokálna infraštruktúra	Opatrenie 3.4: Renovácia a rozvoj obcí
Výstup			m2 obnovených verejných priestranstiev na dedinách Počet obnovených budov

Výsledok		Počet obyvateľov žijúcich v blízkosti (menej ako 1 km) obnovených oblastí Počet podnikov zriadených v oblastiach čerpajúcich pomoc	
Dopad	Hrubá/čistá zamestnanosť vzhľadom k vytvoreným alebo zachovaným pracovným miestam % obyvateľov želajúcich si zostať v oblasti počas nasledujúcich 5 rokov		

7. Finančný plán

7.1. Rozdelenie finančných prostriedkov v rámci OP Základná infraštruktúra

Na základe návrhu Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR by v období rokov 2004 – 2006 mali byť poskytnuté finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov na realizáciu priorít a opatrení OP ZI z fondu ERDF v objeme 422363451 EUR.

Riadiaci orgán pre OP ZI navrhuje vyššie uvedený objem prostriedkov z ERDF rozdeliť na priority nasledovne.

Tabuľka č. 7-1: Financovanie OP ZI z ERDF (EUR)

Priority	ERDF	
	(EUR)	in %
Priorita 1 Dopravná infraštruktúra (DI)	206218995	48,82
Priorita 2 Environmentálna infraštruktúra (EI)	96394549	22,82
Priorita 3 Lokálna infraštruktúra (LI)	95160084	22,54
Technická pomoc spolu	24589823	5,82
z toho: Technická pomoc pre prioritu 1	4814687,3434	19,58
Technická pomoc pre prioritu 2	6093358,1394	24,78
Technická pomoc pre prioritu 3	6100735,0863	24,81
Technická pomoc pre CSF	7581042,4309	30,83
OP ZI spolu	422363451	100,00

Z celkovej podpory 422363451 EUR je vyčlenených 206218995 EUR (48,82%) pre prioritu Dopravná infraštruktúra, 96394549 EUR (22,82%) pre prioritu Environmentálna infraštruktúra a 95160084 EUR (22,54%) pre prioritu 3 Lokálna infraštruktúra.

Vzhľadom na skutočnosť, že technická pomoc ako prierezové opatrenie bude slúžiť tak pre zabezpečenie implementácie NDP, ako aj pre zabezpečenie implementácie OP ZI, navrhujeme na toto opatrenie vyčleniť prostriedky vo výške 24589823 EUR, čo predstavuje 5,82% z celkovej sumy finančných prostriedkov alokovaných na tento operačný program.

Pri financovaní OP ZI sa uvažuje aj s pôžičkami od EIB.

Tabuľka č. 7-2: Odhad záväzkov pre štrukturálne operácie v rámci OP ZI pre skrátené programovacie obdobie 2004 – 2006 (EUR)

	2004	2005	2006	Spolu
OP ZI	98725670	140998534	182639249	422363451

Odhad finančných záväzkov určených pre štrukturálne operácie v rámci OP ZI pre jednotlivé roky vychádza z pomerov rozdelenia záväzkov Európskej únie pre štrukturálne operácie na skrátené programovacie obdobie 2004 – 2006 v bežných cenách roku 2004.

Tabuľka č. 7-3: Finančná tabuľka pre Operačný program Základná infraštruktúra podľa priorit a rokov

Finančná tabuľka pre Operačný program Základná infraštruktúra podľa priorit a rokov																
Referenčné číslo EK pre Operačný program Základná infraštruktúra :																
(eur)																
Priorita/Rok	Celkové náklady spolu	Verejný zdroje										Súkromné zdroje ☐	Kohézny fond	Ostatné finančné nástroje	Pôžičky od EIB	
		Spolu	ES					Národné zdroje								
			Spolu	ERDF	ESF	EAGGF	FIFG	Spolu	Centrálne (ŠR)	Samospráva	Ostatné					
Priorita 1	274 958 660	274 958 660	206 218 995	206 218 995						68 739 665	68 739 665			288 063 552		
2004	64 270 424	64 270 424	48 202 818	48 202 818						16 067 606	16 067 606			96 553 283		
	Spolu ERDF			48 202 818												
	Spolu ESF															
	Spolu EAGGF															
	Spolu FIFG															
2005	91 790 063	91 790 063	68 842 547	68 842 547						22 947 516	22 947 516			81 091 470		
	Spolu ERDF			68 842 547												
	Spolu ESF															
	Spolu EAGGF															
	Spolu FIFG															
2006	118 898 173	118 898 173	89 173 630	89 173 630						29 724 543	29 724 543			110 418 799		
	Spolu ERDF			89 173 630												
	Spolu ESF															
	Spolu EAGGF															
	Spolu FIFG															
Priorita 2	142 995 988	135 806 246	96 394 550	96 394 550						39 411 696	37 067 870	2 343 826	7 189 742	288 063 552		
2004	33 424 709	31 744 137	22 531 819	22 531 819						9 212 318	8 664 458	547 860	1 680 572	96 553 283		
	Spolu ERDF			22 531 819												
	Spolu ESF															
	Spolu EAGGF															
	Spolu FIFG															
2005	47 736 670	45 336 502	32 179 607	32 179 607						13 156 895	12 374 450	782 445	2 400 168	81 091 470		
	Spolu ERDF			32 179 607												
	Spolu ESF															
	Spolu EAGGF															
	Spolu FIFG															
2006	61 834 609	58 725 607	41 683 124	41 683 124						17 042 483	16 028 962	1 013 521	3 109 002	110 418 799		
	Spolu ERDF			41 683 124												
	Spolu ESF															
	Spolu EAGGF															
	Spolu FIFG															
Priorita 3	122 314 834	122 314 834	95 160 084	95 160 084						27 154 750	21 039 007	6 115 743				
2004	28 590 574	28 590 574	22 243 267	22 243 267						6 347 307	4 917 779	1 429 528				

OPERAČNÝ PROGRAM ZÁKLADNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

	Spolu ERDF			22 243 267										
	Spolu ESF													
	Spolu EAGGF													
	Spolu FIFG													
2005		40 832 635	40 832 635	31 767 504	31 767 504			9 065 131	7 023 498	2 041 633				
	Spolu ERDF				31 767 504									
	Spolu ESF													
	Spolu EAGGF													
	Spolu FIFG													
2006		52 891 625	52 891 625	41 149 313	41 149 313			11 742 312	9 097 730	2 644 582				
	Spolu ERDF				41 149 313									
	Spolu ESF													
	Spolu EAGGF													
	Spolu FIFG													
Technická pomoc		32 786 432	32 786 432	24 589 823	24 589 823			8 196 609	8 196 609					
2004		7 663 690	7 663 690	5 747 767	5 747 767			1 915 923	1 915 923					
	Spolu ERDF				5 747 767									
	Spolu ESF													
	Spolu EAGGF													
	Spolu FIFG													
2005		10 945 167	10 945 167	8 208 875	8 208 875			2 736 292	2 736 292					
	Spolu ERDF				8 208 875									
	Spolu ESF													
	Spolu EAGGF													
	Spolu FIFG													
2006		14 177 575	14 177 575	10 633 181	10 633 181			3 544 394	3 544 394					
	Spolu ERDF				10 633 181									
	Spolu ESF													
	Spolu EAGGF													
	Spolu FIFG													
Spolu		573 055 914	565 866 172	422 363 452	422 363 452			143 502 720	135 043 151	8 459 569	7 189 742	576 127 104		
	Spolu ERDF				422 363 452									
	Spolu ESF													
	Spolu EAGGF													
	Spolu FIFG													
* Vo fináčnej tabuľke sú zahrnuté iba oprávnené náklady														
** Len pre ciele 1 a 2 a kde je to vhodné														

8. Implementačný systém Operačného programu Základná infraštruktúra

Ustanovenia pre riadenie, implementáciu a hodnotenie Operačného programu Základná infraštruktúra realizovaného v rámci Cieľa 1 v Slovenskej republike, sú vypracované v súlade s nariadením Rady č. 1260/99/ES (všeobecné nariadenie k ŠF) ako aj v súlade s nariadením č. 438/2001/ES, ktoré upravuje implementáciu nariadenia Rady č. 1260/99/ES, pokiaľ ide o systémy riadenia a kontroly pomoci poskytovanej v rámci štrukturálnych fondov.

Riadenie, implementácia a kontrola operačného programu budú zároveň realizované v súlade s platnými právnymi predpismi na území Slovenskej republiky. Činnosť riadiaceho orgánu pre operačný program a sprostredkovateľských orgánov pod riadiacim orgánom bude metodicky riadená riadiacim orgánom pre Rámec podpory Spoločenstva.

Vykonávanie pomoci bude zároveň vychádzať z programového doplnku, ktorý obsahuje podrobné prvky programu na úrovni opatrení.

Vláda SR uznesením č. 133/2002 z 13. februára 2002 rozhodla o spôsobe programovania pomoci zo štrukturálnych fondov pre regióny spadajúce pod Cieľ 1 pomoci Spoločenstva, formou Rámca podpory spoločenstva (CSF - Community Support Framework). Vláda SR týmto uznesením zároveň rozhodla o štruktúre príslušného Národného rozvojového plánu, ako aj o zriadení príslušných riadiacich orgánov.

Uznesením vlády SR č. 678/2002 k Správe o zabezpečení uzavretia kapitoly č. 21 - Regionálna politika a koordinácia štrukturálnych nástrojov bola zároveň vymedzená základná štruktúra a úlohy orgánov potrebných pre programovanie, technické a finančné riadenie štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu.

Uznesením vlády č. 1030/2002 bola schválená Koncepcia systému finančného riadenia štrukturálnych fondov. Systém finančného riadenia je základným predpokladom poskytovania finančných prostriedkov ES pre spoločné programy a zahŕňa komplex na seba nadväzujúcich a vzájomne prepojených podsystémov a činností, prostredníctvom ktorých sa zabezpečuje účinné finančné plánovanie, rozpočtovanie, účtovanie, výkazníctvo, platba konečným prijímateľom, sledovanie finančných tokov a finančná kontrola pri realizácii pomoci zo štrukturálnych fondov.

8.1. Riadenie

V súlade s článkom 18, ods. 2, písm. d) všeobecného nariadenia bolo uznesením vlády SR č. 175/2003 Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR určené ako **riadiaci orgán** pre operačný program Základná infraštruktúra.

V súlade s článkom 35 všeobecného nariadenia sa **monitorovací výbor** zriaďuje do troch mesiacov po rozhodnutí o príspevku z ERDF. Monitorovací výbor pre operačný program bude zriadený na princípe partnerstva.

V súlade s článkom 9 všeobecného nariadenia bolo uznesením vlády SR č. 617/2002 Ministerstvo financií SR určené ako jediný **platobný orgán** pre štrukturálne fondy Európskej únie na roky 2004-2006.

8.1.1. Riadiaci orgán OP ZI a sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom

Riadiacim orgánom pre OP Základná infraštruktúra je Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Názov riadiaceho orgánu:

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky - Agentúra na podporu regionálneho rozvoja

Adresa:

Špitálska 8
811 04 Bratislava
Slovenská republika

Pre prioritu č. 1 - Dopravná infraštruktúra je sprostredkovateľským orgánom Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR.

Názov sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom pre Prioritu č. 1 - Dopravná Infraštruktúra:

Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky - Koordináčný výbor MDPT SR pre fondy EÚ

Adresa:

Námestie Slobody 6
810 05 Bratislava
Slovenská republika

Pre prioritu č. 2 - Environmentálna infraštruktúra je sprostredkovateľským orgánom Ministerstvo životného prostredia SR.

Názov sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom pre Prioritu č. 2 - Environmentálna Infraštruktúra

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky - Sekcia zahraničnej pomoci a záležitostí EÚ

Adresa:

Nám. L. Štúra 1
812 35 Bratislava

Slovenská republika

Riadiaci orgán pre OP ZI využije existujúce administratívne kapacity nasledovne: MŠ SR, MZ SR, MK SR a implementačná jednotka Agentúry na podporu regionálneho rozvoja pre prioritu č. 3 - Lokálna infraštruktúra (opatrenie 3.1 - Budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry v regiónoch, podopatrenie 3.1.1 - Budovanie a rozvoj vzdelávacej infraštruktúry, podopatrenie 3.1.2 - Budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry, 3.1.3. - Budovanie a rozvoj sociálnej infraštruktúry, podopatrenie 3.1.4 - Budovanie a rozvoj kultúrnej infraštruktúry, opatrenie 3.2 - Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti vo verejnom sektore, opatrenie 3.3 - Budovanie a rozvoj inštitucionálnej infraštruktúry v oblasti regionálnej politiky).

8.1.2. Úlohy riadiaceho orgánu

V zmysle systému finančného riadenia štrukturálnych fondov je riadiaci orgán pre operačný program zodpovedný predovšetkým za nasledovné úlohy:

- vypracovanie príslušného programovacieho dokumentu (operačný program, programový doplnok) vrátane finančného plánu;
- vypracovanie a prispôbenie doplnku programu z vlastnej iniciatívy alebo na žiadosť príslušného monitorovacieho výboru bez toho, aby sa zmenila celková čiastka príspevku z fondov poskytnutá na príslušnú prioritu alebo jej špecifické ciele;
- vytvorenie vhodného systému implementácie príslušného programovacieho dokumentu;
- zabezpečenie prijímania a schvaľovania žiadostí (projektov) od konečných prijímateľov (KP); uzatváranie zmlúv s KP pomoci, vrátane stanovenia možných sankcií v prípade nesplnenia týchto podmienok, a pokiaľ je to potrebné, vydanie súhlasu so začatím práce;
- zabezpečenie monitorovania a hodnotenia implementácie priamo u konečných prijímateľov;
- určenie sprostredkovateľských orgánov pod riadiacim orgánom;
- zabezpečenie správnosti vykonávania právomocí delegovaných na sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom;
- zavedenie systému zhromažďovania spoľahlivých finančných a štatistických informácií o vykonávaní pomoci pre potreby monitorovania a hodnotenia;
- odovzdávanie týchto údajov použitím počítačových systémov (a iných dohodnutých mechanizmov) umožňujúcich výmenu dát s Európskou komisiou;
- vypracovanie výročnej a záverečnej správy o realizácii pomoci pre príslušný operačný program alebo Jednotný programovací dokument a jej predloženie Európskej komisii po schválení príslušným monitorovacím výborom;
- zabezpečenie ex-ante hodnotenia a priebežného hodnotenia v polovici obdobia v spolupráci s Európskou komisiou a spoluprácu na dodatočnom následnom hodnotení;
- overovanie reálnosti, oprávnenosti, správnosti, aktuálnosti a neprekrývania sa nárokovovaných výdavkov na každej úrovni implementačného systému;
- zabezpečenie spolufinancovania operačného programu zo štátneho rozpočtu;
- overovanie spolufinancovania operačného programu zo zdrojov konečného prijímateľa a z ostatných národných zdrojov;
- overovanie súladu operačného programu s národnými pravidlami SR a politikami ES v oblasti štátnej pomoci, verejného obstarávania, ochrany životného prostredia, rovnosti príležitostí;

- navrhovanie realokácie prostriedkov medzi opatreniami v rámci operačného programu a ich predkladanie príslušnému monitorovaciemu výboru na schválenie;
- vypracovanie a predkladanie výkazov výdavkov a odhadu čerpania očakávaných výdavkov platobnému orgánu;
- certifikácia oprávnenosti, presnosti, aktuálnosti výdavkov na úrovni programu a predkladanie správy o certifikácii platobnému orgánu;
- predkladanie ním schválených žiadostí konečných prijímateľov o platbu sprostredkovateľským orgánom pod platobným orgánom;
- zabezpečenie toho, aby všetky subjekty zúčastňujúce sa na riadení a realizácii štrukturálnych fondov viedli samostatný účtovný systém alebo vhodné kódové označenie účtov v rámci svojho účtovníctva;
- vedenie knihy dlžníkov a pravidelné predkladanie výkazu čiastok plánovaných na vrátenie platobnému orgánu;
- okamžité informovanie platobného orgánu o zistených nezrovnalostiach;
- predkladanie potrebných informácií k „Bezodkladnej správe o nezrovnalostiach“, „Správe o zistených nezrovnalostiach a s tým súvisiacich čiastok“, „Správe o náprave zistených nezrovnalostí a s tým súvisiacich čiastok“ a k „Správe o nevyvozených čiastkach“ platobnému orgánu;
- zabezpečenie uchovávanía všetkých podkladov vzťahujúcich sa na výdavky a kontrolu pomoci ES minimálne 10 rokov po preplatení záverečnej platby ES;
- zabezpečenie správnosti operácií financovaných zo štrukturálnych fondov, najmä realizáciou vnútorných kontrol v súlade s princípom riadneho finančného riadenia a reagovaním na každú pripomienku alebo požiadavku na nápravné opatrenia;
- uchovávanie a dodržiavanie audit trailu na každej úrovni riadenia štrukturálnych fondov;
- zabezpečovanie kontroly hospodárenia s prostriedkami zo štrukturálnych fondov a s prostriedkami spolufinancovania zo štátneho rozpočtu;
- zabezpečenie publicity o príležitostiach, ktoré pomoc ES ponúka pre prípadných konečných prijímateľov (podnikateľské a profesijné subjekty, hospodárski a sociálni partneri, mimovládne organizácie);
- informovanie verejnosti o príslušnej pomoci ES a o jej výsledkoch.

8.1.3. Delegovanie právomoci RO na sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom

Pre priority č. 1 - Dopravná infraštruktúra a č. 2. - Environmentálna infraštruktúra operačného programu MVRR SR ako riadiaci orgán deleguje nasledujúce právomoci na MDPT SR a MŽP SR ako sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom:

- a)3. vypracovanie príslušných častí programovacích dokumentov (operačný program, programový doplnok), vrátane finančného plánu v ich pôsobnosti;
- b)4. vypracovanie a prispôbenie doplnku programu z vlastnej iniciatívy alebo na žiadosť príslušného monitorovacieho výboru bez toho, aby sa zmenila celková čiastka príspevku z fondov poskytnutá na príslušnú prioritu alebo jej špecifické ciele;
- e)5. vytvorenie vhodného systému implementácie príslušného programovacieho dokumentu;
- e)6. zabezpečenie prijímania, hodnotenia a schvaľovania žiadostí (projektov) od konečných prijímateľov vo svojej pôsobnosti;
- e)7. uzatváranie zmlúv s konečnými prijímateľmi pomoci, vrátane stanovenia možných sankcií v prípade nesplnenia týchto podmienok, a pokiaľ je to potrebné, vydanie súhlasu so začatím práce;

Formátované: Odrážky a číslovanie

- 8. zabezpečenie monitorovania a hodnotenia implementácie priamo u konečných prijímateľov;
- 9. zabezpečenie správnosti vykonávania delegovaných právomocí;
- 10. zavedenie systému zhromažďovania spoľahlivých finančných a štatistických informácií o vykonávaní pomoci pre potreby monitorovania a hodnotenia;
- 11. overovanie reálnosti, oprávnenosti, správnosti, aktuálnosti a neprekryvania sa nárokováných výdavkov na každej úrovni implementačného systému;
- 12. navrhovanie realokácie prostriedkov medzi opatreniami v rámci operačného programu a ich predkladanie príslušnému monitorovaciemu výboru na schválenie (parciálne medzi zostávajúce priority);
- 13. uchovávanie a dodržiavanie audit trailu na každej úrovni riadenia štrukturálnych fondov vo svojej pôsobnosti.

Delegovanie právomocí sa vymedzí osobitnou zmluvou o delegovaní právomocí medzi riadiacim orgánom (MVRR SR) a príslušnými sprostredkovateľskými orgánmi pod riadiacim orgánom (MŽP SR, MDPT SR).

Pre prioritu č. 3 - Lokálna infraštruktúra MVRR SR ako riadiaci orgán delegovať právomoci na sprostredkovateľský orgán nebude. Pre obdobie 2004-2006 zabezpečí riadiaci orgán prípravu inštitúcií na regionálnej úrovni za účelom efektívneho čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov. **Kroky k dosiahnutiu tohto cieľa sa budú realizovať v rámci projektu Ekonomickej a sociálnej súdržnosti, ktorý vytvorí podmienky na programovanie a prípravu úspešných projektov v súlade s myšlienkou trvalo udržateľného rozvoja.**

Čo sa týka opatrenia 3.1 Budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry v regiónoch, riadiaci orgán pre OPZI bude využívať nasledovné kapacity štátnej správy: Ministerstvo školstva SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstvo kultúry SR. Zapojenie relevantných ministerstiev bude vytvorené na základe legislatívneho rámca.

Spolupráca bude zahŕňať poskytovanie odborného poradenstva v príslušnej oblasti a pomoc pri kontrole a monitorovaní procesu rovnako ako pri zabezpečení súladu s národnými stratégiami.

V súvislosti s opatrením 3.2 vyššie popísaná spolupráca bude poskytovaná zo strany Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR. Implementácia bude zabezpečená implementačným odborom v rámci APRR.

Riadenie a implementácia opatrenia 3.3 bude plne v kompetencii APRR pričom bude využívať poradenstvo rôznych regionálnych orgánov ako napr. regionálnych rozvojových agentúr, združení obcí a pod.

Opatrenie 3.4 bude riadené a implementované v úzkej spolupráci so samosprávnymi krajinami. Na tento účel riadiaci orgán pre OPZI využije finančné prostriedky z opatrenia technická pomoc (komponent: implementácia vo vzťahu k prioritě 3 – Lokálna infraštruktúra) s cieľom podporiť administratívne kapacity samosprávnych krajov.

8.1.4. Monitorovanie a elektronická výmena informácií

Monitorovanie štrukturálnych fondov sa uskutoční prostredníctvom IT monitorovacieho systému pre štrukturálne fondy. Ide o ucelený informačný systém, ktorý bude zastrešovať procesy:

- a) proces programovania
- b) proces monitorovania účinnosti z fondov

Formátované: Odrážky a číslovanie

⊖ proces finančného riadenia

IT monitorovací systém bude v rámci **procesu programovania** zabezpečovať požadované výstupy, a to:

- a) vypracovanie a schvaľovanie programovacích dokumentov
- b) programovací doplnok
- c) alokácie a limity prostriedkov
- d) zmena programovacích dokumentov a presuny prostriedkov
- e) informovanie verejnosti – informačné okienko
- f) výber a schválenie projektov

IT monitorovací systém bude v rámci **procesu monitorovania** zabezpečovať požadované výstupy, a to:

- a) finančné a fyzické indikátory
- b) ex-ante a záverečné hodnotenie
- c) overenie doplnkovosti
- d) prehľad realizácie projektov, finančné tabuľky
- e) spravodajstvo
- f) kontrola (fyzická kontrola, finančná kontrola, kontrola vzoriek, prehlásenie o ukončení pomoci)
- g) správy o nezrovnalostiach, kniha dlžníkov a vymáhanie prostriedkov

IT monitorovací systém bude v rámci **procesu finančného riadenia** zabezpečovať požadované výstupy, a to:

- a) žiadosti o platbu
- b) certifikácia výdavkov
- c) platby
- d) odhad očakávaných výdavkov
- e) vrátenie finančných prostriedkov

V prípade vzniku potrieb budú v rámci jednotlivých procesov zabezpečované aj ďalšie výstupy.

IT monitorovací systém pre štrukturálne fondy bude spĺňať nasledovné požiadavky:

- a) kompatibilita a vzájomné prepojenie na systém štátnej pokladnice a rozpočtový informačný systém,
- b) súlad systému s právnymi predpismi ES a SR (a to najmä nariadenie Rady 1260/99/ES, nariadenia EK 438/2001/ES a zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v informačných systémoch),

- c) adekvátna infraštruktúra umožňujúca on-line prepojenie všetkých subjektov zapojených do riadenia a realizácie štrukturálnych fondov,
- d) zabezpečenie ochrany a bezpečnosti počítačových systémov na všetkých hierarchických úrovniach.

Platobný orgán prostredníctvom IT monitorovacieho systému pre štrukturálne fondy sleduje stav čerpania finančných prostriedkov na úrovni jednotlivých štrukturálnych fondov, operačných programov, jednotných programovacích dokumentov, opatrení a projektov.

Vnútroštruktúrný obsah a metodika riadenia procesov budú upresnené v manuáli pre riadenie IT monitorovacieho systému pre štrukturálne fondy, vypracovanej riadiacim orgánom pre CSF v spolupráci s platobným orgánom.

IT monitorovací systém pre štrukturálne fondy bude prepojený s Informačným systémom štátnej pokladnice a Rozpočtovým informačným systémom, čo výrazne uľahčí riadenie disponibilných zdrojov a zabezpečenia príslušných rozpočtových mechanizmov v nadväznosti na finančné riadenie štrukturálnych fondov.

Elektronickú výmenu údajov, správ a informácií s Európskou komisiou týkajúcich sa finančného riadenia uskutočňuje platobný orgán. Tieto informácie sú zoskupené na úrovni opatrení a poskytujú sa Európskej komisii v podobe e-mail správ (do veľkosti 5 MB) komprimovaných do formátu ZIP, cez prenos FTP (nad 5 MB), komprimovaný do formátu ZIP, alebo pomocou tzv. flat-file – plochý súbor (napr. žiadosti o platbu a certifikovaný výkaz výdavkov).

Prípravu IT monitorovacieho systému pre štrukturálne fondy zabezpečuje Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR v spolupráci s Ministerstvom financií SR.

8.1.5. Výročné a záverečné správy o vykonávaní pomoci

A) Výročné správy

V súlade s článkom 37 všeobecného nariadenia predkladá riadiaci orgán výročnú správu o implementácii najneskôr šesť mesiacov od skončenia každého kalendárneho roka trvania pomoci. Pred odoslaním Komisii musí správu posúdiť a schváliť monitorovací výbor.

Každá výročná správa obsahuje nasledovné informácie:

- akúkoľvek zmenu, ktorá je dôležitá pre realizáciu pomoci vo všeobecných podmienkach (predovšetkým hlavné socio-ekonomické trendy, zmeny v národných, regionálnych alebo sektorových politikách vo väzbe na operačný program);
- informáciu o pokroku v realizácii každej priority a opatrenia. To znamená hlavne kvantifikáciu cieľov a ukazovateľov stanovených na začiatku;
- pokrok finančného plánu s výrazným dôrazom na dohodnuté ukazovatele. U každého opatrenia by malo byť zhnutie výdajov skutočne zaplatených platobným orgánom a platieb prijatých od Komisie;
- kroky podniknuté riadiacim orgánom a monitorovacím výborom, aby bola zabezpečená efektívna realizácia. Predovšetkým ide o priebeh:
- monitorovania, finančnej kontroly, a hodnotiacej činnosti vrátane dohody o zbere dát;
- zhnutie všetkých významných problémov, na ktoré sa prišlo počas riadenia pomoci a všetkých akcií prevedených hlavne podľa odporúčaní Komisie po výročnom rokovaní s riadiacim orgánom;
- využívania technickej pomoci;
- realizovania opatrení prijatých pre zaistenie publicity operačného programu;
- kroky, ktoré sa urobili pre zaistenie súladu s inými politikami Spoločenstva.

B) Ročné preskúmanie výsledkov

Každoročne pri predložení výročnej správy o vykonávaní, ako ju uvádza článok 37, Komisia a riadiaci orgán vykonajú preskúmanie hlavných výsledkov predchádzajúceho roka v súlade s mechanizmami, ktoré určí dohodou so Slovenskou republikou a riadiacim orgánom.

Po tomto preskúmaní môže Komisia vzniesť voči členskému štátu a riadiacemu orgánu pripomienky. Členský štát Komisiu informuje, ako na tieto pripomienky reagoval. V riadke odôvodnených prípadoch a ak Komisia považuje prijaté opatrenia za nezodpovedajúce, môže členskému štátu a riadiacemu orgánu zaslať doporučenie na zmeny zamerané na zlepšenie účinnosti mechanizmov pre monitorovanie alebo riadenie pomoci, spoločne s dôvodmi pre tieto doporučenia. Ak riadiaci orgán obdrží akékoľvek takéto doporučenie, následne doloží kroky urobené pre zlepšenie monitorovacích a riadiacích mechanizmov, alebo vysvetlí, prečo žiadne neurobil.

C) Záverečná správa

Záverečná správa je predložená komisii najneskôr šesť mesiacov po konečnom termíne oprávnenosti výdavkov. Za celú pomoc vykonávanú v období kratšom ako dva roky predkladá riadiaci orgán komisii len záverečnú správu.

8.1.6. Publicita a informovanie

Východiskovým dokumentom pre zabezpečovanie informovanosti a publicity týkajúcej sa realizácie operačného programu bude nariadenie Rady č. 1159/2000/ES z 30. mája 2000 o opatreniach pre informovanosť a publicitu, ktoré majú vykonať členské štáty, týkajúcich sa pomoci zo štrukturálnych fondov. Zároveň bude vychádzať aj z ďalších odporúčaní Európskej komisie a riadiaceho orgánu pre Rámec podpory Spoločenstva.

Cieľom informačnej činnosti je zabezpečiť zvýšenie povedomia občanov Slovenskej republiky o pomoci z EÚ, ako aj transparentnosť a efektívnosť použitia týchto zdrojov.

Na zabezpečenie činnosti v tejto oblasti budú prijaté opatrenia vo forme komunikačného akčného plánu, pre operačný program Základná infraštruktúra. V rámci neho budú prijaté opatrenia, ktorých cieľom je:

1=a) poskytovať informácie o príležitostiach, ktoré poskytuje spoločná pomoc z Európskej únie a Slovenskej republiky, aby sa zabezpečila prehľadnosť takejto pomoci. V rámci toho pôjde o informovanie: možných a konečných užívateľov, regionálnych a miestnych orgánov, iných príslušných verejných orgánov, obchodných organizácií a podnikateľských kruhov, ekonomických a sociálnych partnerov, mimovládnych organizácií, s dôrazom na inštitúcie na podporu rovnosti medzi mužmi a ženami, pracovníkov a podporovateľov projektov;

2=b) informovať širokú verejnosť o úlohe, ktorú zohráva Európska únia v spolupráci so Slovenskou republikou v rámci pomoci z EÚ, ako aj o jej výsledkoch.

Komunikačný akčný plán sa stanoví v programovom doplnku podľa článku 18 (3) (d) všeobecného nariadenia.

V súlade so všeobecným nariadením za vykonávanie publicity a informovanie zodpovedá riadiaci orgán. Informovanie a publicita o pomoci z EÚ sa bude vykonávať na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR ako riadiaci orgán bude zodpovedať za vykonávanie národnej informačnej činnosti. Do aktív na publicitu a informovanie budú zapojené aj sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom, ktoré budú zodpovedať za zabezpečenie týchto činností na regionálnej a miestnej úrovni.

Vykonávanie publicity bude realizované aj v spolupráci s Komisiou. Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR bude zároveň informovať Komisiu o prijatých opatreniach.

Formátované: Odrážky a číslovanie

Do informačnej činnosti bude zapojený aj monitorovací výbor, ktorému riadiaci orgán predkladá komunikačný akčný plán spolu s priebežnými informáciami o kvalite a efektívnosti opatrení prijatých pre informovanosť.

Pre informačnú činnosť sa použijú rôzne médiá, brožúry, inzeráty, plagáty, semináre, reklamné materiály. Zároveň bude možné informácie o pomoci EÚ získať aj prostredníctvom internetu.

Náklady na aktivity spojené s publicitou a informovanosťou budú čiastočne hradené v rámci technickej pomoci.

8.2. Monitorovanie

8.2.1. Monitorovací výbor pre OP Základná infraštruktúra

Na základe článku 35 všeobecného nariadenia musí byť pre každý operačný program zriadený monitorovací výbor (MV). Podľa článku 8 všeobecného nariadenia majú monitorovacie výbory tvoriť najreprezentatívnejší partneri národnej, regionálnej, miestnej a inej úrovne vrátane tých, ktorí sú zodpovední za ochranu životného prostredia, presadzovanie rovnosti medzi mužmi a ženami a ekonomickí a sociálni partneri. Monitorovací výbor musí byť založený najneskôr tri mesiace po rozhodnutí o pomoci z fondov, resp. po rozhodnutí Komisie o schválení programovacieho dokumentu.

Monitorovaciemu výboru predsedá zástupca riadiaceho orgánu. Pri výbere členov z jednotlivých zastupovaných subjektov sa zohľadňuje princíp rovnosti príležitostí pre mužov a ženy.

Monitorovací výbor koná v právomoci a v rámci právnej jurisdikcie Slovenskej republiky. Zástupca z Komisie má počas zasadania výboru štatút pozorovateľa.

Základné úlohy monitorovacieho výboru pre operačný program sú definované v článku 35 všeobecného nariadenia o štrukturálnych fondoch Európskej komisie. Okrem nich MV vypracováva návrhy pre riadiaci orgán týkajúce sa efektívneho a adresného využívania štrukturálnych fondov.

Hlavnou úlohou monitorovacieho výboru je pravidelné sledovanie a vyhodnocovanie realizácie operačného programu.

Medzi ďalšie úlohy monitorovacieho výboru patrí:

- potvrdenie alebo úprava programovacieho doplnku, vrátane materiálnych a finančných ukazovateľov, ktoré sa používajú na monitorovanie pomoci. Pred každou ďalšou úpravou sa musí získať jeho súhlas;
- prerokovanie a schvaľovanie kritérií pre výber činností, financovaných v rámci každého opatrenia do šiestich mesiacov po schválení pomoci;
- periodické skúmanie pokroku smerujúceho k dosiahnutiu špecifických cieľov pomoci;
- skúmanie výsledkov vykonávania pomoci, najmä dosiahnutia cieľov stanovených v rámci priebežného hodnotenia pre rôzne opatrenia;
- prerokovanie a schvaľovanie výročných a záverečných správ o vykonávaní, ktoré sú odosielané Európskej komisii;
- navrhovanie akýchkoľvek úprav alebo preskúmanie pomoci, ktorá pravdepodobne umožní dosiahnutie cieľov uvedených v článku 1 nariadenia Rady č. 1260/99/ES, alebo zlepšiť riadenie pomoci, vrátane finančného riadenia;
- schvaľovanie realokácie prostriedkov medzi opatreniami v rámci operačného programu;
- informovanie verejnosti o výsledkoch činnosti výboru a o vývoji situácie ohľadne využívania ERDF v rámci operačného programu;
- v spolupráci s riadiacim orgánom vypracováva plán monitorovania operačného programu;
- schvaľuje komunikačný akčný plán vypracovaný riadiacim orgánom.

Podrobné úlohy MV budú detailnejšie definované v štatúte monitorovacieho výboru, ktorý bude prijatý na prvom zasadnutí MV.

Dokumenty upravujúce činnosť monitorovacieho výboru – predovšetkým štatút a rokovací poriadok si schvaľuje MV. Sekretariát zabezpečuje administratívnu činnosť monitorovacieho výboru. Výkonom funkcií sekretariátu MV je poverená Agentúra na podporu regionálneho rozvoja, odbor riadenia OP, MVRR SR.

8.3. Hodnotenie

Ako vyplýva zo všeobecného nariadenia, pre určenie účinnosti jednotlivých druhov pomoci zo štrukturálnych fondov, pre zistenie ich dopadu na jednotlivé smerodajné oblasti a pre analýzu účinkov programov na špecifické štrukturálne problémy sa používajú tri druhy hodnotenia. Pred začiatkom programu sa vykoná *ex-ante* (predbežné) hodnotenie, počas priebehu programu približne v jeho polovici *priebežné hodnotenie* a po skončení programu *hodnotenie dodatočné*.

Dôležitou zásadou pre hodnotenie je partnerstvo. Pre uľahčenie koordinácie hodnotenia operačného programu bude vymenovaná osoba zodpovedná za hodnotenie všetkých intervencií, aby bolo zaručené stále monitorovanie a hodnotenie ako aj určitá zhoda v organizácii. Na zabezpečenie efektívnosti a objektívnosti hodnotenia bude zriadený aj riadiaci výbor ako partnerský orgán zodpovedný za hodnotenie:

- je to technická skupina zostavená z ľudí zodpovedných za hodnotenie zastupujúca partnerov /napr. ministerstvá, regióny, oddelenia pre hodnotenie politiky a komisiu/ a nezávislých hodnotiteľov;
- pripravuje výber hodnotiteľov, ich mandáty, poskytuje stanoviská k hodnotiacim správam. Sprevádza prácu, pripravuje rozhodnutia o preukazovaní, o distribúcii a uverejňovaní správ;
- koordinuje požiadavky hodnotenia a výkonnosti monitorovacích systémov, navrhuje zlepšenia kvality monitorovacích systémov a ak je to potrebné, požiada o dodatočný zber dát v prípade, že chýbajú informácie;
- plní tiež funkciu pri koordinovaní hodnotenia v prípade viacvrstvového mechanizmu hodnotenia;
- zabezpečuje, aby hodnotiacia práca upozorňovala ľudí zodpovedných za rôzne časti programu na užitočné body do diskusie a odporúčania;
- určuje námety, ktoré sa majú skúmať podrobnejšie ako je napríklad synergia medzi fondmi, horizontálne uplatňovanie určitých zásad alebo akýkoľvek iný prvok, ktorý by mohol byť predmetom špecifického záujmu;
- pravidelne sa stretáva.

Riadiaci výbor pre hodnotenie pracuje podľa svojich postupov, ktoré budú vypracované v úzkej súčinnosti s riadiacim orgánom. Závery riadiaceho výboru pre hodnotenie budú mať vo vzťahu k riadiacemu orgánu odporúčajúci charakter. Riadiaci výbor pre hodnotenie budú zároveň spolupracovať s monitorovacím výborom pre operačný program. Za zber relevantných dát za účelom hodnoverného obrazu o účinnosti pomoci je zodpovedný riadiaci orgán. Informácie týkajúce sa výsledkov hodnotenia sú prístupné pre verejnosť.

8.3.1. Ex-ante hodnotenie

Ex-ante (predbežné) hodnotenie je v plnej kompetencii riadiaceho orgánu pre operačný program. Účelom predbežného hodnotenia operačného programu je poskytnúť informácie pre vypracovanie plánov rozvoja, prípravu pomoci a programového doplnku, ktorého súčasťou tvorí. Preveruje finančné toky, ich efektívnosť, účinnosť pomoci v konkrétnych regiónoch a taktiež zhodu zvolenej stratégie a cieľov s očakávaným dopadom v oblastiach určených pre príjem pomoci. V neposlednom rade zahŕňa analýzu silných a slabých stránok všetkých subjektov a mechanizmov zainteresovaných v celom procese implementácie pomoci, ako aj schopnosť Slovenska/regiónov absorbovať prostriedky z EÚ určené na zlepšenie kvality životného prostredia.

Predbežné hodnotenie je súčasťou tvorby operačného programu. Ako priamy opak k dodatočnému hodnoteniu pri predbežnom hodnotení má prístup hodnotiacich expertov skôr konzultatívny charakter.

8.3.2. Priebežné hodnotenie

Vzhľadom na skrátené programovacie obdobie 2004-2006 nebude komisia toto hodnotenie požadovať.

8.3.3. Dodatočné hodnotenie

Za dodatočné hodnotenie je zodpovedný riadiaci orgán a monitorovací výbor v spolupráci s Komisiou.

Dodatočné hodnotenie pojednáva o tom ako bola implementácia úspešná, o účinnosti a efektívnosti projektov. Dodatočné hodnotenie musí byť vypracované najneskôr do troch rokov od skončenia programovacieho obdobia. Snaží sa zosumarizovať faktory úspechu a faktory zlyhania vykonávania a taktiež dosiahnuté ciele a výsledky kvantifikujúce účinnosť a efektívnosť poskytovanej pomoci.

8.4. Finančné riadenie a kontrola

Systém finančného riadenia štrukturálnych fondov zahŕňa komplex na seba nadväzujúcich a vzájomne prepojených podsystémov a činností, prostredníctvom ktorých sa zabezpečuje účinné finančné plánovanie, rozpočtovanie, účtovanie, výkazníctvo, platba konečným prijímateľom, sledovanie finančných tokov a finančná kontrola pri realizácii pomoci zo štrukturálnych fondov.

V zmysle článku 18 ods. 2 písm. d) všeobecného nariadenia o štrukturálnych fondoch táto časť popisuje štruktúru inštitúcií a orgánov, procedúry a opatrenia pre finančné riadenie vrátane kontroly a vnútorného auditu **Operačného programu Základná infraštruktúra** a zároveň zohľadňuje príslušné právne predpisy Európskych spoločenských vzťahujúce sa na štrukturálne fondy, ako aj právne predpisy Slovenskej republiky a prijaté uznesenia vlády SR.

Vláda SR uznesením č.1008/2003 schválila aktualizovanú Koncepciu systému finančného riadenia štrukturálnych fondov, ktorá podrobnejšie stanovuje systém finančného riadenia štrukturálnych fondov do úrovne programových dokumentov, pričom zohľadňuje špecifiká jednotlivých fondov, programových dokumentov, orgánov zúčastňujúcich sa riadenia a implementácie štrukturálnych fondov a konečných prijímateľov pomoci.

8.4.1. Subjekty zapojené do systému finančného riadenia a ich zodpovednosti

Do systému finančného riadenia OP Základná infraštruktúra sú zapojené nasledovné subjekty:

- Platobný orgán – odbor platobného orgánu pre štrukturálne fondy MF SR;
- Riadiaci orgán – odbor riadenia OP Základná infraštruktúra Agentúry na podporu regionálneho rozvoja Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR;
- Sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom – koordinačný výbor Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR, sekcia zahraničnej pomoci a záležitostí EÚ Ministerstva životného prostredia SR,
- Platobné jednotky – odbor finančného riadenia Agentúry na podporu regionálneho rozvoja Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR, Implementačná agentúra environmentálnych investičných projektov Ministerstva životného prostredia SR, odbor rozpočtu a financovania Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR;
- Konečný prijímateľ;

- Orgán vydávajúci prehlásenia o ukončení pomoci zo štrukturálnych fondov – Najvyšší kontrolný úrad SR;
- sekcia kontrolná MF SR, zodpovedná za koordináciu plánovania a výkonu minimálnej 5 % kontroly celkových oprávnených výdavkov programu;
- odbor kontroly Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR, odbor rezortnej kontroly Ministerstva životného prostredia SR, odbor kontroly a sťažností Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR;
- Správy finančnej kontroly;
- Centrálny kontaktný útvar OLAF pre SR – sekcia kontroly Úradu vlády SR;
- útvar vnútorného auditu Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR, vnútorný audit Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR a Ministerstva životného prostredia SR;
- útvar vnútorného auditu MF SR.

Hlavnou zásadou pri určení subjektov zapojených do riadenia prostriedkov štrukturálnych fondov je prísne oddelenie riadiacej a platobnej funkcie.

A) Platobný orgán

Platobným orgánom pre OP Základná infraštruktúra je Ministerstvo financií SR - odbor platobného orgánu pre štrukturálne fondy.

Platobný orgán je zodpovedný predovšetkým za nasledovné úlohy:

- koordináciu prípravy všetkých pracovných a účtovných postupov súvisiacich s príjmom zálohovej platby, priebežných platieb a záverečnej platby od Európskej komisie a výkonu týchto činností;
- zostavenie a zaslanie žiadostí o priebežné platby na Európsku komisiu pre všetky programy financované zo štrukturálnych fondov;
- zostavenie a zaslanie žiadostí o záverečnú platbu Európskej komisii pre všetky programy podporované zo štrukturálnych fondov
- zostavenie, certifikáciu a predloženie výkazu výdavkov Európskej komisii na základe čiastkových výkazov výdavkov a mesačných zoznamov vykonaných platieb predložených platobnými jednotkami a overenia vybraných prehlásení o overení vypracovaných riadiacimi orgánmi alebo sprostredkovateľskými orgánmi pod riadiacim orgánom;
- pred certifikáciou získanie uistenia o postupoch riadiaceho orgánu, sprostredkovateľských orgánov pod riadiacim orgánom a platobnej jednotky, že výkaz výdavkov zahŕňa výlučne oprávnené a aktuálne výdavky hradené počas obdobia oprávnenosti (nariadenia Európskej komisie č. 2000/1685/ES a 2003/1145/ES stanovujúce podrobné pravidlá pre implementáciu nariadenia Rady č. 99/1260/ES týkajúce sa oprávnenosti výdavkov operácií spolufinancovaných zo štrukturálnych fondov), boli vykonané kontroly dodávok spolufinancovaných stavieb, tovarov a služieb, nárokováné výdavky sú reálne, postupovalo sa v súlade s predpismi ES, existuje podporná dokumentácia, uchováva a dodržiava sa audit trail;
- príjem prostriedkov EÚ na osobitný mimorozpočtový účet MF SR;
- prevod finančných prostriedkov štrukturálnych fondov z osobitného mimorozpočtového účtu MF SR na príjmový účet príslušného ministerstva na základe súhrnnej žiadosti platobnej jednotky o platbu;
- zostavenie a predloženie odhadu čerpania očakávaných výdavkov pre príslušný a nasledujúci rok Európskej komisii na základe podkladov riadiacich orgánov každý rok do 30. apríla;
- vrátenie neoprávnené použitých alebo nevyužitých prostriedkov Európskej komisii, vrátane úrokov z omeškania;

- zhromažďovanie údajov do správy o zistených nezrovnalostiach a zaslanie podkladov Centrálnemu kontaktnému útvaru OLAF pre SR na Úrade vlády SR;
- zavedenie jednotného systému účtovníctva pre platobný orgán a platobné jednotky, vrátane dodávky jednotného informačného systému pre účtovníctvo pre platobné jednotky;
- vedenie účtovníctva, výkazníctvo a uschovávanie dokladov v súlade s právnymi predpismi ES a SR;
- vedenie knihy dlžníkov;
- účasť svojho zástupcu na výkone minimálnych 5 % kontrolách organizovaných sekciou kontrolnou MF SR;
- účasť svojho zástupcu na výberových konaniach na projekty v úlohe pozorovateľa v prípade, že o výbere projektov rozhoduje výberová komisia zložená so zástupcov viacerých subjektov, resp., že o výbere nerozhoduje samotný riadiaci orgán alebo sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom.

B) Riadiaci orgán

Riadiacim orgánom pre OP Základná infraštruktúra je Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR - odbor riadenia OP Základná infraštruktúra.

Riadiaci orgán pre Operačný program Základná infraštruktúra vo vzťahu k finančnému riadeniu zabezpečuje:

- vytvorenie vhodného systému implementácie OP Základná infraštruktúra;
- kontrolu vykonávania právomocí delegovaných na sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom;
- uzatvorenie zmluvy o delegovaní právomocí so sprostredkovateľskými orgánmi pod riadiacim orgánom a jej predloženie riadiacemu orgánu pre CSF a platobnému orgánu, vrátane prípadných dodatkov, pre informáciu;
- predloženie vnútorných postupov vrátane ich akýchkoľvek zmien platobnému orgánu;
- overovanie súladu OP Základná infraštruktúra s národnými pravidlami SR a politikami ES v oblasti štátnej pomoci, verejného obstarávania, ochrany životného prostredia, rovnosti príležitostí a publicity;
- vypracovanie a predkladanie odhadu čerpania očakávaných výdavkov platobnému orgánu do 30. marca príslušného roka;
- kontrolu oprávnenosti výdavkov nárokových konečným prijímateľom;
- predkladanie správ o výsledku vnútorného auditu riadiaceho orgánu a správ o výsledku externého auditu riadiaceho orgánu platobnému orgánu;
- uchovávanie a dodržiavanie vnútorných postupov, vrátane audit trailu, na každej úrovni riadenia;
- uchovávanie všetkých podkladov vzťahujúcich sa na výdavky a kontrolu pomoci ES minimálne po dobu 5 rokov od zaplatenia záverečnej platby Európskou komisiou.

Riadiaci orgán pre OP Základná infraštruktúra pri projektoch v rámci priority 3 - Lokálna infraštruktúra, v spolupráci s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvom školstva SR, Ministerstvom zdravotníctva SR, Ministerstvom kultúry SR a Ministerstvom dopravy, pôšt a telekomunikácií SR vo vzťahu k finančnému riadeniu okrem vyššie uvedených úloh zabezpečuje:

- spolufinancovanie OP Základná infraštruktúra zo štátneho rozpočtu pre priority Lokálna infraštruktúra;
- uzatváranie zmluvy s konečnými prijímateľmi, vrátane stanovenia možných sankcií v prípade nesplnenia týchto podmienok, a pokiaľ je to potrebné, vydanie súhlasu so začatím práce;

- overovanie spolufinancovania jednotlivých projektov zo zdrojov konečného prijímateľa a z ostatných národných zdrojov;
- formálnu kontrolu žiadostí konečných prijímateľov;
- kontrolu fyzickej realizácie vybraných projektov (kontrolu na mieste);
- predbežné overovanie reálnosti, oprávnenosti, správnosti, aktuálnosti a neprekrývania sa nárokováných výdavkov konečného prijímateľa;
- overovanie, či nárokované výdavky konečného prijímateľa zodpovedajú finančným tabuľkám v zmluve s konečným prijímateľom;
- vypracovanie a zaslание prehlásenia o overení platobnej jednotke;
- schvaľovanie a predloženie žiadostí konečných prijímateľov o platbu platobnej jednotke;
- vypracovanie a predloženie správy o zistenej nezrovnalosti platobnému orgánu v prípade jej zistenia na základe predbežnej kontroly;

C) Sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom

Riadiaci orgán deleguje určité právomoci na sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom, avšak celková zodpovednosť za riadenie OP Základná infraštruktúra zostáva na riadiacom orgáne.

Sprostredkovateľskými orgánmi pod riadiacim orgánom pre OP Základná infraštruktúra sú koordinačný výbor Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR a sekcia zahraničnej pomoci a záležitostí EÚ Ministerstva životného prostredia SR.

Sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom pre Operačný program Základná infraštruktúra vo vzťahu k finančnému riadeniu zabezpečuje:

- predloženie vnútorných postupov, vrátane ich akýchkoľvek zmien, platobnému orgánu;
- spolufinancovanie OP Základná infraštruktúra zo štátneho rozpočtu pre príslušnú prioritu alebo opatrenie;
- uzatváranie zmlúv s konečnými prijímateľmi, vrátane stanovenia možných sankcií v prípade nesplnenia týchto podmienok, a pokiaľ je to potrebné, vydanie súhlasu so začatím práce;
- overenie spolufinancovania jednotlivých projektov zo zdrojov konečného prijímateľa a z ostatných národných zdrojov;
- formálnu kontrolu žiadostí konečných prijímateľov o platbu;
- kontrolu fyzickej realizácie vybraných projektov (kontrolu na mieste);
- predbežné overovanie reálnosti, oprávnenosti, správnosti, aktuálnosti a neprekrývania sa nárokováných výdavkov konečného prijímateľa;
- overovanie súladu žiadosti konečného prijímateľa o platbu so schémou štátnej pomoci, v prípade, že projekt je súčasťou schémy štátnej pomoci (platí len pre Ministerstvo životného prostredia SR);
- overovanie, či nárokované výdavky konečného prijímateľa zodpovedajú finančným tabuľkám v zmluve s konečným prijímateľom;
- vypracovanie a zasielanie prehlásenia o overení platobnej jednotke;
- schvaľovanie a predloženie žiadostí konečných prijímateľov o platbu platobnej jednotke;
- vypracovanie a predloženie platobnému orgánu správy o zistenej nezrovnalosti v prípade jej zistenia na základe predbežnej kontroly;
- predloženie podkladov riadiacemu orgánu k odhadu očakávaných výdavkov;

- predkladanie správ o výsledku vnútorného auditu sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom a správ o výsledku externého auditu sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom platobnému orgánu;
- uchovávanie a dodržiavanie vnútorných postupov, vrátane audit trailu, na každej úrovni riadenia;
- uchovávanie všetkých podkladov vzťahujúcich sa na výdavky a kontrolu pomoci ES minimálne po dobu 5 rokov od zaplatenia záverečnej platby Európskou komisiou.

D) Platobné jednotky

Platobnými jednotkami pre OP Základná infraštruktúra sú odbor finančného riadenia Agentúry na podporu regionálneho rozvoja Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR, Implementačná agentúra environmentálnych investičných projektov Ministerstva životného prostredia SR, odbor rozpočtu a financovania Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR.

Základnou úlohou platobnej jednotky je v súlade so zákonom NR SR č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov zabezpečiť prevod finančných prostriedkov EÚ a spolufinancovania zo štátneho rozpočtu z výdavkového účtu príslušného ministerstva, resp. rozpočtovej organizácie, na účet konečného prijímateľa na základe vykonania predbežnej finančnej kontroly v súlade so zákonom č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Platobná jednotka vo vzťahu k finančnému riadeniu OP Základná infraštruktúra zabezpečuje:

- predloženie vnútorných postupov, vrátane ich akýchkoľvek zmien, platobnému orgánu;
- vykonávanie predbežnej finančnej kontroly pred platbou v súlade s § 9 zákona č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorá zahŕňa formálnu kontrolu dokumentov predložených riadiacim orgánom alebo sprostredkovateľským orgánom pod riadiacim orgánom, kontrolu súladu žiadostí s finančným plánom projektu a s rozpočtovým limitom pre danú prioritu a opatrenie;
- vystavenie žiadosti o realizáciu platby na Štátnu pokladnicu pre prevod prostriedkov EÚ konečným prijímateľom v súlade s § 55f zákona NR SR č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov najneskôr do 3 pracovných dní od ich pripísania na príjmovom účte;
- prevod prostriedkov na spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu konečným prijímateľom formou predfinancovania (v prípade konečných prijímateľov z verejného sektora) alebo refundácie;
- vyplnenie a predkladanie súhrnných žiadostí o platbu a čiastkových výkazov výdavkov platobnému orgánu;
- vedenie účtovníctva, výkazníctva a uschovávanie dokladov v súlade s právnymi predpismi ES a SR;
- vedenie čiastkovej knihy dlžníkov;
- predkladanie zoznamu vykonaných platieb zo svojho výdavkového účtu platobnému orgánu za príslušný mesiac v členení podľa zdrojov EÚ a národného spolufinancovania zo štátneho rozpočtu spolu kópiou výpisu z výdavkového účtu najneskôr do 5. dňa nasledujúceho mesiaca;
- vypracovanie a predloženie správy o zistenej nezrovnalosti platobnému orgánu v prípade jej zistenia na základe predbežnej kontroly;
- predkladanie správ o výsledku vnútorného auditu platobnej jednotky a správ o výsledku externého auditu platobnej jednotky vykonaného Európskym dvorom audítorov alebo príslušným generálnym riaditeľstvom EK platobnému orgánu.

E) Orgán vydávajúci prehlásenie o ukončení pomoci zo štrukturálnych fondov

Najvyšší kontrolný úrad SR je v súlade s uznesením vlády SR č. 1030/2002 orgánom vydávajúcim prehlásenie o ukončení pomoci. Jeho zodpovednosťou je vypracovanie prehlásenia o ukončení pomoci pre OP Základná infraštruktúra, ktoré je nevyhnutnou podmienkou na predloženie žiadosti o záverečnú platbu z EK. Tento orgán je funkčne nezávislý od riadiaceho orgánu, sprostredkovateľských orgánov pod riadiacim orgánom a od osôb vykonávajúcich certifikáciu v rámci platobného orgánu.

F) Sekcia kontrolná Ministerstva financií SR

Sekcia kontrolná Ministerstva financií SR je subjektom zodpovedným za koordináciu plánovania a výkonu kontroly vzoriek projektov (minimálnej 5 % kontroly celkových oprávnených výdavkov programu). Nižšie uvedené úlohy v rámci tejto sekcie zabezpečuje odbor finančnej kontroly prostriedkov ES.

Sekcia kontrolná Ministerstva financií SR je vo vzťahu k OP Základná infraštruktúra zodpovedná najmä za:

- koordináciu plánovania a výkonu minimálnej 5 % kontroly, ktorej výsledky zhromažďuje a predkladá platobnému orgánu;
- vypracovanie plánu minimálnych 5 % kontrol celkových oprávnených výdavkov pre OP Základná infraštruktúra na základe čiastkových plánov odboru kontroly MVRR SR, odboru rezortnej kontroly MŽP SR, odboru kontroly a sťažností MDPT SR a ich predkladanie platobnému orgánu a Európskej komisii;
- zabezpečenie minimálnej 5 % kontroly celkových oprávnených výdavkov OP Základná infraštruktúra pred ukončením pomoci v súlade s plánom minimálnych 5 % kontrol alebo z vlastnej iniciatívy prostredníctvom odboru finančnej kontroly prostriedkov ES, príslušnej správy finančnej kontroly, odboru kontroly MVRR SR, odboru rezortnej kontroly MŽP SR, odboru kontroly a sťažností MDPT SR;
- rozhodovanie v správnom konaní vo veciach porušenia rozpočtovej disciplíny na základe vykonaných kontrol.

G) Odbor kontroly Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR, odbor rezortnej kontroly Ministerstva životného prostredia SR, odbor kontroly a sťažností Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR

Kontrolnými útvarmi zabezpečujúcimi vykonávanie minimálnej 5 % kontroly celkových oprávnených výdavkov OP Základná infraštruktúra sú odbor kontroly v rámci Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR, odbor rezortnej kontroly Ministerstva životného prostredia SR a odbor kontroly a sťažností Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR.

Odbory kontroly MVRR SR, MŽP SR a MDPT SR vykonávajú minimálnu 5 % kontrolu pred ukončením pomoci v súlade s plánom minimálnych 5 % kontrol schváleným sekciou kontrolnou MF SR alebo z vlastnej iniciatívy. Odbory kontroly MVRR SR, MŽP SR a MDPT SR zasielajú správy o vykonaných kontrolách priebežne sekcii kontrolnej MF SR, ktorá tieto predkladá platobnému orgánu.

H) Správy finančnej kontroly

Správy finančnej kontroly sú rozpočtové organizácie MF SR so sídlom v Bratislave, Zvolene a Košiciach, s pôsobnosťou v územných obvodech v jednotlivých krajoch SR.

Správy finančnej kontroly vo vzťahu k OP Základná infraštruktúra plnia najmä nasledovné úlohy:

- vykonávanie minimálnej 5 % kontroly celkových oprávnených výdavkov OP Základná infraštruktúra pred ukončením pomoci v súlade s plánom minimálnych 5 % kontrol schváleným sekciou kontrolnou MF SR;
- ukládanie odvodov a penále za neoprávnené použitie alebo zadržanie prostriedkov ERDF a štátneho rozpočtu v súlade so zákonom NR SR č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov;
- vymáhanie odvodov a penále za neoprávnené použitie alebo zadržanie prostriedkov ERDF a štátneho rozpočtu v súlade so zákonom NR SR č. 440/2000 Z. z. o správach finančných kontrol v znení neskorších predpisov.

I) Centrálny kontaktný útvar OLAF pre SR

Úlohu Centrálného kontaktného útvaru OLAF pre SR plní sekcia kontroly Úradu vlády SR. Tento orgán je zodpovedný najmä za vypracovanie správy o nezrovnalostiach a to na základe podkladov od platobného orgánu a jej predkladanie OLAF-u v Európskej komisii.

J) Vnútorý audit

Vnútorý audit riadiaceho orgánu, sprostredkovateľských orgánov pod riadiacim orgánom a platobnej jednotky vykonáva útvar vnútorného auditu Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR a vnútorný audit Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR a Ministerstva životného prostredia SR.

Vnútorý audit platobného orgánu vykonáva útvar vnútorného auditu Ministerstva financií SR.

Vnútorý auditor / útvar vnútorného auditu zodpovedajú najmä za nasledovné úlohy:

- zhromažďovanie a analyzovanie informácií vzťahujúcich sa k činnosti auditovaného subjektu so zameraním na dosiahnutie účelu a cieľa vnútorného auditu;
- vypracovanie ročného plánu svojej činnosti na základe objektívneho hodnotenia rizík vyplývajúcich z činnosti auditovaných subjektov s prihliadnutím na návrhy príslušného ministra a jeho zasielanie útvaru metodiky finančnej kontroly a vnútorného auditu MF SR;
- vykonávanie vnútorného auditu všetkých činností auditovaného subjektu, najmä tých, s ktorými sú vzhľadom na ich charakter, rozsah a spôsob realizácie spojené riziká;
- vypracovanie správ o výsledku vnútorného auditu po vykonaní vnútorného auditu, ktorá obsahuje najmä predmet vnútorného auditu, nedostatky zistené vnútorným auditom a odporúčania pre auditovaný subjekt na nápravu zistených nedostatkov;
- odovzdanie správ o výsledku vnútorného auditu vedúcemu auditovaného subjektu a príslušnému ministrovi. Ak výsledok vnútorného auditu zakladá podozrenie z trestnej činnosti alebo ak jeho riešenie patrí do pôsobnosti orgánov príslušných podľa osobitných predpisov, odovzdá vnútorný auditor správu o výsledku vnútorného auditu aj orgánom činným v trestnom konaní alebo orgánom príslušným podľa osobitných predpisov.

8.4.2. Finančné toky

Platby finančných prostriedkov štrukturálnych fondov z Európskej komisie sú prevedené na osobitný účet Ministerstva financií SR v Štátnej pokladnici v rámci záväzku, ktorý bol prijatý Európskou komisiou. Certifikované žiadosti o priebežnú platbu a záverečnú platbu predkladá platobný orgán Európskej komisii na základe podkladov platobnej jednotky.

Úroky získané z prostriedkov ES na osobitnom účte MF SR pridelí platobný orgán na ten istý účel pomoci.

Štátna pokladnica prevádza finančné prostriedky štrukturálnych fondov ES z osobitného účtu MF SR v Štátnej pokladnici na príjmový účet platobnej jednotky trikrát v mesiaci vo

výške schválených platieb konečným prijímateľom na základe žiadosti platobného orgánu o realizáciu platby.

Platby prostriedkov EÚ konečným prijímateľom uskutočňuje Štátna pokladnica na základe žiadosti o realizáciu platieb platobnej jednotky z výdavkového účtu tohto orgánu súčasne alebo po prevode finančných prostriedkov štátneho rozpočtu na spolufinancovanie.

Platby v rámci národného spolufinancovania zo štátneho rozpočtu prevádza Štátna pokladnica z výdavkového účtu platobnej jednotky na účet konečných prijímateľov súčasne alebo pred prostriedkami EÚ na základe žiadosti o realizáciu platby platobnej jednotky. Žiadosť o realizáciu platby pre prevod prostriedkov na spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu z výdavkového účtu MVRR SR, MŽP SR alebo MDPT SR musí byť vystavená súčasne so žiadosťou o realizáciu platby pre prevod prostriedkov ES pre konečných prijímateľov zo súkromného sektora. Pre konečných prijímateľov z verejného sektora platí systém predfinancovania z prostriedkov určených na spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu.

8.4.3. Používanie EURO

Používanie EURO vychádza z nariadenia Európskej komisie č. 2000/643/ES o opatreniach pre používanie EURO pre účely štrukturálnych fondov.

Finančný plán OP Základná infraštruktúra je uvedený v EUR.

Zmluvy s konečným prijímateľom sa uzatvárajú v SKK.

Platobný orgán obdrží prostriedky EÚ na osobitný účet Ministerstva financií SR pre daný program vedený v SKK. Prevody z tohto účtu na účet platobnej jednotky pre zdroje EÚ sa uskutočňujú v SKK.

Pri konverzii finančných prostriedkov z EUR na SKK sa použije kurz NBS platný v deň pripísania prostriedkov EÚ na osobitný účet MF SR.

Žiadosti o priebežnú a záverečnú platbu z EK sa musia predkladať na EK v EUR.

Výkaz výdavkov dokladajúci príslušnú žiadosť o priebežnú a záverečnú platbu z EK musí byť vypracovaný v EUR.

Oprávnené výdavky, ktoré už boli uhradené konečnými prijímateľmi, a ktoré sa pri príprave výkazu výdavkov prepočítavajú z SKK na EUR, sa prepočítajú výmenným kurzom Európskej centrálnej banky platným v predposledný pracovný deň EK v mesiaci predchádzajúcej mesiac, počas ktorého bola transakcia (t. j. prevod prostriedkov EÚ na účet konečného prijímateľa) zaúčtovaná na platobnej jednotke.

Kurzové rozdiely vznikajúce rozdielom medzi kurzom Európskej centrálnej banky a NBS sú výdavkom (ECB kurz EUR/SKK > NBS kurz EUR/SKK) alebo príjmom (NBS kurz EUR/SKK > ECB kurz EUR/SKK) štátneho rozpočtu. Kurzové rozdiely účtuje platobný orgán.

8.4.4. Kontrola

V súlade so zákonom č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov Ministerstvo financií SR ako ústredný orgán štátnej správy pre finančnú kontrolu a vnútorný audit metodicky usmerňuje a koordinuje výkon finančnej kontroly vo verejnej správe, vrátane kontroly prostriedkov štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu poskytnutých Slovenskej republike na základe medzinárodných zmlúv.

Vykonávanie finančnej kontroly štrukturálnych fondov vychádza z legislatívy Slovenskej republiky a legislatívy ES. Zároveň zohľadňuje poznatky získané z prístupu jednotlivých členských štátov EÚ k riešeniu problematiky finančnej kontroly a doporučenia jednotlivých generálnych riaditeľstiev Európskej komisie.

A) Kontrola fyzickej realizácie projektu

Kontrolu fyzickej realizácie projektu v súlade s čl. 4 nariadenia Komisie č. 2001/438/ES uskutočňuje:

1. konečný prijímateľ

Konečný prijímateľ je povinný pred prevodom prostriedkov dodávateľovi vykonať vecnú a formálnu kontrolu každého účtovného dokladu.

2. sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom

Za výkon kontroly fyzickej realizácie projektu je zodpovedný sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom. Riadiaci orgán sa musí presvedčiť, či sprostredkovateľský orgán tieto kontroly v potrebnom rozsahu vykonáva.

B) Minimálna 5 % kontrola celkových oprávnených výdavkov

Za zabezpečenie minimálnej 5 % kontroly celkových oprávnených výdavkov príslušného programového dokumentu pred ukončením pomoci zodpovedá sekcia kontrolná MF SR.

Minimálnu 5 % kontrolu štrukturálnych fondov uskutočňuje sekcia kontrolná MF SR prostredníctvom odboru finančnej kontroly prostriedkov ES, odboru kontroly MVRR SR, odboru rezortnej kontroly MŽP SR, odboru kontroly a sťažností MDPT SR a územne príslušných správ finančnej kontroly.

Útvar vykonávajúci minimálnu 5 % kontrolu operácií a projektov musí byť organizačne oddelený od riadiaceho orgánu, sprostredkovateľských orgánov pod riadiacim orgánom, platobnej jednotky a výkonu platieb na platobnom orgáne.

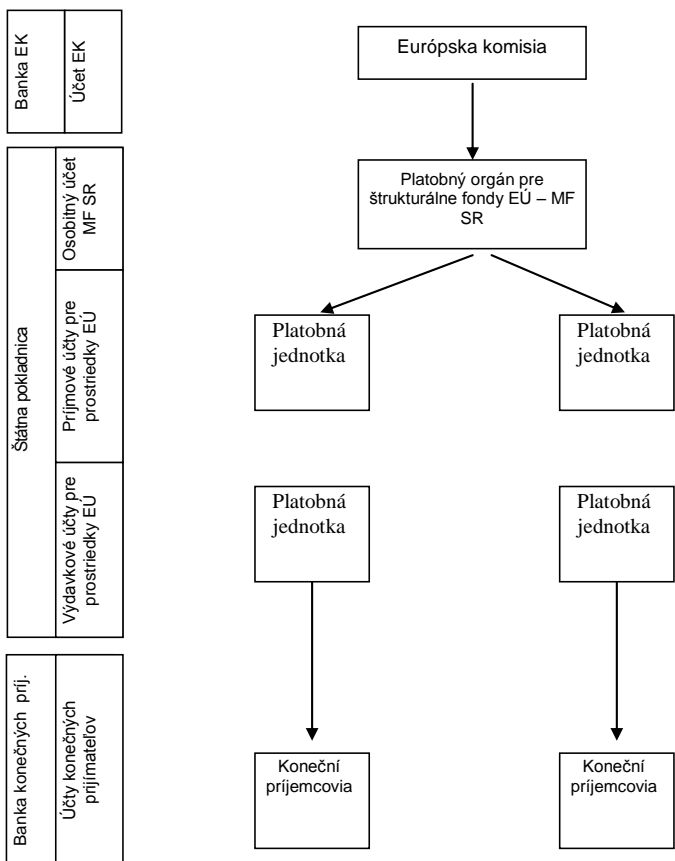
Kontroly sa organizujú a koordinujú takým spôsobom, aby bolo zabezpečené rovnomerné rozloženie kontrol v celom období čerpaní prostriedkov. Vykonanie analýzy rizík a následný výber vzoriek zabezpečuje sekcia kontrolná MF SR pri zostavovaní plánu kontrol na príslušné obdobie a na základe informácií získaných aj od odboru kontroly MVRR SR, odboru rezortnej kontroly MŽP SR, odboru kontroly a sťažností MDPT SR a správ finančnej kontroly.

C) Prehlásenie o ukončení pomoci

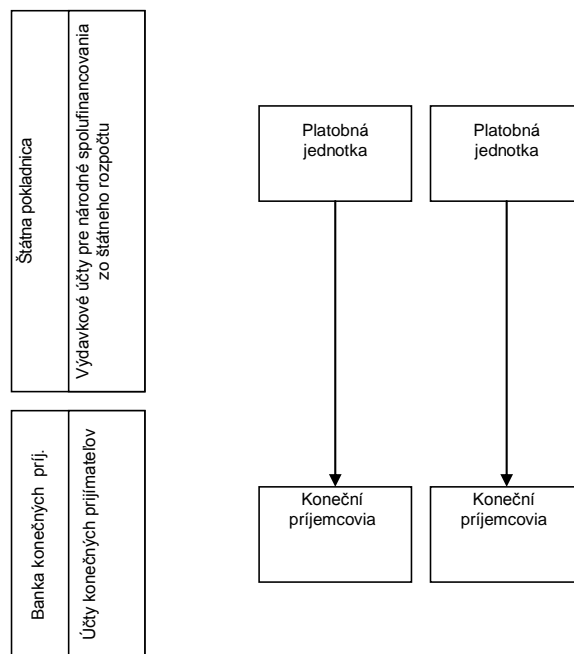
Najvyšší kontrolný úrad SR je orgánom vydávajúcim prehlásenie o ukončení pomoci. Jeho zodpovednosťou je vypracovanie prehlásenia o ukončení pomoci pre OP Základná infraštruktúra, ktoré je nevyhnutnou podmienkou na predloženie žiadosti o záverečnú platbu z EK.

Zásady vypracovania prehlásenia o ukončení programu vychádzajú z článkov 15, 16 a 17 nariadenia Komisie č. 2001/438/ES.

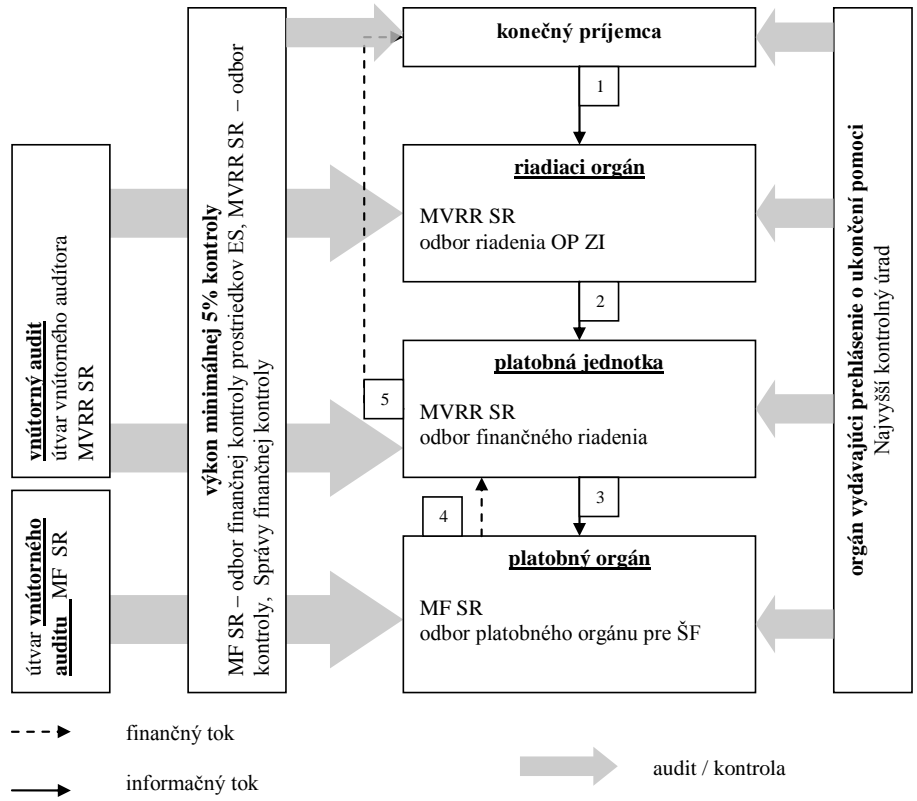
Finančné toky ERDF

Finančné toky národného spolufinancovania zo štátneho rozpočtu

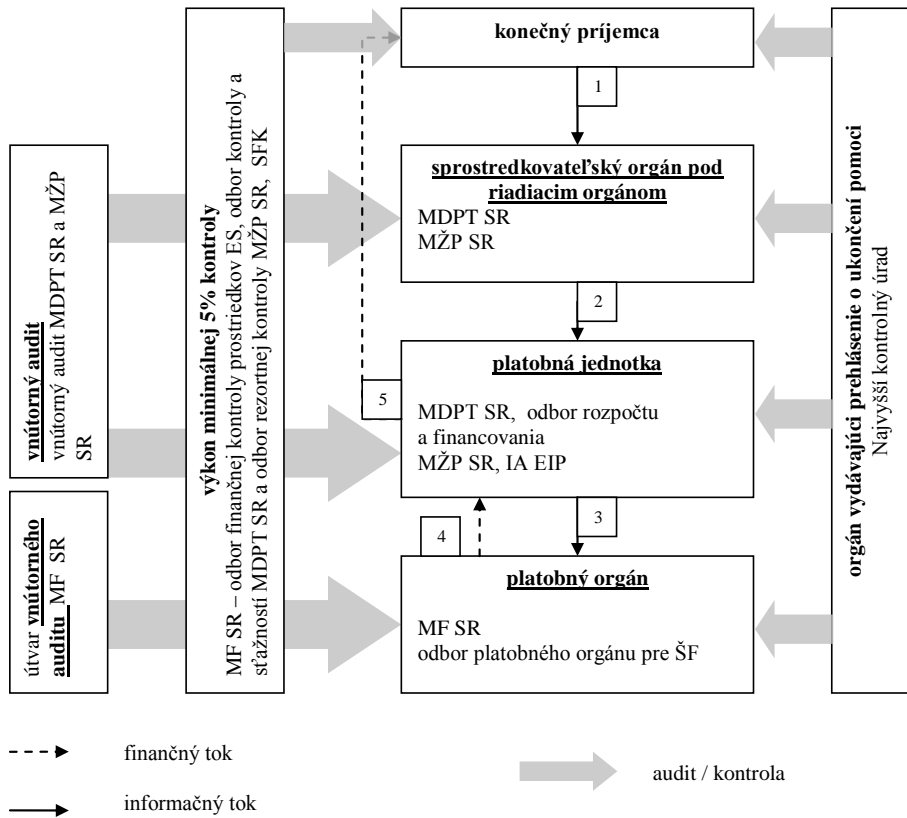

D) Schéma obehu informačných a finančných tokov OP Základná infraštruktúra pre projekty MVRR SR

1. Žiadosť konečného príjemcu o platbu
2. Prehlásenie o overení od riadiaceho orgánu
3. Súhrnná žiadosť o platbu
4. Platba prostriedkov ERDF z účtu platobného orgánu
5. Platba prostriedkov ERDF a štátneho rozpočtu konečným príjemcom pomoci

E) Schéma obehu informačných a finančných tokov OP Základná infraštruktúra pre projekty MDPT SR a MŽP SR

1. Žiadosť konečného príjemcu o platbu
2. Prehlásenie o overení od sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom
3. Súhrnná žiadosť o platbu
4. Platba prostriedkov ERDF z účtu platobného orgánu
5. Platba prostriedkov ERDF a štátneho rozpočtu konečným príjemcom pomoci

9. Zoznam skratiek

■ OP BI	Operačný program základná infraštruktúra
■ MVRR SR	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR
■ MDPT SR	Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR
■ MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
■ CSF	Podporný rámec spoločenstva
■ NRP	Národný rozvojový plán
■ AGC	Accord europeen sur les grandes lignes internationales de Chemin de fer
■ AGN	Accord europeen sur les grandes lignes internationales de Navire
■ AGR	Accord europeen sur les grandes lignes internationales de Routes
■ AGTC	Accord europeen sur les grandes lignes de transport international combiné et les installations connexes
■ GSRD	Grantový program regionálneho rozvoja
■ IAT	Individuálna automobilová doprava
■ ITS	Integrovaný dopravný systém
■ CT	Kombinovaná doprava
■ NGO	Mimovládne organizácie
■ NUTS	Nomenklatúra územných štatistických jednotiek
■ RIS	Regionálny informačný systém
■ RDA	Regionálna rozvojová agentúra
■ SAD	Slovenská autobusová doprava
■ SPD	Jednotný programovací dokument
■ TEH	Transeurópske diaľnice
■ TEN	Transeurópske siete
■ TINA	Dopravná infraštruktúra potrebuje hodnotenie
■ VHD	Verejná hromadná doprava
■ VÚC	Vyšší územný celok
■ SCF	Zariadenie sociálnej starostlivosti
■ SPC	Slovenská správa ciest
■ ICT	Informačné a komunikačné technológie

10. Prílohy

10.1. Tabuľky:

Tabuľka č. 1-1: NUTS v SR	6
Tabuľka č. 2-1: Všeobecný prehľad jednotlivých krajov Slovenska za rok 2001	28
Tabuľka č. 2-2: Sídlna štruktúra Slovenska podľa veľkostných skupín obcí	31
Tabuľka č. 2-3: Nákladná doprava	32
Tabuľka č. 2-4: Osobná doprava	33
Tabuľka č. 2-5: Navrhované a súčasné diaľničné prepojenia a hlavné komunikácie	35
Tabuľka č. 2-6: Požiadavky na realizáciu technických opatrení v časovom období rokov 2004 – 2006	36
Tabuľka č. 2-7: Penetrácia internetu na školách (projekt INFOVEK)	45
Tabuľka č. 2-8: Potreby rekonštrukcie budov škôl a školských zariadení podľa krajov (v tis. Sk)	47
Tabuľka č. 2-9: Počet zdravotníckych zariadení za rok 2001 (rezort zdravotníctva)	48
Tabuľka č. 2-10: Zariadenia sociálnych služieb podľa druhu	51
Tabuľka č. 2-11: Počet používateľov internetu v SR	54
Tabuľka č. 2-12: Výdavky na informačné technológie (IT)	55
Tabuľka č. 2-13: Využívanie podpory predvstupových fondov (ISPA, Phare) za obdobie rokov 1999-2003 v MEUR	60
Tabuľka č. 2-14: Využívanie podpory z predvstupových fondov (ISPA, Phare) v roku 2003, v MEUR	61
Tabuľka č. 2-15: Prehľad rozdelenia finančných zdrojov na projekty	63
Tabuľka č. 2-16: Využívanie programu ISPA v oblasti životného prostredia	65
Tabuľka č. 4-1: Prehľad opatrení na realizáciu priorít	92
Tabuľka č. 4-2: Indikátory priority 1	93
Tabuľka č. 4-3: Indikátory priority 2	95
Tabuľka č. 4-4: Indikátory priority 3	96
Tabuľka č. 5-1: Prehľad – podpora zo štrukturálnych fondov v rámci OP ZI a Kohézneho fondu v rokoch 2004-2006	127
Tabuľka č. 5-2: Zoznam prioritných dopravných projektov zahrnutých do Kohézneho fondu 2004-2006	129

Tabuľka č. 5-3: Prehľad – podpora zo štrukturálnych fondov v rámci OP ZI a z kohézneho fondu na roky 2004 – 2006	129
Tabuľka č. 5-4: Cieľ priority dopravná infraštruktúra	130
Tabuľka č. 5-5: Cieľ priority environmentálna infraštruktúra	131
Tabuľka č. 5-6: Cieľ priority lokálna infraštruktúra	134
Tabuľka č. 6-1: Indikátory pre prioritu 1	141440
Tabuľka č. 6-2: Indikátory pre prioritu 2	142444
Tabuľka č. 6-3: Indikátory priority 3	144443
Tabuľka č. 7-1: Financovanie OP ZI z ERDF (EUR)	147446
Tabuľka č. 7-2: Odhad záväzkov pre štrukturálne operácie v rámci OP ZI pre skrátené programovacie obdobie 2004 – 2006 (EUR)	147446
Tabuľka č. 7-3: Finančná tabuľka pre Operačný program Základná infraštruktúra podľa priorít a rokov	148447
Tabuľka č. 10-1: Vybrané prepravno-prevádzkové ukazovatele dopravy v Slovenskej republike, zdroj: MDPT SR	176475
Tabuľka č. 10-2: Vybrané prepravno-prevádzkové ukazovatele dopravy v Slovenskej republike	177476
Tabuľka č. 10-3: Dopravná infraštruktúra Slovenskej republiky	178477
Tabuľka č. 10-4: Dopravná infraštruktúra Slovenskej republiky	179478
Tabuľka č. 10-5: Dopravná infraštruktúra SR	180479
Tabuľka č. 10-6: Dopravná infraštruktúra Slovenskej republiky	181480
Tabuľka č. 10-7: Znečistenie odpadovými vodami vypúšťanými do vodných tokov v roku 2000	182481
Tabuľka č. 10-8: Vybavenie obcí verejnými vodovodmi a verejnou kanalizáciou prevádzkovanými vodárenskými a kanalizáciami a obcami v roku 2002	182481
Tabuľka č. 10-9: Počet a kapacita ČOV v roku 2002	182481
Tabuľka č. 10-10: Vývoj množstva odpadových vôd vypúšťaných do verejnej kanalizácie	182481
Tabuľka č. 10-11: Vody vypúšťané prostredníctvom verejnej kanalizácie (prevádzkovej vodárenskými a kanalizáciami a obcami) v roku 2002	183482
Tabuľka č. 10-12: Vývoj vybraných vodohospodárskych ukazovateľov vo vzťahu k národnému hospodárstvu	183482
Tabuľka č. 10-13: Prehľad zdrojov financovania vodohospodárskych prác v roku 2000 a 2001 (miliónov Sk)	183482
Tabuľka č. 10-14: Celkové emisie vybraných znečisťujúcich látok za rok 2000 (v tis. ton)	184483

Tabuľka č. 10-15: Vývoj emisií vybraných základných znečisťujúcich látok, v tis. ton (1990 – 2000)	184483
Tabuľka č. 10-16: Produkcia odpadu podľa odvetví za rok 2001 (t)	184483
Tabuľka č. 10-17: Prehľad chránených území v SR podľa kategórií (stav k: 1. apríl 2002):	185484
Tabuľka č. 10-18: Prehľad chránených území v SR podľa stupňov ochrany (stav k: 1. apríl 2002):	185484
Tabuľka č. 10-19: Tabuľka štátnej pomoci	186485

10.2. Mapy:

- Zaťaženie územia Slovenska znečisťujúcimi látkami v ovzduší a najvýznamnejšie stacionárne zdroje znečistenia ovzdušia
- Ťažiská osídlenia
- Pomer obyvateľstva pripojeného na verejnú kanalizáciu (rok 2001)
- Pomer obyvateľstva v zásobovaní pitnou vodou z verejných vodovodných sietí (rok 2001)
- Medzinárodné letiská Slovenskej republiky
- Nadradené dopravné vybavenie
- Sieť diaľnic a rýchlostných ciest v Slovenskej republike
- Dostupnosť k prevádzkovaným skládkam a spaľovniam komunálnych odpadov
- Ochrana vodných zdrojov
- Verejné kanalizácie podľa okresov - % počtu obyvateľov s verejnou kanalizáciou a čistiarnou odpadových vôd
- Vodné zdroje v SR
- Verejné kanalizácie podľa okresov - % počtu obyvateľov s verejnou kanalizáciou
- Verejné vodovody podľa okresov - % počtu obyvateľov zásobovaných z verejných vodovodov
- Kanalizácie a čistiarne odpadových vôd v sídlach nad 2000 obyvateľov
- Terciárne centrá osídlenia a rozvojové osi
- Stav a naliehavosť výstavby čistiarní odpadových vôd v SR
- Vodovody v sídlach nad 2000 obyvateľov
- Trasy medzinárodných cestných ťahov
- Multimodálne koridory TINA a koridory doplnkovej siete
- Sieť železničnej infraštruktúry Slovenskej republiky
- Elektrifikované trate železničnej infraštruktúry Slovenskej republiky

Tabuľka č. 10-1: Vybrané prepravno-prevádzkové ukazovatele dopravy v Slovenskej republike, zdroj: MDPT SR

Ukazovateľ		Jednotka merania	SR		Bratislavský kraj		cieľ 1		Západné Slovensko →				
			1997	2000	1997	2000	1997	2000	Trnavský kraj		Trenčiansky kraj		
									1997	2000	1997	2000	
Cestná doprava	Priemerná denná intenzita cestnej dopravy, ročný priemer		2325	2898		5442		2810		3411		4125	
	z toho	diaľnice	10422	12170		13973		11031		13108		12030	
		cesty 1. triedy	5153	6234		9287		5741		5496		6553	
		cesty 2. triedy	1969	2247		5180		2191		3023		3212	
		cesty 3. triedy	1035	1268		1738		1185		1471		1239	
	Prepravná intenzita cestnej nákladnej dopravy	t/tis. SKK	0,309	0,193	0,253	0,140	0,326	0,209	0,287	0,226	0,294	0,220	
		tkm/tis. SKK	22,373	17,808	26,378	15,309	21,156	18,580	27,751	16,593	28,283	18,913	
	Mobilita verejnej osobnej dopravy	počet ciest na obyvateľa	123,881	111,845	45,252	37,384	133,890	121,446	113,415	92,322	151,012	165,244	
počet osobokm na obyvateľa		1850,343	1561,301	1032,856	857,306	1953,606	1652,075	1764,853	1516,028	2088,969	1632,758		
Nehodovosť v cestnej doprave		počet nehôd na obyvateľa	0,012	0,009	0,025	0,021	0,010	0,008	0,011	0,009	0,010	0,008	
Železničná doprava	Využitie kapacity železníc		9,477	9,073	11,223	9,955	9,358	9,013	9,873	9,040	9,602	9,465	
	z čoho	dvojkolajové	26,937	26,166	21,330	18,251	27,546	26,975	18,779	17,892	22,970	23,400	
		regionálne	0,757	0,889	0,986	0,616	0,733	0,918	0,093	0,060	0,463	0,287	
Nákladová intenzita nákladnej železničnej dopravy		tkm/ tis. SKK	18,140	12,663	4,931	3,296	22,154	15,557	12,767	9,641	13,100	10,949	
Letecká doprava	Celková prevádzková výkonnosť letísk v osobnej doprave *1)		počet osôb	417071	432507	285983	283714	131088	148793	4852	5693	0	0
	z čoho	medzinárodná doprava		365016	392681	263292	264470	101724	128211	3705	5206	0	0
	Celková prevádzková výkonnosť letísk v nákladnej doprave *2)		t	2078,92	3490,1	1641	2878	437,92	612,1	25	50,957	0	0
z čoho	medzinárodná doprava		1861,72	3157,991	1560	2586	301,72	571,991	25	36,89	0	0	
Lodná doprava	Objem prepravených tovarov podľa krajov	t	1378000	1607000	1198331	1397529	179669	209470,6	0	0	0	0	

Tabuľka č. 10-2: Vybrané prepravno-prevádzkové ukazovatele dopravy v Slovenskej republike

Ukazovateľ		Jednotka merania	Západné Slovensko		Stredné Slovensko				Východné Slovensko				
			Nitriansky kraj		Žilinský kraj		Banskobystrický kraj		Prešovský kraj		Košícký kraj		
			1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000	
Cestná doprava	Priemerná denná intenzita cestnej dopravy, ročný priemer			2907		3913		3109		2426		2893	
	z toho	diaľnice		0,000		9495		0,000		9004		8376	
		cesty 1. triedy	vozidiel/ 24 hodín		5905		6704		5983		4426		5702
		cesty 2. triedy			2382		2514		1501		2026		1786
		cesty 3. triedy			1140		1209		1372		898		
	Prepravná intenzita cestnej nákladnej dopravy	t/tis. SKK	0,360	0,261	0,360	0,220	0,338	0,226	0,272	0,142	0,359	0,170	
		tkm/tis. SKK	24,979	25,542	14,683	21,350	17,577	22,277	23,129	16,410	13,719	10,526	
	Mobilita verejnej osobnej dopravy	počet ciest na obyvateľa		137,160	124,837	149,547	140,507	211,555	172,122	99,806	94,749	85,949	70,905
počet osobokm na obyvateľa			1836,203	1505,733	1862,208	1854,860	2554,813	2076,798	1678,886	1633,051	1948,455	1371,120	
	Nehodovosť v cestnej doprave	počet nehôd na obyvateľa	0,008	0,007	0,011	0,009	0,011	0,008	0,009	0,007	0,011	0,009	
Železničná doprava	Využitie kapacity železníc	mil. hrtkm/km trati/rok	5,262	4,049	19,381	19,980	5,077	4,060	7,071	6,785	12,770	13,450	
	z čoho	dvojkoľajové	13,870	11,830	28,880	29,880	10,530	8,890	43,750	47,411	25,320	24,930	
		regionálne	0,325	0,212	1,790	1,503	0,579	0,492	1,238	0,990	0,687	0,560	
	Nákladová intenzita nákladnej železničnej dopravy	tkm/ tis. SKK	11,811	6,428	38,397	29,267	14,725	7,353	14,420	11,004	44,528	29,458	
Letecká doprava	Celková prevádzková výkonnosť letísk v osobnej doprave *1)	počet osôb	0	0	0	1625	1780	1614	11352	13173	113104	126688	
	z čoho	medzinárodná doprava	0	0	0	429	996	1216	8363	10738	88660	110622	
	Celková prevádzková výkonnosť letísk v nákladnej doprave *2)	t	0	0	0	25,569	28,32	182,957	39,6	75,171	345	277,446	
	z čoho	medzinárodná doprava	0	0	0	24,369	28,32	181,38	39,6	74,791	208,8	254,561	
Lodná doprava	Objem prepravených tovarov podľa krajov	t	179669	209471	0	0	0	0	0	0	0	0	

Zdroj: MDPT SR

Tabuľka č. 10-3: Dopravná infraštruktúra Slovenskej republiky

Ukazovateľ		Jednotka merania	SR		Bratislavský kraj		cieľ 1		Západné Slovensko →			
			1997	2000	1997	2000	1997	2000	Trnavský kraj		Trenčiansky kraj	
			1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
Cestná doprava	Celková dĺžka ciest		42603,600	42610,900	2160,700	1849,700	40442,900	40761,200	4372,900	4243,200	5051,500	5185,200
	z toho	diaľnice	218,902	295,718	66,000	94,795	152,902	200,923	67,426	67,426	20,151	63,653
		cesty 1. triedy	3218,920	3221,719	138,693	138,087	3080,227	3083,632	279,262	279,265	304,256	300,847
		cesty 2. triedy	3770,874	3826,302	210,767	209,966	3560,107	3616,336	544,168	543,062	348,024	350,371
		cesty 3. triedy	10418,229	10393,658	348,150	356,809	10070,079	10036,849	1061,160	1055,599	1140,275	1141,948
		miestne cesty	24976,700	24873,500	1371,100	1050,000	23605,600	23823,500	2420,900	2297,800	3258,900	3328,400
	z toho	spolu pre diaľnice a hlavné cesty	239,942	322,598	66,000	94,795	173,942	227,803	67,426	67,426	20,151	63,653
		spolu pre diaľnice a cesty 1. – 3. triedy	17626,925	17737,397	763,610	799,657	16863,315	16937,740	1952,016	1945,352	1812,706	1856,819
		cesty E	1375,848	1569,611	84,672	150,451	1291,176	1419,160	90,740	147,961	172,287	189,466
	Hustota cestnej siete		0,869	0,869	1,052	0,901	0,861	0,868	1,054	1,023	1,122	1,152
	z toho	diaľnice	0,004	0,006	0,032	0,046	0,003	0,004	0,016	0,016	0,004	0,014
		cesty 1. triedy	0,066	0,066	0,068	0,067	0,066	0,066	0,067	0,067	0,068	0,067
		cesty 2. triedy	0,077	0,078	0,103	0,102	0,076	0,077	0,131	0,131	0,077	0,078
		cesty 3. triedy	0,212	0,212	0,170	0,174	0,214	0,214	0,256	0,254	0,253	0,254
		miestne cesty	0,509	0,507	0,668	0,511	0,502	0,507	0,584	0,554	0,724	0,739
	z toho	spolu pre diaľnice a hlavné cesty	0,005	0,007	0,032	0,046	0,004	0,005	0,016	0,016	0,004	0,014
		spolu pre diaľnice a cesty 1. – 3. triedy	0,359	0,362	0,372	0,390	0,359	0,361	0,471	0,469	0,403	0,412
	Hustota cestnej siete 2		7,908	7,887	3,492	2,998	8,468	8,518	7,956	7,695	8,276	8,517
	z toho	diaľnice	0,041	0,055	0,107	0,154	0,032	0,042	0,123	0,122	0,033	0,105
		cesty 1. triedy	0,597	0,596	0,224	0,224	0,645	0,644	0,508	0,506	0,498	0,494
		cesty 2. triedy	0,700	0,708	0,341	0,340	0,745	0,756	0,990	0,985	0,570	0,576
		cesty 3. triedy	1,934	1,924	0,563	0,578	2,109	2,097	1,931	1,914	1,868	1,876
		miestne cesty	4,636	4,604	2,216	1,702	4,943	4,978	4,405	4,167	5,339	5,467
	z toho	spolu pre diaľnice a hlavné cesty	0,045	0,060	0,107	0,154	0,036	0,048	0,123	0,122	0,033	0,105
spolu pre diaľnice a cesty 1. – 3. triedy		3,272	3,283	1,234	1,296	3,531	3,539	3,552	3,528	2,970	3,050	

Tabuľka č. 10-4: Dopravná infraštruktúra Slovenskej republiky

Ukazovateľ		Jednotka merania	Západné Slovensko		Stredné Slovensko				Východné Slovensko			
			Nitriansky kraj		Žilinský kraj		Banskobystrický kraj		Prešovský kraj		Košický kraj	
			1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
Cestná doprava	Celková dĺžka ciest		5959,600	5970,000	5970,700	6057,500	7692,300	7736,800	6017,900	6132,000	5378,000	5436,600
	z toho	diaľnice	0,000	0,000	44,000	45,751	0,000	0,000	16,000	18,768	5,325	5,325
		cesty 1. triedy	514,367	514,242	466,911	469,844	574,084	577,261	573,890	573,850	367,457	368,323
		cesty 2. triedy	498,508	500,223	332,673	332,560	722,590	731,715	527,770	572,028	586,374	586,377
		cesty 3. triedy	1535,847	1537,915	1116,997	1117,603	1847,841	1851,036	1953,337	1914,963	1414,622	1417,785
		miestne cesty	3410,900	3417,600	4018,800	4091,700	4547,800	4576,800	2944,100	3052,400	3004,200	3058,800
	z toho	spolu pre diaľnice a hlavné cesty	10,000	15,840	44,000	45,751	11,040	11,040	16,000	18,768	5,325	5,325
		spolu pre diaľnice a cesty 1. – 3. triedy	2548,722	2552,380	1960,581	1965,758	3144,515	3160,012	3070,997	3079,609	2373,778	2377,810
		cesty E	78,760	78,760	263,197	295,338	290,267	290,406	181,183	197,825	214,742	219,404
	Hustota cestnej siete 1		0,940	0,941	0,880	0,892	0,814	0,818	0,669	0,682	0,796	0,805
	z toho	diaľnice	0,000	0,000	0,006	0,007	0,000	0,000	0,002	0,002	0,001	0,001
		cesty 1. triedy	0,081	0,081	0,069	0,069	0,061	0,061	0,064	0,064	0,054	0,055
		cesty 2. triedy	0,079	0,079	0,049	0,049	0,076	0,077	0,059	0,064	0,087	0,087
		cesty 3. triedy	0,242	0,242	0,165	0,165	0,195	0,196	0,217	0,213	0,209	0,210
		miestne cesty	0,538	0,539	0,592	0,603	0,481	0,484	0,327	0,339	0,445	0,453
	z toho	spolu pre diaľnice a hlavné cesty	0,002	0,002	0,006	0,007	0,001	0,001	0,002	0,002	0,001	0,001
		spolu pre diaľnice a cesty 1. – 3. triedy	0,402	0,402	0,289	0,290	0,333	0,334	0,341	0,342	0,352	0,352
	Hustota cestnej siete 2		8,309	8,354	8,659	8,730	11,587	11,686	7,742	7,787	7,066	7,086
	z toho	diaľnice	0,000	0,000	0,064	0,066	0,000	0,000	0,021	0,024	0,007	0,007
		cesty 1. triedy	0,717	0,720	0,677	0,677	0,865	0,872	0,738	0,729	0,483	0,480
		cesty 2. triedy	0,695	0,700	0,482	0,479	1,088	1,105	0,679	0,726	0,770	0,764
		cesty 3. triedy	2,141	2,152	1,620	1,611	2,784	2,796	2,513	2,432	1,859	1,848
		miestne cesty	4,756	4,783	5,829	5,897	6,851	6,913	3,788	3,876	3,947	3,987
	z toho	spolu pre diaľnice a hlavné cesty	0,014	0,022	0,064	0,066	0,017	0,017	0,021	0,024	0,007	0,007
		spolu pre diaľnice a cesty 1. – 3. triedy	3,554	3,572	2,843	2,833	4,737	4,773	3,951	3,911	3,119	3,099

Tabuľka č. 10-5: Dopravná infraštruktúra SR

Ukazovateľ		Jednotka merania	SR		Bratislavský kraj		cieľ 1		Západné Slovensko →			
			1997	2000	1997	2000	1997	2000	Trnavský kraj		Trenčiansky kraj	
									1997	2000	1997	2000
Železničná doprava	Celková dĺžka železníc	km	3672	3665	233	233	3439	3432	347	347	327	327
	z toho dvojkoľajové		1016	1020	103	103	913	917	157	157	116	116
	regionálne		620	620	59	59	561	561	15	15	38	38
	Hustota železničných tratí 1	km/ km ²	0,075	0,075	0,113	0,113	0,073	0,073	0,084	0,084	0,073	0,073
	z toho dvojkoľajové		0,021	0,021	0,050	0,050	0,019	0,020	0,038	0,038	0,026	0,026
	regionálne		0,013	0,013	0,029	0,029	0,012	0,012	0,004	0,004	0,008	0,008
	Hustota železničných tratí 2	km/tis. obyv.	0,682	0,682	0,377	0,378	0,720	0,717	0,631	0,629	0,536	0,537
z toho dvojkoľajové	0,189		0,189	0,166	0,167	0,191	0,192	0,286	0,285	0,190	0,191	
regionálne	0,115		0,115	0,095	0,096	0,117	0,117	0,027	0,027	0,062	0,062	
Letecká doprava	Počet medzinárodných letísk	počet	6	6	1	1	5	5	1	1	0	0
Lodná doprava	Dĺžka vodných ciest na území SR	km	172	250,85	39	39	133	211,85	55	76,85	0	0
	Hustota vodných ciest 1	km/tis. km ²	0,004	0,005	0,019	0,019	0,003	0,005	0,013	0,019	0,000	0,000
	Hustota vodných ciest 2	km/tis. obyv.	0,032	0,046	0,063	0,063	0,028	0,044	0,100	0,139	0,000	0,000
	Počet prístavov	počet	3	4	1	1	2	3	0	0	0	0
	z toho verejné prístavy		3	3	1	1	2	2	0	0	0	0
Kombinovaná doprava	Počet terminálov CT	počet	11	9	2	2	9	7	1	1	0	0

Zdroj: MDPT SR

Tabuľka č. 10-6: Dopravná infraštruktúra Slovenskej republiky

Ukazovateľ		Jednotka merania	Západné Slovensko		Stredné Slovensko				Východné Slovensko			
			Nitriansky kraj		Žilinský kraj		Banskobystrický kraj		Prešovský kraj		Košický kraj	
			1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
Železničná doprava	Celková dĺžka železníc	km	568	568	378	379	717	701	423	424	679	686
	z toho dvojkolajové		94	94	237	238	42	42	36	36	231	234
	regionálne		65	65	103	103	132	132	123	123	85	85
	Hustota železničných tratí 1	km/ km ²	0,090	0,090	0,056	0,056	0,076	0,074	0,047	0,047	0,101	0,102
	z toho dvojkolajové		0,015	0,015	0,035	0,035	0,004	0,004	0,004	0,004	0,034	0,035
	regionálne		0,010	0,010	0,015	0,015	0,014	0,014	0,014	0,014	0,013	0,013
	Hustota železničných tratí 2	km/tis. obyv.	0,792	0,795	0,548	0,546	1,080	1,059	0,544	0,538	0,892	0,894
z toho dvojkolajové	0,131		0,132	0,344	0,343	0,063	0,063	0,046	0,046	0,304	0,305	
regionálne	0,091		0,091	0,149	0,148	0,199	0,199	0,158	0,156	0,112	0,111	
Letecká doprava	Počet medzinárodných letísk	počet	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1
Lodná doprava	Dĺžka vodných ciest na území SR	km	78	135	0	0	0	0	0	0	0	0
	Hustota vodných ciest 1	km/tis km ²	0,012	0,021	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	Hustota vodných ciest 2	km/tis. obyv.	0,109	0,189	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	Počet prístavov	počet	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0
z čoho verejné	2		2	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kombinovaná doprava	Počet CT terminálov	počet	3	2	2	1	0	0	0	0	3	3

Zdroj: MDPT SR

Tabuľka č. 10-7: Znečistenie odpadovými vodami vypúšťanými do vodných tokov v roku 2000

Vypúšťané odpadové vody	Objem (tis.m ³ .rok ⁻¹)	NL (t.rok ⁻¹)	BSK ₅ (t.rok ⁻¹)	CHSK _{Cr} (t.rok ⁻¹)	NEL _{uv} (t.yr ⁻¹)
upravované	740 976	18 382	18 076	53 464	285
neupravované	335 792	6 277	2 958	10 174	32
spolu	1 076 768	24 659	21 035	63 638	318

Zdroj: Slovenský hydrometeorologický ústav

Tabuľka č. 10-8: Vybavenie obcí verejnými vodovodmi a verejnou kanalizáciou prevádzkovanými vodárňami a kanalizáciami a obcami v roku 2002

Kraj	Počet nezávislých obcí	Počet obcí s verejným vodovodom	% obcí s verejným vodovodom	Počet obcí s verejnou kanalizáciou	% obcí s verejnou kanalizáciou	Počet obcí s verejnou kanalizáciou a ČOV	% obcí s verejnou kanalizáciou a ČOV
Trnava	251	196	78,1	46	18,3	40	15,9
Trenčín	276	231	83,7	49	17,7	39	14,1
Nitra	354	277	78,2	37	10,4	32	9,0
Žilina	315	298	94,6	79	25,1	72	22,9
Banská Bystrica	516	357	69,2	104	20,2	58	11,2
Prešov	666	365	54,8	94	14,1	79	11,9
Košice	440	289	65,7	68	15,4	55	12,5
Spolu	2,818	2,012	74,9	477	17,3	375	13,9

Zdroj: Regionálne vodárenské spoločnosti

Tabuľka č. 10-9: Počet a kapacita ČOV v roku 2002

	Počet ČOV			Kapacita ČOV (m ³ .deň ⁻¹)		
	mechanické	mechanicko-biologické	mechanicko-biologické s dozrievaním	mechanické	mechanicko-biologické	mechanicko-biologické s dozrievaním
prevádzkované vodárňami a kanalizáciami	22	199	0	19858	2,044,785	0,741
prevádzkované obcami						164
spolu						

Zdroj: Regionálne vodárenské spoločnosti

Tabuľka č. 10-10: Vývoj množstva odpadových vôd vypúšťaných do verejnej kanalizácie

Rok	1995	1998	2000	2001	2002
Množstvo odpadových vôd (mil. m³)	551,1	508,4	507,0	483,2	488,1
Množstvo čistených odpadových vôd (mil. m³)	503,99	484,2	479,0	465,1	468,7
% čistených odpadových vôd (mil. m³)	88,7	95,5	94,5	96,2	96,0

Zdroj: Regionálne vodárenské spoločnosti

Tabuľka č. 10-11: Vody vypúšťané prostredníctvom verejnej kanalizácie (prevádzkovej vodárení a kanalizáciami a obcami) v roku 2002

Vody vypúšťané prostredníctvom verejnej kanalizácie	kanalizácia	priemyselné a iné	zrážkové vody	cudzie	spolu
	(tis. m ³ .rok ⁻¹)				
upravované	158571	92094	47957	136263	434885
neupravované	4287	2900	2080	7073	16340
spolu	162858	94994	50037	143336	451225

Zdroj: Regionálne vodárenské spoločnosti

Tabuľka č. 10-12: Vývoj vybraných vodohospodárskych ukazovateľov vo vzťahu k národnému hospodárstvu

Ukazovateľ	Jednotka	Rok							
		1998		1999		2000		2001	
		jednotiek	%	jednotiek	index 1999/1998	jednotiek	index 2000/1999	jednotiek	index 2001/2000
Hrubý domáci produkt	miliárd Sk	750,8	100,0	815,3	108,6	887,2	108,8	964,6	108,7
Z toho: vodohospodárstvo	miliárd Sk	9,2	100,0	9,4	102,2	10,1	107,4	10,7	105,9
zamestnanci	tis. osôb	2 032	100,0	1 988	97,8	1 977	99,4	2 006	101,1
Z toho: vodné hospodárstvo	osôb	14 841	100,0	14 318	96,5	14 125	98,7	14 203	100,6
Priemerná mesačná mzda	SKK	10 003	100,0	10 728	107,2	11 430	106,5	12 365	108,2
Z toho: vodohospodárstvo	SKK	10 227	100,0	10 941	107,0	12 189	111,4	13 129	107,7

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách hospodárstva Slovenskej republiky, 2001 a Informačné listy za roky 1999-2001, MPH SR

Poznámky: - za rok 1999 a neskôr sú zahrnuté iba štátne vodohospodárske podniky.

- informácie zo správ o stave vodného hospodárstva z minulých rokov sú opravené podľa najnovšej dokumentácie Štatistického úradu Slovenskej republiky.

Tabuľka č. 10-13: Prehľad zdrojov financovania vodohospodárskych prác v roku 2000 a 2001 (miliónov Sk)

Investičné zdroje	SVP, š.p.		Vodárne a kanalizácie		Vodohospodárske stavby a Hydroconsult		Spolu	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
štátny rozpočet	218,9	214,2	254,3	650,4	121,0	118,0	594,2	982,6
interné zdroje	430,5	473,2	862,4	1 031,5	-	262,6	1 292,9	1 767,3
Štátny vodohospodársky fond SR	25,0	-	51,9	28,3	-	-	76,9	28,3
ŠFOZPPF SR	14,5	12,3	-	-	-	-	14,5	12,3
Štátny fond životného prostredia SR	-	-	-	7,5	-	-	-	7,5
Úvery	203,8	148,5	76,6	94,3	-	-	280,4	242,8
Iné	28,9	15,5	45,1	209,9	202,4	1,6	276,4	227,0
Spolu	921,6	863,7	1 290,3	2 021,9	323,4	382,2	2 535,3	3 267,7

Zdroj: Správy o ekonomických výsledkoch štátnych vodohospodárskych podnikov za rok 2001, Výročná správa o činnosti Štátneho vodohospodárskeho fond Slovenskej republiky za rok 2001

Tabuľka č. 10-14: Celkové emisie vybraných znečisťujúcich látok za rok 2000 (v tis. ton)

Kategoríe zdrojov znečistenia		SO ₂	NO _x	CO	PM
Stacionárne zdroje – NEIS	Veľké zdroje	101 955	54 485	120 609	29 923
	Stredné zdroje	8 083	8 052	10 779	4 958
	Malé zdroje	9 029	5 549	40 758	7 466
Mobilné zdroje	Cestná doprava	0 670	32 979	110 434	1 969
	Ostatná doprava	0 189	4 860	1 719	0 399
Spolu		119 926	105 925	284 299	44 715

Zdroj: SHMÚ

Poznámka: Údaje o emisiách vybraných základných znečisťujúcich látok za rok 2000 sa líšia od údajov uvedených v Správe o stave životného prostredia Slovenskej republiky za rok 2000, pretože uvedená správa obsahuje iba predbežné údaje za veľké zdroje. Za stredné zdroje je uvedená hodnota z roku 1996, za malé zdroje hodnota z roku 1997a za mobilné zdroje hodnota z roku 1999.

Tabuľka č. 10-15: Vývoj emisií vybraných základných znečisťujúcich látok, v tis. ton (1990 – 2000)

Znečisťujúca látka	1990	1992	1994	1996	1998	1999	2000
SO ₂	538 977	377 634	235 763	224 199	178 780	172 499	119 926
NO _x	226 739	191 709	173 015	139 551	127 944	120 811	105 925
TZL	299 368	177 481	78 301	66 977	57 508	61 375	284 299
CO	488 698	382 271	374 682	373 315	312 889	316 813	44 715

Tabuľka č. 10-16: Produkcia odpadu podľa odvetví za rok 2001 (t)

ODVETVIE	SPOLU	MNOŽSTVO ODPADU		
		INÉ ODPADY	ZVLÁŠTNÝ ODPAD (mimo nebezpečného)	NEBEZPEČNÝ ODPAD
Poľnohospodárstvo	4 654 632,44	287 654,41	4 329 027,66	37 950,36
Rybárstvo	87,22	0,00	84,08	3,14
Výrobný priemysel spolu	6 644 994,74	3 881 987,16	1 814 576,29	948 431,29
Stavebníctvo	338 737,37	169 192,68	144 509,58	25 035,11
Obchodné služby	183 372,96	14 819,99	81 790,21	86 762,76
Hotely a reštaurácie	8 203,31	285,14	7 657,03	261,15
Doprava	174 071,23	84 680,85	55 655,40	33 734,98
Bankovníctvo a poisťovníctvo	1 063,59	77,45	930,67	55,47
Verejná správa a obrana	1 602 949,60	97 952,18	1 502 077,58	2 919,84
Vzdelávanie	10 281,52	1 113,12	8 775,57	392,83
Zdravotníctvo a sociálne zabezpečenie	92 295,47	4 016,01	74 920,24	13 359,22
Iné verejné služby	231 586,40	82 663,37	102 240,72	46 682,32
Predaj, údržba a oprava motorových vozidiel a motocyklov, maloobchodný predaj pohonných hmôt	243 119,97	144 058,64	79 549,86	19 511,47
Nezistené	2 224 849,05	1 514 540,38	262 565,82	447 742,84
SÚČET	16 410 244,87	6 283 041,38	8 464 360,71	1 662 842,78

Zdroj: SAŽP

Tabuľka č. 10-17: Prehľad chránených území v SR podľa kategórií (stav k: 1. apríl 2002):

Kategória	Počet chránených území		Rozloha chránených území (ha)		Rozloha ochranných pásiem* (ha)	
	SR	SR bez Bratislav. kraja	SR	SR bez Bratislavského kraja	SR	SR bez Bratislavského kraja
Chránené krajinné oblasti (CHKO)	14	14 (z toho 3 do BA kraja zasahujú)	525 547	469 791	---	---
Národné parky (NP)	9	9	317 821	317 821	276 379	276 379
Chránené areály (CHA)	189	165	7 001,1997	6 890,0103	2 263,2476	2 263,2476
Prírodné rezervácie (PR)	376	356	11 766,7217	11 724,0241	243,4022	190,8222
Národné prírodné rezervácie (NPR)	231	222	85 905,4584	85 030,5780	3 296,9989	2 989,7053
Prírodné pamiatky(PP)	230	221	1 531,5489	1 518,9889	207,5711	207,5711
Národné prírodné pamiatky (NPP)	60	59	58,9381	57,2365	26,6225	26,6225

* V tabuľke je uvedená len rozloha vyhlásených ochranných pásiem, rozloha ochranných pásiem vyplývajúcich zo zákona č. 543/2002 Z. z. nie je uvedená.

Tabuľka č. 10-18: Prehľad chránených území v SR podľa stupňov ochrany (stav k: 1. apríl 2002):

Stupeň ochrany	Kategória	Počet		Rozloha (ha)		% územia SR	
		SR	SR, bez Bratislav. kraja	SR	SR bez Bratislavského kraja	SR	SR, bez Bratislav. kraja
1. stupeň	"voľná krajina"			3 773 426.0		76.958	
2. stupeň	CHKO	14	14	525 547.0	469 791	16,3	15,2
	ochranné pásmo NP	9	9	276 379.0	276 379		
3. stupeň	NP	9	9	317 821.0	317 821	6,5	6,5
	ochranné pásmo CHA	6	6	2 263.2476	2 263.2476		
4. stupeň	CHA	189	165	7 001.1997	6 890.0103	0.222	0.212
	ochranné pásmo PR*	11	10	243.4022	190.8222		
	ochranné pásmo NPR*	22	21	3 296.9989	2989.7053		
	ochranné pásmo PP*	16	16	207.5711	207.5711		
	ochranné pásmo NPP*	2	2	26.6225	26.6225		
5. stupeň	PR	376	356	11 766.7217	11 724.0241	2.02	2.005
	NPR	231	222	85 905.4584	85 030.5780		
	PP	230	221	1 531.5489	1 518.9889		
	NPP	60	59	58.9381	57.2365		

* V tabuľke je uvedená len rozloha vyhlásených ochranných pásiem, rozloha ochranných pásiem vyplývajúcich zo zákona č. 543/2002 Z. z. nie je uvedená.

Tabuľka č. 10-19: Tabuľka štátnej pomoci

Tabuľka štátnej pomoci			Štátna pomoc	Registračné číslo ÚPŠP	Registračné číslo EK
Číslo priority/opatrenia	Priorita/Opatrenie				
Priorita	1.	Dopravná infraštruktúra			
Opatrenie	1.1	Modernizácia a rozvoj infraštruktúry železničnej dopravnej	NEVZŤAHUJE SA		
Opatrenie	1.2	Modernizácia a rozvoj cestnej infraštruktúry	NEVZŤAHUJE SA		
Opatrenie	1.3	Modernizácia a rozvoj infraštruktúry leteckej dopravy	NEVZŤAHUJE SA		
Priorita	2.	Environmentálna infraštruktúra			
Opatrenie	2.1	Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu a racionálne využívanie vôd	NEVZŤAHUJE SA		
Opatrenie	2.2	Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu ovzdušia	Schéma štátnej pomoci na zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu ovzdušia	predložené ÚPŠP	
Opatrenie	2.3	Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva	Schéma štátnej pomoci na zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva	predložené ÚPŠP	
Opatrenie	2.4	Ochrana, zlepšenie a obnova prírodného prostredia	NEVZŤAHUJE SA		
Priorita	3.	Lokálna infraštruktúra			
Opatrenie	3.1	Budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry v regiónoch	NEVZŤAHUJE SA		
Podopatrenie	3.1.1	Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry	NEVZŤAHUJE SA		
Podopatrenie	3.1.2	Budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry	NEVZŤAHUJE SA		
Podopatrenie	3.1.3	Budovanie a rozvoj sociálnej infraštruktúry	NEVZŤAHUJE SA		
Podopatrenie	3.1.4	Budovanie a rozvoj kultúrnej infraštruktúry	NEVZŤAHUJE SA		
Opatrenie	3.2	Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor	NEVZŤAHUJE SA		
Opatrenie	3.3	Budovanie a rozvoj inštitucionálnej infraštruktúry v oblasti regionálnej politiky	NEVZŤAHUJE SA		
Opatrenie	3.4	Renovácia a rozvoj obcí	NEVZŤAHUJE SA		